

فهرست نسخ‌های حکمی

کتابخانه عمومی حضرت آیه الله العظمی مرعشی نجفی

مد ظله العالی

ایران - قم

جلد اول

تکثیر

محمد علی قاری

زیر نظر

سید محمود مرعشی

فہرست نسخہ ہامی علمی

کتابخانہ عمومی حضرت آیہ اللہ العظمیٰ مرعشی نجفی

مدظلہ العالی

ایران - قم

جلد اول

نگارش

محمد علی حارثی

زیر نظر

سید محسن مرعشی

Shiabooks.net

کتابخانه ملی و اسناد
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

کتاب : فهرست نسخہ ای علمی کتابخانہ عمومی حضرت آیتہ العظمیٰ مرعشی نجفی
نگارش : محمد علی مازنی - زیر نظر سید محمود مرعشی
نشر : کتابخانہ
چاپ : بہمن - قم - چاپ اول
تاریخ : ۱۴۱۱ھ تا ۱۳۶۶ شمسی
تعداد : یکزار و شصت

بسم الله الرحمن الرحيم

بخش نسخه‌های عکسی یکی از بخش‌های ویژه کتابخانه عمومی حضرت آية الله العظمى مرعشى نجفى مد ظله العالی می‌باشد. این بخش در برگرفته عکسهائی از نسخه‌های خطی مهم موجود در کتابخانه‌های خارج از کشور و تعداد ناچیزی هم داخل کشور است و در نتیجه ساها تلاش و کوشش مستمر اینجانب طی مسافرت‌های پی‌درپی به نقاط مختلف جهان و بازدید از کتابخانه‌ها و مراکز علمی بزرگ و انتخاب نسخه‌های مورد نظر فراهم گردیده است. در تهیه میکرو فیلم نسخه‌ها در پاره‌ای از کشورها جدّا با مشکلات فراوانی دست به گریبان بوده‌ایم که بازگو نمودن آن بیش از آنست که در این مختصر بگنجد. اینک بحمد الله با فراهم آمدن این مجموعه دانشمندان و محققان و پژوهشگران میتوانند رأساً بدون صرف کوچکترین هزینه از نسخه‌های عکسی موجود که در این فهرست و جلدهای بعدی آن معرفی شده در کتابخانه بهره گیرند.

خدای را سپاس که این توفیق را بها ارزانی فرمود تا نسبت به تهیه تصاویر اینگونه منابع مهم اسلامی که باکمال تأسف اصل آنان در این سده اخیر به وسیله ایادی استعمار و سوداگران بیغیا رفته و در دیگر کتابخانه‌ها و یا موزه‌های

ب فهرست کتابهای عکسی کتابخانه
شخصی افراد غیر مسئول و تجارت پیشه خارج از کشور قرار دارد موفق
شویم.

در آرشیو این بخش از کتابخانه تاکنون توانسته‌ایم بیش از دو هزار
میکرو فیلم تهیه و آنها را بصورت نسخه عکسی فراهم سازیم و بیاری خداوند
در صورت رفع مشکلات تا آنجا که در توان داریم در تهیه اینگونه منابع و مآخذ
از هیچ کوششی فرو گذار ننموده و نسخه‌های بیشتری را فراهم خواهیم آورد.
کار فهرست نگاری نسخه‌های عکسی از هنگام شروع بکار این بخش
همچنان مورد نظر بوده است، لکن بعلة حجم روز افزون کتاب بویژه
نسخه‌های خطی که الزاما فهرست نویسی آنها در اولویت قرار داشته‌اند
و متأسفانه هنوز هم پایان نرسیده است این مهم بعده تأخیر سپرده شد تا سر
انجام با پیشنهاد اینجانب دانشمند محقق برادر محترم جناب حجة الاسلام
آقای محمد علی حائری خرم آبادی دامت افاضاته این کار را با نظر خواهی
از اینجانب آغاز و خوشوقتیم که اینک جلد اول را که در آن پانصد نسخه معرفی
شده آماده و منتشر سازیم. از جناب ایشان که حقا از عهده این کار بخوبی
بر آمده و در تشخیص‌های بجائی که بر روی نسخه‌ها اعمال نموده‌اند
سپاسگزاری نموده و لازم میدانند تا چنانچه تشخیص نابجائی در نسخه شناسی
و یا کتابشناسی این فهرست بنظر دوستان میرسد ما را از آن آگاه سازند. امید
است خداوند بزرگ توفیق بیشتری عنایت فرموده تا بتوانیم مجلدات بعدی
را بی در پی منتشر سازیم. والسلام.

قم - سید محمود مرعشی

متولی و سرپرست کتابخانه و موقوفات تابعه

بسم الله الرحمن الرحيم

حفظ میراث مذهبی و ملی از اموریست که اهمیت آن بر همگان آشکار است.

این کتابخانه که یکی از آثار جاویدان مرجع عالیقدر حضرت آیه الله العظمیٰ مرعشی نجفی مد ظلّه العالی است، اکنون بهمت والا و کوشش و تلاش بی نظیر فرزند برومند آنحضرت، دانشمند فرزانه حضرت حجة الاسلام آقای دکتر سید محمود مرعشی دامت برکاته، یکی از گنجینه‌های ارزشمند مبدل شده و در عداد مهمترین کتابخانه‌های جهان اسلام بشمار می‌آید.

این کتابخانه علاوه بر بیش از بیست و پنج هزار نسخه خطی نفیس، و چند صد هزار کتاب چاپی بزبانهای مختلف، بیش از دو هزار نسخه عکسی و میکرو فیلم را نیز دارا می‌باشد.

این فیلم‌ها توسط ریاست معظم کتابخانه با زحمات فراوان و کوشش مستمر در سالیان متعددی از نسخه‌های نفیس کتابخانه‌های مهم جهان تهیه و سپس چاپ شده است.

نگارش فهرست برای این نسخه‌ها از طرف معظم له بعد از اینجانب محول گردید که با تأییدات خداوند اکنون مجلد اول آن تقدیم حضور محققین

د فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

وپژوهشگران میگردد، در این مجلد پانصد کتاب معرفی شده و هیچگونه رمزی در شناخت نسخه‌ها بکار نرفته و تمام مشخصات بطور وضوح بیان شده است. ایجاد این اثر مرهون تشویق و نظر خواهی ریاست معظم کتابخانه است که با بزرگواری و سعه صدر خاص خویش جهت پیشرفت کتابخانه از هیچ کوششی دریغ ندارند. درخاتمه دوام توفیقات معظم له را که عمر شریف خود را وقف حفظ میراث فرهنگی و احیاء آثار یزرگان علماء اسلام و مذهب اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام نموده از خداوند متعال خواستار است.

قم - محمد علی حائری خرم آبادی

۲۸ / ۳ / ۱۳۶۹ هـ . ش

(۱)

(حدیث - عربی)

القول البديع في الصلوة على الحبيب الشفيع

(كنف الظنون، ۱۳۶۲/۲ - هدية العارفين، ۲/۲۲۱)

از: شمس الدین، ابو الخیر محمد بن عبد الرحمن سخاوی مصری
شافعی (۸۳۱-۹۰۲ھ)

در فضیلت و چگونگی، صلوات بر پیامبر گرامی اسلام (صلی الله علیه وآله).
در یک مقدمه، و پنج باب و یک خاتمه، بدین ترتیب:
المقدمة: في تعريف الصلاة لغة واصطلاحاً وحكمها ومحلها.
الباب الأول: في الامر بالصلاة على رسول الله (صلی الله علیه وآله)
وكيفية ذلك على اختلاف انواعه...

الباب الثاني: في ثواب الصلاة على رسول الله (صلی الله علیه وآله)...
الباب الثالث: في التحذير من ترك الصلاة عليه عندما يذكر (صلی الله علیه وآله)..
عليه وآله..

الباب الرابع : في تبليغه (ص) سلام من يسلم عليه ورد السلام وغير
ذلك من الفوائد....

الباب الخامس : في الصلاة عليه (ص) في اوقات مخصوصة، كالفراغ
بعد الوضوء ونحوه...

الخاتمة: في جواز العمل بالحديث الضعيف في فضائل الاعمال...

مؤلف، در اواخر رمضان ۸۶۱ھ در قاهرة از تأليف آن فراغت يافته
است. اين كتاب در ۱۳۲۱ هـ در حيدرآباد بطبع رسیده (سرکيس ، معجم
المطبوعات/ ۱۰۱۴).

آغاز: «الحمد لله الذي شرف قدر سيدنا محمد الرسول الكريم، وخصه بالصلاة عليه وامرنا بذلك في القرآن الحكيم...».

انجام: «والله المستعان وعليه التكلان، واساله التوفيق لاقوم طريق والالهام لكثرة الصلاة على نبينا عليه افضل الصلاة والسلام، قال مؤلفه... اخر كتاب القول البديع».

نسخ، ابو بكر بن رجب، احتمالاً اواخر قرن ۱۰هـ، در حاشیه تصحيح شده
ودارای چند حاشیه مختصر میباشد بعد از كتاب تملك عمر بن عبد الوهاب
عرضی شافعی دیده میشود.

۱۸۹ برگ. ۱۹ سطر

از نسخه مدرسه احمدیه حلب.

(۲)

نظام التواریخ (تاریخ - فارسی)

(كشف الظنون. ۱۹۵۹/۲ - هدية العارفين. ۴۶۳/۱ - روضات الجنات. ۱۳۵/۵)

از: قاضی، ناصر الدین، ابو سعید، عبد الله بن عمر شیرازی بیضاوی
شافعی (... - ۶۸۵هـ)^(۱).

تاریخی است مختصر، در ذکر مشاهیر انبیاء و اکابر علماء و سلاطین، از
زمان حضرت آدم، تا محرم سال ۶۷۴هـ، در چهار قسم، بدین ترتیب:
قسم اول: در بیان احوال انبیاء و اولیاء و علماء و حکام که از ابتداء دور آدم
تا آخر نوح علیهم السلام..

قسم دوم: اندر تعداد مله ك فرس و شرح احوال ایشان..

(۱) درگذشت بیضاوی را در سالهای (۶۸۲ و ۶۹۱ و ۶۹۶ هـ) نیز نوشته اند.

قسم سوّم: در شرح حال خلفاء وائمة اسلام..

قسم چهارم: اندر اخبار سلاطین عظام وملوك كرام كه در ایام خلفاء بنی العباس ... در ممالك ایران پادشاهی کرده اند.

سامی بیگ، نظام التواریخ را از آن «قاضی ابو سعید بیضاوی مورخ» دانسته است (قاموس الاعلام، ۱/۷۲۴).

این کتلب در (۱۳۱۳ ش) در تهران چاپ شده است (مشار، فهرست جایی فارسی، ۱/۱۵۸۵).

آغاز افتاده: «وزینت نطق اختصاصی داد تا بدان تاج کرامت و خلعت خلافت یافت».

انجام: «وصاحب عادل شمس الدین محمد بن الصاحب السعید بهاء الدین محمد الجوینی که صاحب دیوان ممالك بود... وفقه الله .. ویجدد مظلة ظلّاله».

نسخ، قتلشاه بن .. شاه، جهادی الاول ۷۳۷هـ در اصفهان، در حاشیه بعضی برگها مهر بیضوی باسجع (افوض امری الی الله، عبده محمد شفیع) دیده میشود.

۹۵ برگ، ۱۳ سطر.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، بشماره (۲۱۱۱) (فهرست خطی همانجا، ۸/۷۴۷).

(۳)

مجموعه

۱- عقد الدرر فی شرح بقر بطن عمر (۱- ۱۲) (تاریخ - عربی)

از: ؟

در بیان حسب و نسب و کیفیت قتل خلیفه دوم عمر بن الخطاب.
در فهرست مخطوطات این کتابخانه جلد ۱۳ ص ۱۹۹، و فهرست
دانشگاه ۲۶۶/۱۷، این کتاب به لیث بن احمد ابن الوزير، نسبت داده شده
است، لکن صاحب ذریعه در ج ۲۸۹/۱۵ میگوید: مؤلف آنرا نشناختم.
این نسخه عکسی با آنچه در ذریعه معرفی شده است از نظر آغاز
و ترتیب آن در چهار فصل و خاتمه، مطابقت دارد.

نسخه حاضر مشتمل است بر چهار فصل و يك خاتمه بدین ترتیب:

الفصل الاول: فی فضل يوم وفاته.

الفصل الثاني: فی نسبه و بیان حسب.

الفصل الثالث: فی بیان مقتله و يوم وفاته.

الفصل الرابع: فی وصف هذا اليوم.

خاتمه: فی...

آغاز: «الحمد لله الملك العلام ذي الجلال والاکرام على جزيل الانعام
وجميل الانتقام وبلوغ المرام».

انجام: «لکان فيه الکفاية والنهاية، وصلى الله على محمد وآله اجمعين».

۲- الفوائد الرجالية (۱۳ - ۶۰)

(ذریعه ۳۳۹/۱۶)

از: محمد بن محمد باقر قائینی خراسانی

کتابی است نظیر «الفوائد الرجالية» وحید بهبهانی، مؤلف در خلال مطالعه در
کتب اخبار آیین مطالب را یافته و بانضمام احوال بعضی از رواة در یگجا تدوین
کرده است، مشتمل بر پنجاه و يك فائده و يك خاتمه در بیان اشتباهات بعضی
از بزرگان.

آغاز: «الحمد لله رب العالمین... اما بعد فیقول... محمد بن محمد باقر القائینی الخراسانی غفر الله له ولوالدیه: هذه رسالة وجيزة قد بينت فيها فوائد مهمّة قد استفدتها حين تتبّعی کتب الاخبار، ثم بينت فيها بعض احوال الرواة». انجام: «والحاصل، ان المستفاد من هذه الاخبار: ان جابراً كان من اصحاب اسرار الانمة ولذا صرح العلامة المجلسی رحمه الله بذلك».

نسخ، کتاب اوّل، محمد بن حسن یزدی عقدانی احتمالاً سنه ۱۲هـ هر دو در

حاشیه تصحیح شده است.

۶۰ برگ، ۲۰ سطر.

از نسخه کتابخانه؟

(۴)

الامالی = (المجالس فی الاخبار) (حدیث - عربی)

(کشف المحجّب والاسرار/ ۹۵ - ذریعه، ۲/ ۳۱۳ - فهرست شیخ طوسی/ ۱۹۰)

از: شیخ الطائفة، ابو جعفر محمد بن حسن طوسی (۴۶۰هـ)

مجموعه ایست از اخبار، که شیخ طوسی در طی مجالسی آنها را بر فرزند خود (الشیخ ابو علی الحسن بن الشیخ ابی جعفر محمد بن الحسن بن علی الطوسی) املاء کرده است.

برخی این کتاب را به فرزند شیخ طوسی نسبت داده اند، لیکن بنابر آنچه سید اعجاز حسین کنتوری در کشف المحجّب، وصاحب ذریعه، از سید علی بن طاوس نقل نموده اند این امالی از آن شیخ الطائفة است.

وشاید منشاء اشتباه این بوده، چون بعضی از نسخ امالی که مشتمل

است بر هیجده جزء، و آنرا فرزند شیخ طوسی از پدر خود روایت کرده و یا

بردیگران کتاب پدر را املاء نموده است، با ونسبت داده اند، وقسمت دیگر کتاب را که بترتیب مجالس مرتب شده با عنوان «المجالس» از آن خود شیخ طوسی دانسته اند.

اما سید رضی الدین علی بن طاوس میفرماید: (امالی شیخ طوسی در دو مجلد است، یکی مشتمل بر هیجده جزء، ودومی بر بقیه اجزاء تاانتهام بیست وهفت جزء، وتام آن بخط شیخ حسین بن رطبه ودیگری، نزد من است، ومن آنرا از پدرم از حسین بن رطبه از شیخ ابو علی از شیخ طوسی، روایت میکنم) (ذریعه، ۳۰۹/۲ و ۳۱۰).

امالی در ۱۳۱۳هـ در طهران در ۲ جزء بطور سنگی (مشاره) فهرست چایی عربی/۸۷) ودر ۱۳۸۴هـ در نجف در دو مجلد، حر و فی بطبع رسیده است. نسخه حاضر عتیق ومشتمل است بر همان هیجده جزئی که ذکر شد ودر دو قسمت طی دوشماره معرفی میشود.

قسمت اول:

آغاز: «املی علینا ابو عبد الله محمد بن محمد بن النعمان قال: حدثنا ابو الطیب الحسین بن علی بن محمد التمار...».

انجام: «اخبّرنا ابو عمر قال: حدثنا احمد قال حدثنا... عن مجاهد قال: قلت لابن عباس من الّذی اراد رسول الله صلی الله علیه وآله ان یباهل بهم؟ قال: علی وفاطمة والحسن والحسین» مطابق با حدیث آخر صفحه ۲۷۷ واول صفحه ۲۷۸ ج اول از چاپ نجف.

نسخ، سدید بن محمد بن عبد الله بن محمد بن هلال الکاتب، در روز جمعه سیزدهم شوال ۵۸۰هـ، در حاشیه تصحیح شده است، روی صفحه عنوان، نملک سالم بن عبد الله بن عمر بن سالم علوی حسینی بتاریخ ۵۹۹ دیده میشود.
۱۷۳ برگ، ۱۹ سطر.

اية الله العظمى مرعشى نجفى دام ظله ج/ ١ ٧

از نسخه کتابخانه ملی ملک - تهران، بشماره (١١٦٠) (فهرست خطی عربی ملک / ٩٥).

(٥)

الامالی = (المجالس في الاخبار) (حديث - عربی)

از: شيخ الطائفة، ابو جعفر محمد بن حسن طوسی (٤٦٠هـ)
قسمت دوم:

آغاز: «اخبّرنا أبو عمر قال: حدثنا... عن انس قال: قال رسول الله صلى الله عليه وآله: ان اخي ووزيرى ووصيى على بن أبى طالب عليه السلام». انجام: «وباسناده عن على عليه السلام قال: من أراد عزا بلا عشيره وهيبة من غير سلطان وعزا من غير مال وطاعة من غير بذل فليتحول من ذل معصية الله الى عز طاعته فانه يجد ذلك كله. تم كتاب الامالى نسخاً وهو ثمانية عشر جزءاً...».

دارای مشخصات قسمت اول.

١٦٧ برگ، ١٩ سطر.

(٦)

نسمة السحر في ذكر من تشيع وشعر (تراجم - عربی)

(البدر الطالع، ٢/ ٣٧٢ - ذریعه، ٢٢/ ١٥٤ - نفعات العنبر، ٣/ خطی).

از: ضياء الدين، يوسف بن يحيى بن حسين بن المؤيد بالله محمد بن قاسم حسنى يمانى صنعائى (١٠٧٨ - ١١٢١هـ) .

۸ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

در شرح احوال مشاهیر شعراء شیعه، اعم از اثنا عشریه و زیدیه و اسماعیلیه، در دو مجلد که مجموعاً 'مشمتمل' است بر ترجمه حدود دویست نفر از شعراء.

مؤلف در ۱۳ رجب ۱۱۱۱ هـ از تألیف آن فراغت یافته است.
نسخه حاضر مجلد اول کتاب است، که در دو قسمت طی دو شماره معرفی میشود.

قسمت اول:

آغاز: «الحمد لله الذی اشعر شیعة الحق بالادب من کتابه المنظوم، وجعلهم عصاة قافیه لحبیه الذی خصّه بالشعراء والقصص فی سفر مرقوم».
انجام:

به قلد الله الخلافه اهلها وزحزح عنها الابدون الاجانب
فكان امير المؤمنين على الوصى بنص الله، فالامر واجب
مشخصات این قسمت در آخر قسمت دوم، شماره (۷) ذکر میشود.

۱۵۶ برگ، ۲۰ سطر.

(۷)

نسمة السحر فی ذکر من تشیع وشعر
از: ضیاء الدین، یوسف بن یحیی بن حسین بن المؤید بالله محمد بن
قاسم حسنی یمانی صنعانی (۱۰۷۸ - ۱۱۲۱ هـ).

قسمت دوم از مجلد اول:

آغاز:

«وحسبك نفس المصطفى ووليه وهرونه التدب الهام المحارب»
 انجام: «وحسبنا الله تعالى ونستغفره ونتوب اليه عما طغى به القلم، انه
 هو التواب الرحيم» لا اله الا هو واليه المصير، انتهى الجزء الاول من نسمة
 السحر بذكر من تشيع وشعر...».

نسخ، عبد الله بن محمد حسن تبریزی، جہادی الثاني ۱۳۵۳ھ در نجف، از
 روی نسخه ابکہ محمد بن احمد بن عبد الله ثور، در روز پنجشنبه هفتم محرم
 ۱۳۵۱ھ در صنما در زمان امام یحیی، برای عالم معروف یعنی سید محمد بن
 محمد زہارہ، نوشته است. دارای حواشی از غیر مؤلف. در پایان این مجلد، سید
 محمد زہارہ شرحی مختصر در دو صفحہ در ترجمہ مؤلف نوشته است. روی
 صفحہ عنوان تملک علامہ سید محسن امین مؤلف اعیان الشیعہ بخط خودوی
 دیدہ میشود.

۱۵۱ برگ، ۲۰ سطر.

از نسخه کتابخانہ صاحب اعیان الشیعہ - دمشق.

(۸)

نسمة السحر في ذكر من تشيع وشعر
 از: ضیاء الدین، یوسف بن یحیی بن حسین بن المؤید بالله محمد بن
 قاسم حسنی یمانی صنعائی (۱۰۷۸ - ۱۱۲۱ھ).
 نسخه حاضر مجلد دوم کتاب است کہ در دو قسمت، وطی دو شماره
 معرفی میشود.
 قسمت اول:

آغاز: «حرف الطاء المهملة، الملك الصالح ابو الفارات طلايع بن رزيك،
 ويلقب ايضاً بفارس المسلمين، نصير الدين، فاضل اجتمعت فيه متفرقات

المحاسن...».

انجام: «وترتيبها هنا بحسب شرفها على الصحيح، لا يقال الايجاب الجزئى من حيث هو ايجاب افضل من السلب الكلى من حيث هو».

مشخصات این قسمت در آخر قسمت دوم، شماره (۹) ذکر میشود.

۱۶۱ برگ، ۲۰ سطر.

(۹)

نسمة السحر في ذكر من تشيع وشعر
از: ضياء الدين، يوسف بن يحيى بن حسين بن المؤيد بالله محمد بن
قاسم حسنى يمانى صنفاتى (۱۰۷۸ - ۱۱۲۱ هـ)
قسمت دوم از مجلد دوم:
آغاز: «سلب لان ماهية الكلى افضل من الجزئى لشموله وكونه مدركا
للعقل ولأنه انسب بقواعد الميزان».

انجام: «قال جامعه الفقير الى الله، يوسف بن يحيى بن الحسين... وكمل
تأليفه في ثالث عشر رجب سنة احدى عشرة ومائة والف».

نسخ، عبد الله بن محمد حسن تبریزی، اواسط سده ۱۴ هـ، دارای چند
تصحیح وحاشیه نویسی مختصر میباشد. روى صفحه عنوان، علامه سيد محسن
امين بخط خود چنین نوشته است: (استكتاب نمودم برای خودم این مجلد ومجلد
اول را در نجف اشرف، آنچه از این کتاب در عراق موجود بود، همین مجلد دوم
بود، که بعضی از افاضل علمای عراق، نسخه مجلد اول را از بمن تحصیل نمود
وما از روى آن استنساخ کردیم والان بحمد الله تعالى نسخه کامله آن نزد ما
موجود است، شعبان سال ۱۳۵۳ هـ).

۱۵۵ برگ، ۲۰ سطر.

از نسخه کتابخانه صاحب اعیان الشیعه - دمشق.

فكاهة البصر والسمع في معرفة القراءات السبع: (علوم قرآن - عربی)

(هدية العارفين، ۱۹۰/۲ - معجم المؤلفين، ۲۰۲/۸ - معجم الدراسات القرآنية المطبوعة والمخطوطة

القسم الرابع/ (۸۱).

از: محمد بن ابراهيم بن محمد الشاوری صنعائی (حدود ۸۳۹هـ).

در فضیلت قرآن کریم واحوال قراء هفتگانه واختلاف قراءات.

این کتاب در سه جزء تألیف شده است، تاریخ تکمیل جزء اول ۸۳۵هـ و جزء دوم رجب ۸۳۷هـ میباشد.

نام کتاب ومؤلف وتاریخ در گذشت او در نسخه صنعاء، چنین آمد: فاکهة البصر والسمع..

تألیف: محمد بن ابراهيم بن محمد الساودی (المتوفى سنة ۸۶۱) (فهرست مخطوطات مكتبة الجامع الكبير، صنعاء، ۶۳/۱).

کتاب در سه قسمت تدوین شده است، باین ترتیب:

القسم الاول: في ذكر مقدمة تشتمل على فضل القرآن العظيم..

القسم الثاني: في ذكر الانعمة السبعة واحوالهم..

القسم الثالث: في ذكر اختلاف القراءات...

نسخه عکسی حاضر، در شش قسمت تجلید شده که طی شش شماره

معر فی میشود.

قسمت اول:

آغاز: «الحمد لله الذي انزل القرآن العظيم نجوماً وجمله لشیاطین الانس

والجن رجوماً...».

انجام: «الحرف السابع عشر، النون عند الميم من طسم اول الشعراء

۱۲ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

والقصص ، اظهر النون حمزة وادغمها الباقون... ذكر ذلك شيخنا ابو الخير وهو كما قال...».

نسخ، احتمالاً بخط مؤلف، نیمه اول سده نهم هجری، در حاشیه تصحیح شده

است و بعضی جاها خط خوردگی دارد.

۲۰۵ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه مدرسه احمدیه - حلب.

(۱۱)

فكاهة البصر والسمع في معرفة القراءات السبع. (علوم قرآن - عربي)

از: محمد بن ابراهيم بن محمد الشاوري صنعاني (حدود ۸۳۹ هـ).

قسمت دوم:

آغاز: «ونتبع ما ذكرناه، خاتمة تشتمل على احكام النون الساكنه والتنوين عند سائر الحروف، ولها اربعة احكام...».

انجام: «قال: وفيه نظر وذلك ان الهمزة مفتوحة ولا روم في المفتوح إلا

على وجه...».

دارای مشخصات جزء پیشین.

۱۳۷ برگ، ۱۹ سطر.

(۱۲)

فكاهة البصر والسمع في معرفة القراءات السبع. (علوم قرآن - عربي)

از: محمد بن ابراهيم بن محمد الشاوري صنعاني (حدود ۸۳۹ هـ).

قسمت سوم:

آغاز: «بعيد، قال: فان قلت، ان فتحة الهمزة...».

اية الله العظمى مرعشى نجفى دام ظله ج/ ١ ١٣

انجام: «فأنه اراد بذلك الفرق بين ما كان فا الفعل او عينه زا وبين ما كان فاوه او عينه غير زا لما للعرب من المذهب في الزا في الكسر لها...».

دارای مشخصات اجزاء پیشین.

١٣٧ برگ، ١٩ سطر.

(١٣)

فكاهة البصر والسمع في معرفة القراءات السبع. (علوم قرآن - عربی)

از: محمد بن ابراهيم بن محمد الشاويرى صنعائى (حدود ٨٣٩هـ).

قسمت چهارم:

آغاز: «ومن اجلها ما لثراهم في غيرها من الحروف على ما شرحناه...».

انجام: «واجمع اصحابه على رواية الاسكان عنه نصاً... فرفعها

الحمز اوى عن ابى الازهر».

دارای مشخصات اجزاء پیشین.

١٣٧ برگ، ١٩ سطر.

(١٤)

فكاهة البصر والسمع في معرفة القراءات السبع. (علوم قرآن - عربی)

از: محمد بن ابراهيم بن محمد الشاويرى صنعائى (حدود ٨٣٩هـ).

قسمت پنجم:

آغاز: «عن ورش عن نافع قال: ورواية الرفع باطلة لا اصل لها ولا يعول

عليها...».

انجام: «واجمع اهل العلم باللسان على ان مقاله وقدره خطأ لا يصح في

لغة ولا قياس، ما كانوا يعملون تام ومثله يجدون فيكم غلطة كاف مع المتقين».

دارای مشخصات اجزاء پیشین.

۱۳۷ برگ، سطرها مختلف.

(۱۵)

فكاهة البصر والسمع في معرفة القراءات السبع. (علوم قرآن - عربی)

از: محمد بن ابراهيم بن محمد الشاوری صنعانی (حدود ۸۳۹هـ)

قسمت ششم:

آغاز: «تام ومن قرا افلا ترون بالثا وقف على وهم كافرون، لان ما بعد ذلك استيناف خطاب.

انجام: «وما ذلك عليه بعزیز ولا عسیر بل سهل یسیر وهو بالاجابة جدير، والحمد لله وصلواته على عباده الذين اصطفى.

دارای مشخصات اجزاء پیشین.

۱۳۹ برگ، ۲۳ سطر.

(۱۶)

المغنی فی الضعفاء

(رجال - عربی)

(الرائی بالوفیات، ۱۶۴/۲ - كشف الظنون، ۱۷۵۰/۲ - هدية العارفين، ۱۵۵/۲، زرکلی، الاعلام،

(۲۲۳/۶)

از: شمس الدين، ابو عبد الله محمد بن احمد بن عثمان بن قايماز ذهبي شافعی (۶۷۳ - ۷۴۸هـ).

در معرفی و شناخت روایانی که، بنظر ذهبي «ضعفاء» نامیده شده اند،

بنحو بسیار مختصر ضمناً کتاب مشتمل است بر ذکر کذابین ووضاعین و متروکین و جمعی از مجهولین.

ذهبی اسامی این اشخاص را، از کتاب، ابن معین، وبخاری، وابی زرعة، وابن حاتم، و نسائی، وابن خزيمة، وعقیلی، وابن عدی، وابن حبان، ودارقطنی، ودولابی، وحاکمین، وخطیب، وابن جوزی، جمع نموده است.

نسخه حاضر، دارای حواشی است، منقول از کتاب «الترغیب والترہیب» حافظ، زکی الدین ابن محمد عبد العظیم بن عبد القوی منبری متوفی ۶۵۶ھ کشف الظنون، ۱/۴۰۰).

آغاز: «قال الشيخ... شمس الدین، ابو عبد الله محمد بن احمد بن عثمان الذهبي... اما بعد، فهذا كتاب صغير الحجم كبير القدر كثير النفع... وبالغت في اختصاره تيسيراً على طلبة العلم المعتنين بالحديث، في معرفة الضعفاء...».

انجام: «آخر كتاب المغنی، والحمد لله وحده وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله... ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم».

نسخ، احتمالاً اواخر قرن هشتم هجری، دارای حواشی منقول از الترغیب والترہیب منبری

۱۷۷ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه کتابخانه احمدیه حلب.

(۱۷)

(مناقب - عربی)

المحاسن المجتمعة في الخلفاء الاربعة.

(هدية العارفين، ۱/۵۳۳ - معجم المؤلفين، ۵/۱۴۴)

از: عبد الرحمن بن عبد السلام بن عبد الرحمن صفوری شافعی

(۸۹۴هـ) -

در فضائل و مناقب خلفاء اربعه، بر طبق اعتقاد مؤلف، زیرا اهل سنت قائلند که بعد از پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله) چهار نفر خلفاء راشدین هستند، اما بنابر اعتقاد پیروان مذهب تشیع، خلفاء بعد از پیامبر اسلام (صلی الله علیه وآله) امیر المؤمنین علی بن ابی طالب و یازده فرزند او علیهم السلام میباشند. نسخه حاضر ناقص است و تقریباً دو سوم کتاب را ندارد.

آغاز افتاده: «فمر رجل مقنع في ثوب فقال هذا يومئذ علي الهدى، فقلت اليه فاذا هو عثمان ابن عفان...».

انجام: «وقد رایت ان اختتم هذا الكتاب، بمربعة ابن عباس رضی الله عنه بمدح النبی (صلی الله علیه وآله)... وفي القیمة تمحوا عنه اربعة - الخوف والرعب والآثام والجرم».

خط، تعلیق، سلیمان ابن امین بن عبد الرحمن ابوبی، در روز سه شنبه هشتم

شعبان ۱۱۹۷هـ.

۳۷ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه دار الكتب الظاهرية - دمشق، بشارة (تاریخ/ ۴۴۱) (یوسف العث، فهرس مخطوطات الظاهرية، التاريخ/ ۸۹).

(۱۸)

التدوين في ذكر اهل العلم بقزوين. (تاریخ - عربی)

(سیر النبلا، ۲۵۲/۲۲ - كشف الظنون، ۳۸۲/۱ - هدية العارفين، ۶۱۰/۱ - ریحانة الادب، ۲۹۵/۲

- بروكلمان، ۳۹۳/۱ - معجم المؤلفين، ۳/۶).

از: امام الدین، ابو القاسم عبد الكريم بن محمد بن عبد الكريم رافعی قزوینی شافعی (۵۵۵ - ۶۲۳هـ).

در بیان احوال علماء، وفضلاء، وقضات، واهل مقامات قزوین و ذکر ولادت ووفات، ومختصری از مقالات وروایات، ومشایخ وروایانی که از آنها نقل کرده‌اند.

مؤلف، از اکابر علمای شافعیّه بوده وذهبی در سیر اعلام النبلاء از او چنین نام میبرد: (شیخ الشافعیه عالم العجم والعرب امام الدین...).

رافعی با تمام جلالت علمی واجتماعی که دارد، خود را از تلامذۀ شیخ منتجب الدین ابو الحسن علی بن بابویه رازی از بزرگان علمای امامیه قرن ششم هجری دانسته ودر همین کتاب او را بسیار ستوده است (التدوین، ۳/۳۷۸ - ۳۷۲).

این کتاب بسال ۱۴۰۸هـ در چهار مجلد، در بیروت بطبع رسیده است. نسخه حاضر مشتمل است بر تمام کتاب، که در دو قسمت وطنی دو شماره معرفی میشود.

قسمت اول:

آغاز: «سبحان الذی مقلب اللیل والنهار، عبرة لأولی الابصار، والحمد لله الذی رفع بنعمته الأقدار... وبعد، فقد کان یدور فی خلدی ان اجمع ما حضرنی من تاریخ بلدی... سمیته «کتاب التدوین فی ذکر اهل العلم بقزوین»...».

انجام: «قال عبد الملك ابن مروان يوماً لجلسائه اخبروني عن اشجع الناس، قالوا في الشعر يا امير المؤمنين، فقال نعم فقال رجل عمرو بن الاطنابة فقال عبد الملك كيف يكون وهو الذي يقول: فجاشت الى النفس أول مرة - وردت على مكرورها فاستقرت، قال قائل يا امير المؤمنين» (صفحه/ ۴۰۰، از ج ۲ تدوین چاپ بیروت).

مشخاص این قسمت در آخر قسمت دوم ذکر میشود.

۱۸۵ برگ، ۲۷ سطر.

(۱۹)

التدوين في ذكر اهل العلم بقزوين. (تاریخ - عربی)

از: امام الدین، ابو القاسم عبد الکریم بن محمد بن عبد الکریم
رافعی قزوینی شافعی (۵۵۵ - ۶۲۳هـ)
قسمت دوم:

أغاز: «عامر بن الطفيل قال: عبد الملك كيف يكون وهو الذي يقول:
اقول لنفس لا تجاد بمثلها اقلل مزاحا أننى غير مدبر...»
انجام: «يحيى بن زكريا العدل القزويني الوزان... توفي سنة عشر
وثلاثمائة وقيل ثمان عشر والله اعلم».

نسخ، محمد بن احمد محل شافعی انصاری، هفدهم رجب ۸۹۰هـ، در
حاشیه تصحیح شده است روی صفحه عنوان، شرحی مختصر در ترجمه مؤلف
دیده میشود.

۱۸۵ برگ، ۲۷ سطر.

از نسخه لاله‌لی - استانبول، بشماره (۲۰۱۰)

(۲۰)

مجموعه:

۱- التعريف والإعلام فيما ابهم في القرآن من الاسماء والأعلام.

(نفسر - عربی)

[۱ - ۷۸]

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج/۱ ۱۹

(کشف الظنون، ۴۲۱/۱ - زرکلی، الاعلام، ۸۶/۴ - بروکلان، ۴۱۳/۱).

از: عبد الرحمن بن عبد الله ابن احمد خثعمی سهیلی اندلسی مالکی
(۵۰۸ - ۵۵۸هـ).

در قرآن کریم، از بعضی از اشخاص انسانی، و یا ملکی از ملائکه، و یا چیز دیگری از قبیل شهرها و اشجار و ستارگان و حیوانات، که اسم مخصوص بخود دارند و مورد نظر بوده اند بانام علمی خود ذکر نشداند و بواسطه صفت و یا مشخصه دیگری از آنها یاد شده است، و چون اسم علمی آنها نزد علماء و محدثین معلوم بوده لذا مؤلف، این کتاب مختصر را در ذکر اسامی مخصوص آنها تألیف نموده است.

آغاز: «قال الشيخ الامام ابو القاسم عبد الرحمن بن عبد الله... وبعد، فاني قصدت ان اذكر في هذا المختصر الوجيز ما تضمنه كتاب الله العزيز من ذكر من لم يُسمه فيه باسمه العلم...».

انجام: «ومن الله عز وجل أسأل الاجر وایاه استوہب جزیل الدخر ومحطه الوزر انه خير المنعمين وارحم الراحمين والحمد لله رب العالمين».

۲- التكملة والإتيام لكتاب التعريف والإعلام [۷۲ - ۱۷۲]

(تفسیر - عربی)

(کشف الظنون، ۴۲۱/۱ - ۴۲۲ - هبة العارفين، ۱۱۳/۲ - معجم المؤلفين ۷/۱۱ - بروکلان

(۴۱۳/۱)

از: محمد بن علی بن خضر بن هارون غسانی مالکی مالکی، معروف
با بن عسکر (۵۸۴ - ۶۳۶هـ)

این کتاب تکمله و ذیلی است بر کتاب «التعريف والإعلام» سهیلی.

آغاز: «الحمد لله متم النعم والاحسان ومعلم الحكم للانسان، المطلق من عقال الجهل والمنطق بالمقال الصعب والسهل...».

انجام: «وكان جمعی لذلك من جملة من الكتب من تواليف الحديث ككتابی مسلم والبخاری... وغير ذلك واقتصرت على ذكر الاقوال في الاكثر من غير اسناد جریاً على مذهب الشيخ في كتابه، والحمد لله رب العالمين».

نسخ، مشکول. هر دو کتاب بخط محمد بن عمر بزاز در سیزدهم رمضان ۷۳۷هـ.

۱۷۳ برگ، ۱۷ سطر

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (عمومی ۵۱۹ / تفسیر ۱۲۴)
(فهرس مخطوطات الظاهریه، علوم القرآن / ۳۴۶ - ۳۴۹).

(۲۱)

کتاب فی معنی قول النبی (ص) انزل القرآن علی سبعة احرف.

(علوم قرآن-عربی)

از: ابو الفضل عبدالرحمن بن احمد بن الحسن المقرئ، الرازی (۳۷۱ - ۴۵۴هـ).

در بیان معانی حدیث شریف نبوی (صلی الله علیه وآله) که فرموده: قرآن بر هفت حرف نازل شده است وگفتار قدما و متأخرین در این زمینه، و ذکر سند حدیث و نام صحابه ای که آنرا از پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله) نقل نموده اند.

آغاز: «الحمد لله ... قال الشيخ الامام ابو الفضل عبد الرحمن بن احمد بن الحسن المقرئ الرازی رحمه الله: هذا كتاب جمعت فيه ما جاء في معنى قول النبي (صلی الله علیه وآله) انزل القرآن علی سبعة احرف».

انجام: «فجزى الله الجميع عنا افضل الجزاء، فلقد كفونا الخطب العظيم

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج/ ۱ ۲۱

فی کتاب الله الکریم الذی لا یتاہی الباطل من بین یدیه ولا من خلفه تنزیل من حکیم حمید».

نسخ و تعلیق، عبد القادر بغدادی، شب جمعه هفتم جمادی الاولی ۱۰۶۹ هـ در مصر، از روی نسخه ای که بخط عمر بن حسن بن علی بن حسن بن علی بن ابی حفص همدانی بوده و آنرا در جمادی الاولی ۵۷۱ هـ در اصفهان نوشته است. ۸۳ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه کتابخانه مدرسه احمدیه - حلب.

(۲۲)

منحة الکرام بشرح بلوغ المرام. (حدیث - عربی)

(ابضاح المکتون، ۵۷۹/۲ - هدیة العارفین، ۵۶۲/۲ - معجم المؤلفین، ۱۳/۳۰۴).

از: جمال الدین، ابو المحاسن، یوسف بن شاهین کرکی مصری شافعی معروف باین شاهین (۸۲۸ - ۸۹۹).

«بلوغ المرام من ادلة الأحکام» از آن احمد بن حجر عسقلانی متوفی (۸۵۲ هـ) میباشد که در لکهنو و لاهور و مصر چاپ شده است (معجم المطبوعات/ ۷۸).

این شاهین که نوه دختری ابن حجر است کتاب جد خود را شرح نموده و آنرا «منحة الکرام بشرح بلوغ المرام نامیده است».

نسخه حاضر قطعه ای از کتاب و مشتمل است بر مباحثی از کتاب طهارت، مؤلف در روز یگشنبہ دوم ذی القعدة ۸۶۵ هـ از تبیض آن فراغت یافته است.

آغاز: (قوله: وعن ابی أمانة الباهلی... قال: قال رسول الله (صلی الله علیه وآله): ان الماء لا ینجسه شیء إلا ما غلب علی ریحہ و طعمہ ولونه...).

انجام: (آخر الجزء الخامس من منحة الكرام بشرح بلوغ المرام لفقير
رحمة ربه تعالى يوسف بن شاهين الكرکي سبط احمد بن حجر العسقلاني
الشافعي... فرغ منه تبليغاً في يوم الاحد ثاني ذى القعدة الحرام سنة خمس
وستين وثمانين مائة الحمد لله رب العالمين...).

نسخ، احتمالاً بخط مؤلف، در يکشنبه دَرم ذى القعدة ۸۶۵هـ، در حاشیه

تصحیح شده است.

۴۴ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه مدرسه احمدیه حلب.

(۲۳)

مجموعه:

۱- غریب اللفظ والمعنی [۱- ۸۶] (تفسیر - عربی)

از: جمال الدین، ابو الفرج عبد الرحمن بن علی معروف بابن جوزی
حنبل بغدادی (۱۰ یا ۵۰۸ - ۵۹۸ هـ).

مؤلف در مقدمه متذکر میشود، که چون کتبی که در این موضوع تألیف
شده فقط پیرامون غرائب الفاظ قرآن کریم بحث نموده اند لذا کتاب او که
مشمول است بر غریب لفظ ومعنی از این حیث بر کتب دیگر امتیاز دارد.

نگارنده کتاب «مؤلفات ابن الجوزی» از این کتاب نام نبرده است، گر
چه بنقل از حاجی خلیفه در کشف الظنون وبغدادی در هدیه العارفين
وبروکلمان در تاریخ الادب العربی، از کتاب «الاریب فی تفسیر الغریب»
و بنقل از ابن رجب بغدادی در الذیل علی طبقات الحنابلة، از کتاب «تذکره
الاریب فی تفسیر الغریب» و بنقل از بروکلمان در تاریخ الادب العربی، از

کتاب «تفسیر غریب القرآن» نام برده است (مؤلفات ابن الجوزی/ ۶۸ و ۸۲ و ۸۴).
 آغاز: (قال الشيخ الامام العالم الاوحد جمال الدين ابو الفرج عبد
 الرحمن ابن علی.. الجوزی... وهذا الكتاب يتميز عن كل كتاب يصنف في
 الغريب لان تلك تشتمل على غرائب اللفظ فقط وهذا على غريب اللفظ
 والمعنى وقد حوى ما صح من المنسوخ الى غير ذلك من الفوائد التي لم تجمع
 في مثله مع المبالغة في الاختصار، فمن سورة البقرة...)..
 انجام، افتاده: (سورة الفلق، الفلق الصبيح، وقيل واد في جهنم... سورة
 الناس، الوسواس الشيطان وهو الخناس).

۲- فتح الرحمن بکشف ما يلتبس في القرآن [۸۷ - ۹۹] (تفسیر - عربی)

(کشف الظنون ۱۲۳۲/۲ - هدیة العارفين ۳۷۴/۱ - بروکلان ذیل ۱۱۸/۲).

از: شیخ الاسلام، زین الدین، ابو یحییٰ، زکریا بن محمد بن احمد
 انصاری سنیکی مصری شافعی (۲۵ یا ۸۲۶ - ۹۲۶ هـ).
 در ذکر آیات متشابهة که بزیادت یا تقدیم یا یگدیگر اختلاف دارند
 و بیان سبب اختلاف و تکرار آنها، ضمناً مؤلف مقداری از اسئلة واجوبه قرآن
 کریم را آورده است.

این کتاب در سال (۱۲۹۹ هـ) در بولاق، در حاشیه «السراج المنیر فی
 الاعانة على معرفة بعض کلام ربنا الحکیم الخبیر» چاپ شده است (معجم
 المطبوعات/ ۴۸۶).

آغاز: (الحمد لله الذي نور قلوب العارفين بكتابه العظيم... وسميته بفتح
 الرحمن بکشف ما تلبس في القرآن...).

انجام، افتاده: (قوله: ان الذين كفروا بعد ايمانهم ثم ازدادوا كفراً لن
 تقبل توبتهم، ان قلت كيف قال ذلك... وانما يذكر الواو هنا لان تبغونها وقع

حالا).

نسخ، هر دو کتاب بیگ خط، احتمالاً قرن یازدهم هجری، روی برگ عنوان
یادداشتی از آیه الله العظمی مرعشی بتاریخ ۱۳۸۷ هـ دیده میشود.
۹۹ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه کتابخانه مدرسه احمدیه حلب.

(۲۴)

الاعلام بفضل الصلاة على خير الانام.

(حدیث - عربی)

(کشف الظنون ۱/۱۲۸).

از: ابو عبد الله، محمد بن عبد الرحمن بن علی بن عبد الرحمن بن
صقاله نمیری (۵۰۰ - ۵۴۴ هـ).

مؤلف در این کتاب احادیثی که مربوط بنحوه صلوات و سلام
بر پیامبر گرامی اسلام (صلی الله علیه وآله) واستحباب آن در اوقات
مختلف ومکانهای مخصوصی میباشد گرد آورده و آنها را در ابواب مخصوص
خود ذکر کرده است.

آغاز: (اخبرنا الشيخ الامام... قال حدثنا الفقيه الحافظ ابو عبد الله
محمد بن عبد الرحمن بن علی بن عبد الرحمن النمیری رضی الله عنه، قراءة
عليه وانا اسمع في شهر رمضان المعظم سنة اثنين واربعين وخمس مائة..).

انجام: (باب السلام على النبي (صلی الله علیه وآله) افضل من عتق
الرقاب... وحب رسول الله (صلی الله علیه وآله) افضل من مهج الانفس، او
قال ضرب السيف في سبيل الله، صلى الله على محمد وآله وسلم تسلياً).

نسخ، احمد بن محمد بن احمد مؤدب الاطفال در بیست و دوم شعبان ۸۶۴ هـ.

در حاشیه نصیح شده و دارای يك حاشیه از آیه الله العظمیٰ مرعشی می باشد.
روی صفحه عنوان تملك یحیی بن عبد الرحیم بن محمد قلوانی شقندای حلّی
دیده میشود.

۱۱۲ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه مدرسه احمدیه حلب.

(۲۵)

وسيلة المآل في عد مناقب الآل. (فضائل ومناقب - عربی).

(هدیه العارفین ۱/۱۵۹ - ایضاح المکنون ۱/۴۰۵، ۲/۷۰۸ - معجم المؤلفین ۲/۴۶).

از: صفی الدین احمد بن فضل بن محمد باکثیر حصرمی مکی
شافعی (... - ۱۰۴۷ هـ).

در بیان فضائل ومناقب اهل بیت علیهم السلام. مؤلف کتاب را
بنام (شریف محسن بن حسین) شریف مکه، تألیف نموده است. بغدادی در
هدیه العارفین و در جلد اول ایضاح المکنون و کحاله در معجم المؤلفین از
این کتاب با عنوان «حسن المآل في مناقب الآل» نام برده اند.
کتاب مشتمل است بر يك مقدمة وهفت باب و يك خاتمه، بدین
ترتیب:

المقدمة: في ترجمة سيدنا المشار اليه (يعني شريف مکه).

الباب الأول: فيما ورد من المناقب لاهل البيت (ع).

الباب الثاني: في مناقب اهل الكسا (ع).

الباب الثالث: في مناقب الزهراء البنول (ع).

الباب الرابع: في مناقب سيدنا علی (ع).

الباب الخامس: في ما جاء في مناقب الحسن والحسين (ع).

الباب السادس: في ما جاء مختصاً بالحسن (ع).

الباب السابع: في المناقب المختصة بسيدنا الحسين (ع).

الخاتمة: في بعض ما يتعلق باهل البيت (ع).

آغاز: (ما صنع محسن براعة استهلاله في مناقب ال الحسن والحسين، ورضع فاتحة مقاله بجواهر الثناء).

انجام: (وكان الفراغ من جمع كتابنا هذا البديع المثال البعيد المثال وهو وسيله المآل في عد مناقب الآل... وذلك في السنة السابعة والعشرين بعد الالف من هجرته (ص) في اوائل شهر رمضان المعظم ببلد الله الحرام افضل بلاد الاسلام... ولتنامه مسك الختام تمت بعون الله وفضله).

نسخ، ربيع الثاني ۱۲۸۰هـ در مكه معظمه، در چند جای كتاب حاشیه

نویسی دارد، در آغاز عید الرحمن بن عیسی بن مرشد حنفی، تقریظی در هفت

صفحه پیرامون كتاب ومؤلف نوشته است.

۲۱۷ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه: ؟

(۲۶)

الوجوه النيره في قراءة العشرة. (علوم قرآن - عربی)

از: سراج الدین عمر بن قاسم بن محمد بن علی انصاری مصری، مشهور به نشار (... - ۹۰۰هـ).

مؤلف، قبلاً در همین موضوع كتاب «البدور الزاهرة في القراءات العشرة المتواتره» را تألیف نموده وچون اقبال مردم را بر آن نیکو یافته، لذا خواسته بعضی از فضلاء را در مورد تألیف كتاب دیگری در موضوع قراءات باهمان

اسلوب، لكن با اضافه مطالب دیگرى ، اجابت گفته است.

او در این کتاب، علاوه بر ذکر قراءات و توجیه آن، بطور اختصار از تفسیر و ناسخ و منسوخ و وقف و ابتداء و اعراب نیز بحث میکند.

آغاز: (يقول راجى عفو ربه الحليم الكريم الستار، عمر بن قاسم محمد بن الانصارى المقرئ المصرى النشار... وبعد: فانى لما جمعت كتابى المسمى بالبدور الزاهرة في القراءات العشرة المتواتره بادر اليه الاصحاب... ثم ان بعض اصحابى الفضلاء سألنى ان اعمل كتاباً على نمطه واسلوبه لكن اذكر عقيب ذكر القراءة توجيهها... وسميته بالوجوه النيره في قراءة العشرة).

انجام، افتاده (ومن قرأ برفع الراء معناه الجزاء والابتداء، وموضع تفضل جزم بالجزء الا أنه لا يتبين في التضعيف، تتذكر رفع لان ما بعد واو الجزاء مبتدا) [بقره - ۲۸۲]

نسخ، قرن دوازدهم هجرى، روى صفحه عنوان تملك عبد الخالق ابن محمد فرجى و تملك دیگرى بتاريخ اول محرم ۱۲۱۱ هـ دیده میشود.
۲۷۹ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (۵۳۸۰) (عزة حسن، فهرست مخطوطات علوم قرآن/۱۳۷) ولكن، صلاح محمد الخيمى در (فهرست مخطوطات ظاهریه، علوم القرآن، ۱/۴۸۳) آنرا تحت شماره (۵۸۳۰) ثبت نموده است.

(۲۷)

مجموعه:

۱- تذكرة الطالب المعلم بمن يقال انه مخضرم [۲ - ۱۱] (تراجم - عربى)

(كشف الظنون ۱/۳۸۸ - هدية العارفين ۱/۲۰ - زركلي، الاعلام ۱/۶۲ - بروكلمان، ذيل ۲/۷۲)

از: برهان الدین، ابراهیم بن محمد بن خلیل طرابلسی حلبی شافعی،
معروف بسبط ابن عجمی (۷۵۳ - ۸۴۱ هـ).

رساله مختصریست در بیان اسماء واحوال مخضرمین، مخضرم اشخاصی را میگویند که مقداری از عمر خود را در دوره جاهلیت طی کرده باشند، مؤلف، در مقدمه میگوید: قبل از من دیگری کتاب مستقی در این موضوع تألیف ننموده است، بلکه بطور متفرق از آنها نام برده شده است، مثلاً حافظ مسلم بن حجاج، از بیست نفر، وحافظ ابو عمر بن صلاح از دو نفر، وابو الفضل عبد الرحیم بن حسین بن عراقی در شرح الفیه از سه نفر و در نکت از بیست نفر نام برده اند و من جماعتی دیگر بر این تعداد افزودم و همه را در یگجا گرد آورده و کتابی مستقل قرار دادم.

آغاز: (الحمد لله المتوحد بکبریائه... وبعد فهذا کتاب مختصر فیمن هو مخضرم او قيل إنه مخضرم لم اسبق إلى إفراجه بالتألیف فیما علمت... وقد كنت کتبتهم جميعاً وزدت علیهم جماعة والان قد افردتهم باختصار التراجیم جزءاً...).

انجام: (قال شیخنا المؤلف: فهذا احد... من المخضرمین او الحقته بهم قديماً فی سنة ثلاث وتسعين وسبعائه، ثم افرده وزاده فی سنة ثمانی عشره وثمان مائه فی وسطها ابراهیم بن محمد بن خلیل سبط ابن العجمی جامعه عفا الله عنه).

۲- التبیین لأسماء المدلسین [۱۲-۲۰] (تراجم - عربی)

(کشف الظنون ۳۴۳/۱ - هدیه العارفین ۲۰/۱ - زرکلی، اعلام ۶۲/۱ - بروکلان، ذیل ۷۲/۲).

از: برهان الدین، ابراهیم بن محمد بن خلیل طرابلسی حلبی شافعی،
معروف بسبط ابن عجمی (۷۵۳ - ۸۴۱ هـ).

رساله مختصریست در ذکر اقسام تدلیس واسماء مدلسین با ترجمه

کوناهی از آنان. در واقع مؤلف کتاب «مراسیل» حافظ صلاح الدین خلیل علائی را تلخیص نموده و خود چیزی بر آن افزوده و در جمادی الاولی ۸۱۸ هـ آنرا بپایان آورده است. زرکلی، این کتاب را مطبوع ذکر نموده و یوسف العش هم بنقل از بروکلان، مینویسد: در ۱۹۲۸ م در حیدر آباد بطبع رسیده و لکن او موفق بدیدن آن نشده است.

آغاز: (الحمد لله رب العالمین... اما بعد فهذا تعليق في اسماء المدسين قد جمعتهم قديماً... ولكني اختصرتها الان جداً ليسهل تحصيلهم وغالبهم في كلام شيخ شيوخنا الحافظ صلاح الدين خليل العلاني في كتابه المراسيل...).

انجام: (قال المؤلف... هذا اخر ما علقته من المدلسين وحكمهم فمن وجد بعد ذلك منهم احداً فليلحقه في مكانه... قاله مؤلفه ابراهيم بن محمد بن خليل بسيط ابن العجمي الحلبي عفى الله عنهم).

۳- الاغتباط بمن رُمي بالاختلاط [۲۸۲۱] (رجال - عربی).

(كشف الظنون ۱۳۰/۱ - هدية العارفين ۱۹/۱ - زرکلی، اعلام ۶۲/۱ - بروکلان، ذیل ۷۲/۲)

از: برهان الدین، ابراهیم بن محمد بن خلیل طرابلسی حلبی شافعی، معروف ببساط ابن عجمی (۷۵۳-۸۴۱)

رساله ایست مختصر بترتیب حروف معجم، در شناخت راویانی که متهم باختلاط شده اند. یوسف العش، نوشته است که این کتاب در سال ۱۲۵۰ در مطبعه علمیه حلب بچاپ رسیده است.

آغاز: (الحمد لله رب العالمین... اما بعد فهذا كتاب جمعت على حروف المعجم في الاسم واسم الاب في معرفة من خلط.. من الثقات وغيرهم).

انجام: (قال المؤلف: هذا اخر المؤلف وهو قابل للزيادة فمن وقف على احد من لم اذكره فليلحقه في مكانه... قاله جامعه ابراهيم بن محمد بن خليل

سبط ابن العجمی الحلبي عفا الله عنه).

خط تعلیق، هر سه کتاب بخط محمد بن ابی بکر بن زریق در حدود ۸۳۸ هـ. در حاشیه تصحیح شده است در آخر کتاب دوم صورت سماع و اجازه ایست منقول از خط مؤلف، که آنرا در روز شنبه بیست و نهم محرم ۸۳۸ در مدرسه شرفیه حلب برای شیخ نجم الدین ابو القاسم محمد... هاشمی مکی نوشته است. این سه کتاب که در این مجموعه ششبار برگهای آن از شماره (۱) آغاز میشود در مجموعه شماره (۱۲) ظاهریه از برگ (۱۲۹) شروع میشود. ۲۸ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشاره (مجموع / ۱۲) (یوسف العش، فهرس مخطوطات الظاهریه التاریخ / ۲۱۷ و ۲۴۶).

((۲۸))

جامع المقال في ما يتعلق باحوال الحديث والرجال. (درایه و رجال - عربی)
(ایضاح المکنون ۳۵۸/۱ - معجم المؤلفین ۴۱/۵ - ریاض العلماء ۳۳۳/۴ - ریحانة الادب ۵۴/۴ - کشف المحجوب والاستار ۱۵۶/ - الذریعه ۷۴/۵)

از: فخر الدین محمد علی، یا (محمد بن علی) بن احمد رماحی نجفی، معروف بفخر الدین طریحی (... - ۷ یا ۱۰۸۵ هـ)

مؤلف از اکابر علمای امامیه و از زهاد طائفه بوده و در علوم مختلفه تألیفات منیفه دارد، از جمله کتاب حاضر، که مشتمل است بر يك مقدمه و دوازده باب و يك خاتمه، و باب دوازدهم آن که (في ذكر المهم من اسماء الرجال وطبقاتهم وما يتعلق بذلك) میباشد، مشتمل بر دوازده فایده است، و این باب اکثر کتاب را تشکیل میدهد. شیخ محمد امین کاظمی، شاکر مؤلف، همین باب دوازدهم را که در تمییز مشترکات است شرح نموده و آنرا «مشترکات کاظمی»

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج/ ۱ ۳۱

نامیده است. جامع المقال، در سال ۱۳۷۴ ق در تهران چاپ شده است (مشار، فهرست چاپی عربی / ۲۴۵).

آغاز: (اما بعد حمد الله الهادی الى الرشاد... فيقول الفقير الى ربه الغنى، فخر الدين بن محمد على النجفي... سميته بجامع المقال فيما يتعلق باحوال الحديث والرجال).

انجام: (تمت الدرايه بعون الله وحسن توفيقه ونحن نحمد الله ونسأله من فضله وكرمه ان يجعل ذلك خالصاً لوجه الكريم... فانه رب الكريم الغفور الرحيم).

نسخ، محمد بن اسماعيل بن محمد حسینی نجفی در روز شنبه نهم صفر ۱۰۵۹ هـ در حاشیه تصحیح شده و دارای حواشی با نشانه (منه ومنه دام ظلّه)، در آغاز، فهرست مطالب کتاب آمده است، در پایان نسخه، انهایی است که طریعی بخط خود در روز دوشنبه ربیع الاول ۱۰۵۹ برای کاتب نسخه که ظاهراً از شاگردان اوست نوشته است. از این نسخه عکسی برك شماره (۱۲۴ و ۱۳۱) افتاده است.

۱۳۱ برگ، ۱۷ سطر.

از: نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه - تهران، بشماره (۱۸۴۴) (فهرست دانشگاه، ۴۴۱/۸)

(۲۹)

مکتون الحديث = (عرائس الحديث) (حدیث - عربی)

(تحفة العرفان / ۱۸ - شد الازار / ۲۴۴ - معجم المؤلفين / ۱۷۶/۴)

از: ابو محمد روز بهان بن ابی نصر بقلی فسانی شیرازی، معروف بشیخ شطاح (.... ۶۰۶ هـ)

در شرح احادیث قصار نبوی صلی الله علیه وآله بر طبق مسلک صوفیه. مؤلف که خود از مشایخ صوفیه است، در مقدمه میگوید: اهل علوم ظاهر از متقدمین و متأخرین کتب زیادی در تفسیر ظاهر احادیث نبی صلی الله علیه وآله تصنیف کرده اند، اما در حقایق تفسیر غرایب الحدیث، بجز متفرقاتی چند، کتاب مستقلی تدوین نشده است، لذا این کتاب را در تفسیر غریب حدیث رسول الله (صلی الله علیه وآله) بر اساس مسلک عرفا و با استفاده از گفتار مشایخ صوفیه مخصوصاً ابو سلیمان خطائی، تصنیف نمودم.

آغاز: «الحمد لله الذی اصطفی المصطفی علی جمیع المرسلین... اما بعد: فقد وجدت اهل علوم الظاهر قد صنفوا فی تفسیر ظاهر احادیث النبی (صلی الله علیه وآله) دواوین کثیره، للمتقدمین مثل الموطا والمعالم».

انجام: «وما وشحت به کتابی من تفسیره اکثره من اعلام الحدیث الذی رسمه رحمۃ الله علیه لیکون دلیلاً لکتابنا ومقویاً لتفسیرنا، والله اعلم بالصواب».

نسخ، نوزدهم ربیع الثانی ۸۹۵ در شیراز، در حاشیه تصحیح شده است، بعد از کتاب پاداشتی مختصر بیرامون مراحل تصوف آمده. ۵۹ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه همین کتابخانه، ضمن مجموعه شماره (۴۲۰۵) کتاب دوم.

(۳۰)

مکنون الحدیث = (عرائس الحدیث) (حدیث - عربی)

از: ابو محمد روز بهان بن ابی نصر بقلی فسائی شیرازی، معروف بشیخ شطاح (.... ۶۰۶ هـ) بشماره (۲۹) رجوع شود. این نسخه تصویر مکرر شماره (۲۹) است.

(۳۱)

التبیان فی تفسیر القرآن. (تفسیر - عربی)

ایضاح المکنون ۲۲۳/۱ - هدیة العارفین ۷۲/۲ - بروکلان، ذیل ۷۰۷/۱ - زرکلی، اعلام ۳۱۵/۶.

از: شیخ الطائفة، ابو جعفر محمد بن حسن بن علی طوسی (۳۸۵ - ۴۶۰).

تبیان اثر خالد شیخ طوسی، اولین تفسیر عظیم النظر شیعی است که شامل جمیع علوم قرآن از قرائت، معانی، و اعراب، و اسباب نزول، و بحث در متشابه، و جواب شبهات مجبره و مشبیه و مجسمه می باشد. شیخ الطائفة، با استناد به روایات اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام و استفاده از مکتب آنان، اثری ارزنده بوجود آورده، که مورد استفاده مفسرین بعد از او مانند طبرسی و دیگران بوده است. تفسیر تبیان، دارای مقدمه مفصلی پیرامون اهمیت قرآن کریم، و کیفیت نزول آن، و مسئله تحریف و رد آن، و تفسیر برآی و مطالب دیگر، میباشد.

این تفسیر، برای اولین بار در سال ۱۳۶۴ هـ، بطور سنگی، در دو جلد رحلی، در طهران، و بین سالهای ۸۳ - ۱۳۷۶ هـ، در نجف، حروفی در ۱۰ مجلد و زیری چاپ شده است (مشار، فهرست چاپی عربی / ۱۵۸ و ۱۵۹).

لازم بتذکر است، بجهت اهمیتی که این کتاب در میراث فرهنگی دارد، و با شناسائی نسخه های نفیس و ارزشمندی از آن در کتابخانه های مختلف جهان شایسته طبعی تحقیقی میباشد.

يك نسخه خطی بسیار نفیس از این تفسیر بشماره (۸۳) در همین کتابخانه موجود است، که بر شیخ طوسی قرائت شده و خط شیخ طوسی بر

آن ثبت شده است. نسخه حاضر نفیس، و جزء دوم کتاب است.

آغاز: «قوله تعالى: قولوا آمنا بالله وما انزل الينا وما انزل الى ابراهيم واسماعيل واسحق ويعقوب والاسباط الى آخره» [بقره: ۱۳۶].

انجام: «قوله: ان تمسسكم حسنة تسوهم تم الجزء الثاني ويتلوه

في الجزء الثالث» آل عمران: ۱۲۰]

نسخ، بخط علی بن حمزه بن محمد بن احمد بن شهریار، خازن مشهد

امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام در ۵۶۷ هـ، در ۵۷۰ با نسخه اصل

بخط مصنف مقایله شده است، در حاشیه تصحیح شده و دارای نشانه بلاغ

و مقایله با نسخه مصنف میباشد، روی برگ عنوان تملك محمد بن ابراهيم بن

يعقوب بن... حسان بن ثابت انصاری دیده میشود.

۲۲۱ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه کتابخانه دانشگاه پرنتون - امریکا بشماره (۱۲۵۹)(فیلیپ

حتی فهرست خطی عربی پرنتون / ۳۸۶).

(۳۲)

المختار من الکافی

(حدیث - عربی).

از؟

مؤلف ابو ابی را از کتاب شریف اصول کافی، تألیف ابو جعفر محمد

يعقوب کلینی، اختیار کرده سپس از هر بابی احادیثی را انتخاب نموده و بدون ذکر سند، مرتب کرده است.

در پایان کتاب چنین آمده: (تم المختار من المختار من الکتاب الکافی...)

که گمان نمیرود نام اصلی کتاب این باشد، همچنین نام مؤلف آن برای نگارنده معلوم نیست، امید است در آینده شناخته شود.

آغاز: «الحمد لله الذي فتق الاجواء، وعلق الارحاء، واشجى الاشجاء، واضاء الضياء وامات الاحياء، واحيي الموتى».

انجام: «باب، في الدعا للرزق... وعن ابي جعفر عليه السلام، انه جاء رجل الى النبي (صلى الله عليه وآله) فقال: يا رسول الله اني ذو عيال وعلى دين... واقضى به ديني واستعين به على عيالي، تم...».

نسخ، نجم بن عبد الله الاديب، روز يكشنبه بيست و يكم صفر ۹۲۳ هـ
 او روی نسخه ايکه عبد الوهاب بن حسين بن جعفر محمد بن علي بن الدقاس
 الحلي، كه او نسخه خود را از نسخه خط كمال الدين علي بن حسن بن احمد بن
 المؤذن المزيدي نوشته است، داراي نشانه تصحيح ويلاغ ميباشد.
 ۶۰ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه ؟

(۳۳)

التوضيح الانور بالحجج الواردة لدفع شبه الاغور. (اعتقادات - عربي)

رياض العلماء ۲/ ۲۳۸ - هدية العارفين ۱/ ۳۴۶ - كشف الحجب والاستار ۱۴۵/ - اعيان الشيعة
 ۶/ ۳۲۳ - ذريعة ۴/ ۹۱.

از: نجم الدين خضر بن محمد بن علي رازي جيلرودي نجفي (ق ۹).
 يوسف بن مخزوم منصوري واسطی شافعی از شاگردان نجم سكاكینی
 كتابي بنام «الرسالة المعارضة في الرد على الرافضة» (الضوء اللامع ۱۰/ ۳۳۸).
 در رد مذهب شيعة وانكار فضائل اهلييت عليهم السلام نوشته است،
 اين كتاب، بدست عضد الدين محمد بن محمد بن بقیع افتاده و چون مشتمل بر
 اباطيل واساطير و تهمتهاي ناروا بوده، لذا در ملاقاتيكه در سال ۸۳۹ در مدرسه
 زينه حله، بين او و نجم الدين رازي، رخ داده از او ميخواهد تا كتابي مستدل

در رد آن بنویسد. صاحب ریاض توضیح الأنور را در اصفهان دیده و بر مؤلف و کتاب ثنای فراوان گفته است.

آغاز: «الحمد لله الذي نسخ بمحكم كتابه سنة الجاهلین وفسخ بفصل خطابه شبه الجاهلین ونسخ بحججه البالغة مذاهب المبطلین».

انجام: «فان ذلك مقتضى المقام وليس من باب المساوات بالنسبة الى عرض الارشاد الذى هو المختار فضلاً عن الاطّاب بل هو من فصل الايجاز والاختصار كما لا يخفى على... اولى الالباب وقليل ما هم فان اكثرهم كما ترى يريدون اطفاء نور الحق لحسدهم وهواهم وبالله المستعان وعليه التكلان».

تستعليق، علی محمد بن حسن خوراسگانی، شوال ۱۰۰۱، از روی نسخه

اصل. این نسخه برای سید حسین بن حیدر حسینی کرکی عاملی نوشته شده است.

۱۵۸۱ برگ ۲۳ سطر.

از نسخه همین کتابخانه، بشماره (۱۲۸).

(۳۴)

التعليقة على منهج المقال. (رجال - عربی)

(کشف المحجّب والاستار، ۱۲۵/ و ۱۹۰ - روضات الجنات ۲/ ۹۶ - ریحانة الادب ۱/ ۵۲ - ذریعه

۲۲۳/۴).

از: مولی محمد باقر بن محمد اکمل معروف به وحید بهبهانی (۱۶ یا ۱۷ یا ۱۱۱۸ - ۸ یا ۶ یا ۱۲۰۵ هـ).

منهج المقال، که یکی از بهترین و جامع ترین کتب رجالیه بوده و برجال کبیر معروف است از تألیفات محقق مدقق ورجالی برجسته، مولی میرزا محمد استر ابادی، از اعیان علماء ودانشمندان بنام امامیه، متوفی (۲۸ یا ۱۰۲۶) میباشد.

این کتاب همیشه مورد توجه و عنایت محققین بوده است، از جمله، نظر مبارک علامه ثانی، نادره دوران و اعجوبه زمان، وحید بهبهانی را جلب نموده لذا او تحقیقات رجالیه خود را بعنوان تعلیقه بر منهج المقال تدوین، و مقدمه ای مشتمل بر پنج فایده بر آن افزوده است. این کتاب در ۱۳۰۶ ق در حاشیه منهج المقال، بطورسنگی، در طهران چاپ شده است (مشار، فهرست چاپی عربی / ۹۶).

آغاز: (الحمد لله... وبعد، يقول الاقل الاذل محمد باقر بن محمد اکمل... فلذا جعلت تدوینی تعلیقه، وعلقت علی منهج المقال من تصنیفات... مولانا میرزا محمد قدس سره لما وجدت من کماله وکثرة فوائده ونهاية شهرة).
انجام: (ومنها الربعیة فرقة من الخطائیه... وان الانسان اذا بلغ الکمال لایق له امات بل رفع الی الملکوت وادعوا معاینه امواتهم بکرة وعشیاً).

نسخ احتمالاً در ۱۲۸۲ ق.

۲۰۱ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، ضمن مجموعه (۵۰۸) شماره ۱/ (فهرست دانشگاه ۵۴۶/۲).

(۳۵)

مجموعه:

۱- البلغة المترجمة فی اللغة (۱- ۸۶)

(لفت - عربی و فارسی)

(کشف الظنون ۱/ ۳۵۳ - بغیة الوعاة ۴۱۸/ ۹ - زرکلی، اعلام ۲۵۴/ ۹ - معجم المؤلفین ۱۳/ ۲۴۱ -

بروکلان، اصل ۲۸۷/ ۱)

از: ابو یوسف یعقوب بن احمد بن محمد کردی نیشابوری (... ۴۷۴

هـ).

در ترجمه لغات عربی بفارسی، مؤلف کتاب را در چهل باب تدوین نموده و هر باب مشتمل بر چند فصل میباشد، هر بابی دارای عنوان کلی بوده و در هر فصلی بترجمه لغات مربوط بآن میپردازد.

مؤلف در صبح روز یکشنبه دوم ربیع الثانی ۴۳۸ هـ از تألیف آن فراغت یافته است. نسخه حاضر از اول ناقص است و از اوائل باب سوم که فصول آن مربوط باعضاء بدن انسان است شروع میشود. آغاز، افتاده: «... فصل فی ذکر الراس وصفاته، الراس سر الأروس والروس ج».

انجام: «والله سبحانه حسبی وعلیه توکلی وبه حولی ومنه توفیقی لما یرزق من رحمته بمنه ورافته».

۲ - المهذب فی المصادر [۸۸ - ۱۶۷]

(لغت - عربی و فارسی)

از: ابو یوسف یعقوب بن احمد بن کردی نیشابوری (... - ۴۷۴ هـ).
در ترجمه لغات عربی بفارسی بر اساس ابواب صرف مؤلف در مقدمه میگوید: پس از فراغت از تحریر کتاب «البلغة المترجم فی اللغة» چون استقبال مردم از آن شایان توجه بود برآن شدم تا کتابی بهمان اسلوب در مصادر بسبک دیوان الادب ابراهیم فارابی نه غیر او مانند ابو علی الجعفری التیزای الضریر و دیگران، تألیف نمایم. نسخه حاضر ناقص و مشوش، و پس از یک صفحه از مقدمه تا باب فَعَلَ یَفْعَلُ بکسر العین من الماضی وفتحها من المستقبل، از آن افتاده است.

آغاز: «اما بعد حمد الله... فانی لما فرغت من تحریر کتاب البلغة المترجم فی اللغة...».

انجام، افتاده: «باب فَعَلَ یَفْعَلُ بفتح العین من الماضی وکسرها من

المستقبل...الوجد توانگر شدن، الوَخَد ان نوعى باشد از».

نسخ، هر دو كتاب بيك خط، قرن هفتم هجرى، در حاشيه تصحيح شده

است، قبل از كتاب اول فهرست ابواب آن بطور ناقص در دو صفحه آمده است.

۱۶۷ برگ، ۱۳ سطر.

از نسخه كتابخانه مجلس سنای سابق، ضمن مجموعه (۵۳۵)

شماره ۱/۲ (فهرست خطى همانجا ۱/۳۴۰).

(۳۶)

تهذيب النكت.

(منطق - عربى)

(كشف الطنون ۲/۱۹۷۲)

از: اثير الدين مفضل بن عمر بن مفضل ابهرى سمرقندى (... - ۶۶۳

هـ).

كتاب «النكت فى علم الجدل» از آن: ابو اسحاق، ابراهيم بن على بن

يوسف فيروز آبادى شيرازى متوفى (۴۷۶ هـ) ميباشد (كشف الطنون

۲/۱۹۷۲)، ابهرى، النكت را تهذيب نموده ومطالبى بر آن افزوده است.

آغاز: «أما بعد حمد الله المنعم بهدايته والصلاة على خير خليفته محمد

وآله وعترته، فانا نورد فى هذا الكتاب جملة كافية من العلوم النظرية ونبين فيه

ما عرض للجدلين من الزلل».

انجام: «واما اذا كان الواقع عدم وجوب الضمان فى المرة الثالثة على

تقدير عدم وجوب القطع فلانه حينئذ يلزم وجوب القطع فى المرة الثالثة لانتفاء

لازمه عدم وجوبه والله اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب».

۱۱۳ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه همین کتابخانه بشماره (۵۰).

(۳۷)

معرفة الرجال.

(رجال - عربی)

(زرکلی، اعلام ۲۱۸/۹ - معجم المؤلفین ۲۳۲/۱۳)

از: أبو زکریا یحیی بن معین بن عون بن زیاد بغدادی (۱۵۸ - ۲۳۳ هـ).

(هـ).

در جرح و تعدیل رجال و ذکر مساوی و محاسن آنان، بیشتر کتاب سئوالاتی است درباره رجال که از یحیی ابن معین پرسیده اند و یا مطالبی که در همین زمینه از او شنیده اند.

مطالب کتاب را أبو العباس احمد بن محمد فزاری در ماه صفر سال ۲۸۳ در فسا از ابوالفضل جعفر بن درستویه بن مرزبان فسوی شنیده و میگوید: او این مطالب را از ابو العباس احمد بن قاسم بن محرز، و او از یحیی بن معین شنیده است.

ابو العباس فزاری خود کتاب را تنظیم و تجزئه نموده، نسخه حاضر جزء اول و دوم از تجزئه اوست.

آغاز: «اخبّرنا ابو عمر محمد بن العباس بن محمد بن زکریا بن حیویه الخزار قال: حدثنا ابو العباس احمد بن محمد الفزاری قال حدثنا ابو الفضل جعفر بن درستویه بن المرزبان الفسوی... بفسا فی صفر سنة ثلاث وثمانین ومائتین».

انجام: «وولد یافت الترك و الصقالبة ویا جوج ویا جوج ولیس فی شی

من هولاء خير، اخر كتاب معرفة الرجال عن يحيى بن معين...).

خط، مخطوطی از نسخ و تعلیق و ثلث، قرن چهارم هجری روی برگ اول جزء اول دارای سماع بتاريخ ربيع الاول ۳۷۵ هـ و روی برگ اول جزء دوم بتاريخ ربيع الاخر ۳۷۵ هـ و چند سماع دیگر مربوط باوائل و اواسط قرن ششم میباشد.
۴۳ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه ظاهریه - دمشق، ضمن (مجموع/۱) کتاب اول (یوسف العث، فهرس التاريخ/۲۳۱).

(۳۸)

الدر النظیم فی مناقب الائمة اللہامیم.

(مناقب - عربی)

(ریاض الماء ۵/۳۹۰ - کشف المحجب ۲۱۳/۲ - ذریعہ ۸/۸۶).

از: جمال الدین یوسف بن حاتم شامی عاملی مشغری (ق ۷).
در بیان احوال پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله و اهل بیت علیهم السلام و ذکر فضائل و مناقب آنان با استناد باخبار وارده از طریق شیعه و سنی.
مؤلف، کتاب را در دو جزء تألیف نموده و مجموع دو جزء مشتمل است بر پانزده باب و هر باب دارای چند فصل میباشد، بدین ترتیب:
الباب الاول: فی ذکر رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم.
الباب الثاني: فی ذکر امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام.
الباب الثالث: فی ذکر سیدة النساء العالمین علیها السلام.
الباب الرابع: فی ذکر مولانا الحسن بن علی علیهما السلام.
الباب الخامس: فی ذکر الحسین بن علی بن ابی طالب علیهما السلام.
الباب السادس: فی ذکر ابی محمد علی بن الحسین زین العابدین علیهما السلام.

السلام.

- الباب السابع: في ذكر ابي جعفر محمد بن علي الباقر عليهما السلام.
- الباب الثامن: في ذكر مولانا الصادق جعفر بن محمد عليهما السلام.
- الباب التاسع: في ذكر مولانا موسى بن جعفر عليهما السلام.
- الباب العاشر: في ذكر مولانا علي بن موسى الرضا عليه السلام.
- الباب الحادي عشر: في ذكر سيدنا ابي جعفر محمد بن علي الجواد عليهما السلام.
- الباب الثاني عشر: في ذكر الامام ابي الحسن علي بن محمد الهادي عليهما السلام.
- الباب الثالث عشر: في ذكر الامام ابي محمد الحسن بن علي العسكري عليهما السلام.
- الباب الرابع عشر: في ذكر الحجة صاحب الزمان صلوات الله عليه.
- الباب الخامس عشر: في عدة فصول (چند فصل آن مربوط باهل بيت عليهم السلام وچند فصل در ذكر بنی عبد المطلب وبنی هاشم).

نسخه حاضر جزء اول کتاب است و مقدراری از اول آن ناقص، و سه صفحه او اخر آن در اول جزء دوم قرار دارد.

آغاز، افتاده: «بادرت امرأ حال ربي دونه والله يدفع عن خراب المسجد».

انجام: «فجعلوا كلما قام رجل من حاشية عمرو قعد مكانه رجل من حاشية معوية حتى خرج اصحاب معوية وقام الذي وكله...».

نسخ، باحتیال قوی در ۷۳۴ هـ نوشته شده است، در حاشیه تصحیح شده و دارای بعضی حواشی بر روی و فارسی و نشانه مقابله میباشد.

۱۲۵ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه کتابخانه میرزا محمد شریف عسکری طهرانی.

(۳۹)

الدر النظیم فی مناقب الائمہ اللہامیم. (مناقب - عربی)

از: جمال الدین یوسف بن حاتم شامی عاملی مشغری (قرن ۷)
نسخه حاضر جزء دوم کتاب، ومقداری از اول ووسط وآخر آن افتاده
است و سه صفحه اول آن مربوط به جزء اول است.
آغاز، افتاده: «معویه بخلق الباب، فاغلقه فقال معاویه لعمرؤ: والله بینی
وبینک امران».

انجام، افتاده: «ثم یبعث الله قوماً فی آخر الزمان من اطراف الارض...
فیبايعون رجلاً منى فتملاً الله به الارض عدلاً كما ملئت جوراً وكان هاشم...
على دين المسيح عليه السلام وكانوا يدعونه حوارى لها..».
دارای مشخصات نسخه پیشین.

۱۲۵ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه کتابخانه میرزا محمد شریف عسکری طهرانی.

(۴۰)

التہذیب فی التفسیر. (تفسیر - عربی)

(کشف الظنون ۵۱۷/۱ - زرکلی، اعلام ۱۷۶/۶ - معجم المؤلفین ۱۸۷/۸ - بروکلان، ذیل ۷۳۲/۱).

از: ابو سعد محسن بن محمد بن کرامۃ الجشمی البیهقی الزیدی (۴۱۳ - ۴۹۴ هـ).

تفسیری جامع ومفصل است در چند جلد که از جهات مختلفه آیات

قرآن را مورد بحث قرار میدهد. مؤلف که خود مفسر و عالم با اصول و متکلمی زبر دست بوده در آغاز حنفی و سپس باعترزال گرائیده و سرانجام مذهب زیدی را اختیار نموده وی از مشایخ زمخشری است و دو تفسیر دیگر یکی مبسوط و دیگری موجز، بفارسی بر قرآن کریم نوشته است.

نسخه حاضر قسمتی از این تفسیر و مشتمل است بر تفسیر قرآن از اواسط ایه [۴۹] از سوره یونس الی أوائل ایه [۸۷] از سوره یوسف.

آغاز: «جاء اجلهم فلا يستأخرون ساعة ولا يستقدمون...».

انجام: «اللغة، التحسيس تطلب الشئ والتجسس والتحسيس... قبل معنا هما واحد».

نسخ عرب، نسخه کهنه و نفیس. در حاشیه تصحیح شده است.

۱۱۵ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه همین کتابخانه بشماره (۱۷۱۹).

(۴۱)

التهذيب في التفسير.

(تفسیر - عربی)

از: ابو سعد محسن بن محمد بن کرامه الجشمی البیهقی الزیدی (۴۱۳ - ۴۹۴).

نسخه حاضر قسمت دیگری از این تفسیر و بقیه نسخه شماره قبل میباشد و مشتمل است بر تفسیر قرآن از اوائل ایه [۸۷] سوره یوسف تا آخر سوره نخل، الا اینکه مختصری از آن افتاده است.

آغاز: «واحد عن الحرابي وهو التطلب معرفة الاخبار... وقال بعضهم التجسس بالجيم البحث عن عورات الناس والتحسس بالحاء الاستماع لمديث القوم».

انجام، افتاده: «اللغة، الدعا استدعا الفعل وطلب له... فلم يكن فوق المأمور والداعی دون المدعو ولان مع الامر».

دارای مشخصات نسخهٔ پیشین.

۱۱۹ برگ، ۲۰ سطر.

(۴۲)

کتاب الاجازات.

(اجازه - عربی)

(ذریعه ۱/ ۱۲۴)

از: علامه مولی محمد باقر مجلسی (- ۱۱۱۱ هـ).

علامه مجلسی قدس سره، اجازات زیادی را که از علماء و مشایخ عظام در طول زمان تا عصر خود دیده و همچنین اجازاتی که بزرگان برای وی نوشته اند بانضمام فوائدی دیگر در همین زمینه در یکجا جمع نموده و تحت عنوان «کتاب الاجازات» بآخر موسوعة گرانقدر خود «بحار الانوار» ملحق کرده است.

مقداری از این کتاب بخط شریف خود علامه مجلسی و مقداری هم بخط شاگرد بلند مرتبه اش علامه متبحر میرزا عبد الله افندی صاحب ریاض العلماء و مقداری هم بخط مبارک اجازه دهندگان و دیگران میباشد.

این کتاب بهمین کیفیت بطور گراور بآخر مجلد (۱۰۹ و ۱۱۰) بحار الانوار چاپ تهران ملحق گردیده است. نسخهٔ حاضر جزء دوم «کتاب الاجازات» است که دراین فهرست طی دو شماره معرفی میشود قسمت اول:

آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم... وبعد فيقول العبد الفقير الى رحمة الله تعالى حسن بن زين الدين العاملي».

انجام: «واخبرني شيخنا الجليل احمد بن الشيخ عبد الصمد... اجازة في

عصر نهار الاربعاء سادس عشر شهر محرم الحرام سنة الف و احدى عشرة في بلدة هراة المحروسة. وكتب الفقير الى رحمة ربه الغنى الحسين بن - حيدر الحسيني العاملي».

نسخ و نستعلیق، بخط علامه مجلسی و میرزا عبد الله افندی و دیگران، دارای حواشی با نشانه (منه، منه ره، منه سلمه الله) و خط خوردگی میباشد، قبل از کتاب فهرست اجازاتی که بخط مجیز بوده بخط مجد الدین ابن صدر الافاضل و پس از آن فهرست کتاب دیده میشود.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، بشماره (۱۷۷۵) (فهرست دانشگاه، ۳۱۵/۸).

(۴۳)

کتاب الاجازات. (اجازه - عربی)

از: علامه مولی محمد باقر مجلسی (۱۱۱۱ هـ)
نسخه حاضر قسمت دوم از جزء دوم کتاب اجازات بحار الانوار است.
آغاز: «صورة اجازة السيد الداماد للسيد حسين بن السيد حيدر الحسيني الكرکي العاملي المذكور».
انجام: «ولأختم هذا المكتوب بالقاء معاذير... ألا تحبون أن يغفر الله لكم».

دارای مشخصات شماره قبل.

۱۰۳ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، بشماره (۱۷۷۵) (فهرست دانشگاه، ۳۱۵/۸).

(۴۴)

تهذیب الاحکام. (حدیث - عربی)

(ایضاح المکتون ۱/ ۳۴۱ - زرکلی، اعلام ۶/ ۳۱۵ - کشف المحجوب ۱۴۷ - ذریعة ۴/ ۵۰۴ - بروکلان ۱/ (۴۰۵) ۵۱۲).

از: شیخ الطائفة ابو جعفر محمد بن حسن بن علی طوسی (۳۸۵ - ۴۶۰ هـ).

شیخ الطائفة، در اول امر قصد این را داشته که کتاب (المقنعة) تألیف استاد عظیم الشان خود، شیخ مفید اعلیٰ الله مقامه الشریف را شرح نماید. وبر اساس منهجی که خود فرموده کتاب طهارت و مقداری از اوائل کتاب صلاة را شرح نموده و پس از آن منهج دیگری در تدوین کتاب، اختیار کرده است. این کتاب در سال (۱۳۱۸ ق) در طهران در دو جلد، بطور سنگی، و در (۱۳۸۲ ق) در نجف در ۱۰/ جلد طبع گردیده است (مشار، فهرست چاپی عربی ۲۲۸/).

نسخه حاضر نفیس و مشتمل است بر کتاب زکوة تا آخر کتاب الجهاد، که در این فهرست در دو قسمت طی دو شماره معرفی میشود.
قسمت اول:

آغاز: «کتاب الزکوة قال الشیخ رحمہ الله: الزکوة فی تسعة اشیاء، الذهب والفضة والحنطة».

انجام: «قال سالت ابا عبد الله عليه السلام، عن رجل طاف بالبيت طواف الفريضة فلم يدر اسبع طاف ام ثمان فقال: اما السبع فقد استيقن وانها...».

مشخصات این قسمت در آخر قسمت دوم = شماره (۴۵) ذکر میشود.

۱۴۵ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه کتابخانه ملی ملک، بشماره (۹۷۹) (فهرست عربی ملک

۱۸۳/).

(۴۵)

تهذیب الاحکام. (حدیث - عربی)

از: شیخ الطائفة ابو جعفر محمد بن حسن بن علی طوسی.

قسمت دوم:

آغاز: «وقع وهمه علی الناس فلیصل رکعتین، ومن شک فلم یعلم ستة طاف

او سبعة او ثمانية فانه یجب علیه اعادة الطواف..».

انجام: «وقال الصادق علیه السلام لقوم من اصحابه: انه قد حق لی ان

آخذ البری منکم بالسقیم وکیف لا یعق لی ذلك؟ وانتم یبلغکم عن الرجل منکم

القیبح فلا تنکرون علیه ولا تهجرونه ولا تؤذونه حتی یترکه. تم کتاب الجهاد

والامر بالمعروف والله الحمد والمنه، یتلوه کتاب الادیون».

تعلیق، حسین بن عبد الصمد حارثی همدانی عاملی پدر شیخ بهائی، ۹۵۵

هـ در حاشیه تصحیح شده وحاشیه توبسی دارد، در جای جای کتاب نشانه بلاغ

دیده میشود، در آخر کتاب زکوة انهائی بخط مبارک زین الدین بن علی بن احمد

بن شهید ثانی بتاریخ ربیع الاخر ۹۵۵ ودر آخر کتاب صوم انهاء دیگری باز هم

بخط او بتاریخ جهادی الاخر ۹۵۵ هـ دیده میشود حسین بن عبد الصمد خود

آنرا با نسخه اصل بخط طوسی مقابله وتصحیح نموده است.

۱۴۲ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه کتابخانه ملی ملک، بشماره (۹۷۹) (فهرست عربی ملک

۱۸۳/).

(۴۶)

الکمال فی معرفة الرجال = الکمال فی اسماء الرجال. (رجال - عربی)

«کشف الظنون ۱۵۰۹/۲ - زرکلی، اعلام ۱۶۰/۴ - هدیة العارفین ۵۸۹/۱ - بروکلان. ذیل ۶۰۶/۱».

از: تقی الدین عبد الغنی بن عبد الواحد بن علی المقدسی الجعاعلی الحنبلی (۵۴۱ - ۶۰۰ هـ).

پیرامون احوال رجال صحاح ششگانه اهل سنت وعده ای از ثقات متقدمین با رعایت اختصار وحذف بسیاری از اقوال. این کتاب، اصلی برای کتب بسیاری مانند: تهذیب الکمال مزنی، تهذیب التهذیب وغیر آن قرار گرفته که صاحب کشف الظنون بتفصیل آنها را برشمرده است. نسخه حاضر جزء اول کتاب است که در این فهرست در دو قسمت وطنی دو شماره معرفی میشود.

قسمت اول:

آغاز: «الحمد لله على جميع نعمه... اما بعد، فهذا كتاب تذكر فيه ان شاء الله ما اشتملت عليه كتب الائمة الستة من الرجال».

انجام: «حرف الهاء، ام هانی بنت ابی طالب بن عبد المطلب... ام هشام، بنت حارثه بن النعمان بن نفع بن زید بن عبید بن ثعلبة بن غنم بن ملك النجار الانصاريه..»

مشخصات در آخر قسمت دوم = شماره (۴۷) ذکر میشود.

۱۰۲ برگ. ۲۱ سطر.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (حدیث / ۳۶۶).

(۴۷)

الکمال فی معرفة الرجال = الکمال فی اسماء الرجال. (رجال - عربی)

از: تقی الدین عبد الغنی بن عبد الواحد بن علی المقدسی الجماعلی الحنبلی (۵۴۱ - ۶۰۰ هـ).

قسمت دوم:

آغاز: «النجاریه، روت عنها.. رواها مسلم حدیثین و ابو داود والنسائی وابن ماجه ولم تسمها».

انجام، افتاده: «ابراهیم بن الفضل بن موفق... رواه الترمذی وقال يضعف فی الحدیث وابن ماجه».

خط تعلیق، بگفته یوسف العش: احمد بن عبد الرحیم بن عبد الواحد المقدسی که مجلد آخر کتاب هم بخط اوست آنرا در اوائل قرن هفتم هجری نوشته است، در حاشیه تصحیح شده و نشانه مقابله دارد.
۱۲۲ برگ، ۲۲ سطر.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (حدیث / ۳۶۶) (یوسف العش، فهرس الظاهریه التاریخ / ۲۱۱).

(۴۸)

الاستدراک. (رجال - عربی)

(کشف الظنون ۱۶۳۷/۲ - هدیه العارفین ۱۱۲/۲ - زرکلی، اعلام ۸۰/۷ - معجم المؤلفین ۱۷۹/۱۰ - بروکلان ۳۹/۱).

از: ابو بکر محمد بن عبد الغنی بن ابی بکر بن شجاع حنبلی بغدادی.

معروف بابین نقطه (۵۷۹-۶۲۹ هـ).

در موضوع (المختلف والمؤتلف فی اسماء الرجال) ابو الحسن علی بن عمر دار قطنی بغدادی متوفی (۳۸۵ هـ) کتابی بهمین نام تألیف نموده (هدیه العارفین ۱/۶۸۴). پس از او عبد الغنی بن سعید بن بشرآزادی مصری متوفی در (۴۰۹ هـ) دو کتاب، بنامهای «المؤتلف والمختلف فی اسماء نقله الحدیث» و «المشتبه فی النسبة» تألیف کرد و هر دو کتاب در سال (۱۳۲۷ هـ) در هند چاپ شده است (معجم المطبوعات / ۴۲۸).

بعد از این، ابو بکر احمد بن علی بن ثابت معروف بخطیب بغدادی متوفی در (۴۶۳ هـ) نوشته های دارقطنی وازدی را تکمیل، و کتابی بنام «المؤتلف فی تکملة المؤتلف والمختلف» تألیف نموده است (هدیه العارفین ۱/۷۹).

سپس امیر ابو نصر علی بن هبة الله بن علی بن جعفر عجلی بغدادی، معروف بابن ماکولا، متوفی در (۴۷۵ هـ) ^(۱) کتاب خطیب بغدادی را تهذیب و تصحیح و تکمیل نموده و کتابی بنام: «الاکمال فی رفع الارتیاب عن المؤتلف والمختلف من الاسماء والکنی والانساب» تألیف کرده که در ۱۳۸۱ هـ در حیدر آباد دکن، بطبع رسیده است (زرکلی، اعلام ۵/۱۸۳) (مشار، چایی عربی ۸۲/).

ابن نقطه هم بدور خود ذیلی در دو جزء بر کتاب اکمال ابن ماکولا نوشته است که از آن بنامهای: (الاستدراک) و (المستدرک) و (اکمال الاکمال) و (تکمله الاکمال) اسم برده اند. نسخه حاضر جزء اول کتاب و تا آخر حرف سین را در برمیگیرد که در این فهرست در دو قسمت طی دو شماره معرفی میشود.

قسمت اول:

آغاز: «...أما بعد فاعلم وفقك الله للخیرات أنى نظرت فی کتاب الأمير

أبي نصر علي بن هبة... المعروف بابن مأكولا الذي جمع فيه كتب الحفاظ المتقدمين... فوجده قد بيض فيه تراجم واستشهد رحمه الله قبل أن يلحقها... فاستخرت الله في جمع أبواب تشتمل على ما وصل إلى من ذلك وسطرها على وضع كتابه...».

انجام: «باب حنبل وحنبل وحنفل... سمع منه ابو القاسم بن عساكر الحافظ وحدث عنه في معجم».

مشخصات این قسمت در آخر قسمت دوم = شماره (۴۹) خواهد آمد.

۱۳۴ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (حدیث / ۴۲۳).

(۴۹)

الاستدراك.

(رجال - عربی)

از: ابو بکر محمد بن عبد الغنی بن ابی بکر بن شجاع حنبلی بغدادی، معروف بابن نقطه (۵۷۹ - ۶۲۹ هـ).

قسمت دوم:

آغاز: «... شیوخه، وحنبل بن عبد الله بن الفرج بن سعادة الرصافي البغدادي ابو عبد الله الكبير بجامع المهدي بالرصافة».

انجام: «واما السوری... فهو سليمان بن احمد ابن ابراهيم ابو نصر السوری، روى عن موسى بن نصر الرازی ذكره شیرویه فی طبقات اهل همدان وقال: روى عنه الحسن بن یزید الدقیقی وكان صدوقاً مات قبل العشر وثلاث مائة، يتلوه فی أول الجزء الثاني ان شاء الله حرف الشین المعجمه...».

نسخ، نیمه اول قرن هفتم هجری، در حاشیه تصحیح شده است، در آخر

قسمت دوم دارای سهایی است بخط خالد بن یوسف بن سعد بن الحسن نابلسی

بتاریخ ۲۴ جہادی الاولی ۶۵۹ هـ کہ برای ابو عبد الله محمد بن محمد بن علی بن عربی در دمشق نوشته است، قبل از کتاب روی برگ اول، وقفنامہ کتاب برای کتابخانہ عمومی دمشق، بخط واقف، احمد بن محمد عطاء الله ایوبی انصاری، وروی برگ دوم، شرح حال مختصری از مؤلف بنقل از وقایات الاعیان دیدہ میشود.

۱۳۹ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخہ ظاہریہ - دمشق، بشمارہ (حدیث ۴۲۳) یوسف العش،
فہرس الظاہریہ، التاریخ (۱۹۴).

(۵۰)

تکملة نقد الرجال. (رجال - عربی)

(اعیان الشیعہ ۱۲۸/۸ - زرکلی، اعلام ۳۲۱/۴ - معجم المؤلفین ۲۰۰/۶ - ذریعہ ۴۱۷/۴).

از: شیخ عبد النبی بن علی بن احمد کاظمی مدنی عاملی (حدود ۱۱۹۸ - ۱۲۵۶ هـ)

مؤلف، تحقیقات و نظراتیکہ در علم رجال، بطور تعلیقہ و غیر آن در لابلائی کتب فقہاء عظام و محدثین کرام و دیگران یافتہ است بعنوان ذیل بر کتاب «نقد الرجال» تألیف محقق مدقق ورجالی متبحر میر مصطفیٰ حسینی تفرشی، کہ از بہترین کتب رجالیہ محسوب است، قرار دادہ و در شب سہ شنبہ نیمہ ربیع الثانی ۱۲۴۰ هـ از تألیف آن فراغت یافتہ است (اعیان الشیعہ ۱۲۸/۸).

نسخہ حاضر مشتمل است بر تمام کتاب، الا اینکه مقداری از دیباچہ آن افتادہ، کہ در این فہرست در دو قسمت وطی دو شمارہ معرفی میشود.
قسمت اول:

آغاز، افتاده: «علیه وتوقف الاستدلال لديه وقد جمعت احوالهم واعربت محاسنهم و مساویهم کتب معلومة مدونة في تراجم وعناوين معنونة من قدمائنا واجلاء اصحابنا...».

انجام: «وله کتاب جلاء العیون مغرب... ثم اختصره وسماه منتخب الجلاء، وکتاب مثير الاخران في تعزية سادات الزمان...».

مشخصات این قسمت در آخر قسمت دوم = شماره (۵۱) خواهد آمد.

۱۲۰ برگ، ۲۲ سطر.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه - تهران، بشماره (۹۸۳).

(۵۱)

تکملة نقد الرجال.

(رجال - عربی)

از: شیخ عبد النبى بن على بن احمد کاظمی مدنی عاملی.

قسمت دوم:

آغاز: «سبعة الاف بيت، كتاب تحفة الزاير اثنا عشر الف بيت، كتاب

تحية الزاير ست الاف بيت...».

انجام: «والباقي ثقات الا ان ابراهيم ما صرح بتوثيقه وخبره فلا يسمى

بالحسن وقد يسمى بالصحيح ويمكن تصحيحه من ست بطريق اخر فافهم، ثم

وبالخير عم في اليوم الثالث عشر من شهر جمادى الاول سنة الف ومأتين وواحد

واربعين والسلام خير ختام».

نسخ، احتمالاً در اواسط قرن سیزدهم هجری، در حاشیه تصحیح شده و دارای

حواشی با نشانه (منه، منه ده، منه قدس سره) در کناره بعضی برگها نشانه بلاغ

زیده میشود.

۱۱۸ برگ، ۲۲ سطر.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، بشماره (۹۸۳) (فهرست دانشگاه، ۵۴۷/۲).

(۵۲)

التبیین فی أنساب القرشیین. (انساب - عربی).

(كشف الظنون/۱-۳۴۳- هدیة العارفین - ۲۵۹/۱ - زرکلی، اعلام - ۱۹۱/۴ - معجم المؤلفین ۳۰/۶).

از: موفق الدین عبد الله بن احمد بن محمد بن قدامه الجعاعلی
المقدسی الحنبلی، معروف بابن قدامه (۵۴۱ - ۶۲۰ هـ).

در ذکر نسب پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم واقارب آنحضرت
واولاد آنها و بیان مقداری از شرح حال و فضائل آنان. نسخه حاضر نفیس
و مشتمل است بر تمام کتاب، که در این فهرست در دو قسمت، طی دو شماره
معرفی میشود.

قسمت اول:

آغاز: «قال الشيخ... موفق الدین ابو محمد عبد الله بن احمد بن محمد
بن قدامه المقدسی... هذا کتاب ذکر فی نسب رسول الله (صلی الله علیه وآله)
واصحابه من اقاربه».

انجام: «عمرو بن زبیر... ومن ولده الولید بن عمرو بن الزبیر... وهو من
جلساء مالک ابن انس ویقال انه الذی الف له موطاء، وسعید بن عمرو اخوه
روی عن...».

منخصات این قسمت در آخر قسمت دوم = شماره (۵۳) خواهد آمد.

۱۳۰ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه رئیس الکتاب منتقله بسلیمانیه - استانبول، بشماره (۵۹۳).

(۵۳)

التبيين في أنساب القرشيين. (انساب - عربی)

از: موفق الدين عبد الله بن احمد بن قدامه الجباعي المقدسي الحنبلي، معروف بابن قدامه (۵۴۱ - ۶۲۰ هـ).

قسمت دوم:

آغاز: «مالك وعبد الرحمن بن ابي الزيد وولى الشرط للعباس بن محمد بن ابراهيم...».

انجام: «ابنا عياش الفقيهان ابو دلامه وابو عطا السندی الشاعران، اخر الكتاب والحمد لله رب العالمين».

نسخ، احتمالاً اواسط قرن ۸ هـ، در حاشیه تصحیح شده است. عناوین اشخاص با خط نستعلیق زیبا در کرانه صفحات نگارش یافته، درامه ذی القعدة ۷۹۱ هـ با نسخه ایکه بر آن سماع مصنف بوده مقابله شده، هجتن، علی بن محمد بن علی بن حمید حنبلی یعلی در روز جمعه بیست و چهارم شوال ۷۷۱ هـ از نرمیم و تصحیح آن فراغت یافته است. روی برگ عنوان در قسمت اول، وقفنامه کتاب و نام واقف مصطفی افندی رئیس الکتاب دیده میشود ۱۳۰ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه رئیس الکتاب منتقله بسلیمانیه - استانبول، بشماره (۵۹۳).

(۵۴)

تذهیب تهذیب الکمال. (رجال - عربی)

(برکلمان ۵۹(۴۷)/۲ - کشف الظنون ۱۵۱۰/۲، زرکلی، اعلام ۲۲۳/۶)

از: شمس الدین محمد بن احمد بن عثمان بن قایماز ذهبی شافعی
(۶۷۳ - ۷۴۸ هـ).

اصل کتاب «الکمال فی معرفة الرجال» همانطور که گذشت از آن تقی الدین عبد الغنی بن عبد الواحد مقدسی است، جمال الدین یوسف بن زکی المزی (۶۵۴ - ۷۴۲ هـ) آنرا تهذیب نموده و «تهذیب الکمال» نامیده (زرکلی اعلام، ۳۱۳/۹) ذهبی کتاب «تهذیب الکمال» را مختصر کرده و مطالبی هم از تبعات خود بر آن افزوده و آنرا «تذهیب تهذیب الکمال» نام نهاده است. نسخه حاضر جزء سوم کتاب است که در این فهرست در سه قسمت و طی سه شماره معرفی میشود.

قسمت اول:

آغاز: «عبید الله بن عبد الکریم ابن یزید بن فروخ المخزومی الامام ابو ذرعة».

انجام: «وقال ابو داود عن احمد بن حنبل قال: اصحاب الحديث اذا شاؤا احتجوا بحديث عمرو بن شعيب عن ابيه عن جده، واذا شاؤا تركوه، وقال...».

مشخصات در آخر قسمت سوم = شماره (۵۶) ذکر میشود.

۱۰۰ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (تاریخ / ۳۸۲).

(۵۵)

تذهیب تهذیب الکمال. (رجال - عربی)

از: شمس الدین محمد بن احمد بن عثمان بن قایماز ذهبی شافعی.

قسمت دوم:

آغاز: «ابن عباس عن ابن معین اذا حدث عن غیر ابیه، فروی عن سعید بن المسیب...».

انجام: «محمد بن ادريس ابن المنذر ابن داود ابن مهران ابو حاتم الرازی الحافظ الكبير... وولده عبد الرحمن مصنف المجرح والتعديل».

مشخصات در آخر قسمت سوم = شماره (۵۶) خواهد آمد.

۱۰۱ برگ، ۲۵ و ۲۶ سطر.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (تاریخ / ۳۸۲).

(۵۶)

تذهیب تذهیب الکمال. (رجال - عربی)

از: شمس الدین محمد بن احمد بن عثمان بن قایاز ذهبی شافعی.

قسمت سوم:

آغاز: «والربیع ابن سلیمان المرادی والرمادی وعنده ابن سلیمان المروزی ومحمد بن عوف وهم من شیوخه».

انجام: «تتأ محمد بن منصور الطوسی... وعنه قال: يعرف الجاهل بالقبض فی غیر شیء، وبافشاء السر، والثقة بكل احد، والعظه فی غیر موضعها.

تم الجزء الثالث من كتاب التذهیب».

خط، تعلیق، احتمالاً در نیمه اول قرن هشتم، صفحه آخر افتادگی داشته که ابراهیم بن سلیمان بن محمد ابن عبد العزیز الجنبی در ۱۰۹۲ هـ آنرا تکمیل نموده است، در حاشیه تصحیح شده است، ملا عثمان ابن محمود کردی آنرا بر ارقام خود و طالبان علم، وقف کرده است.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (تاریخ / ۳۲۸) (یوسف العش، فهرست مخطوطات ظاهریه، تاریخ / ۲۱۵).

(۵۷)

تفسیر قرآن.

(تفسیر - فارسی)

از: ؟

تفسیر مختصری است که قطعه ای از آیات را میآورد و بفارسی تفسیر مینماید، مؤلف، شیعی مذهب بوده و احتمالاً در قرن هشتم میزیسته است. نسخه حاضر مشتمل است بر تفسیر سوره بقره تا آیه ۶۰ از سوره اسراء. و در آخر بشرح معراج پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله) میپردازد. این نسخه که احتمالاً مجلد اول از این تفسیر است در این فهرست در سه قسمت و طی سه شماره معرفی میشود.

قسمت اول:

آغاز، افتاده: «سورة البقره، قوله تعالى: والذين يؤمنون بما انزل اليك وما انزل من قبلك وبالاخرة هم يوقنون» [بقره / ۴].

انجام: «شافعی گوید: اگر بر کمتر از ربعی اقتصار کند جایز بود...»

وگوید: دلیل برین قول خدای تعالی است، وامسحوا برؤسکم».

نسخ، احتمالاً اواخر قرن نهم، در حاشیه تصحیح شده است.

۱۲۱ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه: ؟

(۵۸)

تفسیر قرآن.

(تفسیر - فارسی)

از: ؟

قسمت دوم:

آغاز: «پس گوید: این آیت دو دلیل است، اول آنکه چون مسح بعضی از سر کرد او را مسح کننده خوانند».

انجام: «القرآن یفسر بعضه بعضا، قرآن بعضی مر بعضی را تفسیر می کند».

دارای مشخصات شماره قبل.

۱۳۱ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه: ؟

(۵۹)

تفسیر قرآن

(تفسیر - فارسی)

از: ؟

قسمت سوم:

آغاز: «انها انت نذیر، تو بیم کننده، بر تو جز ابلاغ نیست، والله علی کل شی وکیل».

انجام، افتاده و نیمی از صفحه آخر از بین رفته: «خطاب آمدکی راست گفتی ای محمد ... ربنا والیک المصیر».

دارای مشخصات قسمت اول و دوم.

۱۳۵ برگ، ۱۷ سطر.

(۶۰)

الصاحبی.

(فقه اللغة - عربی)

(کشف الظنون ۱۰۶۷/۲ - معجم المؤلفین ۴۱/۲ - زرکلی، اعلام ۱/۱۸۴ - بروکلمان، ذیل ۱)

از: احمد بن فارس بن زکریا بن محمد بن حبیب قزوینی رازی (... - ۳۹۵ هـ).

در فقه اللغة و سننی که عرب در کلام خود بکار میبرد، با عناوین (باب - باب) صاحب ریحانه الادب، مؤلف را چنین ستوده است: فارس مضمار نحو و ادبیّات و بسیاری از علوم متداوله بود، خصوصاً در لغت که گوی سبقت از دیگران رهوده است... در معجم الادباء گوید: ابن فارس، نخست فقیه شافعی بود سپس مذهب مالکی را اختیار نموده لکن قرائن قطعیّه قویه تشیع وی را مبرهن مینماید، چنانچه شیخ طوسی در فهرست خود، و ابن شهر آشوب هم در معالم العلماء که هر دو برای شرح مصنفین و مصنّفات شیعه تألیف شده اند بشرح حال وی پرداخته اند... (ریحانه الادب ۸ / ۱۳۴). مؤلف، کتاب را بنام کافی الکفاة صاحب بن عباد و خزانه کتب او نوشته است. این کتاب بسال ۱۳۲۸ هـ در مصر چاپ شده است (معجم المطبوعات / ۱۹۹).

آغاز: «الحمد لله... هذا الكتاب الصاحبی فی فقه اللغة العربیه و سنن العرب فی کلامها و أنّا عنونته بهذا الاسم، لانّی لما الفته اودعته خزانة الصاحب الجلیل کافی الکفاة عمر الله عراض العلم و الادب و الخیر و العدل بطول عمره». انجاء: «و هذا تمام الكتاب الصاحبی اتم الله علی الصاحب الجلیل النعم و اسبغ له المواهب و سنی له المزیّد من فضله انه ولی ذلك و القادر علیه و صلی الله علی نبیه محمد و آله اجمعین و حسبنا الله و نعم الوکیل».

نستعلیق، محمد بن موسی، اواسط محرم ۱۱۲۷ هـ از روی نسخه ایکه نوح بن احمد اللوباسانی در شعبان ۳۸۲ هـ نوشته است در حاشیه تصحیح شده است. روی برگ عنوان، صورتی است از خط مؤلف بتاریخ شعبان ۳۸۲ هـ دال بر اینکه کاتب نسخه (ابو محمد نوح بن احمد الادیب) نسخه را از اوّل تا آخر بر او خوانده و تصحیح کرده است، روی برگ اخر نشانه مقابله و تصحیح از

نسخه خوانده شده بر مصنف با امضاء ابو الحیر احمد داماد زاده بتاریخ ۱۱۲۷ هـ دیده میشود، رو برگ عنوان وقفنامه کتاب بخط واقف، ابراهیم شریف حسینی دیده میشود.

۷۸ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه کتابخانه مدرسه نهازی خوی.

(۶۱)

شرح مشیخة من لا يحضره الفقيه. (رجال - عربی)

(نریه ۶۶/۱۲)

از: مولی محمد تقی مجلسی اول (۱۰۷۰ هـ).

مؤلف، که از اکابر علمای امامیه، و از مفاخر طائفه اثنی عشریه است، در فقه وحديث و تفسیر و رجال، سرآمد دوران بوده و در احیای آثار اهل بیت علیهم السلام اهتمامی تمام داشته است.

از تألیفات گرانقدر او، کتاب «روضۃ المتقین» در شرح «من لا يحضره الفقيه» تألیف: ابو جعفر محمد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه قمی مشهور بصدوق، متوفی بسال (۳۸۱ هـ) میباشد (کشف الحجب / ۲۹۷). شیخ صدوق، در تألیف این کتاب، بنا نداشته است اسانید اخبار را ذکر نماید، لکن جهت استحکام آن، در پایان مشیخة خود را بآن افزوده است.

مولی محمد تقی مجلسی، بعد از فراغت از شرح «من لا يحضره» مشیخة آنرا نیز بروش خود و بترتیب اسماء شرح نموده و جماعتی دیگر از مشایخ خود مانند مولی عبد الله شوشتری و شیخ بهائی و دیگران بر آن افزوده و در رجب ۱۰۶۴ هـ از تألیف آن فراغت یافته است، مشیخة من لا يحضره، بعنوان مجلد چهاردهم «روضۃ المتقین» در ۱۳۹۹ در قم چاپ شده است.

آغاز: «الحمد لله... وبعد، فيقول احوج المحتاجين الى رحمة ربه الغنى محمد تقی بن علی الملقب بمجلسی: انه لما وفق الله تبارك وتعالى لانتقام الشرح علی كتاب من لا يحضره الفقيه اردت ان اوضح الفهرست الذي اضافہ رئيس المحدثين...».

انجام: «وقد وقع الفراغ في شهر الله الاصب رجب سنة اربع وستين بعد الالف من الهجرة علی يد مؤلفه احوج المربوبين الى رحمة ربه الغنى محمد تقی بن مجلسی العاملی الاصفهانی عفی الله تعالى عنها بفضلہ وكرمه وجوده انه قريب مجيب...».

نسخ، احتمالاً اواخر قرن ۱۳ هـ. در حاشیه تصحيح شده است. روى برگ اول. آية الله العظمیٰ مرعشی چند سطر راجع بكتاب نوشته است.
۱۴۰ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه - تهران، ضمن مجموعه شماره (۵۰۸) كتاب دوم (فهرست دانشگاه، ۶۰۵/۲).

(۶۲)

كتاب الاجازات. (اجازة - عربی)

از: علامه مولى محمد باقر مجلسی (- ۱۱۱۱ هـ).
بشماره (۴۲) رجوع شود.

نسخه حاضر، جزء اول از «كتاب الاجازات» بحار الانوار است که در این فهرست در دو قسمت وطی دو شماره معرفی میشود، ضمناً فهرست منتخب الدین نیز با اول این جزء الحاق شده است.
قسمت اول:

آغاز: «الحمد لله... اما بعد: فهذا هو المجلد السادس والعشرون من

جملة مجلدات كتاب بحار الانوار... وهذا المجلد آخر مجلدات البحار وهو كتاب الاجازات، وهو يشتمل على فهرس اسامى علماء اصحابنا الامامية...
انجام: «والعلم بكتابه العزيز وشرعه القويم وصراطه المستقيم الماخوذ عن خاتم الانبياء وافضل الاوليا بطريق عترته الائمة النجبا والبررة الامناء».
مشخصات در پايان قسمت دوم، ذكر ميشود.

۱۰۴ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه - تهران، بشماره (۱۷۷۴).

(۶۳)

کتاب الاجازات. (اجازه - عربی)

از: علامه مولى محمد باقر مجلسى (- ۱۱۱۱ هـ).

قسمت دوم:

آغاز: «صلوات الله عليه وعليهم ما تعاقب الظلام والضياء واتبع الصباح

المساء...».

انجام: «صورة اجازة الشيخ حسين بن عبد الصمد العاملى لولديه...
وكان ذلك يوم الثلاثاء ثانى شهر رجب المرجب المعظم سنة احدى وسبعين
وتسعمائه فى المشهد المقدس الرضوى على مشرفه وعلى آباء وابنائهم افضل
الصلوات واكمل التسليم تمت».

نسخ ونستعليق، بخط علامه مجلسى وميرزا عبد الله افندى صاحب رياض
العلماء وديگران. در حاشيه تصحيح شده وداراى حواشى پانسانه (منه ره، منه
بخطه قدس سره، م ق ر غنى عنه) و نشانۀ بلاغ ميباشد. در بعضى جاها خط
خودرنگى دارد و بعضى صفحات سفيد است. قبل از كتاب، فهرست فوائد
واجازات ومطالب در چند برگ ذكر شده است.

۱۲۲ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه - تهران، بشماره (۱۷۷۴) (فهرست دانشگاه، ۸/ ۳۱۵).

(۶۴)

ربیع الابرار ونصوص الاخبار. (کشکول - عربی)

(کشف الظنون ۱/ ۸۳۲ - هدیة العارفین ۲/ ۴۰۲ - ریحانة الادب ۲/ ۳۸۱ - زرکلی، اعلام ۸/ ۵۵ - بروکلان، ذیل ۱/ ۵۱۲).

از: جابر الله ابو القاسم، محمود بن عمر بن محمد بن احمد خوارزمی زمخشری معتزلی (۴۶۷ - ۵۳۸ هـ).

گفتارهایست در موضوعات مختلفه که مؤلف، آنها را در نود و دو باب یا نود و هشت باب مرتب کرده است و در هر بابی به احادیث پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم و گفتار صحابه و تابعین و عباد و زهاد و حکما، و انبیاء سلف و اشعار شعراء، استناد میکند.

محقق کتاب، با استناد بگفته بروکلان، ۱۷ نسخه از آنرا نام برده و میگوید: این کتاب در نود و دو باب تدوین شده است لکن بعضی دیگر با استناد به نسخ خطی آنرا در نود و هشت باب نوشته اند. این کتاب در ۱۹۷۶ م در چهار مجلد در بغداد چاپ شده است. نسخه حاضر نفیس و مشتمل است بر تمام کتاب، و دارای نود و هشت باب است که در این فهرست در دو قسمت و طی دو شماره معرفی میشود.

قسمت اول:

آغاز: «الحمد لله الواحد العدل، الحمد لله الذی استحمد الی عبادہ بموجبات المحامد، مما اسبغ علیهم من نعمه الیوادی العوائد».

انجام: «الاسود ابن علقمه: دخلنا على على رضى الله عنه وبين يديه طبق من خوص عليه قرص او قرصان من شعير وان سطاره النخاله في الخبز وهو يكره على ركبته وياكله بملح جريش فقال».

مشخصات در آخر قسمت دوم شماره (۶۵) ذکر میشود.

۲۲۹ برگ، ۲۰ سطر.

از نسخه کتابخانه ناصریه - لنگه.

(۶۵)

ربیع الابرار ونصوص الاخبار.
از: جابر الله، ابو القاسم، محمود بن عمر بن محمد بن احمد خوارزمی
زمخشری معتزلی (۴۶۷ - ۵۳۸ هـ).
قسمت دوم:

آغاز: «قلنا الحاجه له سودا اسمها فضه الانخلت، هو الدقيق لامير المؤمنين» البته بنظر میرسد عبارت از نظر ادبی غلط باشد، و شاید صحیح آن چنین باشد: (قلنا لجاریه له سودا اسمها فضه).

انجام: «هناك صيد العقرب ان تشك جرادة في طرف عود ويدخل في حجرها فتعلق بها ويدخل فيه في خوط كرات فلا يبقى فيه عقرب الا تبعته».

نسخ، ذی القعدة ۷۶۰ هـ در مصر، در حاشیه تصحیح شده است، قبل از کتاب دو برگ فهرست مشتمل بر عناوین ابواب ۹۸ گانه کتاب نوشته شده است، روی برگ عنوان در قسمت اول، وقفنامه کتاب بخط واقف مولانا محمد قلی پدر بزرگوار صاحب عبقات الانوار بتاریخ ۲۸ شوال ۱۲۵۹ هـ و مهر مربع او با سجع (عبده محمد قلی) دیده میشود.

۲۱۵ برگ، ۲۰ سطر.

از نسخه کتابخانه ناصریه - لنگه، هند (فهرست دستنویس همانجا)

(۶۶)

سدرۃ المنتهی والعطیة العظمیٰ.

(اعتقادات - فارسی)

(تقریباً ۱۵۴/۱۲)

از: محمد عبد الحسیب بن احمد بن زین العابدین عاملی علوی (قرن

۱۱/ هـ).

در معارف و اعتقادات بر طبق مذهب شیعه، بروش عرفا و با استفادہ از آیات قرآنی و احادیث. مؤلف، کتاب را در ده ارشاد مرتب نموده و هر ارشاد مشتمل بر چند سدرہ است، بدین منوال: سدرۃ ربوبیہ، سدرۃ قدسیہ، سدرۃ نوریہ، سدرۃ وجودیہ. وی در روز چهار شنبہ بیستم جہادی الثانی ۱۰۶۲ هـ از تألیف آن فراغت یافته است. نسخہ حاضر مشتمل است بر نیمی از کتاب، کہ البتہ نسخہ اصل کامل است.

آغاز موجود: «بقدرت و ارادہ اش ایجاباً، و همچنین ابو اسحق الاسفراینی مشی نموده بر آنکہ وقوع فعل منوط بمجموع قدرتین الهیہ کاملہ و بشریہ ناقصہ آمدہ».

انجام: «واین ترنم تفسیر قول حق ربوبی تعالی شأنہ گردیدہ، هو الاول والآخر والحمد لله رب العالمین».

نسخ، احتمالاً بخط مؤلف، در روز چهار شنبہ ۱۱ جہادی الثانی ۱۰۶۲ هـ =

(من یعرف سرائر المعین، الہ الاولین والآخرین، رب الانہار والاشجار)، در

حاشیہ تصحیح شدہ و دارای چند حاشیہ بخطی غیر از خط متن میباید.

۱۶۳ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخہ کتابخانہ آستان قدس رضوی، بشمارہ (۷۵۲ حکمت)

(۶۷)

افعال الحج.

(فقه - فارسی)

از: آخوند ملا محمد علی ابن ملا احمد محلاتی (.... - ۱۲۸۳ هـ).

مناسك حجی است بفارسی كه مؤلف آنرا برای مؤمنینی كه عازم حج بوده اند در شب هشتم رمضان هزار ودویست وهشتاد وسه هجری بیایان آورده است. كتاب در دو مقصد ویک خاتمه تدوین یافته، وچون مؤلف عجله داشته كه مورد استفاده حجاج همان سال واقع شود، دو فصل مربوط به كفارات وصید را نوشته است.

آغاز: «الحمد لله... چنین گوید اقل خلق الله محمد علی بن احمد محلاتی عفی الله عنهما، كه این انموزجی است در افعال حج وعمره تمتع، ودر آن دو مقصد است ویک خاتمه».

انجام: «حق سبحانه وتعالی سعادت ادراك این فیوض را روزی فرماید... مجال زیاده نیست كه بحاج این سنه برسد، والحمد لله اولاً و آخراً وظاهراً وباطناً والصلوة علی محمد واله، التماس دعا هست.

نسخ. ظاهراً بخط مؤلف، شب هفتم رمضان ۱۲۸۳ هـ. در حاشیه تصحیح

شده است. بعد از كتاب، شرحی کوتاه در باره مؤلف وفرزندان او دیده میشود

وبعد از آن فهرست مطالب ذكر شده است.

۱۷۰ برگ، ۱۰ سطر.

از نسخه کتابخانه شخصی فرزندان مؤلف.

(٦٨)

النهاية في مجرد الفقه والفتاوى. (فقه - عربى)

(هدية العارفين ٧٢/٢ - معجم المؤلفين ٢٠٢/٩ - ذريعه ٤٠٣/٢٤ - بركلان، ذيل ٧٠٧/١).

از: شيخ الطائفة محمد بن الحسن بن على طوسى (٣٨٥ - ٤٦٠ هـ).
شيخ طوسى، در اين كتاب، بر خلاف «مبسوط» كه كتابى اجتهادى
واستدلالى است مسائل فقهى فتوائى را با استفاده از متون اخبار، بترتيب
كتابهاى فقهى مرتب نموده است. اين كتاب، در دو مجلد تدوين يافته و مجلد
اول آن مشتمل است بر ده كتاب فقهى و دوم بر دوازده كتاب، و هر كتاب نيز
مشتمل بر چند باب است.

نهاية، در طول زمان مورد توجه فقهاء بوده و شروحى چند هم بر آن
نوشته شده است. اين كتاب بسال ١٢٧٦ هـ، بطور سنگى، ضمن جوامع
الفقيهيه، و جزء اول آن در ١٣٣٣ شمسى حروفى، در تهران، طبع رسيده (مشار،
چاپى عربى / ٩٧٣) همچنين در بيروت و پس آن در تهران با ترجمه فارسى
قديم آن، بمناسبت هزاره شيخ طوسى در ١٣٨٢ هـ، چاپ شده است.
نسخه حاضر نفيس و مشتمل است بر تهام كتاب، كه در اين فهرست
در دو قسمت و طى دو شماره معرفى ميشود.
قسمت اول:

آغاز: «الحمد لله مستحق الحمد وموجبه صلى الله على خيرته من خلقه
محمد والظاهرين من عترته وسلم تسليما، كتاب الطهارة».
انجام: «باب السلف فى جميع المبيعات... فان زاد على ذلك، لم يجز بيعه
اياه. هذا اذا باعه بمثل ما كان اشتراه من النقد».

نسخ مغرب، عشر اول جمادی الاول ۵۹۵ هـ، در حاشیه تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد، دارای مقابله با نسخه ابن ادریس که بخط علی بن السکون بوده و با نسخه مؤلف بتاريخ رجب ۵۷۳ هـ مقابله شده است، قبل از کتاب، محقق حلّ بتاريخ ۶۵۴ هـ بخط مبارک خود اجازه ای برای سدید الدین ابو الحسن بن احمد نوشته و شیخ بهاء الدین عامل خط محقق حلّ را گواهی نموده است. در پایان نسخه = قسمت دوم انتهائی است که محقق حلّ بتاريخ سیزدهم شوال ۶۴۵ نوشته است.

۱۱۸ برگ، ۲۰ سطر.

(۶۹)

النهاية في مجرد الفقه والفتاوى.

(فقه - عربی)

از: شیخ الطائفة محمد بن الحسن بن علی طوسی (۳۸۵ - ۴۶۰ هـ).
قسمت دوم:

آغاز: «فان اختلف النقد ان بان يكون قد اشتراه بالدرهم والدنانیر، وباعه اياه في الحال بشيء من العروض».

انجام: «فان اتلفه عليه، وكان قد اظهره لم يكن عليه شيء على كل حال.

كامل الكتاب بعون الله ومنه...».

دارای مشخصات قسمت اول.

۱۱۷ برگ، ۲۰ سطر.

از نسخه همین کتابخانه، بشماره (۳۱۲۶).

(۷۰)

مختصر مصباح التهجد.

(دعا - عربی)

(کشف المحجّب، ۲۹۷ و ۵۲۸ - ریحانة الادب ۳/ ۳۲۷).

از: شیخ الطایفه، محمد بن حسن بن علی طوسی (۳۸۵ - ۴۶۰ هـ).
 شیخ طوسی، اوّل، کتاب «مصباح المتّجهّد» کبیر را در اعمال و عبادات
 و ادعیه تمام ایام سال بطور تفصیلی، تألیف نموده است، سپس همچنانکه خود
 در مقدمه «مختصر مصباح» میگوید: چون گمان میرفت، که عمل بآن برای
 اشخاص ثقیل باشد، لذا آنرا مختصر نموده و ادعیه ای را اختیار کرده که جامع
 اغراض باشد. باین کتاب «مصباح المتّجهّد صغیر» هم میگویند.

کتاب مصباح کبیر را؛ غیر از خود شیخ الطائفه، بعضی از اکابر علماء
 امامیه بعد از او اختیار و تلخیص نموده اند، مانند: اختیار المصباح، لابن باقی
 - ایضاح المصباح، نبلی - قبس المصباح، صهرشتی - مختصر المصباح، مولی
 حیدر علی - و منهاج الصلاح، علامه حلی و دیگران (ذریعه، ۱۱۸/۲۱).

حاجی خلیفه، اصل کتاب «مصباح المتّجهّد» و مختصر آنرا به علامه
 حلی نسبت داده است (کشف الطنون، ۱۷۱۰/۲) در حالیکه علامه همانطور
 که گذشت «مصباح» شیخ طوسی را اختصار نموده و آنرا «منهاج الصلاح فی
 اختصار المصباح» نامیده است (کشف الحجب والاسرار ۵۶۶ - ذریعه، ۲۳ /
 ۱۶۴ شماره / ۸۵۱۰).

آغاز افتاده: «و مال الى هذه الطريقة... فکرت في أنه ربما استثقل الناظر
 فيه العمل بجميعة... ورأيت ان اختصر ذلك واجمع منه جملاً لا يستثقلها العامل
 بها...».

انجام ظاهراً افتاده: «مجهود نفسه عليك توكلت وانت نعم المولى ونعم
 الوكيل... حسبي الله ونعم الوكيل».

نسخ. سده نهم هجری، در حاشیه تصحیح شده و دارای بعضی حواشی
 میباشد.

۷۲ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

از نسخه چستر بیتی - دبلین، بشماره (۴۰۹۶) (اربری، فهرست خطی عربی چستر بیتی، ۵ / ۳۱).

(۷۱)

الطبقات الصغرى. (ترجم - عربی)

(کشف الظنون ۲ / ۱۱۰۱ - زرکلی، اعلام ۴ / ۳۳۵ - معجم المؤلفین ۶ / ۲۲۶ - بروکلان، ذیل ۲ / ۱۰۶).

از: تاج الدین عبد الوهاب بن علی بن عبد الکافی السبکی الشافعی (۷۲۷ - ۷۷۱ هـ).

در تاریخ فقهاء شافعی مذهب بطور خلاصه و بترتیب طبقات، سبکی دو کتاب دیگر در طبقات یکی بنام: طبقات الشافعیه الکبری، و دیگری: الطبقات الوسطی، نوشته است، او کتاب «طبقات الشافعیه الکبری» را که مفصل است مختصر کرده، و این کتاب را تدوین نموده است.

آغاز: «الحمد لله... هذا مختصر لطيف في تاريخ الفقهاء الشافعيين اصحاب الامام ابي عبد الله المطلبی محمد بن ادریس الشافعی رضی الله عنه جمعنا فيه ما اورده في كتابنا الكبير من الاسماء واقتصرنا فيه على نبذ يسيره». انجام: «هذا آخر المختصر الاصغر من كتابنا طبقات الشافعيين... وان نصلی علی سیدنا محمد والہ.

نسخ، احمد بن محمد بن احمد الوجیزی، هیجدهم رمضان ۷۶۹ هـ در جامع الازهر، در حیات مؤلف، در حاشیه تصحیح شده و دارای حواشی مختصر میباشد، روی برگ عنوان تملك هادی ال کاشف الغطا و دیگران دیده میشود، بعد از کتاب دو برگ پیرامون مسائل نجومی دارد.
۱۳۸ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه چستر بیٹی - دبلین، بشماره (۳۷۸۰) (اربری، فهرست خطی عربی همانجا ۹/۴).

(۷۲)

مجموعه.

۱- النافعة فی اعمال شهر رمضان (۱ - ۲۱) (دعا - عربی)

از: مهذب الدین احمد بن عبد الرضا (اواخر ق ۱۱ هـ).

رساله ایست در ادعیه و اعمالی که در ماه مبارک رمضان، مستحب است بجا آورده شود مؤلف، این رساله را بدرخواست حاجی شعبان مسلم که از اختیار بوده نوشته است.

مذهب الدین، از علمای امامیه اواخر قرن یازدهم هجری بوده و با شیخ حر عاملی و مجلسین معاصر بوده است (ریحانة الادب ۳۹/۶ - نجوم السماء ۱۸۱/).

آغاز: «أما بعد، فيقول الجاني الراجي عفو ربه الغفور والرضا، احوج خليفته اليه المشتهر بالمهذب احمد بن عبد الرضا، هذه النافعة في اعمال شهر رمضان المعظم».

انجام: «فان اردت الاستقصاء في هذا الفن الذي هو عين النجاح، فعليك بالرجوع الى كتابنا مشكاة الفلاح، او اخيه مصباح الصلاح، والحمد لخالق الاصباح. تم».

۲ - رساله فی صلوة الليل (۲۲ - ۲۹)

از: مهذب الدین احمد بن عبد الرضا.

رساله مختصری است در کیفیت نماز شب و مستحبات آن، دريك ياقوته
ويك لؤلؤة مؤلف، آنرا در ساعت پنجم از روز پنجم از ماه پنجم سال ۱۰۸۱ هـ
بپایان آورده است.

آغاز: «اما بعد، فيقول... المشتهر بالمهذب احمد بن عبد الرضا: لما ثبت
بالآيات الكريمة، والاحاديث القويمة، ان صلوة الليل سبب عظيم للنجات
الابدية... الفت هذه القطعة فيها وفي ما يلزمها من الاعمال والاحكام، متوكلاً
على ذي الجلال والاكرام، ياقوتة».

انجام: «والحمد لله وحده، اتفق الفراغ من مشقه مشقها بداية ونهاية في
الساعة الخامسة من اليوم الخامس من شهر الخامس من السنة الحادية من
العشر التاسع بعد مضي عين متوجة من هجرة سيد المرسلين عليه واله صلوات
رب العالمين».

۳- مصباح الصلاح ومفتاح النجاح [۳۰- ۱۸۰] (دعا - عربی)

از: مهذب الدين احمد بن عبد الرضا.

کتابی است در ادعیه و اعمال و عبادات مهمی که در ایام سال بجا آورده
میشود، و همچنین آثاریکه بر بعضی از عبادات و اذکار مترتب میشود، در يك
مقدمه و شش مصابيح و يك خاتمه و تذهيب مؤلف، کتاب را بسال ۱۰۸۹ هـ در
قریه اداکان از قراء اسفرايين بپایان آورده است.

آغاز: «احمدك يا من خلقنا للعبادة... أما بعد، فيقول... المشتهر بمهذب
الدين احمد بن عبد الرضا: هذا مصباح الصلاح ومفتاح النجاح المختصر
المحتوى على مهم العبادات».

انجام: «حتى تأتيني من الباب الذى امرتك به، اتفق الفراغ من مصباح
الصلاح والحمد لله على الفلاح والصلوة على نبيه سيد المرسلين وعترته

الطاهرین...».

نسخ، پایان سده ۱۱ هـ در حاشیه تصحیح شده است. در پایان رساله دوم
نشانه بلاغ و تصحیح دارد.

۱۸۰ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه - تهران، بشماره (۱۸۱۴) (فهرست
دانشگاه، ۴۰۳/۸)

(۷۳)

المعجم الكبير.

(حدیث - عربی)

(كشف الظنون ۱۷۳۷/۲ - روضات الجنات ۸۲/۴ - هدية العارفين ۳۹۶/۱ - ربحانة الادب ۳۱/۴ -
معجم المؤلفين ۲/۲۵۲).

از: ابو القاسم سليمان بن احمد بن أيوب بن مطير اللخمي، الطبراني
(۲۶۰ - ۳۶۰ هـ).

مؤلف، در این کتاب، اسما مردان و زنانی که از پیامبر اکرم (صلی الله
علیه وآله) روایت کرده اند مرتب نموده و ضمن بیان شرح حال آنان، تمام یا
بعضی از احادیثی که روایت کرده اند میآورد، همچنین صحابه ای که روایتی از
آنان نقل نشده است ذکر میکند.

وی ده نفر از اصحاب را که در اصطلاح اهل سنت عشره مبشره نامیده
میشوند قبل از دیگران ذکر کرده است. طبرانی، از مشاهیر محدثین و حفاط
عالمه است، و میگویند وی از هزار تن از مشایخ استماع حدیث نموده و به مسند
الدنیا شهرت دارد. این کتاب بر اساس اجزائی که تاکنون از آن یافت شده
بسال ۱۳۹۷ هـ در بغداد چاپ شده است. نسخه حاضر نفیس و مشتمل است

بر جزء اول کتاب.

آغاز: «هذا كتاب الفناء، جامع لعدد ما انتهى اليها من روى عن رسول الله (صلى الله عليه وآله) من الرجال والنساء، على حروف ألف ب ت ث، بدأت فيه بالعشرة رضى الله عنهم، لأن لا يتقدمهم احد غيرهم».

انجام: «هرير بن عبد الرحمن بن رافع بن خديج عن جده رافع، بتلوه في المجلد الثاني انشاء الله وحده...».

نسخ، سده ششم هجرى، در حاشیه تصحيح شده است. در جای جای کتاب نشانه ساع وقرانت دیده میشود. قبل از کتاب چند سماع بتاریخهای ۶۷۱ و ۶۸۰ و ۷۴۱ و ۷۷۰ و در آخر بتاریخهای ۵۷۵ و ۶۵۱ و ۷۴۰ هـ و غیر آن دیده میشود. قبل از کتاب ابه الله العظمی مرعشی مد ظله اجازه خود را برای نقل آثار طبرانی از طریق علماء عامه بتاریخ ۱۴ محرم ۱۳۸۷ هـ مرقوم داشته است. ۲۲۵ برگ. ۳۰ سطر.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (حدیث / ۲۸۲) (الآلبانی، فهرس الظاهریه، الحدیث / ۳۳۹).

(۷۴)

مجموعه

۱- الدّر المنضود فی الصلاة والسلام علی صاحب المقام المحمود (۲ - ۵۵)

(حدیث - عربی)

(ایضاح المکتون / ۱ - ۴۵۰ - هدیة العارفین / ۱ - ۱۴۶ - بروکلان، ذیل / ۲ - ۵۲۸)

از: احمد بن محمد بن محمد بن علی بن حجر الهیتمی المکی الشافعی (... - ۹۷۳ هـ).

کتابی است مختصر درباره صلوات و سلام بر پیامبر اکرم (صلى الله عليه

وآله) مؤلف، در مقدمه در این موضوع، استدلالی بحث نموده و در فصول چندگانه کتاب، مسائل مربوط به صلوات را بررسی کرده و احادیث رسیده را ذکر میکند، وی کتاب را در یک مقدمه و شش فصل و یک خاتمه مرتب نموده و در هشتم ربیع الاول ۹۵۱ هـ از تألیف آن فراغت یافته است.

آغاز: «قال شیخنا وسیدنا الامام... شهاب الدین احمد بن حجر الهیتمی الانصاری نزیل مکه المشرفه.

انجام: «وآخر دعواهم ان الحمد لله رب العالمین، سبحان ربك رب العزة عما یصفون وسلام علی المرسلین والحمد لله رب العالمین».

۲- القول المختصر فی علامات المهدی المنتظر (ع) [۵۶ - ۶۸] (حدیث - عربی)
(ایضاح المکنون ۲/۲۵۳ - هدیة العارفین ۱/۱۴۶ - بروکلان، ذیل ۲/۵۲۹).

از: احمد بن محمد بن محمد بن علی بن حجر الهیتمی المکی الشافعی
(... - ۹۷۳ هـ)

علمای اهل سنت در طول زمان کتابهای مختلفی درباره حضرت مهدی (علیه السلام) نوشته اند، از جمله کتاب حاضر، مؤلف، بعضی از روایاتی که درباره علامات و فضائل و خصوصیات حضرت مهدی (علیه السلام) رسیده گرد آورده و اسانید آنها را حذف نموده است.

این کتاب بنا به نوشته مجله «اخبار التراث الكويتیه» عدد ۱۵ ص ۲۱ محرم ۱۴۰۵ هـ توسط یکی از محققین دار المعارف در مصر، در دست تحقیق است.

آغاز: «قال شیخنا... شهاب الدین بن حجر الهیتمی الشافعی مفتی الحرمین الشریفین... وبعد فهذا کتاب لقبته القول المختصر فی علامات المهدی المنتظر (علیه السلام).

انجام: «هذا آخر ما قصدته على غاية من الاستعجال... سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين».

نسخ، نازیا، هر دو کتاب، بخط محمد ادریس ابنای مصری، محرم ۹۶۹ هـ. از نسخه خط مصنف، دارای تصحیح و نشانه بلاغ میباشد، در پایان کتاب اول و دوم مؤلف، بخط خود اجازه ای برای مالک کتاب، شیخ محمود سلونی بناریخ دوم محرم ۹۷۰ هـ نوشته است، قبل از کتاب تملک محمد حسن بن شیخ عبد الله ابن شیخ محمد بخشی الخلونی واقف نسخه دیده میشود.
۶۸ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه مدرسه احمدیه - حلب.

(۷۵)

کتاب العشرات. (لفت - عربی)

(هدیه العارفین ۳۰۶/۱ - بروکلان، ذیل ۱۹۰/۱).

از: ابو عبد الله حسین بن احمد بن خالویه همدانی بغدادی (.... - ۳۷۰ هـ).

مؤلف، لغاتیکه در کلام عرب ده معنی برای آنها ذکر شده گرد آورده و با عناوین (باب، باب) در یکجا تدوین نموده است. نسخه حاضر مشتمل است بر اواسط باب جیم تا آخر کتاب.

آغاز، افتاده: «التي لا البان لها واذا مات ولد الشاة حين تضعه فهي شاة جلد وجلدة، والجلد جمع جلده وهي هذه الشاة التي يموت ولدها حين تضعه يقال جلدة وجلد مثل اكمة واكم».

انجام: «وكل كريم يغمر الناس فضله - سوا لديه منطق وسلوت. تم کتاب العشرات».

نسخ. محمد بن احمد بن علی القضاعی، در روز پنجشنبه ۱۳ ربیع الثانی ۷۶۰ هـ.

۶۰ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه - تهران، بشماره (۱۳۵۵) (فهرست دانشگاه، ۵۱/۸).

(۷۶)

التبیان فی تفسیر القرآن. (تفسیر - عربی)

(ابضاح المکتون ۲۲۳/۱ - هبة العارفين ۷۲/۲ - زرکلی، اعلام ۳۱۵/۶ بروکلان ذیل ۷۰۷/۱).

از: شیخ الطایفه، ابوجعفر محمد بن حسن بن علی طوسی (۳۸۵ - ۴۶۰ هـ).

بشماره (۳۱) رجوع شود. نسخه حاضر از مخطوطات بسیار نفیس و گرانبهای این کتابخانه است، زیرا در عصر شیخ طوسی تحریر یافته وعده ای از اکابر علمای امامیه آنرا بر مصنف قرائت وسامع نموده اند و شیخ الطائفة این قرائت وسامع را بخط مبارک خود در روی صفحه عنوان، بتاریخ ربیع الاول ۴۵۵ هـ گواهی فرموده است.

این نسخه در این فهرست، در دو قسمت و طی دو شماره معرفی میشود.
قسمت اول:

آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم، وحسبنا الله ونعم الوكيل، قوله تعالى: واذا غدوت من اهلك تبوء المؤمنین مقاعد للقتال والله سمیع علیم» (ال عمران: ۱۲۱).
انجام: «واختلفوا فی صفة هذا القتیل الذی هو من قوم بیننا و بینهم میثاق، اهو مؤمن ام کافر... فقال آخرون بل هو مؤمن، فعلى قاتله دیتة یؤدیها الى قومه من المشرکین لأنهم اهل ذمه روى».

نسخ، سده پنجم هجری در حاشیه تصحیح شده و نشانه بلاغ دارد، روی برگ عنوان، شیخ الطائفة بخط مبارک خود چنین مرقوم فرموده: (قرأ علی الشیخ ابو الفواء عبد الجبار بن عبد الله المقرئ الرازی ادام الله عزه، هذا الجزء من اوله الى اخره وسمع جمیعہ الشیخ ابو محمد الحسن بن الحسین بن بابویه القمی وولدی ابو

علی الحسن بن محمد، وکب محمد بن الحسن بن علی الطوسی فی شهر ربیع
الاول سنة خمس خمسين واربعائه).

همچنین خود شیخ ابو الوفاء رازی در زیر خط مبارک شیخ طوسی نوشته
است: قرأ علی ولدی ابو القاسم علی بن عبد الجبار وفقه الله، هذا الجزء من اوله
الی آخره... کتبه ابو الوفاء عبد الجبار بن عبد الله بن علی المقرئ بخطه بتاريخ
سلخ جہادی الاولی سنة اربع وتسعين واربعائه حامداً الله ومصلیاً علی نبی
محمد واله... باذنه وروایتہ عن مصنفه رضی الله عنه.

در پایان نسخه چنین آمده که: علی بن احمد بن محمد... وعلی بن الفتح
الواعظ الجرجانی، کتاب را بر ای علی فرزند مصنف خوانده اند وعلی بن الفتح
در غره رجب ۵۰۳ هـ نسخه خود را با این نسخه مقابله نموده است.
۱۳۳ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه همین کتابخانه، بشماره (۸۳).

(۷۷)

التبیان فی تفسیر القرآن. (تفسیر - عربی)

از: شیخ الطائفة، ابو جعفر محمد بن حسن بن علی طوسی (۳۸۵
- ۴۶۰ هـ).

قسمت دوم:

آغاز: «ذلك ايضاً عن ابراهيم والحسن وهو المروى في اخبارنا، الا انهم
قالوا يعطى دينه ورثته المسلمين دون الكفار».

انجام: «وكم يقع اللبس لان حروف الصفات تقوم بعضها مقام بعض
يتلوه في الجزء الرابع، قوله: يا ايها الذين آمنوا لا تتخذوا اليهود والنصارى اولياء
الى آخره». (اول ایه ۵۱ از سوره مائده).

دارای منقصات شماره پینین. ۱۳۳ برگ، سطرها مختلف.

از نسخهٔ همین کتابخانه، بشماره (۸۳).

(۷۸)

التبیان فی تفسیر القرآن. (تفسیر - عربی)

از: شیخ الطائفة ابو جعفر محمد بن حسن بن علی طوسی ۳۸۵ - ۴۶۰

هـ).

بشماره (۳۱) رجوع شود.

نسخهٔ حاضر مشتمل است بر تفسیر ایة (۴۴) از سورة هود الى ایة

(۶۲) از سورة كهف كه در این فهرست در دو قسمت وطی دو شماره معرفی

میشود.

قسمت اول:

آغاز: «قوله: وقیل یا ارض ابلعی ماءك ویا سباء اقلعی...» [هود: ۲۴].

انجام: «قوله: الم تر الى الذین بدلوا نعمة الله کفرأً واحلوا قومهم دار

البوار» [ابراهیم: ۲۸].

نسخ، محمد بن علی...، در ۵۶۶ هـ.

۱۲۵ برگ، سطرها مختلف.

از نسخهٔ کتابخانهٔ ملی ملک - تهران، بشماره (۱۷۴) (فهرست ملک

۱/۱۰۶)

(۷۹)

التبیان فی تفسیر القرآن. (تفسیر - عربی)

از: شیخ الطائفة ابو جعفر محمد بن حسن بن علی طوسی (۳۸۵)

- ۴۶۰ هـ)

قسمت دوم:

آغاز: «جهنم يصلونها وبئس القرار» [ابراهيم: ۲۹]

انجام: «تم الجزء السادس، يتلوه السابع قوله: فلما جاوزا قال لفتاه أتنا

غدا؟ نا لقد لقينا من سفرنا هذا نصباً» [كهف: ۶۲]

دارای مشخصات قسمت اول.

۱۳۱ برك، سطرها مختلف.

(۸۰)

نشوة السلافه ومحل الاضافة.

(ترجم - عربی)

(اعيان الشيعة ۱۲/۱۰ - ذریه ۱۶۱/۲۲ - ماضی النجف وحاضرها - ۲/۳۱۴).

از: شیخ ابو الرضا محمد علی بن بشاره آل موحی الحقیقانی النجفی

(... - حدود ۱۱۶۰ هـ).

ذیلی است بر کتاب «سلافة العصر» سید علیخان مدنی شیرازی

(۱۱۲۰) در دو جزء، مؤلف بعد از آنکه سلافة العصر را دیده ملاحظاتی بر آن

داشته است، لذا آن کتاب را تهذیب نموده وعلاوه بر آنچه از سلافة اخذ کرده

اسماء ادباء دیگری را از کتاب «عرف الطیب» تألیف: احمد المقرئ المالکی

المغربی، انتخاب نموده و همچنین اسماء ادباء برجسته ای که نام آنها در سلافة

نیامده بانضمام اعلام ادباء وشعراء معاصر خودش را بان افزوده است.

آغاز: «الحمد لله الذي خص العرب بالبلاغة والفصاحة ... وبعد فيقول

العبد ابو الرضا المذنب الجاني محمد علی بن بشاره من آل موحی الحقیقانی

النجفی القروی: انی لما وقفت علی الكتاب المسمی بسلافة العصر...

انجام ، افتاده : «ثم بعد سنوات وقفت علی کراريس تتضمن شرح ادعية من اوائل الصحيفة الشريفة كان قد ورد بها رجل عجمي من ديار الهند المنيفه زعم انها تأليف رجل يدعى حسين بن حسن جيلاني المعتد اصفهاني الوطن، فلما اجلت».

نستعيق، احمد بن ملا رجب بغدادی، ۱۱۵۶ هـ قبل از کتاب، تقریظ چند نفر از معاصرین مولف، بر کتاب. وجواب او از بعضی از آنها در شش برگ نوشته شده است مانند: محمد العطار، والهاج محمد جواد، وملا محمود بن عبد اللطیف کلیدار، واحمد بن حسن نحوی، وشریف بن فلاح کاظمی وحسین بن میر رشید. در پایان جزء دوم، فهرست عناوین در شش برگ نوشته شده است. روی برگ عنوان تملک میرزا محمد همدانی، ومحمد سہاوی بتاریخ ۱۳۴۶ هـ دیده میشود، دارای بعضی حواشی بخط ایہ الله العظمیٰ مرعشی. ۱۴۷ برگ، ۱۸ سطر.

از نسخه شیخ محمد سہاوی - نجف.

(۸۱)

مجموعه.

۱- نسب العرب [۲ - ۱۰]. (انساب - عربی)

(فهرست این تدبیر ۶۵ - کشف الظنون ۱۹۵۱/۲ - هدیة العارفین ۲۱/۲ - زرکلی، اعلام ۱۵/۸).

از: ابو العباس محمد بن یزید بن عبد الاکبر الازدی، معروف به میرد (۲۱۰ - ۲۸۶ هـ).

رساله مختصری است در نسب عرب.

آغاز: «قال ابو الحسن علي بن عيسى بن علي الرماني... قال اخبرنا

ابو العباس محمد بن یزید المبرد».

انجام: «وذو یزن وجرس والسحول بطن منهم وبطون كثيرة غير هؤلاء».

۲ - نسب فحول الخيل في الجاهلية والاسلام (۱۱- ۱۲۵).

(هدية العارفين ۵۰۹/۲ - زرکلی، اعلام ۸۷/۹ - ذریعه ۱۴۱/۲۴ - بروکلان، ذیل ۲۱۲/۱).

از: ابو منذر هشام بن محمد بن السائب الکلبی (۲۰۴ هـ).

پیرامون اهمیت اسب وروایاتی در فضیلت آن بنقل از پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله) واهمیتی که عرب برای آن قائل است، واول کسی که سوار اسب شده، با ذکر اسامی اسبهای نمونه و تیره و صاحبان آنها و اشعاری که درباره خصوصیات اسبهای با ارزش گفته شده است.

این کتاب باهتمام (لیوی دیلا ویدا) در ۱۹۲۸ م در لیدن، ودر ۱۹۴۶ م در قاهره چاپ شده است (سزگین ۴۳۵/۱).

آغاز: «قال موهوب بن احمد بن محمد بن خضر... قال اخبرنا هشام بن محمد بن السائب عن ابيه: هذا كتاب نسب فحول الخيل في الجاهلية والاسلام».

انجام: «فذلك مائة وسبعة وخمسون فرساً سوابق مشهورة في الجاهلية والاسلام سوى خيل رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم وهي خمسة افراس وقد قدمنا اسمائها».

۳ - كتاب اسماء الخيل وفوارسها من العرب (۲۶- ۱۴۲).

(روضات الجنات ۲۷۱/۷ - ابصاح المکتون ۲۹۳/۲ - هدية العارفين ۱۲/۲ - بروکلان، ذیل ۱۷۹/۱).

از: ابو عبد الله محمد بن زیاد کوفی بغدادی، معروف بابن الاعرابی (۱۵۰ - ۲۳۱ هـ).

رساله مختصری است درباره اسامی اسبهای ارزنده با ذکر نام صاحبان آنها.

آغاز: «قال محمد بن زیاد الشهير بالاعرابی: هذا كتاب اسماء الخيل وفوارسها من العرب».

انجام: «خیل همدان الاجدع بن مالك، اسم فرسه سكاپ، قال فيه: تونبنی فیما رات من صیانتی — سكاپ ومن خیر الجیاد مصونها».

۴ - المذكر والمؤنث من الإنسان [۲۳-۲۴].

از: ابو موسى سليمان بن محمد بن احمد بغدادی، معروف به حامض (... - ۳۰۵ هـ).

دربارهٔ اعضاء بدن انسان، كه کدام يك مذكر است وكدام يك مؤنث. آغاز: «قال موهوب الجوالیقی قال... وانا اسمع، قال املی علی ابو موسى سليمان بن محمد النحوی: ما یذكر ويؤنث من الانسان».

انجام: «وعن ابی عمرو بن العلاء قال: الحيض طعام الولد في البطن».

نسخ، شیخ محمد سماوی، کتاب اول در ۲۴ جلدی الاولی وکتاب دوم در ۲ جلدی الثاني ۱۳۳۳ هـ درکاظمین، وکتاب سوم وچهارم در ۲۲ ربیع الاول ۱۳۳۴ هـ.

۲۳ برگ، سطرها مختلف.

از نسخهٔ شیخ محمد سماوی - نجف.

(۸۲)

مجموعه:

۱- القانون = (المقدمة الجزولية) [۱-۲۴] (نحو - عربی)

(كشف الطنون ۲/ ۱۸۰۰ - هدية العارفين ۸۰۸/۱ - ريحانة الادب ۴۱۰ / بروكلمان، ذیل

از: ابو موسی عیسی بن عبد العزیز بن یللبخت جزولی مراکشی
بربری (... - ۶۱۰ هـ)^(۱).

کتابی است در نحو با نهایت ایجاز، معذک مشتمل است بر بسیاری از مباحث نحو، بنحوی پیچیده، این کتاب حاشیه ای است که جزولی بر کتاب «جمل» زجاجی نوشته و آن را قانون نام نهاده که به «مقدمه جزولیه» معروف است و محل اعتنای فحول ادبا بوده و شرحهای بسیار بر آن نوشته اند. آغاز: «الکلام هو اللفظ المركب المفید بالوضع، کل جنس قسم الی انواعه او الی اشخاص انواعه».

انجام: «باب من حروف التصدیق والایجاب... تم کتاب القانون...».

۲ - منتخبی از سلم السموات (۲۵ - ۳۷) (ترجم - فارسی)

(نریه ۱۲ / ۲۲۱)

از: محمد ابراهیم نیریزی شیرازی (اواخر قرن ۱۳ هـ).
سلم، از آن شیخ ابوالقاسم بن ابو حامد بن نصر البیان انصاری کازرونی (قرن ۱۱ هـ) است، این کتاب در شرح حال جماعتی از حکماء و شعراء و اصحاب مقامات نوشته شده است.

محمد ابراهیم نیریزی شیرازی در اواخر قرن سیزدهم، این کتاب را گلچین نموده است، نسخه حاضر چند برگ از آن گلچین است.
آغاز: «از کتاب سلم السموات شیخ ابو القاسم کازرونی... امیر صدر الدین محمد از سادات و نقبای شیراز که صاحب فطرت عالی و ذوق ناقد بوده اند».
انجام، افتاده «نصیر الدین محمد طوسی... در تقویت و استحکام آن

(۱) در گذشت وی را در: ۶۰۶ و ۶۰۷ و ۶۱۶ هم نوشته اند.

کوشیده و در اکثر مواضع ایرادات شارح سابق بعبارات وی نقل نموده».

کتاب اول، نسخ، سده هفتم، روی برگ آخر، تملک علی بن مسعود در ۶۲۳

و محمد بن عبد الله در ۶۳۵ هـ دیده میشود. کتاب دوم، نستعلیق، محمد ابراهیم

نیریزی، اواخر قرن سیزدهم.

۳۷ برگ، سطرها مختلف.

کتاب اول، از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه، بشماره

(۱۹۰۱) (فهرست دانشگاه، ۵۱۰/۸) کتاب دوم از نسخه همانجا که ضمن

مجموعه شماره (۱۸۹) برگ (۶۸ - ۷۶) ذکر شده (فهرست دانشگاه،

۵۰۸/۲) وایضاً در ج ۵۹۳، ۲/ از آن نام برده شده است.

(۸۳)

نشر الدور. (ادب - عربی)

(کشف الظنون ۱۹۲۷/۲ - ریحانة الادب ۱۳۵/۷ - معجم المؤلفین ۱۲/۱۳ - بروکلان، ذیل

۵۹۳/۱)

از ابو سعید منصور بن حسین آبی الوزير (.... ۴۲۲ هـ) .

کتاب مفصلی است در محاضرات در هفت مجلد، که مؤلف آنرا از کتاب

دیگرش «نزهة الادیب» تلخیص نموده و در هفت فصل و هر فصلی در چند باب مرتب کرده است.

حاجی خلیفه میگوید: نظیر این کتاب تألیف نشده است. وی وصاحب

ذریعه کتاب را دارای چهار فصل نوشته اند (کشف الظنون ۱۹۲۷/۲ - ذریعه ۵۱/۲۴).

در حدود سال ۱۹۸۰ م در مصر بچاپ این کتاب اقدام شده و تا کنون

پنج مجلد از آن طبع گردیده است، مجلد پنجم مشتمل است بر فصل پنجم و دارای بیست و دو باب میباشد.

نسخه حاضر مجلد اول کتاب، و مشتمل است بر باب اول تا اواخر باب چهارم از فصل اول.

آغاز، افتاده: «وسددنا لقضاء حَقِّك واداء فرضك، وشكر نعمتك، ولزوم محبتك، والتزام حجتك، والاستضاء بنورك الذى لا يضل من جعله معلماً لدينه».

انجام، افتاده «وروى انه قال لابنه محمد حين اراد الاستخفا: يا بُنى انى مود اليك حق الله فى تاديبك ونصيحتك فاد الّ حقّه عليك فى».

نسخ، سده ششم هجرى، در حاشیه تصحيح شده است، قبل از كتاب تملك شيخ هادى بن عباس بن علّ ال كاشف الغطاء بتاريخ ۱۹ رجب ۱۳۱۸ بخط خودش دیده میشود.

۱۶۷ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه چستر بيتى - دپلين، بشماره (۳۸۱۴) (اربرى، فهرست خطى عربى همانجا ۱۹/۴).

(۸۴)

مجموعه:

۱- شفاء العليل فى شرح خمسماية آية من التنزيل (۱-۱۹۱) (تفسير - عربى) (هدية العارفين ۱/ ۴۶۹ - معجم المؤلفين ۶/ ۱۳۷ - بروكلمان، ذيل ۲/ ۲۴۷).

از: عبد الله بن محمد بن ابو القاسم بن على زیدى عکى یمنى، معروف به نجری (۸۲۵ - ۸۷۷ هـ).

در تفسیر آیات احکام به ترتیب سوره های قرآن کریم.

آغاز: «ان الذين كفروا سواء عليهم أأنذرتهم، آلايه. دلت اشارة مع قوله تعالى».

انجام: «وكلام الأكثر ان ذلك كله مندوب فقط الا عند خشية التلف، فيجب باجره وان كان فعل ذلك تعد من المروءة ومكارم الآخلاق والآفعال، وتاركة ينسب الى عكس ذلك».

٢- التنبيهات على خفى الدلالات من شرح الآيات [١٩٧-٢٣٩] (تفسير - عربى)
(البدر الطالع ١/ ٢١٣ - معجم المؤلفين ٣/ ٣٠٢).

از: حسن بن يحيى سيلان السفينانى، الصعدى اليمنى (... - ١١١٠ هـ).

حاشيه اي است با عناوين (قوله - قوله) بر كتاب «شفاء العليل» نجرى، مذكور فوق.

آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم، اللهم صل على رسولك محمد واله. قوله: الآيه دلت اشارة مع قوله : لتتذر قوماً ما أنذر آباؤهم».

انجام: «وهذا تمام ما اردت نقله من التنبيهات على خفى الدلالات من شرح الآيات، والحمد لله الذى هدانا لهذا وما كنا لنهتدى لولا ان هدانا الله، وصلى الله على سيدنا محمد واله وسلم».

كتاب أول، نسخ. على بن محمد بن عوض المرتضى، در روز سه شنبه بيست و سوسم ذى القعدة ١٠٦٥ هـ، در حاشيه تصحيح شده وحاشيه نويسى دارد. كتاب دوم، تعليق، بخط مؤلف، شانزدهم ذى القعدة ١١٠٤ هـ، داراى بعضى حواشى. ٢٣٩ برگ، كتاب أول ١٨ سطر، دوم ٢٦ سطر.

از نسخه ظاهريه - دمشق، بشماره (٨١٥٤) (صلاح الخيمى، فهرس علوم القرآن ٣/ ٣٣١).

(۸۵)

تاریخ عالم آرای امینی (تاریخ - فارسی)

از: ادریس بن حسام الدین علی بدلیسی رومی حنفی (... - ۹۳۰ هـ).

در تاریخ بعضی از سلاطین آق قوینلو، در ازای تاریخ جهان گشای

جوینی.

آغاز، افتاده: «بیان خصایص و رفعت شأن سلاطین، بایندر خان و امتیاز عساکر آق قوینلو».

انجام: «و بعد از مدتی مدید از وفات سلطان مغفور و شهید، طایفه طایفه

باغیه او را از قبر بیرون آوردند و بآتش ظلم و تعدی سوختند، و از جهت او اجر

و از برای خود و زر اندوختند، تمت الکتاب».

رقعی، در روز جمعه بیست و یکم محرم ۹۵۳ هـ

۲۰۷ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه ملی پاریس، بشماره (فارسی / ۱۰۱).

(۸۶)

تذکره العلماء. (تراجم - فارسی)

(کشف المحجوب / ۱۰۹ - ذریعه / ۴۱ - نکمله نجوم السماء، ۶۶/۱).

از: سید مهدی علی بن نجف علی رضوی عظیم آبادی هندی (... - بعد

از ۱۲۶۳ هـ).

مؤلف، کتاب را در يك مقدمه و دو قسمت در دو مجلد مرتب نموده است،

بدین ترتیب:

مقدمه: در ذکر جمع قرآن و علوم مخصوص بانمه اظهار صلوات الله علیهم.

قسمت اول: در ذکر اصحاب النبی وائمه تا زمان غیبت صغری.

قسمت دوم: در ذکر علماء، وفقهاء، ومحدثین ومجتهدین از متقدمین ومتأخرین ومعاصرین.

نسخه حاضر، مجلد دوم کتاب ومشمول است بر قسمت دوم.

آغاز: «چنین گوید فقیر حقیر کثیر التقصیر مهدی بن سید نجف علی رضوی... این مجلد ثانی است از کتاب تذکرة العلماء المحققین فی آثار الفقهاء والمحدثین».

انجام، افتاده: «در اول حال بخدمت آنجانب معلی القاب دامت فیوضه استفاده علوم نموده ونزد آنجانب از عیاید موثوقین بوده لیکن بعد از آنکه بشرف حج بیت الله».

دیوانی. اواخر سده سیزدهم، دارای بعضی حواشی.

۲۳۱ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه: ؟

(۸۷)

ایجاز المقال فی معرفة الرجال.

(رجال - عربی)

(ریاض العلماء ۳۳۸/۲ - ذریعه ۴۸۷/۲).

از: فرج الله بن محمد بن درویش حویزی (.... - قرن ۱۲ هـ).

کتاب نسبتاً مفصلاً است در رجال، مؤلف، احوال بسیاری از رجال وعلماء وعرفاء عامه را نیز ذکر نموده است.

نسخه حاضر مجلد اول کتاب است و بطور نامرتب صحافی شده است.
آغاز، افتاده: «العجلی بکسر العین وسکون الجیم وکسر اللام من بنی
عجل».

انجام: «والسید عمیدالدین عن الشیخ الامام العلامة جمال الدین الحسن
بن یوسف ابن المطهر الحلی... وصلی الله علی محمد عبده وعلی الائمة
الطاهرین».

نسخ، بخط مؤلف، در جلدی الاول ۱۰۸۳ و ذی القعدة ۱۰۸۱ هـ، در حاشیه
تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد.
۲۵۰ برگ، ۳۵ سطر.

از نسخه کتابخانه ملی ملک - تهران، بشماره (۳۶۰۱) (فهرست ملک
۷۶/۱).

(۸۸)

ایجاز المقال فی معرفة الرجال.

(رجال - عربی)

از: فرج الله بن محمد بن درویش حویزی.

نسخه حاضر مشتمل است بر مجلد دوم یا قسمت دوم.

آغاز، افتاده: «الحسین بن محمد بن عمر بن یزید عن عمر عن جده -
عمر بن یزید قال: دخلت علی ابی عبد الله علیه السلام».

انجام، افتاده: «ابن ابی عمیر واسم ابی عمیر زیاد ابن عیسی ویکنی
محمد ابا احمد مولى الأزد من موالی المهلب ابن ابی صفره وقیل مولى بنی».

دارای مشخصات شماره پیشین.

۲۶۰ برگ، ۳۵ سطر.

از نسخه کتابخانه ملک، بشماره (۳۶۰۳) (فهرست ملک ۷۶/۱).

(۸۹)

تاریخ صفویه. (تاریخ - فارسی)

از: اسماعیل حسینی مرعشی تبریزی مشهور به میر ملایم بیک.

کتاب جنبه روایتی وقصه می‌انند دارد.

آغاز، افتاده: «چون یاره ای سواره تاخت رسید به پای درختی واز بیم پیاده شده خود را به پای درخت کشید، در این اثناء درخت افتاد پادشاه بیدار شد».

انجام، افتاده: «چون نجم این سخن را شنید خنده زد وگفت...».

نستعلیق، سده دوازدهم.

۳۷۲ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه کتابخانه ملی ملک - تهران، بشماره (۴۰۷۵) (فهرست ملک

۸۴/۲).

(۹۰)

الانساب الى البلدان = (مشتبه النسبة الى البلدان) (تراجم ورجال - عربی)

(زركلی، اعلام ۲۲۷/۴)

از: ابو محمد عبد الله الطیب بن عبد الله بن احمد بامخرمه عدنی

بیانی (۸۷۰ - ۹۴۷ هـ).

در بیان منسوبین به شهرها بترتیب حروف هجاء، مؤلف، پس از توضیح

مختصری پیرامون حدود جغرافیائی بلدان، به بیان شرح حال منسوبین بآن

میپردازد.

وی در تالیف این کتاب، از وفیات الاعیان ابن خلکان وطبقات تاج الدین سبکی و تاریخ فارسی و تاریخ جندی وما اتفاق لفظاً واختلف وضعاً شمس الدین ذهبی و تبصرة المنتبه بتحریر المشتبه ابن حجر عسقلانی وقاموس فیروز آبادی و غیر آن استفاده نموده است.

آغاز: «الحمد لله رب العالمین... فان هذا كتاب جمعت له نفسي ولمن ينتفع به من بعدي، وسبب جمعي له ان وقفت على كتاب في الانتساب الى القبائل والاباء وتطلعت نفسي الى الانتساب الى البلدان»

انجام: «اليهودی... عرف بذلك ابو محمد بن البيه صاحب المحامل، عرف بذلك لانه كان يسكن درب اليهود ببغداد... تم حرف الياء وبتامه تم الكتاب...».

نسخ، سده دوازدهم هجری.

۲۵۷ برگ، ۱۸ سطر.

از نسخه کتابخانه ملی ملک - تهران، بشماره (۳۴۸۹) (فهرست ملک ۶۲/۱).

(۹۱)

بساتین الفضلاء وریاحین العقلاء.

(تاریخ - عربی)

(کشف الظنون ۲۰۵۲/۲ - هدیه العارفین ۴۰۸/۲ - معجم المؤلفین ۱۸۷/۱۲).

از: حمید الدین ابو عبد الله محمود بن عمر نجاتی نیشابوری (...)

(۷۲۸ هـ)

شرحی است در دو جلد بر تاریخ یمنی با عناوین (قال - اقول). تاریخ یمنی، تألیف ابو نصر محمد بن عبد الجبار عتبی رازی الاصل،

خراسانی النشأة متوفی بسال ۴۲۷ هـ میباشد (ریحانة الادب ۴/۱۰۹).

عتبی در عهد سلطان محمود، متصدی دفتر وانشاء بوده و کتاب تاریخ آل سبکتکین را بنام یمین الدولة سلطان محمود بن سبکتکین، تألیف نموده لذا بنام «تاریخ یمینی» یا «سیره الیمینی» معروف است و در دهلی و قاهره، چاپ شده است (مشار، چاپی عربی ۱۵۵/).

نجاتی، با استفاده از شروح پنجگانه بر تاریخ یمینی و اضافاتی دیگر از خودش این شرح را تألیف نموده و مورد تشویق استادش قطب الدین شیرازی قرار گرفته است. نسخه حاضر مجلد اول کتاب است.

آغاز: «الحمد لله المحمود علی الیمن الفائض السخاء.. وبعد فبقول العبد الفقیر... ابو عبد الله النجاتی محمود بن عمر النیشابوری».

انجام: «تم الدفتر الاول، بحمد الله وحسن توفيقه من بساتین الفضلاء وریاحین العقلاء علی یدی مؤلفه النجاتی محمود بن عمر النیشابوری... لست لیال خلون من ربیع الاول الواقع سنة ثلث عشرة وسبعمائه، ویتلوه المجلد الثانی...».

نسخ، احتمالاً بخط مؤلف، در حاشیه تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد، روی

برگ عنوان، نعلک شهاب بن... السرای دیده میشود.

۲۵۲ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه اسکوریاال - مادرید، بشماره (۱۶۹۶) (فهرست خطی

اسکوریاال ۳/۲۱۱)

(۹۲)

مشجره ای است در نسب بنی عبد المطلب و بنی الحسن و بنی الحسین علیهما السلام و دیگران، در آغاز احادیثی در فضیلت و شرف و عظمت و لزوم محبت اهل بیت علیهم السلام ذکر نموده است.

آغاز: «الحمد لله الواحد القديم العدل الرحيم القادر الحی الجواد الكريم الصادق الحكيم الذي لا شريك له في قدمه ولا معين له في افعاله».

انجام: «ولم يمت آدم حتى بلغ ولده وولد ولده اربعين الفا وكان له ول شي اكل في الجنة، العنب وآخر شي اكل العنب وعاش تسعائة وثلاثون سنة والله اعلم، تم كتاب المشجر الشريف الحاوی لكل معنی لطیف...».

نسخ، عبد النعم بن محمد بن علی بن ابراهیم الشهیر بقرسان، در روز سه شنبه پنجم رجب ۹۰۳.

۱۶۴ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه بغدادی وهبی منتقله به سلیانیه - استانبول.

(۹۳)

اجازات الائمة.

(اجازه - عربی)

از: المؤید بالله محمد بن قاسم بن محمد زیدی (... قرن ۱۱ هـ).

اجازه روایتی است که المؤید بالله، از ائمه زیدیه یمن، بنا بر درخواست سید علی بن حسن بن شذقم حسینی مدنی، در اوائل سال ۱۰۳۴ هـ، نوشته و بمدینه منوره فرستاده است.

آغاز: «فیقول العبد ... احمد بن سعد الدین بن الحسین بن محمد بن علی بن محمد المسوری ... ولی من مولانا امیر المؤمنین المؤید بالله وهذه الاجازه التي كتبها عليه السلام الى المدينة النبويه على مشرفها افضل الصلوة والسلام في عام اربع وثلاثين والف...».

آیه الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج/۱ ۹۷

انجام : «وهذه الاجازة التي تلفظ بها ليست مقصورة على بعض دون بعض ... وصلى الله على خير مبعوث من بنى عبد مناف».

نسخ ، سده یازدهم هجری، در حاشیه تصحیح شده و دارای حواشی و تعلیقات میباشد .
۱۵۲ برگ ، ۲۹ سطر.

از نسخه کتابخانه قاضی محمد علی الاکوع الصنعائی.

(۹۴)

مزکی النفوس. (عرفان - ترکی)

(کشف الظنون ۲/ ۱۶۶۰ - هدیه العارفین ۱/ ۲۷۰ - معجم المؤلفین ۶/ ۳۶).

از: عبد الله بن اشرف بن محمد قادری مصری، معروف به رومی (....- ۸۸۹ هـ).

مؤلف که خود از صوفیه است، این کتاب را به ترکی در سیر و سلوک و مراتب تزکیه نفس نوشته است.

آغاز: «الحمد لله رب العالمین، والصلوة والسلام علی اشرف الخلق و افضل الخلق سیدنا محمد المختار و علی اله...».

انجام : «والله اعلم بالصواب، تم الكتاب بعون الله الملك الوهاب العزيز الغفور الثواب وصلى الله على سيدنا محمد واله».

بخط ثلث، احتمالاً قرن سیزدهم هجری.

۳۳۸ برگ ، ۱۷۰ سطر.

از نسخه ؟

(۹۵)

جواهر المطالب فی مناقب الامام علی بن ابی طالب (علیه السلام).

(حدیث و تاریخ - عربی)

از: شمس الدین محمد بن احمد بن ناصر الباعونی الدمشقی الشافعی

(.... ۸۷۱ هـ)

کتاب ارزشمندی است درباره فضائل و مناقب امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام و سیر زندگانی آنحضرت از لحظه ولادت تا وفات و از باب ۶۸ بعد مطالب کتاب به امام حسن و امام حسین علیهما السلام اختصاص دارد. مؤلف کتاب را در هشتاد باب تدوین کرده است.

در فهرست کتابخانه آستان قدس رضوی علیه السلام، از نام مؤلف اظهار بی اطلاعی شده و باستناد آنچه که روی برگ عنوان نوشته شده کتاب از مؤلفات (شمس الدین محمد باغنوی شافعی) دانسته شده است (فهرست آستان قدس ج ۱ فصل چهارم - اخبار ص ۲۹).

شرح حال مؤلف، در (اعلام زرکلی ۲۳۱/۶، و معجم المؤلفین ۲۴/۹، و بروکلیمان اصل ۵۰(۴۱)/۲، و ذیل ۳۸/۲ والضوء اللامع ۱۱۴/۷ آمده است. این کتاب در حال حاضر برای چاپ در دست تحقیق است.

نسخه حاضر مشتمل است بر اول کتاب الی اوائل باب هفتاد و ششم از آن و متأسفانه بقیه آن افتاده است.

آغاز: «الحمد لله الذی جعل قدر علی فی الدارین علیاً، و امطاء ذروة الشرف الباذخ و اتاه الحکم صبیاً».

انجام، افتاده: «الباب السادس والسبعون فی عداوة بنی امیه عهد شمس

لعلى بن ابی طالب... ثم الروح الامين والحبيب المكين محی الموتی».

نسخ، احتمالاً سدهٔ دهم هجری، در چند جا مهر وقفی ابن خاتون بناریخ

(۱۰۶۷ هـ) دیده میشود.

۱۴۷ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخهٔ آستان قدس رضوی، بشماره (حدیث / ۹۴) (فهرست آستان

قدس ۱/ فصل چهارم - اخبار ص / ۲۹).

(۹۶)

شرح نهج البلاغه.

(حدیث - عربی)

از؟

شارح دانشمندی شیعی مذهب است، و در این شرح از ابن ابی الحدید

و ابن میثم بحرانی و قطب راوندی و مدائنی و سید مرتضی و احیاء العلوم غزالی نام

برده است:

بر اساس پاره ای قرائن، بعضی احتمال داده اند که این شرح از علامه

حلی باشد.

این مقدار از این شرح نهج البلاغه که یافت شده، در ۱۴۰۴ هـ در

دهلی تحت عنوان «شرح نهج البلاغه، لشارح مجهول» چاپ شده است.

آغاز: «اما والله لقد تمصصها فلان وانه لیعلم ان محلی منها محل القطب

من الرحی».

انجام، افتاده: «ولما كان الاطلاع على حقيقة ما اعده الله للمتقين

المقربين اليه من الثواب».

نسخ، سدهٔ ۸ یا ۹ هـ.

۲۷۱ برگ، ۱۹ سطر.

۱۰۰ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

از نسخه کتابخانه دکتر اصغر مهدوی - تهران (نسخه های خطی
(۱۵۸/۲).

(۹۷)

الاستبصار فیما اختلف من الاخبار. (حدیث - عربی)

(هدیه العارفین ۷۲/۲ - زکلی، اعلام ۳۱۵/۶ - بروکلان ۱/ (۴۰۵) ۵۱۲).

از: شیخ الطائفة ابو جعفر محمد بن حسن بن علی طوسی (۳۸۵ -
(۴۶۰).

استبصار یکی از کتب چهارگانه حدیثی است که مدار استنباط احکام
شرعیه نزد فقهاء مذهب اهل بیت علیهم السلام میباشد.

نسخه حاضر نفیس و مشتمل است بر مباحث طهارت و صلوة، صاحب
ذریعه از این نسخه اطلاع داشته و شرحی راجع بآن نوشته است (ذریعه
(۱۴/۲).

آغاز: «الحمد لله ولی الحمد ومستحقه، والصلوة علی خیرته من خلقه
محمد والظاهرین من عترته».

انجام: «باب من احق بالصلوة علی المرأة... موافقان لمذاهب العامه».

نسخ، جعفر بن علی بن جعفر مشهدی پدر محمد بن جعفر مشهدی صاحب
«مزار»، در روز شنبه هشتم ذی القعدة ۵۷۳، این نسخه قدیم ترین نسخه از این
کتاب است که تاکنون شناخته شده است، دارای نشانه مقابله با نسخه خط
مصنف، در پایان، کاتب، صورت فائده ای را از خط مبارک شیخ طوسی بحکایت
از دو استادش شیخ مقید و ابن غضائری، در تعین رجال عدّه کلینی، آورده است.
۱۷۲ برگ، ۲۴ سطر.

از نسخه کتابخانه شیخ هادی کاشف الغطاء - نجف اشرف.

(٩٨)

نهاية الآمال في كيفية الرجوع الى علم الرجال. (رجال - عربى)

(ريحانة الادب ٣٦٦/٦ - نريسه ٣٩٣/٢٢).

از: مولا محمد تقى بن حسين على هروى اصفهانى حائرى (١٢١٧ - ١٢٩٩ هـ).

در علم رجال مشتمل بر يك مقدمه وشش باب ويك خاتمه بدين ترتيب:

المقدمة: فيما ينبغنى تقديمه من تعريفه وبيان موضوعه...

الباب الاول: في وجه اعتبار قول اهل الرجال...

الباب الثانى: في كيفية التقاط الرواة واخذهم من كتب الرجال...

الباب الثالث: في بيان معانى جملة من الالفاظ التى يستعملها اهل هذا

الفن...

الباب الرابع: في بيان احوال جباة من الرواة...

الباب الخامس: في الارشادة الى نبذ من احوال اصحاب الاجماع...

الباب السادس: في بيان جمع من الرواة ممن اختلف فيهم اقوال

الاعلام...

الخاتمة: في بيان نبذ من احوال المؤلف...

وى در روز جمعه سيزدهم ذى القعدة ١٢٧٩، از تأليف آن فراغت يافته

است.

آغاز: «الحمد لله وسلامه على عباده الذين اصطفى، اما بعد: فيقول

العبد... محمد تقى بن حسين على الهروى... وسميته: بنهاية الامال في كيفية

الرجوع الى علم الرجال».

انجام: «ولیکن هذا آخر ما اردت جمعه في هذا المختصر، وانا المؤلف المذنب الجاني محمد تقی بن حسینعلی الهروی...»

نسخ، سده ۱۴ هجری، از روی نسخه خط مؤلف، در حاشیه تصحیح شده
ودارای بعضی حواشی از ایه الله العظمی مرعشی نجفی.
۱۴۵ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه کتابخانه دار العلم ایه الله بهبهانی - اهواز

(۹۹)

تکملة امل الآمل.

(ترجم - عربی)

(اعیان الشیعه ۳۲۶/۵ - ذریعه ۴۱۱/۴ - ریحانة الادب ۴۲۵/۳).

از: علامه، سید حسن بن هادی بن محمد علی عاملی کاظمی، مشهور به

سید حسن صدر (۱۲۷۲ - ۱۳۵۴ هـ)

کتابی است ارزشمند، که مؤلف، آنرا بعنوان مستدرک بر «أمل الامل» محدث عظیم الشأن، محمد بن الحسن الحر العاملی متوفی بسال ۱۱۰۴ هـ نوشته است. تکملة امل الامل، مانند اصل آن، در دو قسمت تألیف شده، قسمت اول در شرح حال علماء جبل عامل و قسمت دوم در احوال علماء بلاد دیگر.

نسخه حاضر مشتمل است بر قسمت اول، که مؤلف، در شب پنجشنبه هیجدهم صفر ۱۳۳۵، از تألیف آن فراغت یافته است.

این قسمت از تکملة بر اساس همین نسخه عکسی، بسال ۱۴۰۶ هـ باهتمام این کتابخانه برای اولین بار طبع گردید.

آغاز: «الحمد لله الذى رفع قدر العلماء... هذا هو المجلد الاول من كتاب (تکملة أمل الامل) الذى ألفه الشيخ الجليل محمد بن الحسن الحر العاملی فى احوال

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج/۱ ۱۰۳

العلماء المتأخرین».

انجام: «تم بحمد الله سبحانه المجزء الاول من كتاب «تكملة الأمل»...
بید مؤلفه العبد الاحقر ابن السيد هادی (حسن) صدر الدين الموسوی
الکاظمی غفر الله ذنوبه وستر عیوبه».

نسخ، سید احمد بن سلطان علی حسینی مرعشی تسری، در روز جمعه نهم
ربیع الثانی ۱۳۵۸، از نسخه اصل بخط مؤلف، قبل از کتاب، فهرست مطالب
در شش برگ ثبت شده است.
۱۲۰ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه؟

(۱۰۰)

(علم حروف واعداد - عربی)

المفاحص

(ریاض العلماء ۲۴۰/۴ - ذریعه ۳۰۹/۲۶ - ریحانة الادب ۱۶۶/۲).

از: خواجه صائن الدین علی بن محمد بن محمد ترکه اصفهانی (...-
۸۳۶ یا ۸۳۰ هـ).

در علم حروف واعداد با عباراتی مغلق و منهجی غریب با عناوین
(فحص - فحص)، مؤلف در روز نوزدهم ذی الحجة ۸۲۳، از تألیف آن فراغت
یافته است.

آغاز: «الحمد لله الذي اعد عديد عباده لفهم كمال مراده بانزال اعداد
بینات الكتاب».

انجام: «عصمنا الله تعالى عن ذلك بحرمة الفاتح لابواب هذا الطريق...
محمد عليه وعلى اله الصلاة والسلام...».

تعلیق، احتمالاً سده دهم هجری، در حاشیه تصحیح شده و حاشیه نویسی

دارد. قبل از کتاب، وقفنامه آن بخط واقف (ابراهیم الشریف الحسینی)

بتاریخ ۱۲۲۰ هـ دیده میشود.

۱۴۱ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه مدرسه نهازی - خوی.

(۱۰۱)

لالی القرآن. (علوم قرآن - عربی)

از: رجبعلی ابن عباس خوئی.

در بیان معانی باره ای از مشکلات الفاظ قرآن کریم و بعضی احادیث ائمه علیهم السلام، مؤلف، این مطالب را از کتاب «مجمع البحرین» استخراج نموده و خود نیز مختصری بر آن افزوده است.

آغاز: «الحمد لله الرحمن الذی علم القرآن... اما بعد، فبقول... ابن عباس رجبعلی الخوئی... هذه اوراق قد اشتملت علی بعض معانی جملة من مشکلات الفاظ القرآن وشواهد شرذمة من اثار الائمة شرکاء القرآن». انجام: «یراؤن ویمنعون الماعون، وهو یفاعلون من الریاء، یقال فعل ذلك ریاء».

نسخ، بخط مؤلف، روز چهارشنبه چهارم جمادی الاولی ۱۲۵۶، در حاشیه

تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد.

۱۰۲ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه مدرسه نهازی - خوی.

(۱۰۲)

روح الجوامع. (رجال - عربی)

(نرمه ۲۶۴/۱۱).

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج ۱/ ۱۰۵

از: مولی محمد باقر بن محمد جعفر بن محمد کافی بهاری همدانی (....- ۱۳۳۳ هـ).

خلاصه ای است از جوامع رجالیه، مؤلف نظر خود را نیز بآن افزوده است.

آغاز: «اما بعد فیقول العاصی محمد باقر بن محمد جعفر بن کافی ... هذا روح الجوامع اصنعه لنفسی، فیه لباب ما یهمنی مما یلفنی فی الرجال». انجام، افتاده: «ولما عبر عنه باین الطیار علم انه عبد الله وان لقب به محمد ایضاً... وعنه ابنه علی».

رقعی، احتمالاً بخط مؤلف، در حاشیه تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد با نشانه (منه).

۳۰۲ برگ، ۱۷ سطر.

او نسخه کتابخانه شخصی.

(۱۰۳)

الكافی فی الحدیث. (حدیث - عربی)

از: ثقة الاسلام محمد بن یعقوب بن اسحق کلینی رازی. (....- ۳۲۸ هـ).

کافی یکی از کتب اربعه حدیثی است که از زمان تألیف تاکنون مورد استناد فقهاء عظام میباشد.

این کتاب، بارها در طهران و تبریز و هند و نجف، بطور سنگی و حروفی چاپ شده است (مشار، چاپی عربی / ۳ و ۷۲۲).

نسخه حاضر از کتاب «الصید والذبائح» شروع، بوجه آخر کتاب «المعیشه» ختم میشود.

آغاز: «ابواب الصید وما یصید الکلب والفهد».

انجام: «هذا آخر کتاب المعیشه من کتاب الکافی لابی جعفر محمد

ابن یعقوب الكليني رضى الله عنه».

نسخ مغرب، علی بن ابی المیامین علی بن احمد بن علی بن امینا، ربع الاول
۶۷۵ در واسط.

۱۸۵ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه آستان قدس رضوی (فهرست نسخه های خطی دو کتابخانه
مشهد ۲/۴۹۳).

(۱۰۴)

خلاصة البلدان.

(تاریخ - فارسی)

(نریمه ۷/۲۱۶)

از: صفی الدین محمد هاشم بن صفی الدین محمد حسینی رضوی قمی
(... ق ۱۲ هـ).

در تاریخ قم ومختصری از مکه وکعبه معظمه ومدینه منوره وکوفه
ومشاهد مشرفه ائمه طاهرين عليهم السلام وبعضی اماکن دیگر که بشیعه اهل
بیت اختصاص دارد، با ذکر اخبار وآیات مناسب هر مقام، وشرح حال عده
ای از بزرگان. مؤلف کتاب را بدرخواست مولی محمد صادق معلم قمی در
۱۱۷۹ هـ تألیف نموده است.

آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم... ثنای بیغایت وحمد بی نهایت مالک
الملکی را سزااست که اثار احسان جلالش کافه کاینات را از کتم عدم وتکون
بخلوت گاه وجود آورد».

انجام، افتاده «باب نهم، در ذکر بعضی از احوال موضع غدیر خم...
مناسب نمود ذکر آن، مجملی از آن احوال مذکور میشود، بتوفیق الله تعالی،
پس بدانکه خم نام موضعی است که غدیر در آنجا واقع است».

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج ۱/ ۱۰۷

نستعلیق، احتمالاً در اواخر سده ۱۲ هـ. در حاشیه تصحیح شده و بعضی جاها

حاشیه نویسی دارد.

۱۷۳ برگ. ۱۳ سطر.

از نسخه: ؟

(۱۰۵)

اجازه. (اجازه - عربی)

از: حضرت ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه العالی.

اجازه نقل احادیث مرویه از اهل بیت علیهم السلام است که معظم له برای حاج شیخ مهدی طهرانی معروف به (معز الدوله) مرقوم فرموده است. آغاز: «الحمد لله الذي تواترت نعمائه وتظافرت آلائه وتسلسلت مكارمه واستفاضت مراحمه عز سلطانه وقوى برهانه».

انجام: «عصمنا الله واياك من الزلل والخطل والهفوة في القول والعمل انه على ذلك قدير وبالاجابة جدير».

نستعلیق، روز سه شنبه ۲۷ رمضان ۱۳۷۵ در حرم مطهر حضرت معصومه

(علیها السلام).

۳۶ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه مجاز.

(۱۰۶)

اوراق حزیف. (شعر - عربی)

از: سید مجتبیٰ حسینی.

دفتری است مشتمل بر قصائد و غزلیات و رباعیات، که شاعر، بمناسبت های مختلف سروده است.

آغاز: «صافع عینی فلاح — صافح قلبی فلاح».

انجام: «زحفا علی وکر الخیانه — والتأمر... والفساد».

نسخ، بخط مؤلف، در ۱۹۶۷ م.

۹۴ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه مؤلف.

(۱۰۷)

ارشاد الطالبین الی نهج المسترشدين. (کلام - عربی)

(ریاض العلماء ۲۱۶/۵ - کشف الاستار ۳۵۹/ - ذریعه ۵۱۵/۱ - ریحانة الادب ۲۸۳/۴).

از: جمال الدین ابو عبد الله مقداد بن عبد الله اسدی سیوری حلی (....

۸۲۶ هـ).

شرحی است با عناوین: قال - اقول بر «نهج المسترشدين فی اصول الدین» تألیف علامه حلی، که بدرخواست فرزندش فخر المحققین، مباحث کلامی را بطور خلاصه در ۱۳ فصل، بیان نموده است.

شارح، در روز جمعه ۲۱ شعبان ۷۹۲ هـ از تألیف آن فراغت یافته

است.

ارشاد الطالبین، بسال ۱۳۰۳ هـ در بمبی بطبع رسیده (مشار، چاپی

عربی ۴۱/).

آغاز: «ان اولی ما صرفت فيه قوة فحول الأفكار، لاقحة لخرايد الأبرار

الاذکار».

انجام: «ولنختم کتابنا بدعاء شریف ختم به بعض الفضلاء، بعض کتبه

نقله عن اکابر اهل البيت (عليهم السلام)... رب اختم بالخیر».

نسخ، احتمالاً بخط مؤلف، چند صفحه آخر نو نویس است، در حاشیه

نصحیح شده است، قبل از کتاب، وقفنامه آن بتاریخ ۱۳۰۲ هـ بر مدرسه معار

باشی تهران ومهر مربع یا سبج (وقف مدرسه معمار باشی) دیده میشود، در آخر

تاریخ فراغت مؤلف ۲۱ شعبان ۱۶۲ آمده که قطعاً صحیح نیست.

۲۰۲ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخهٔ مدرسه معمار باشی - تهران.

(۱۰۸)

تحفة الازهار وزلال الانهار فی نسب ابناء الانمة الاطهار. (انساب - عربی)

(اعیان الشیعه ۳۹۲/۷ - ذریعه ۴۱۹/۳).

از: ضامن بن شدقم بن علی حسینی مدنی (... اوآخر قرن ۱۱ هـ).

در حسب ونسب فرزندان ائمه اطهار علیهم السلام، کتاب در دو بخش

تألیف شده، بخش نخست که مجلد اول کتاب است، در نسب فرزندان

حضرت امام حسن مجتبیٰ علیه السلام و بخش دوم (مجلد دوم) در نسب

فرزندان حضرت ابی عبد الله الحسین علیه السلام.

نسخهٔ حاضر مشتمل بر مجلد دوم کتاب است که فرزندان امام حسین

علیه السلام را در طی شش باب ذکر نموده و در این فهرست در سه قسمت

طی سه شماره معرفی میشود.

قسمت اول:

آغاز: «الحمد لله وحده و الشکر له علی نعمه خالق الخلائق بوحدانیه..

وبعد فیقول الفقیر... ضامن بن شدقم بن علی بن حسن بن علی بن حسن بن

علی بن شدقم الحسینی المدنی... من الله تعالی علی بانتهام المجلد الاول فی نسب

ابناء السبط الاول، فاحببت ان اشرع فی نسب ابناء السبط الثاني».

انجام: «فاهجرهم واسمعوهم ما یکروهون حتی یعنونا ونری منهم من

نحب».

نسخ، ظاهراً بخط مؤلف، در ۱۰۸۸ هـ، برگها مشوش و نامرتب و دارای خط خوردگی.

۱۵۰ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه - تهران، بشماره (۹۹۲) (فهرست دانشگاه، ۵۳۰/۲).

(۱۰۹)

تحفة الازهار وزلال الانهار فی نسب ابناء الائمة الاطهار. (انساب - عربی)

از: ضامن بن شدقم بن علی حسینی مدنی.

قسمت دوم:

آغاز: «يقولون لی انت المخالف نهجنا - وما للجهم لا کنهج بن نوفل».

انجام: «وقتلوا اعياننا واستاسرو ضعفاننا وکلفونا بالاسلام فاسلمنا

وامرونا».

دارای مشخصات قسمت پیشین.

۱۴۹ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه - تهران، بشماره (۹۹۲)

(۱۱۰)

تحفة الازهار وزلال الانهار فی نسب ابناء الائمة الاطهار. (انساب - عربی)

از: ضامن بن شدقم بن علی حسینی مدنی.

قسمت سوم :

آغاز: «بالصلوة والزکوة والصوم والحج، فمن لم تمتثل ما امر به ضرب

عنقه».

انجام، افتاده: «فها انا اتهم لسانی علی قلبی واتهم قلبی علی ظاهری».

دارای مشخصات قسمتهای پیشین.

۱۲۰ برگ، سطر مختلف.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه - تهران، بشماره (۹۹۲).

(۱۱۱)

تفسیر غرر المعانی. (تفسیر - عربی)

از: زین الاثمة ابو العباس احمد بن محمد بن علی بن حسین بن دینویه
(... اوائل ق ۶ هـ).

آیات را بطور مختصر تفسیر نموده و شأن نزول آنها را نیز آورده
و بمناسبت هر مقامی روایاتی از طرق اهل سنت میآورد.

نسخه حاضر قسمتی از این تفسیر، و مشتمل است بر تفسیر سوره
برائة تا آخر سوره بنی اسرائیل.

آغاز: «الحمد لله على الاثمة العظام ومننه الجسام والصلوة على محمد خير
الانام وعلى اله البررة الكرام، سورة برائه مدينه».

نسخ، علی بن حسین بن محمد بن عبد الله، در ۵۰۸ هـ.

۲۶۶ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه کتابخانه مدرسه سپهسالار - تهران، بشماره (۲۰۷) (فهرست
سپهسالار، ۶/۱ و ۱۴۵).

(۱۱۲)

اجازات الاثمة. (اجازه - عربی)

از: المؤید بالله محمد بن قاسم بن محمد زیدی (... قرن ۱۱ هـ).

نسخه حاضر تصویر مکرر نسخه شماره (۹۳) است.

(۱۱۳)

سنن ابن ماجه. (حدیث - عربی)

(کشف الظنون ۲/ ۱۰۰۴ - وفیات الاعیان ۴/ ۲۷۹ - برکلمان ۱ (۱۶۳) ۱۷۱).

از: ابو عبد الله محمد بن یزید بن ماجه قزوینی (۲۰۹ - ۲۷۳ هـ).

یکی از کتب ششگانه حدیثی معتبر نزد اهل سنت.

آغاز: «قرء علی الشیخ المعمر عماد الدین عبد الحافظ بن بدران... ابن ماجه قال: باب اتباع سنة رسول الله (صلی الله علیه وآله)».

انجام: «حدثنا ابو بکر بن أبی شیبة... فاذا مات فدخل النار ورث أهل الجنة منزله فذلك قوله: اولئك هم الوارثون».

نسخ، محمد بن نجار بغدادی، بیست و یکم صفر ۶۲۴ در قاهره، در حاشیه
نصحیح شده است، دارای سماع بتاریخ دوشنبه ۲۰ صفر ۱۶۲۲ ورجب ۶۳۷ هـ.
۲۹۵ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه مراد ملا (داماد زاده) - استانبول، بشماره (۴۰۰).

(۱۱۴)

الکامل فی معرفة الضعفاء والمتروکین من الرواة. (رجال - عربی)

(کشف الظنون ۲/ ۱۳۸۲ - هدیة العارفین ۱/ ۴۴۷ - زرکلی، اعلام ۴/ ۲۳۹).

از: ابو احمد عبد الله بن عدی بن محمد بن مبارک بن قطان جرجانی، معروف بابن عدی (۲۷۷ - ۳۶۵ هـ).

در جرح و تعدیل رواة ومحدثین با ذکر احادیثی از آنها، حاجی خلیفه میگوید: این کامل ترین کتابی است که در این موضوع نوشته شده است.

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج/ ۱ ۱۱۳

نسخه حاضر مجلد سوم کتاب است و از حرف قاف شروع و به آخر کتاب ختم میشود.

آغاز: «من ابتدا اسمیهم قاف... قاسم بن عبد الله العمرانی المدنی».
انجام: «آخر الجزء الثانی والتسعين وهو آخر الديوان من کتاب الکامل».

نسخ، روز دوشنبه ۲۱ شعبان ۹۱۰ هـ.

۲۶۱ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه کتابخانه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۸۲۹۴۳/۳)
(فهرست عربی طوب قایی ۲/۴۸۹).

(۱۱۵)

ترجمه تقویم البلدان. (جغرافی - فارسی)

از: سید حسین بن رفیع الدین محمد مرعشی اصفهانی، معروف به سلطان العلماء (... - ۱۰۶۴ هـ).

اصل کتاب «تقویم البلدان» از آن: عماد الدین، ابو الفداء اسماعیل بن علی بن محمود بن محمد بن عمر بن شاهنشاه بن ایوب، صاحب حماة (۶۷۲ - ۷۳۲ هـ) میباشد (معجم المؤلفین ۲/۲۸۲).

«تقویم البلدان» باهتمام (دی سلان) بسال ۱۸۴۰ م در پاریس، و باهتمام (شیر) بسال ۱۸۴۶ م بصورت فتو گراف از روی نسخه لندن چاپ شده است، و همچنین بانضمام ترجمه لاتینی در اروپا، و ترجمه فرانسه آن در ۱۸۸۴ م در پاریس انتشار یافته است (معجم المطبوعات ۳۳۴ و ۳۳۳).

سلطان العلماء، این کتاب را بنا بخواست شاه صفی صفوی، ترجمه

نموده و در غره رمضان ۱۰۵۰، از آن فراغت یافته است.

آغاز: «حمد و ستایش مر خداوند عالمیانرا حمدی سزاوار جلال او،
وصلوة و سلام بر سید آدمیان و آل او».

انجام: «تمام شد آنچه قصد کرده بودیم که در این کتاب ایراد نهائیم، از احوال
بلاد آنچه صحیح و ثابت بود نزد ما بقدر طاقت و وسع، و آن در تاریخ شعبان
المعظم سنه احدى و عشرين و سبعمائه بود از هجرت نبوی علیه افضل الصلوة
والتحیة...».

نستعلیق، سده یازدهم هجری، در حاشیه تصحیح شده است.

۲۱۲ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه کتابخانه ملی ملک - تهران، بشماره (۱۰۲۷) (فهرست ملک
۱۲۹/۲).

(۱۱۶)

فهرست اسامی شعرای تذکره ریاض الشعراء. (فهرست - فارسی)
از: شیخ محمد هادی امینی نجفی.

«تذکره ریاض الشعراء» از تألیفات: علیقلی بن محمد علیخان
داغستانی متخلص به (واله) متوفی بسال ۱۱۶۱ هـ میباشد، این فهرست
برای سهولت مراجعه بآن تدوین شده است.

آغاز: «از میان تذکره های فارسی که مورد توجه و در مسیر بحث
و بررسی استادان و از باب تحقیق و کتاب شناسان است».
انجام: «علیقلی داغستانی واله - مؤلف تذکره».

۲۲ برگ، ۲۱ سطر

از نسخه مؤلف.

(۱۱۷)

الملحاحات. (فلسفه - عربی)

(یاقوت، معجم الادباء ۳۱۶/۱۹ - ریحانة الادب ۲۹۹/۳ - بروکلان ۱/ (۲۳۸) ۵۶۵).

از: شهاب الدین یحیی سهروردی شافعی، مشهور به شیخ اشراق (... حدود ۵۸۷ هـ).

مباحثی است بطور خلاصه در منطق و طبیعیات و ما بعد الطبیعه، با عناوین (اللمحه - اللمحه).

آغاز: «اصلحنا بنورك يا ذا العرش العظيم... وبعد، فان هذه لمحات في الحقائق على غاية الایجاز ولم اذكر فيها غير المهم من العلوم الثلاثة». انجام، افتاده: «ثم مما يشاهد النفس من الامور الغيبية قد شرف». نسخ، احتمالاً سده یازدهم هجری، در حاشیه تصحیح شده است.

۱۰۰ برگ، ۱۳ سطر.

از نسخه کتابخانه واتیکان، بشماره (۸۷۳).

(۱۱۸)

تلخیص البیان فی علامات مهدی آخر الزمان. (اعتقادات - عربی)

(هدیه العارفین ۷۳۶/۱ - ایضاح المکتون ۳۱۸/۱).

از: علاء الدین علی بن حسام الدین جونیوری، معروف به متقی هندی

(۸۸۵ - ۹۷۵ هـ).

رساله مختصری است در علامتهای مهدی آخر الزمان (علیه السلام) بر اساس بیش از هفتاد حدیث که مؤلف آنها را از رساله «العرف الوری فی اخبار المهدی» جلال الدین سیوطی، و کتاب «معقد الدرر فی الاخبار المنتظر» یوسف بن یحیی بن علی مقدسی شافعی، و «القول المختصر فی علامات المهدی المنتظر» شهاب الدین احمد بن حجر هیتمی شافعی مکی، استخراج نموده است.

این رساله دارای چهار فصل کوتاه است بدین ترتیب:

الفصل الاول: فی نسبه وحلیته.

الفصل الثانی: فی کرامات خصه الله تعالی بها.

الفصل الثالث: فی علامات قبل خروجه.

الفصل الرابع: فی امور تقع من ابتداء خروجه.

آغاز: «الحمد لله رب العالمین... أما بعد فهذه نبذة من علامات المهدی نحو سبعین حدیثاً فصلاً عدداً محدودة الاسانید».

انجام: «ثم تقوم يوم القيمة والعلم عند الله تعالی عزوجل... تمت».

نسخ، احتمالاً سده یازدهم هجری.

۲ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه کتابخانه ملی برلین.

(۱۱۹)

(فلسفه - عربی)

حاشیه بر قبسات

از: سید احمد بن زین العابدین علوی عاملی (.... بعد از ۱۰۵۰ هـ).

کتاب قبسات از تألیفات فیلسوف بزرگ و حکیم عالیقدر میر داماد متوفی بسال ۱۰۴۰ هـ، با الفاظ و تعبیرات غریب و نادر و پیچیده ای تألیف شده است، لذا اشخاص در بسیاری از موارد در فهم آن با دشواری مواجه میشوند. سید احمد علوی عاملی، که داماد میر و یکی از تلامذه برجسته او بوده و خود دانشمندی ذی فنون و در فلسفه صاحب نظر و به آثار شیخ الرئيس ابن سینا، تسلط فراوان داشته است، این حاشیه را برای روشن شدن گفتار استاد خود با عناوین (قال - اقول) نوشته است.

آغاز «خیر کلام اقتبسه اصحاب التوحید... اما بعد فیقول... احمد بن زین العابدین العلوی».

انجام: «قال المطرزی فی شرح مقامات الحریری: الافانین جمع افنون... وهو صیغه المبالغة ای شدید الحاجة».

نستعلیق، محمد رفیع سنبل، ۱۱۴۷ هـ در شاه جهان آباد، در حاشیه تصحیح شده و با نسخه منقول عنه مقابله شده است.

۱۲۶ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه کتابخانه مجلس - تهران.

(۱۲۰)

تفسیر غریب القرآن = (نزهة القلوب فی تفسیر غریب القرآن).

(تفسیر - عربی)

(کشف الظنون ۲/ ۱۱۴۰ و ۱۹۲۵ - معجم المؤلفین، ۱۰/ ۲۹۲ - زرکلی، الاعلام، ۷/ ۱۴۹).

از: ابو بکر، محمد بن عزیر سجستانی (.... - ۳۳۰ هـ).

در تفسیر غریب قرآن بترتیب حروف معجم.

حاجی خلیفه، نام پدر مؤلف را «عزیز» ثبت نموده است (کشف

الظنون، ۲/ ۱۱۴۰). همانطوریکه، دار قطنی و ابن ماکولا و دیگران گفته اند،

اما آنها که «عُزیر» ثبت نموده اند، میگویند در قدیم ترین نسخه این کتاب، نام پدر مؤلف «عُزیر» نوشته شده است.

این کتاب، در سال ۱۲۹۵ هـ در بولاق در حاشیه «تبصیر الرحمن وتیسیر المنان» علی بن احمد معروف بمخدوم علی مهاییمی، و در ۱۳۲۵ و ۱۳۲۶ هـ در قاهره مطبعة السعادة، بطبع رسیده است (سرکیس، معجم المطبوعات/ ۱۰۰۸).

آغاز: «الحمد لله رب العالمین... قرأت کتاب غریب القرآن علی حروف المعجم، لابی بکر محمد بن عُزیر السجستانی... علی الشیخ ابی محمد جعفر بن احمد بن الحسین السراج المقرئ... أنه قال: هذا تفسیر غریب القرآن ألف علی حروف المعجم...».

انجام: «الیا المكسورة، قیل لیس فی العریبه كلمة اولها مكسورة... تم الكتاب».

نسخ، در روز جمعه شانزدهم ذی القعدة ۴۹۹ هـ، در حاشیه تصحیح شده وحاشیه نویسی دارد، روی برگ عنوان، موهوب بن احمد بن محمد بن خضر جوالیقی بخط خود در سال ۵۱۴ هـ نوشته است: که شیخ فاضل ادیب، ابو جعفر محمد بن ابی بکر بن نقیب شهرستانی کتاب را از اول تا آخر نزد او خواند است.

۶۷ برگ، ۲۰ سطر.

از نسخه چستر بییتی - دبلین، بشماره (۳۰۰۹) (اربری، فهرست خطی عربی چستر بییتی، ۳/۱).

(۱۲۱)

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج/۱ ۱۱۹

از: سید سراج الدین محمد قاسم بن حسن المختاری الحسینی
سبزوار (۱۰ ق ۱۰ هـ).

مؤلف، این رساله را در نسب سادات، بنا بدرخواست ابوالعلی سید صدر
امیر اسد الله مرعشی نوشته است، مشتمل بر یک مقدمه و پنج فصل.
آغاز: «انساب کلامی که از شائیم روایح آن دماغ جان عالی نسیان
صوامع قرب معطر گردد».

انجام: «وبقیه اولاد محمد بن عمر الأطراف در مصر وشام وحله هستند»

نسخ و نستعلیق، ابو القاسم بن عبد القدیر سراپی، در روز پنجمین ۲۹
شعبان ۱۳۲۱، برای میرزا کاظم خان امین الوزاره.
۵۸ برگ، ۱۱ سطر.

از نسخه کتابخانه ملی ملک - تهران، بشماره (۱۷۰۳)

(۱۲۲)

اللمحات. (فلسفه - عربی)

از: شهاب الدین یحیی سهروردی شافعی، مشهور به شیخ اشراق (...)
حدود ۵۸۷ هـ).

به شماره (۱۱۷) رجوع شود.
نسخه حاضر تصویر مکرر (۱۱۷) از نسخه شماره (۸۷۳) کتابخانه
واتیکان است.

(۱۲۳)

مقصد الراغب فی مناقب علی بن ابی طالب (علیه السلام).

(عقائد و مناقب - عربی)

(ریاض العلماء ۸۱/۲ - امل الامل ۱۰۰/۲ - ذریعه ۱۱۱/۲۲ - کشف المحجوب ۵۴۶)

از: شیخ حسین بن محمد بن حسن (احتمالاً قرن ۷ هـ).
 کتابی است در نوع خود بدیع، در شرح حال ائمه معصومین علیهم السلام، و مشتمل بر بسیاری از معارف اعتقادی مذهب اهل البیت علیهم السلام، و نکاتی دقیق پیرامون زندگانی ائمه (علیهم السلام) می باشد.
 علامه مجلسی، در بحار الانوار از این کتاب نام برده است، همچنین شیخ حر عاملی در مجلد اول «اثبات الهداة بالنصوص والمعجزات» صفحه ۲۹، این کتاب را یکی از مصادر خود نام برده است.
 مؤلف، کتاب را در سی و نه باب مرتب نموده است.
 آغاز: «الحمد لله الذي خلق الخلق على فطرة توحيدة فافر له كل موجود بوجوده... وسميته كتاب مقصد الراغب الطالب في فضائل الامام علي ابن ابي طالب واهل بيته ائمة الهدى ومصابيح الدجى».
 انجام، افتاده: «الم يرون ان النبي صلى الله عليه وآله وسلم، لم يكن معه يوم المباهلة غير اهل بيته وذريته وهم على وفاطمة والحسن والحسين، او لا يرون ان هذه الخصوصية لهم دون غيرهم».
 نسخ، احتمالاً سده ۸ هـ، در حاشیه تصحیح شده است.
 ۱۰۴ برگ، سطرها مختلف.
 از نسخه کتابخانه دانشکده الهیات و معارف اسلامی مشهد، بشماره (۱۱۵۵).

(۱۲۴)

فهرست اخبار مؤلفات الاصحاب.
 (فهرست - عربی)
 از: علامه مولى محمد باقر المجلسى (... - ۱۱۱۱ هـ).
 فهرست اخبار کتب ده گانه ذیل است که علامه مجلسی قبل از تألیف بحار الانوار آنرا تدوین نموده است.
 کتب ده گانه عبارت است از:
 ۱- احتجاج طبرسی، ۲- امالی صدوق، ۳- خصال صدوق، ۴- عیون

اخبار الرضا، ۵- علل الشرایع، ۶- معانی الاخبار، ۷- توحید صدوق، ۸- قرب الاسناد، ۹- مجالس شیخ طوسی، ۱۰- تفسیر علی بن ابراهیم قمی.

آغاز: «اما بعد فیقول احقر عباد الله محمد باقر بن محمد تقی... انی لما رایت بعض مؤلفات اصحابنا رضی الله عنهم فی الاخبار غیر منظومه». انجام: «لقد تم الكتاب بتوفیق الکریم الوهاب علی ید مؤلفه...».

نستعلیق، بخط علامه مجلسی، در ۱۰۷۰ هـ.

۲۲۷ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه - تهران، بشماره (۱۸۴۸) (فهرست دانشگاه، ۴۴۴/۸).

(۱۲۵)

مجموعه:

۱- المختار من نوادر الاخبار ۱- ۲۰۱ (کشکول - عربی)

از: احمد بن السیرجی.

کشکولی است مشتمل بر مقداری از فضائل پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله) و ذکر بعضی از صحابه و تابعین، و روایاتی از اخبار صلحاء و خلفاء، و بیان حکایات مختلفه و غیر آن در یازده فصل.

مؤلف، ممکن است، احمد بن یوسف بن محمد السیرجی الشافعی متوفی بسال ۸۶۲ هـ صاحب کتاب «الطراز المذهب فی احکام المذهب» باشد. (کشف الظنون ۱۱۰۹/۲ - معجم المؤلفین ۲/ ۲۱۴).

آغاز: «قال الفقیر... احمد بن السیرجی... وبعد فانی استخرت الله». انجام: «قصیده لکاتبه تقرأ علی اوجه کثیره... قاتلی عمداً بلا قودی».

۲ - مجموع لطیف (۲۰۲ - ۲۵۷) (شعر - عربی)

از: احمد بن السیرجی.

مجموعه ای است از سروده های خود او و دیگران.

آغاز: «قال رسول الله (صلى الله عليه وآله) : ان من البيان لسحرا، وان من الشعر لحكمة».

انجام: «تقايًا في... صاحبه يقينا».

۳ - لیالی الوصال بعد الفراغ (۲۵۸ - ۲۹۵) (ادب - عربی)

از: احمد بن السیرجی.

رساله ای است ادبی از گفته های مؤلف.

آغاز: «قال الفقير... احمد بن السیرجی... وبعد فهذه اوراق سيقت بها الذوق، فاثمرت المعاني».

انجام: «وكان الفراغ من نسخه وتأليفه يوم السبت المبارك الموافق ليوم... مستهل شهر ذي القعدة الحرام سنة... والحمد لله وحده».

نسخ، احتمالاً بخط مؤلف.

۲۹۵ برگ، ۱۳ سطر.

از نسخه اسکوریال - مادرید، شماره (۱۷۹۰) (فهرست اسکوریال ۲۸۶/۳).

(۱۲۶)

الاعتبار في الناسخ والمنسوخ من الحديث. (حدیث - عربی)

(کشف الظنون ۲/ ۱۹۲۰ - وفیات الاعیان ۴/ ۲۹۵ - بروکلان، ذیل ۱/ ۶۰۵).

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج ۱/ ۱۲۳

از: ابو بکر محمد بن موسی بن عثمان الحازمی الهمدانی الشافعی ۵۴۹
- (۵۸۴).

در بیان ناسخ و منسوخ از احادیث نبویه (صلی الله علیه وآله) در احکام
فقهیه با عناوین (باب - باب)، این کتاب در ۱۳۵۹ در حیدرآباد چاپ شده
است (مشار، چاپی عربی / ۶۹).

آغاز، افتاده: «فناء الکعبه وان ابن مسعود هاجر الى ارض الحبشه ثم رجع
الى مکه، ثم هاجر الى المدینه وشهد بدرًا».

انجام: «اخبرنی ابو مسلم محمد بن ابو الفتوح انا القاضی ابو علی
بان فرض طاعة رسول الله (صلی الله علیه وآله)».

نسخ، عبد الله بن یحیی بن ابی بکر بن یوسف بن حسین بن غسانی، در
۶۴۱ هـ در دمشق. در حاشیه تصحیح شده و نشانه بلاغ دارد، در آخر دارای چند
سهاق است که دوتای آن بتاریخ ۲۱ محرم ۶۷۵ و ۱۷ رمضان ۶۶۲ هـ میباشد.
۱۵۶ برگ، ۱۴ سطر.

از نسخه اسکوریال - مادرید، بشماره (۱۸۰۲) (فهرست اسکوریال
۲۹۷/۳).

(۱۲۷)

اصباح الشیعه بمصباح الشریعة. (فقه - عربی)

(اریاض العلماء ۲/ ۲۴۶ - نریعه ۲/ ۱۱۸ - مرآت الکتب ۲/ ۴۶ - ریحانة الادب ۲/ ۲۸۱).

از: نظام الدین صهرشتی (... ق ۵ هـ).

کتابی است در فقه شیعه امامیه بروش نهاییه شیخ طوسی، بدون ذکر
استدلال، با عناوین (فصل - فصل).

مؤلف کتاب، بنابر مشهور، آنچه علامه مجلسی در بحار فرموده: نظام
الدین صهرشتی، از فقهاء جلیل القدر، وثقات علمای امامیه، و از تلامذۀ شیخ
طوسی (متوفی بسال ۴۶۰ هـ) و سید مرتضی (متوفی بسال ۴۳۶ هـ) و نجاشی

(متوفی بسال ۴۵۰ هـ) می باشد.

لکن، بعضی از بزرگان بنا بقرائتی، کتاب را به «قطب الدین کیدری» مؤلف شرح نهج البلاغه، نسبت داده اند.

آغاز: «الحمد لله الذي اهلنا ان نحلّ معاهد الحق... وسميته اصباح الشيعة بمصباح الشريعة».

انجام: «ومن حلف غيره على مال فليس له ان يطالبه... ياخذ الانصف الربح».

نسخ، محمد بن هادی... ۲۵ شعبان، ۶۵۴ چند برگ اول نو نویس است، در حاشیه تصحیح شده وحاشیه نویسی دارد، قبل از کتاب فهرست مطالب آن در پنج برگ آمده است، بعد از کتاب چند برگ، مشتمل بر خطبه عیدین وغیر آن دارد.

۱۶۱ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه کتابخانه ای شخصی در قزوین.

(۱۲۸)

نهاية البيان في تفسير القرآن. (تفسير - عربی)

(كشف الظنون ۱۹۸۷/۲ - هدية العارفين ۴۶۵/۲ - بروكلمان ۱/ ص ۴۴۰).

از: جمال الدين ابو محمد معافي بن اسماعيل بن حسين موصلی شافعی (۵۵۱ - ۶۳۰ هـ).

تفسیری است بر قرآن کریم در شش مجلد یا هشت جزء، با عناوین (قوله تعالى)، نسخه حاضر قسمت آخر این تفسیر و مشتمل است بر تفسیر سورة طلاق تا آخر قرآن.

آغاز: «تفسير سورة الطلاق... وقد اتفقوا على انها مدینه».

انجام: «سورة الناس... وعصمنا من الزلل، وارشدنا لصالح القول والعمل، فانه اهل التقوى واهل المغفرة، وولى الخيرات فى الدنيا والاخرة، تم».

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج/۱ ۱۲۵

نسخ، عمر بن عبد الکریم بن ابی الحسن واعظ دمشقی، نهم ربیع الثانی

۷۵۲.

۲۲۶ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه چستر بیٹی - دبلین، بشماره (۳۲۴۳) (اربری، فهرست چستر

بیٹی ۱/۱۰۳).

(۱۲۹)

تعزیه شهادت طفلان زینب. (شعر - فارسی)

از: محمد حسن رجائی زفره ای.

جزوه ای است مشتمل بر اشعاری فارسی که در مراسم تعزیه داری حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام، توسط اجرا کنندگان تعزیه خوانده می شود.

آغاز:

«آمد برون ز جیب فلک دوش آفتاب افکنده شد ز فرق عروشش شفق نقاب»
انجام:

«به پیش خود دو طفلم کشته گشتند بخاک و خون خود آغشته گشتند»

نستعلیق، محمد حسین رجائی زفره ای، ۲۲ ربیع الاول ۱۴۰۹.

۲۲ برگ، ۹ سطر.

از نسخه سراینده.

(۱۳۰)

(درایه - عربی)

معرفة انواع علم الحديث

(هدیه العارفین ۱/۶۵۲ - زرکلی، اعلام ۴/۳۶۹ - بروکلان ۱/ ص: ۲۴۱).

از: تقی الدین عثمان بن عبد الرحمن شهرزوری شافعی، معروف به ابن صلاح (۵۷۷ - ۶۴۳ هـ).

مؤلف، کتاب را از نظر بررسی حدیث از جوانب مختلف آن، در شصت و پنج نوع مرتب نموده است.

از این کتاب به «مقدمه ابن صلاح» نیز نام برده اند، این کتاب بسال ۱۳۵۷ هـ در بمبئی چاپ شده است (مشار، چاپی عربی / ۸۹۲).

آغاز: «قال الشيخ الامام... تقی الدین ابو عمر و عثمان ابن عبد الرحمن... الشهرزوری الشافعی عرف بابن صلاح».

انجام: «والله سبحانه الحمد الاثم على ما اسبغ من افضاله... وهو حسبنا ونعم الوكيل».

نسخ، روز سه شنبه نهم رجب ۷۹۲.

۱۲۴ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه اسکوریاال - مادرید، بشماره (۱۶۱۱) (فهرست اسکوریاال ۱۶۱/۳).

(۱۳۱)

تعظیم الفُتیا

(مواظ - عربی)

(مؤلفات ابن الجوزی / ۸۴).

از جمال الدین، ابو الفرج عبد الرحمن بن علی بن محمد بغدادی حنبلی، معروف بابن الجوزی (۵۰۸ - ۵۹۷ هـ).

در اهمیت علم فقه و فتوی، و بیان شرائط مقدماتی آن، و موعظه اشخاصیکه میخواهند در مسند فتوی قرار گیرند، با ذکر احادیث و بیان سیره

گذشتگان در رابطه با این امر مهم.

در کتاب «مؤلفات ابن الجوزی» صفحه ۲۱۲ و ۲۱۳، این کتاب را در عداد مؤلفات ضایع شده یا محتمل الضیاء بر شمرده است.

آغاز: «الحمد لله الذی فضلنا علی الامم... اما بعد... وقد کان علماء السلف لا ینصبون انفسهم للفتوی الا بعد استكمال شروطها، فکانوا یحفظون القرآن و یعرفون ناسخة من منسوخه...».

انجام: «ورجل وسع الله علیه... قال کذبت ولكنک فعلت لیقال: هو جواد، فقد قیل ثم امر به فتسحب علی وجهه حتی القی فی النار، اخرجه مسلم فی الصحیح».

نسخ، احمد بن عبد الرحمن بن علی بن یحیی بن محمد شهرزوزی، روز چهارشنبه نهم ربیع الاول ۶۶۵ هـ، دارای نشانه مقابله وتصحیح با نسخه منقول منه می باشد روی برگ عنوان، تملك محمد صادق بن محمد بن حسین مشهور باین خراط حنفی بتاريخ اواخر ذی الحجة ۱۱۳۵ هـ دیده می شود.
۱۰ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه چستر بیٹی - دبلین، بشماره (۳۸۲۹) (اربری، فهرست خطی عربی همانجا، ۲۳/۴).

(۱۳۲)

عیون الاخبار فی مناقب الاخیار
(مجمع المؤلفین ۳/۱۱).

از: محمد بن علی الحسینی البغدادی (.... - ۴۶۸ هـ).
مؤلف، اخباری که در فضیلت بنی هاشم و رسول اکرم (صلی الله علیه وآله) و اهل بیت علیهم السلام، وال علی وال عباس وال جعفر وال عقیل، وعده

ای دیگر از صحابه بوده جمع نموده و آنها را در چهل مجلس مرتب کرده است. مجالسی که مربوط بفضائل اهل بیت علیهم السلام است، حاوی مطالب ارزنده ای می باشد.

آغاز: «الحمد لله الواجب حمده، الصادق وعده... وحدثنا محمد بن زید قرائة عليه من اصل كتابه في ذي الحجة سنة ثمان وستين واربعمائة». انجام: «فقال له النبي صلى الله عليه وآله، فقال: الله امر دنياك فاما اخرتك فاننا لها ضامن».

نسخ، يوسف بن عيسى بن علي، احتمالاً در چهارم رجب ۷۹۳ هـ، با نسخه ای که در تاریخ جمادی الاولى ۵۶۹ هـ بر شیخ... احمد بن حمزة بن علی السلمی خوانده شده مقابله شده است.
۹۸ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه واتیکان، بشماره (۱۴۶۱).

(۱۳۳)

مجموع الفقه عن الامام زید بن علی (ع). (فقه - عربی)

(ذریعه ۲۹۳/۱۶ - زرکلی، اعلام ۹۹/۳ - سزگین ۲/۲۸۹).

از: ابو القاسم عبد العزيز بن اسحق بن جعفر بغدادی (ق - ۴ هـ) فقه زید بن علی بن حسین بن علی بن ابی طالب (علیه السلام) امام زیدیه شهید بسال ۱۲۲ هـ، است بروایت ابو خالد واسطی، که ابو القاسم عبد العزيز بن اسحق بغدادی، آنرا جمع وتدوین نموده است. این کتاب در ۱۹۱۹ م در میلان، چاپ شده است (معجم المطبوعات ۶۴/).

آغاز: «كتاب الطهارة باب ذكر الوضوء، اخبرنا علي بن العباس... قال

حدثنا ابو خالد الواسطی قال : حدثني زيد بن علي».

انجام، اقتاده: «عن زيد عليه السلام عن ابيه عن جده عن علي عليه السلام... اذا التفت».

نسخ، سده یازدهم هجری، در حاشیه تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد.

۱۰۷ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه واتیکان - بشماره (۱۱۶۳).

(۱۳۴)

الافادة في تاريخ الائمة السادة. (تاریخ - عربی)

(هدية العارفين ۵۱۸/۲ - زرکلی، اعلام ۱۷۲/۹ - بروکلان ۱/ (۴۰۴) ۵۰۷).

از: ابوطالب یحیی بن حسین بن هارون ، معروف به الناطق بالحق (۳۴۰ - ۴۲۴ هـ).

کتاب کوچکی است در تاریخ ائمه زیدیه، مؤلف خود نیز از ائمه زیدیه است وبعد از وفات برادرش المؤید با لله (احمد بن الحسین) در ۴۲۱ هجری با او بیعت شده است.

آغاز: «الحمد لله الذي اصطفى من عباده لتبليغ رسالة الانبياء المرسلين».

انجام: «وكان ابو سعيد الابهری المتكلم تولى غسله... تم الكتاب بحمد الله ومنه».

نسخ، هادی بن عبد الله بن داود، روز یکشنبه ۱۹ ذی القعدة ۱۰۴۷، در حاشیه تصحیح شده است، بعد از کتاب سه صفحه مطالبی در زمینه موضوع کتاب نوشته شده است.

۴۱ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه واتیکان، بشماره (۱۱۵۹).

(۱۳۵)

مواعظ

(اخلاق - عربی)

از؟

کتاب، مشتمل است بر مواعظ واحادیث اعتقادی و اخلاقی که از روایات عامه نقل شده است. نام کتاب ومؤلف شناخته نشد. آغاز: «... من لم یرض بقضائی ولم یصبر علی بلاتی». انجام: «ونقول: الحمد لله الذی... وهب لنا من لدنك رحمة انك انت الوهاب...»

نستعلیق، علی بن ابراهیم بن عثمان رومی، اواخر ربیع الآخر ۱۲۲۶، دارای

چند حاشیه مختصر.

۱۰۶ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه واتیکان، بشماره (۱۶۵۰).

(۱۳۶)

المهذب البارع فی شرح مختصر النافع.

(فقه - عربی)

(ریاض العلماء ۶۵/۱ - کشف المحجوب ۵۳۷/ - ذریعه ۲۹۲/۲۳ - ریحانة الادب ۱۴۶/۸).

از: جمال الدین احمد بن محمد بن فهد اسدی حلی (۷۵۷ - ۸۴۱ هـ).

در شرح مختصر النافع محقق حلی متوفی بسال ۶۷۶ هـ. در هر مسئله اقوال علماء ودلیل آنان، وموارد اختلاف را بیان میدارد، قبل از شروع در اصل کتاب، چهار مقدمه مختصر مشتمل بر فوایدی چند را آورده است. مؤلف در بیست ویکم رجب ۸۰۳ هـ از تألیف اصل کتاب فراغت یافته است. این کتاب

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج/۱ ۱۳۱

در ۱۴۰۷ هـ در قم چاپ شده است.

آغاز، افتاده: «فی الزمان فی التعاکس والادبار... وسميته: بالمهذب فی شرح مختصر الشرايع وان شئت فسمه: جامع الدقایق وكاشف الحقایق».
انجام: «ولنقطع الكلام هنا حامدين لرب العالمين... وصلى الله على اطيب المرسلين محمد وعترته الاكرمين».

نسخ، حسن المعاويل، سدهٔ دهم هجری، در حاشیه تصحیح شده و حاشیه

نویسی دارد.

۲۲۱ برگ، ۳۵ سطر.

از نسخهٔ واتیکان، بشمارهٔ (۱۷۱۷).

(۱۳۷)

الافاده فی تاریخ الائمه السادة.

(تاریخ - عربی)

از: ابو طالب یحیی بن حسین بن هارون، معروف به الناطق بالحق

(۳۴۰ - ۴۲۴ هـ).

به شمارهٔ (۱۳۴) رجوع شود.

نسخه دیگری است از کتاب «الافاده».

نسخ.... احمد بن ابراهیم زیدی، ۱۷ جهادی الاول ۱۰۵۴ هـ حاشیه

نویسی دارد، بعد از کتاب چند صفحه مطالبی در زمینه موضوع کتاب نوشته شده

است.

۴۳ برگ، سطرها مختلف.

از نسخهٔ واتیکان.

(۱۳۸)

عیون الحکم والمواعظ وذخیره المتعظ والمواعظ.

(حدیث - عربی)

(ریاض العلماء ۲۵۱/۴ - ذریعه ۳۷۹/۱۵ - معجم المؤلفین ۲۰۲/۷ - ریحانة الادب ۶/۲۸۸).

از: علی بن محمد الیثی الواسطی (... - اواخر قرن ۶ یا اوائل ۷ هـ).

مؤلف، حکم و کلمات قصار حضرت علی علیه السلام را به ترتیب حروف تدوین نموده است. وی علت تألیف این کتاب را کم همتی ابو عثمان جاحظ در جمع گفته های حضرت امیر علیه السلام دانسته، زیرا جاحظ فقط یکصد کلام، از گفتار آنحضرت را جمع نموده است.

واسطی، این کتاب را با استفاده از: نهج البلاغه، ودستور «الحکم ومأثور مکارم الشیم» قاضی ابو عبد الله قضائی، و «غرر الحکم» عبد الواحد امدی، و «مناقب» خوارزمی، و «منشور الحکم» ابن جوزی، و «الفرائد والقلائد» قاضی ابو یوسف اسفراینی، و «خصال» ابو جعفر محمد بن علی ابن بابویه و غیر آن، تألیف کرده است. کتاب درسی باب مشتمل بر نود و یک فصل مرتب شده است.

آغاز: «الحمد لله فائق الحجة وبارئ النسم... وسميته: به کتاب عیون الحکم والمواعظ وذخیره المتعظ والمواعظ».

انجام: «فلذلك يقول عز من قائل: فليحذر الذين يخالفون عن أمره ان تصيبهم فتنة او يصيبهم عذاب الیم».

نسخ، علی بن یوسف القدسی، روز چهارشنبه ۱۴

جہادی الاخر ۸۹۲

۱۸۲ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخهٔ همین کتابخانه، شمارهٔ (۴۴۴۰).

(۱۳۹)

التخیر فی علم التذکیر = (التحیر فی علم التذکیر)

(عرفان - عربی)

(کشف الظنون ۱/ ۳۵۴ - هدیة العارفین ۱/ ۶۰۸ - بروکلان ۱/ (۴۳۲) ۵۵۶).

از: ابو القاسم عبد الکریم بن هوازن قشیری نیشابوری شافعی (۳۷۶

- ۴۶۵ هـ).

در معانی اسماء خداوند، قشیری بدرخواست عده ای از علاقمندان بمسائل عرفانی این کتاب را املاء نموده است، وی قبل از شروع در شرح اسماء، مطالبی بعنوان پیش گفتار، در چند باب ذکر کرده و بعد از آن برای شرح هر کدام از اسماء الله تعالی بابی مخصوص بخود قرار داده است.

آغاز: «الحمد لله القديم... اما بعد فقد کثر سوال الراغبین فی علم

التذکیر منا، فی املاء کتاب تشتمل علی ابواب فی هذا الفن».

انجام: «وقد انتهی کتابنا هذا ونجز علی وصف الاختبار وسیل الایجاز نستل الله

تعالی العفو والعافیة عما وقع فیہ من الخلل، انه ووف رحیم».

نسخ، پانزدهم ربیع الاول ۶۳۶ هـ، روی برگ، عنوان وقفنامه کتاب بخط

احمد شیخ زاده مفتش اوقاف حرمین شریفین دیده میشود، بعد از کتاب سه

صفحه مطالبی بنقل از محی الدین عربی نوشته شده است.

۱۳۸ برگ، ۱۸ سطر.

از نسخهٔ ایا صوفیه - استانبول، شمارهٔ (۱۷۰۳).

(۱۴۰)

صحیفه الرضا = (مسند الرضا).

(حدیث - عربی)

ریاض العلماء ۴/۳۴۶ - ذریعه ۱۵/۱۷.

از: حضرت ثامن الحج علی بن موسی الرضا علیه السلام.

رساله ای است مشتمل بر حدود دویست وچهل حدیث که به طرق متعدده از حضرت امام هشتم علیه السلام نقل شده است. تمام کسانی که این صحیفه را نقل کرده اند، به ابو القاسم عبد الله بن احمد بن عامر، منتهی می شود، که او هم از پدرش (احمد بن عامر) و او هم بنوبه خود از امام هشتم (علیه السلام) نقل میکند.

از این کتاب به «رضویات» و «صحیفه اهل البیت» هم نام برده اند. صحیفه الرضا، در ۱۳۷۷ هـ در تهران چاپ شده است (مشار، چاپی عربی ۵۸۷/).

آغاز: «اخبَرنا القاضی الاجل ابو عبد الله محمد بن عبد الله بن محمد بن ابی النجم قرأه علیه... قال: حدثنا ابو القاسم عبد الله بن احمد بن عامر». انجام: «قال رسول الله صَلَّى الله علیه وآله وسلم: فرکتها حتی انتهیت». نسخ، احتمالاً سنه هفتم هجری، در حاشیه تصحیح شده است.

۱۴ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه واتیکان.

(۱۴۱)

سراج الانساب.

(انساب - فارسی)

ذریعه ۱۲/۱۵۶.

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج/ ۱ ۱۳۵

از: سید احمد بن محمد بن عبد الرحمن کیاہ گیلانی (... - ق ۱۰ هـ).
در بیان سلسله انساب سادات و شرفاء منتسب بخاندان عصمت
وطهارت علیهم السلام.

مؤلف، کتاب را بدرخواست تلمیذ بر جستہ خود: نقیب سید سراج
الدین محمد قاسم نسابہ حسینی عبیدلی مختاری سبزواری، در ۹۸۷ هـ تالیف
نموده است.

این کتاب، که یکی از کتب ارزشمند در علم انساب است، در ۱۴۰۹ هـ
باہتمام این کتابخانہ برای اولین بار چاپ شدہ است.
آغاز: «الحمد لله... وبعد بدانکہ ظاہر و باہر است کہ بہ مقتضی ایہ
وافیۃ الہدایۃ».

انجام: «شاهزادہ حسین کہ در قزوین مدفون است: حسین الثائر بن
علی داود بن محمد أبو یونس بن علی بن عبد الله بن جعفر الطیار رضی الله
عنه».

نسخ، سدہ ۱۴ هـ، روی برگ عنوان و برگ اول تملک سید محمد علی
گلستانہ اصفہانی دیدہ می‌شود.
۸۹ برگ، ۱۴ سطر.

از نسخہ کتابخانہ ملی ملک - تہران، بشمارہ (۳۵۳۳) (فہرست ملک ۳
بخش اول / ۴۵۲).

(۱۴۲)

الذریعة الى مکارم الشریعة (اخلاق - عربی)

کشف الظنون ۸۲۷/۱ - ربعة الادب ۲۹۲/۲ - بروکلان ۱/ (۲۸۹) (۳۴۳).

از: ابو القاسم حسین بن محمد بن مفضل، معروف بہ راغب اصفہانی

(... - ق ۶ هـ).

کتابی است در بیان منزلت انسان، و کیفیت رسیدن او بمقام خلافة اللهی، و اینکه این مقام برای کسی بدست نمیآید، مگر با جمع بین عمل با احکام شرع، و تخلق به مکارم شریعت. در هفت فصل، بدین ترتیب:

الفصل الاول: فی احوال الانسان وقواه.

الفصل الثانی: فی العقل والعلم والتطق.

الفصل الثالث: فیما يتعلق بالقوى الشهویه.

الفصل الرابع: فیما يتعلق بالقوى الغضبیة.

الفصل الخامس: فی العدالة والظلم والمحبة

الفصل السادس: فیما يتعلق بالصناعات والمکاسب.

الفصل السابع: فی ذکر الافعال.

این کتاب، در ۱۸۹۹ م، و ۱۳۲۴ هـ در مصر چاپ شده است (معجم المطبوعات/ ۹۲۲).

آغاز: «نسئل الله بجلوه الذی هو سبب الوجود... قال الشیخ ابو القاسم الحسین بن محمد بن مفضل الراغب».

انجام: «فقد حان حصادی ولم یصلح فسادى وصلى الله على خاتم النبیین محمد واله».

نسخ، محمد الزیادی، ۱۰۶۸ هـ، در حاشیه تصحیح شده است.

۸۱ برگ، ۲۷ سطر.

از نسخه فیض الله افندی، استانبول، بشاره (۱۲۴۰).

(۱۴۳)

الایضاح. (فقه - عربی)

(معالم العلماء / ۱۱۳ - نوائج الرواة فی رابعة المئات / ۳۲۵ - الفهرسة للمجدوع / ۳۳).

از: قاضی نعمان بن محمد بن منصور بن احمد بن حیون مصری (...
- ۳۶۳ هـ).

کتاب ایضاح، بنابر آنچه قاضی نعمان، خود در مقدمه کتاب «الاقتصار» می نویسد. کتاب فقهی مفصلی بوده درسه هزار برگ، که یک بار، آنچه را رواة بر آن اجماع داشته اند، از آن استخراج نموده و آن را کتاب «الاخبار» نامیده است، و بار دیگر کتاب «الاقتصار» را از آن استخراج کرده است.

از کتاب ایضاح تاکنون نسخه کاملی بدست نیامده است، نسخه حاضر قطعه ای از کتاب صلاة را دارا می باشد.

آغاز، افتاده: «عن زید الشحام عن ابی عبد الله قال: سمعته يقول: احب الاعمال الى الله الصلوة».

انجام، افتاده: «ذكر ما يقرأ في الصلاة من السور... قال: كان رسول الله (صلی الله علیه وآله) يحب سورة سبح اسم ربك الاعلى الذی».

نسخ، احتمالاً سده هشتم هجری، در حاشیه تصحیح شده است.

۱۲۴ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه دانشگاه توپینگن - آلمان غربی، بشماره (VI ۳۲۲)

(۱۴۴)

(زیارت - عربی)

مصباح الدیاجی وغوث الراجی.

(بروکلان، ذیل ۲/۲۹).

از: مجد الدین ابو المعالی محمد بن عبد الله، معروف به ابن عین الفضلاء الناسخ (.... - ۸۲۲ هـ).

در ذکر قبور سادات و بزرگان، و فضیلت زیارت اولیاء و صلحاء، مؤلف، منحصرأ اعیان و شخصیت هائیکه در مصر مدفونند ذکر نموده، در این کتاب مدفن بسیاری از شرفا از خاندان ال رسول (صلی الله علیه وآله) که در مصر درگذشته اند نام برده شده است.

آغاز: «قال الشيخ... ابو المعالی محمد بن الشیخ جمال الدین عبد الله المعروف به ابن عین الفضلاء الناسخ».

انجام: «نفعتنا الله بالصالحین، واعاد علینا من برکاتهم اجمعین والحمد لله رب العالمین».

نسخ، محمد بن محمد بن علی بن عبد الله معروف به ابن المحدث السعودی، ۲۶ محرم ۹۱۳ هـ در حاشیه تصحیح شده است.
۱۰۰ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه چستر بیٹی - دبلین بشماره (۴۰۳۷) (اربری، فهرست چستر بیٹی ۱۳/۵).

(۱۴۵)

ادباء الغرباء. (ادب - عربی)

(کشف الظنون ۳۳/۱ - معجم الادباء ۹۹/۱۳ - زرکلی، اعلام ۸۸/۵ - ریحانة الادب ۲۳۶/۷).
از: علی بن حسین بن محمد، ابو الفرج اصفهانی (۲۸۴ - ۳۵۶ هـ).
ابو الفرج، این رساله را در ذکر یاد شعراء و ادبانی که روزگار با آنان سر ناسازگاری داشته و بوادی غربت و عزلت گرفتار بوده اند، و در چنین اوقاتی از سوز درون نالیده و فغان برآورده اند، تألیف نموده است.

حاجی خلیفه وزرکلی وصاحب ریحانه الادب، از این کتاب به «آداب الغرباء» نام برده اند، لکن یاقوت در «معجم الادباء» آنرا «ادباء الغرباء» ثبت کرده است.

آغاز: «الحمد لله حمداً یرضیه ویوجب المزیّد من فضله... وقد جمعت فی هذا الكتاب ما وقع الی وعرفته وسمعت به و شاهدته من اخبار من قال شعراً فی غریبه ونطق علما به من کریه».

انجام: «فخرجت علی وجهی حتی لقیتنی فرددتنی، احسن الله جزاک عنی و تولى مکافاتک، وافترقنا بعد ان عرفت منزلة وصار لی صديقاً».

نسخ، ۱۴ جمادی الاولی ۱۲۹۳.

۲۴ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه - تهران، ضمن مجموعه (۸۶۳۳) شماره ۴/ فهرست دانشگاه، ۱۸۳/۱۷.

(۱۴۶)

المجرد فی غریب الحديث.

(حدیث - عربی)

(کشف الظنون ۱۵۹۳/۲ - معجم المؤلفین ۱۵/۶ - بروکلین، ذیل ۱/۸۸۱).

از: موفق الدین عبد اللطیف بن یوسف موصلی بغدادی شافعی (۵۵۷ - ۶۲۹ هـ).

مؤلف، قبلاً کتابی مفصل در تفسیر غریب الحدیث، نوشته است، بعداً بدرخواست بعضی اشخاص، آنرا تلخیص نموده و فقط کلمات لغویّه را به ترتیب حروف معجم آورده و بطور بسیار مختصر تفسیر کرده است.

آغاز: «قرأت علی... موفق الدین ابی محمد عبد اللطیف بن یوسف بن

محمد بن علی البغدادی بالقاهره».

انجام: «والا یهم الشجاع، والا یهم المجنون، تم کتاب المجرّد...».

نسخ، احتمالاً بخط مؤلف، در حاشیه تصحیح شده است. در پایان کتاب تاریخ ربیع الآخر ۵۹۱ هـ آمده که شاید تاریخ فراغت از تألیف باشد. روی برگ عنوان سماعی است که در حضور مؤلف انجام شده است.
۲۱۰ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه‌ی عاشر افندی، منتقله به سلیمانیه - استانبول، بشماره (۷۴).

(۱۴۷)

شرح العروة الوثقی.

(فقه - عربی)

از: حاج شیخ مرتضی حائری یزدی (.... - ۱۴۰۶ هـ).

شرحی است استدلالی بر کتاب «عروة الوثقی» مرحوم ایه الله حاج سید محمد کاظم یزدی طاب ثراه با عناوین (قوله - قوله) و (قال - اقول). نسخه حاضر مشتمل است بر شرح مبحث اجتهاد و تقلید، تا اول: (فصل فی مستحبات التخلی و مکروهاته).

آغاز: «قوله طاب ثراه: يجب علی المکلف فی عباداته... قيل: ان الوجوب المذكور عقلی، و مدرکه امران».

انجام: «لکن فیہ اشکال قد مر فی هذا الشرح فی مسئلة الملاقی لاحد المشتبهین و کیف کان فالظاهر قوة ما فی المتن والله اعلم».

نستملق، بخط مؤلف، دارای بعضی حواشی با نشانه (منه)، قبل از کتاب. اجازه ای است بخط علامه تهرانی صاحب ذریعه بتاريخ شب پنجشنبه یازدهم ربیع الثاني ۱۳۸۲ هـ که در قم برای مؤلف نوشته است.
۳۳۷ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه شخصی مؤلف.

(۱۴۸)

شرح العروة الوثقی. (فقه - عربی)

از: حاج شیخ مرتضی حائری یزدی (... - ۱۴۰۶ هـ).

نسخه حاضر مجلد دوم از شرح عروة الوثقی است واز: «فصل فی موجبات الوضوء ونواقصه» شروع و به آخر مبحث وضوء ختم می شود.

آغاز: «قال قدس سره: من الموضع الاصلی ولو غیر معتاد. اقول».

انجام: «والحمد لله الذی وفق عبده العاصی مرتضی بن عبد الکریم بن محمد جعفر المعروف بالحائری، لکتابه کتاب الوضوء، الذی هو الجزء الثانی من کتابنا المؤلف شرحاً للعروة الوثقی، واسئله ان یوفقنی لانتامه...».

نستعلیق، بخط مؤلف، بیست و هشتم شعبان ۱۳۸۵ هـ در قم.

۲۷۶ برگ، سطرها مختلف.

(۱۴۹)

شرح العروة الوثقی. (فقه - عربی)

از: حاج شیخ مرتضی حائری یزدی (... - ۱۴۰۶ هـ).

نسخه حاضر جزء سوم از شرح عروة الوثقی است، واز (فصل فی الاغسال) شروع، و به آخر مباحث دماء ثلاثه، ختم می شود.

آغاز: «الحمد لله رب العالمین... قال السید الفقیه المعظم الطباطبائی الیزدی قدس الله سره: فصل فی الاغسال».

انجام: «هذا اخر الکلام فی بحث الدماء الثلاثة...».

نستعلیق، بخط مؤلف، نهم رمضان ۱۳۸۹ هـ قبل از کتاب اجازه ای است

بتاریخ جمادی الثانی ۱۳۸۸ هـ بخط: علی الحسینی شیر که در قم برای مؤلف

نوشته است، همچنین چند برگ فهرست مطالب دارد.

۲۸۶ برگ، ۱۴ سطر.

از نسخه کتابخانه شخصی مؤلف.

(۱۵۰)

شرح الشرائع.

(فقه - عربی)

از: حاج شیخ مرتضی حائری یزدی (.... - ۱۴۰۶هـ)

مؤلف، در اینجا، کتاب «شرایع» محقق حلی را متن قرار داده است، اما چون فروع فقهی که در شرایع ذکر شده وافی به مطلوب نبوده، لذا مؤلف از فروعی که در کتاب «عروة الوثقی» و «جواهر الکلام» آمده استفاده نموده و بشرح استدلالی آنها پرداخته است. نسخه حاضر متضمن مباحث مربوط به خلل می باشد.

آغاز: «الحمد لله رب العالمین... قال قدس الله نفسه فی الشرایع: الفصل الاول فی الصلاة».

انجام: «فکیف بها افاده فی العروة بقوله: نعم لوکان مع الجهل بوجوده... والحمد لله وله الشکر المتواصل علی ما وفق العبد القاصر لکتابته مدارک احکامه...».

تستلیق، بخط مؤلف، دوازدهم جهادی الاولی ۱۳۹۴هـ، قبل از کتاب

فهرست مطالب آن در پنج برگ آمده است.

۳۰۹ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه شخصی مؤلف.

(۱۵۱)

صلاة الجمعة. (فقه - عربی)

از: حاج شیخ مرتضیٰ حائری یزدی (.... - ۱۴۰۶ هـ).
مؤلف در این مجلد مسائل مربوط به نیاز جمعه را استدلالی مورد بحث
قرار داده است.

آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم، الفصل الاول في صلاة الجمعة، وفيه
مطالب، الاول: في الشرائط».

انجام: «قلت: يعارضه صريحاً... فتحصل ان مقتضى الدليل هو الوجوب ولم
يتضح عقد الاجماع على الاستجاب كما تقدم، وهو العالم».

نستطیع، بخط مؤلف بعضی از جاها سفید مانده است که احتمالاً مؤلف قصد
تکمیل آنرا داشته، لکن عمر شریفش پایان رسیده است.
۱۴۰ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه شخصی مؤلف.

(۱۵۲)

شرح الشرائع. (فقه - عربی)

از: حاج شیخ مرتضیٰ حائری یزدی (.... - ۱۴۰۶ هـ).

نسخه حاضر تصویر مکرر نسخه شماره (۱۵۰) می باشد، با این تفاوت
که قبل از کتاب، اجازه ای است که آیه الله العظمیٰ حاج سید احمد خوانساری
رضوان الله علیه، بخط مبارک خود برای مؤلف نوشته است.

(۱۵۳)

کتاب الخمس.

(فقه - عربی)

از: حاج شیخ مرتضی حائری یزدی (... - ۱۴۰۶ هـ)
مسائل مربوط به خمس در این کتاب، بطور مشروح واستدلالی بیان شده است.

نسخه حاضر مشتمل است بر قسمت اول از مبحث خمس.
آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم، کتاب الخمس... وجوب الخمس فی الجملة من الضروریات المتسالم علیه عند الفريقین، والاختلاف بین اصحابنا الامامیه رضوان الله تعالى علیهم والعامه فی موضعین».
انجام: «ولعل ذلك يكون مقیداً فیما يرجع الى الفقيه، ویأتی انشاء الله تعالى وبعونہ عزوجل».

نستعلق، بخط مؤلف، قبل از کتاب فهرست مطالب در هشت صفحه آمده است.

۱۹۷ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه شخصی مؤلف.

(۱۵۴)

کتاب الخمس.

(فقه - عربی)

از: حاج شیخ مرتضی حائری یزدی (... - ۱۴۰۶ هـ).
نسخه حاضر مشتمل است بر قسمت دوم از مبحث خمس.
آغاز: «مسألة: الاشهر انه يعتبر فی الطوائف الثلاثة، انتسابهم الى عبد

المطلب بالابیہ، فلو انتسبوا بالام خاصة لم يعطوا شيئاً من الخمس».

انجام: «والوجه الثالث اطلاق دليل التحليل الغير المنافي لاطلاق دليل الخمس بل هو موافق له، لان مقتضى التحليل هو الوجوب مع قطع النظر عنه».

نستملق، بخط مؤلف.

۱۸۴ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه شخصی مؤلف.

(۱۵۵)

ابتغاء الفضيلة في شرح الوسيلة.

(فقه - عربی)

از: حاج شیخ مرتضیٰ حائری یزدی (... - ۱۴۰۶ هـ).

در بیان جمیع شروط بیع والعوضین ومتعاقدين واحکام متعلق به آن، بطور مشروح واستدلالی، مؤلف، در این مبحث کتاب «وسيلة النجاة» مرحوم سید ابو الحسن اصفهانی طاب ثره را متن قرار داده وفروع دیگرى را که بحث درباره آنها را لازم دانسته، از قواعد وشرایع ولعه، به آن منضم نموده است.

آغاز: «کتاب البیع، وهو انتقال عين مملوکه من شخص الى غيره بعوض مقدر على وجه التراضی».

انجام: «کنت ضمیمه واحده... مضافاً الى القاء الخصوصية وظهور عدم الملاك الوارد في ذیل الموثق المتقدم».

نستملق، بخط مؤلف، قبل از کتاب فهرست مطالب در پنج صفحه آمده است.

۲۳۶ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه شخصی مؤلف.

(۱۵۶)

ابتغاء الفضيلة في شرح الوسيلة.
(فقه - عربی)
از: حاج شیخ مرتضی حائری یزدی (... - ۱۴۰۶ هـ).
تصویر مکرر شماره (۱۵۵) است.

(۱۵۷)

ابتغاء الفضيلة في شرح الوسيلة.
(فقه - عربی)
از: حاج شیخ مرتضی حائری یزدی (... - ۱۴۰۶ هـ).
در بیان مطالب مربوط به باب خیار، نسخه حاضر، مشتمل است بر
بحث پیرامون خیار تدلیس، و خیار شرط، و خیار شرکة، و خیار تعذر التسليم،
و خیار تبعض صفقه، و خیار تغلیس، و خیار غریم المیت، و خیار ثبوت کذب
البايع، و خاتمه در احکام خیار.
آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم، الثامن: خيار التدليس، التدليس بها
يختلف الثمن يثبت به الخيار بين الفسخ والامضاء».
انجام: «فالا قرب عدم الفرق بين يد الفاسخ والمفسوخ عليه، والله اعلم، هذا
ماتيسر لي بتوفيق رب العالمين في باب الخيارات واحكامها...».

نستعلیق، بخط مؤلف، در روز دوازدهم ذی القعدة ۱۳۸۶ هـ قبل از کتاب
فهرست مطالب در سه صفحه آمده است.

۸۸ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه شخصی مؤلف.

از نسخه کتابخانه شخصی مؤلف.

(۱۵۸)

ابتغاء الفضيلة في شرح الوسيلة. (فقه - عربی)

از: حاج شیخ مرتضی حائری یزدی (... - ۱۴۰۶ هـ).

تصویر مکرر شماره (۱۵۷) می باشد.

(۱۵۹)

مبانی الاحکام فی اصول شرایع الاسلام. (اصول - عربی)

از: حاج شیخ مرتضی حائری یزدی (... - ۱۴۰۶ هـ).

کتابی است مستقل در اصول فقه، بطور مشروح ومستدل وبا عناوین

(اصل - اصل). نسخه حاضر مشتمل است بر مباحث اصول لفظیه از اول تا

آخر باب مطلق ومقید، ظاهراً مؤلف بنا داشته است مجدداً در مطالب آن تجدید

نظر کند.

آغاز: «ربنا عليك توكلنا واليك انبنا واليك المصير... اصل: قد قسموا

الوضع الى العالم والخاص».

انجام: «فصل، قال في الكفايه في فصل المجمل والمبين... والحمد لله أولاً

وآخرأ وظاهراً وباطناً».

تعلیق. بخط مؤلف، روز پنجشنبه بیست ویکم رجب ۱۳۸۷ هـ قبل از

کتاب فهرست مطالب در سه برگ آمده است.

۲۴۱ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه شخصی مؤلف.

(۱۶۰)

مبانی الاحکام فی اصول شرایع الاسلام. (اصول - عربی)

از: حاج شیخ مرتضی حائری یزدی (... - ۱۴۰۶ هـ).

دنباله مطالب مربوط باصول فقه است، نسخه حاضر مشتمل است بر

مباحث: استصحاب، تعادل و تراجیح، واجتهاد و تقلید.

آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم، له الحمد وله الشکر... فصل: فی

الاستصحاب».

انجام: «فتامل، فانه لا بد من التامل ازيد من ذالك... وله الشکر

المواصل على نعمه التي لا تحصى».

تعلیق، بخط مؤلف، در آخر مبحث استصحاب تاریخ فراغت ۷ صفر

۱۳۹۲ هـ دیده میشود.

۱۶۷ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه شخصی مؤلف.

(۱۶۱)

التعليقه على مباني الاحكام في اصول شرايع الاسلام (اصول - عربی).

از: حاج شیخ مرتضی حائری یزدی (... - ۱۴۰۶ هـ).

تعليقه ای است که مؤلف بر کتاب خود «مبانی الاحکام» در اصول فقه،

نوشته است.

آغاز: ((بسم الله الرحمن الرحيم...وبعد: فهذه تعليقه على كتابنا في

الاصول المسمى به «مباني الاحكام في اصول شرايع الاسلام» ونسأل الله التوفيق)).

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج ۱/ ۱۴۹

انجام : «والحمد لله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً على التوفيق مع كثرة الاشتغال وهو ولى المؤمنين يخرجهم من الظلمات الى النور، وانا العبد مرتضى بن عبد الكريم بن محمد جعفر عفى عنهم».

نستعلیق، بخط مؤلف، در اول مبحث واجب كفائی تاریخ اول شوال ۱۳۹۵

هـ دیده میشود.

۸۵ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه شخصی مؤلف.

(۱۶۲)

(تاریخ و ادب - عربی)

زاد المسافر ولهنة المقيم

(معجم المؤلفين ۵۲/۸ - نريه ۸/۱۲ اعيان النبعة ۳۹۲/۸).

از: جمال الدين فتح الله بن علوان كعبی دورقی (۱۰۵۳ - ۱۱۳۰هـ).

مؤلف، اولاً كتاب كوچكى درباره وقایع بصره در سال ۱۰۷۸هـ، و هجوم قشون عثمانی و تصرف آن، و سرگذشت حسین پاشا ابن علی پاشا ابن افراسیاب دیزی و فرار او بهند، تألیف نموده است، سپس آن كتاب را خود شرح کرده و ترجمه خود را نیز در دیباچه آورده است.

نسخه حاضر مشتمل است بر متن و شرح که در این فهرست در دو قسمت و طی دو شماره معرفی میشود.

قسمت اول:

آغاز : «الحمد لله رب العالمين... اما بعد فانی كنت في ريق شبابي وعنفواني التصابي، اميل الى ملح الأدب ونواده».

انجام : «والقنطار في هذا العمل بضاعة لا يعرف بعهد».

نسخ، علی بن محمد بن شمس الدین بن عبد الرؤف موسوی بحرانی جد

حفصی شاخوری، سده ۱۳ هـ

۱۲۲ برگ، ۱۹ سطر

از نسخه کتابخانه مدرسه سهسالار - تهران، شماره (۳۳۴۰).

(۱۶۳)

زاد المسافر ولهنة المقيم. (تاریخ وادب - عربی)

از: جمال الدین فتح الله بن علوان کعبی دورقی (۱۰۵۳ - ۱۱۳۰ هـ).

قسمت دوم :

آغاز: «الهدق ولا یزید فی الرزق، والدعة لا تحجب السعة».

انجام: «وقد كان الفراغ من جمع هذا الكتاب في اليوم السابع والعشرين

من شهر رجب سنة خمس وتسعين والفر من الهجره، والابتداء فيه شهر ربيع

الاول من السنة المذكورة».

دارای مشخصات قسمت اول.

۱۲۳ برگ، ۱۹ سطر.

(۱۶۴)

ینابیع العلوم. (تفسیر - فارسی)

(کشف الظنون ۲/۲۰۵۱ - ذریعه ۲۵/۲۸۹ - نسخه‌های خطی فارسی ۱/۶۷).

از: صفی الدین یوسف بن عبد الله بن یوسف لؤلؤی اندخودی (....-

قرن ۶ هـ).

تفسیری است فارسی بنثر خراسانی آمیخته به عربی ظاهراً در چهار

مجلد، مؤلف، در بعضی جاها از روش عرفانی متابعت نموده است.

گرچه مؤلف سنی مذهب است، لکن در ذریعه، کتاب وی در عداد مصنفات شیعه ثبت شده است.

دانش پژوه، شرحی مفید راجع باین تفسیر، ومؤلف، ومشایخ او نوشته است (راهنمای کتاب، سال ۱۱ شماره ۳۷۳/۷).

نسخه حاضر نفیس، واز آیه شش سوره والنجم شروع میشود وتا پایان قرآن را دارد، ودر این فهرست در چهار قسمت وطی چهار شماره معرفی میشود. قسمت اول :

آغاز، افتاده: «ابتدا کرد، گفت: فاستوی ای قام جبریل بتبلیغ الوحی».

انجام: «قول فضیل عیاض، توبه نصوص آن باشد که پیوسته گناه پیش دل دارد وعذر میخواهد».

نسخ، محمد بن الحسین ملقب به حسام ختنی، دهم محرم ۶۶۱ هـ. دارای تصحیح، واجازه ایست در آخر بتاریخ آخر ربیع الاول ۶۶۱ هـ که علی بن اسود بن علی برای کاتب نوشته است.

۷۵ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه همین کتابخانه، بشماره (۲۹۶).

(۱۶۵)

(تفسیر - فارسی)

ینابیع العلوم

از: صفی الدین یوسف بن عبد الله بن یوسف لؤلؤی اندخودی (...)

قرن ۶ هـ).

قسمت دوم :

آغاز: «قول ذالنون: توبه نصوص، کم گفتن وکم خفتن وکم خوردن

وطاعت بسیار کردن باشد».

انجام : «بگذار یا محمد مرا به آنکس که آفریدم او را تنها نه او را مال بود و نه فرزند، قوله: زرنی ومن خلقت».
دارای مشخصات قسمت اول.
۷۵ برگ، ۲۶ سطر.

(۱۶۶)

ینابیع العلوم. تفسیر - فارسی)
از : صفی الدین یوسف بن عبد الله ابن یوسف لؤلؤی اندخودی (... - قرن ۶ هـ).
قسمت سوم :
آغاز : «ای کل امر من خلقتہ فریداً لی فانی خلقتہ ولم یکن له مال ولا ولد».
انجام : «قوله عزوجل: ثم لا يموت فيها ولا يحيى ... ولا يحيى حيوۃ يتلذ بها».
دارای مشخصات قسمتهای پیشین.
۷۵ برگ، ۲۶ سطر.

(۱۶۷)

ینابیع العلوم. تفسیر - فارسی)
از : صفی الدین یوسف بن عبد الله بن یوسف لؤلؤی اندخودی (... - قرن ۶ هـ)
قسمت چهارم :
آغاز : «والا شقی بمعنی الشقی، وقال بعض الحكماء: علامة الشقاوة

خمس».

انجام : «قال من قرأ سورة الفلق وسورة الناس... كأنها قرأ الكتب التي أنزل على الأنبياء وعلى محمد صلوات الله عليهم أجمعين والحمد لله على التمام».

دارای مشخصات قسمتهای پنین.

۷۶ برگ، ۲۶ سطر.

(۱۶۸)

فهرست اخبار مؤلفات الاصحاب. (فهرست - عربی)

از : علامه مولی محمد باقر مجلسی (۱۰۳۷ - ۱۱۱۱ هـ).

بشماره (۱۲۴) رجوع شود.

نسخه حاضر تصویر مکرر شماره (۱۲۴) است با این تفاوت که در

اینجا در چهار قسمت وطی چهار شماره معرفی میشود.

قسمت اول :

آغاز : «بسمله... اما بعد فبقول احقر عباد الله محمد باقر بن محمد

تقی...».

انجام : «باب : انهم السابقون».

نستعلیق، بخط علامه مجلسی، در ۱۰۷۰ هـ.

۵۲ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه - تهران، بشماره (۱۸۴۸) (فهرست

دانشگاه، ۴۴۴/۸).

(۱۶۹)

فهرست اخبار مؤلفات الاصحاب. (فهرست - عربی)

از : علامه مولی محمد باقر مجلسی (۱۰۳۷ - ۱۱۱۱ هـ).

قسمت دوم :

آغاز : «باب غرائب التأویل فیهم علیهم السلام».

انجام : «باب ما یوجب غضب الله من الذنوب».

دارای مشخصات قسمت اول.

۵۲ برگ، سطرها مختلف.

(۱۷۰)

فهرست اخبار مؤلفات الاصحاب (فهرست - عربی)

از : علامه مولی محمد باقر مجلسی (۱۰۳۷ - ۱۱۱۱ هـ).

قسمت سوم :

آغاز : «باب النهی عن الیقین بالذنب».

انجام : «باب معنی الصلوة الوسطی».

دارای مشخصات قسمتهای پیشین.

۵۲ برگ، سطرها مختلف.

(۱۷۱)

فهرست اخبار مؤلفات الاصحاب (فهرست - عربی)

از : علامه مولی محمد باقر مجلسی (۱۰۳۷ - ۱۱۱۱ هـ).

قسمت چهارم :

آغاز : «باب علل الصلوات الخمس ونوافلها».

انجام : «لقد تم الكتاب بتوفيق الكريم الوهاب على يد مؤلفه...».

دارای مشخصات قسمتهای پیشین.

۴۹ برگ، سطرها مختلف.

(۱۷۲)

الوسیط فی تفسیر القرآن

(تفسیر - عربی)

(وفیات الاعیان ۳/۳۰۳ - معجم الادباء ۱۲/۲۵۹ - بروکلان ۱/۴۱۲(۵۲۴)).

از : ابو الحسن علی بن احمد بن محمد بن علی واحدی نیشابوری

شافعی (۴۶۸ هـ - ...).

واحدی که استاد عصر خود در ادب و تفسیر بوده، سه تفسیر بر قرآن

کریم نوشته است بنام «البسیط» و «الوسیط» و «الوجیز».

تفسیر «الوجیز» او در همین فهرست تحت شماره (۳۵۴) خواهد آمد.

نسخه حاضر که از نفائس این کتابخانه است، قطعه ای از تفسیر

«الوسیط» است مشتمل بر سوره نحل تا اوائل سوره فاطر، که در این فهرست

در سه قسمت وطنی سه شماره معرفی میشود.

قسمت اول:

آغاز : «تفسیر سورة النحل، اخبرنا ابو عثمان سعید بن محمد الحیری».

انجام : «قال جماعة اهل التفسير نزلت في العاصي بن ايل، وذلك ان

خباب بن الارت».

نسخ، نسخه کهنه ونفیس، دارای نشانه تصحیح میباشد.

۷۵ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه همین کتابخانه، بشماره (۳۱۳).

(۱۷۳)

الوسیط فی تفسیر القرآن (تفسیر - عربی)

از : ابو الحسن علی بن احمد بن محمد بن علی واحدی نیشابوری
شافعی (... - ۴۶۸ هـ).

قسمت دوم :

آغاز : «كان له عليه دين فاتاه يتقاضاه، فقال لا اقضيك».

انجام : «وفيه تبكيت للمخاطب على معنى انك لو كنت لا تقتل ابنا
بنی اسرائیل».

دارای مشخصات قسمت اول.

۷۶ برگ، ۲۳ سطر.

(۱۷۴)

الوسیط فی تفسیر القرآن (تفسیر - عربی)

از : ابو الحسن علی بن احمد بن محمد بن علی واحدی نیشابوری
شافعی (... - ۴۶۸ هـ).

قسمت سوم :

آغاز : «لكانت امة مستغنية عن قذفي في اليم».

انجام : «عن قتادة قال: هو الملاحه في المينين، وقال الزهري : هو حسن
الصوت».

دارای مشخصات قسمتهای پیشین.

(١٧٥)

الخلاف في الاحكام.

(فقه - عربى)

(كشف المحجب والاستار / ٢٠٨ و ٥٠٦).

از : شيخ الطائفة ابو جعفر محمد بن حسن طوسى (... - ٤٦٠ هـ).
در بيان مسائل فقهى مورد اختلاف بين مذهب اهل بيت عليهم السلام
ونقيه مذاهب اهل سنت، و اختيار نظر صحيح با ذكر دلائل ، شيخ طوسى اين
كتاب را ب درخواست شاگردانش، ب ترتيب كتب فقهيه تدوين كرده است.
اين كتاب در سال / ١٣٧٠ ق در طهران چاپ سنگى، و در ١٣٧٦ ق
حروفى ب چاپ رسيده (مشار، فهرست چاپى عربى / ٣٣٧).
اخيراً در قم چاپ تحقيق شده آن در دست اقدام و جزه اول آن در
١٤٠٧ هـ منتشر شده است.

نسخه حاضر مشتمل است بر كتاب خلع، و طلاق، و رجعة، و ايلاء،
وظهار، و لعان، و عدد، و رضاع، و نفقات، و جنايات، و ديات، و قسامه، و كفارة القتل،
و قتال اهل البغى (الباغى)، و مرتد، و حدود، و سرقة، و قطاع الطريق، و اشربه،
و قتال اهل الرده، و صولة البهيمة، و السير، و جزية، و صيد و ذبائح، و ضحايا،
و اطعمه، و سبق، و ايمان، و نذور، و آداب القضاء، و شهادات، و دعاوى و بينات تا
مسئله هشتم از اين كتاب.

آغاز : «كتاب الخلع، مسئله، اذا كانت الحال بين الزوجين عامرة
والاخلاق ملتزمة واتفقا على الخلع فبذلت له شيئاً على طلاقها حتى يطلقها لم
يحل ذلك وكان محظوراً».

انجام، افتاده : «مسئله : اذا دعى على المرأة» اول مسئله هشتم از کتاب دعاوی و بینات از خلاف چاپی».

نسخ، اوائل قرن هفتم هجری، در حاشیه تصحیح شده است، روی برگ عنوان و قفنامه کتاب و مهر بیضی واقف با سجع (عبدہ الراجی محمد ولی) و تملک عمادالدین الخریفی و فهرست مطالب کتاب دیده میشود. در چند جا برگها با بجا صحافی شده که توسط این نگارنده، موارد آن با ذکر صفحات تعیین شده است. ۲۲۴ برگ، ۲۰ سطر.

از نسخه کتابخانه دانشگاه لس آنجلس - امریکا، بشماره (M ۱۶۳)
(نسخه های خطی دفتر ۱۱ و ۱۲ / ۲۱۹).

(۱۷۶)

حاشیه میرزا جان. (فلسفه - عربی)

(هدیه المعارفین، ۱/ ۲۶۲ - کشف الظنون، ۱/ ۹۰).

از : ملا حبیب الله بن عبد الله باغنوی، مشهور به میرزا جان شیرازی حنفی (... - ۹۹۴ هـ).

کتاب «الاشارات والتنبیها» شیخ الرئيس ابن سیناء را خواجه نصیر الدین طوسی شرح نموده و آنرا «حل مشکلات الایشارات» نامیده است، خواجه در شرح خود، درصدد جواب به اعتراضات و اشکالاتی برآمده که امام فخری رازی در شرح خود بر اشارات ابن سیناء ایراد نموده است، سپس، محمد بن محمد معروف به «قطب الدین رازی» متوفی ۷۶۶ هـ، کتاب المحاکات را در محاکمه بین شرح خواجه نصیر و امام فخر رازی تصنیف کرده است. (کشف الظنون ۱/ ۹۰ - ریحانة الأدب، ۴/ ۴۶۷ - ذریعة، ۲۰/ ۱۳۲). کتاب «محاکات» قطب الدین رازی را «شرح الشرح» هم میگویند.

نسخه حاضر، حاشیه میرزا جان شیرازی است بر کتاب «محاکات = شرح الشرح» قطب الدین رازی.

حاجی خلیفه در کشف الظنون و بغدادی در هدیه العارفین، حاشیه او را تعلیفه بر شرح خواجه طوسی ثبت نموده اند که احتمالاً اشتباهی رخ داده است.

همچنین بغدادی او را حنفی مذهب دانسته، لکن خوانساری و مدرس خیابانی او را اشعری الاصول و شافعی الفروع، نوشته اند (روضات الجنات، ۱۲/۳ - ریحانة الادب، ۶۳/۶).

آغاز، افتاده: «... قال المح: والاصل مقدمة کلیه یصلح الی آخره، اقول: الفرع مضائف للاصل...».

انجام: «هذا ما تيسر لی فی نقد شرح الشرح و بیان ما وقع فیهِ من الجرح، بتفصیل مجملات ما افید فی الشرح من التحقیق و توضیح مرموزات ما اختصر منها من التدقیق و الحمد لله علی الاتهام و الصلوات و السلام علی من هو افضل الانام و اله الکرام».

تسنعلیق، قرن دهم هجری، در حاشیه تصحیح شده و دارای حواشی با نشانه (منه مدظله العالی و منه رحمه الله) در سال ۹۹۱ هـ در شیراز در زمان حیات مؤلف با نسخه خط مصنف مقابله شده است، روی برگ عنوان تملك شیخ علی بن عبد الوهاب جیلانی، دیده میشود.

۱۹۳ برگ، ۲۴ سطر.

از نسخه چستر بیٹی - دهلین، بشماره (۳۹۹۸) (اربری، فهرست خطی عربی همانجا، ۸۴/۴).

(۱۷۷)

ضيافة الاخوان وهدية الخلان (تاریخ - عربی)

(کشف الحجب / ۳۷۵ - ذریعه / ۱۳۲/۱۵ - ریحانة الادب / ۵۵/۱).

از : رضی الدین محمد بن حسن قزوینی، مشهور به آقا رضی (....- ۱۰۹۶ هـ).

در تاریخ علماء واکابر واعاظم امامیه قزوین، وروایات احادیث ائمه علیهم السلام، که از آن بلد برخواسته اند. مؤلف در جمعه دهم ذی القعدة ۱۰۹۲ هـ از تبیض آن فراغت یافته است.

آغاز : «الحمد لله الذي فضلنا على سائر الامم باتباع شريعة محمد سيد المرسلين».

انجام : «هذا آخر ما اردنا ايراده في هذا الرسالة والحمد لله على توفيقه لاتمامها».

نسخ، محمد مهدی بن حاج علی اصغر، اواخر ذی الحجة ۱۰۹۲. از روی نسخه مؤلف، در حاشیه تصحیح شده و دارای حواشی با نشانه (منه) میباشد. کاتب دوبار، یکی در ۱۷ محرم ۱۰۹۳ و بار دیگر در ربیع الاول ۱۰۹۳ نسخه را با نسخه اصل مقابله و تصحیح نموده است.
۱۷۸ برگ، ۱۸ سطر.

از نسخه کتابخانه مدرسه فیضیه - قم، بشماره (۱۶۷۱).

(۱۷۸)

الاعتبار في بيان الناسخ والمنسوخ من الحديث (حدیث - عربی)

(وفیات الاعیان / ۲۹۵/۴ بر وکلان، ذیل / ۶۰۵/۱).

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج ۱/ ۱۶۱

از : زین الدین محمد بن موسیٰ بن عثمان حازمی همدانی شافعی (۵۴۹ - ۵۸۴ هـ).

در بیان احادیث ناسخه و منسوخه، مؤلف، کتاب را بر هفت جزء تقسیم نموده است، نسخه حاضر مشتمل است بر تمام کتاب.

آغاز : «الحمد لله الكبير المتعال الكثير النوال، المنعم المفضل».

انجام : «فاذا اطيع رسول الله (ص) اطيع الله تعالى بطاعة رسوله (ص)».

نسخ، بیست و نهم ربیع الآخر ۵۹۶ هـ، در حاشیه تصحیح شده است، در آخر دارای سماع است بتاريخ روز یکشنبه چهاردهم جمادی الآخر ۸۷۲.
۲۰۸ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه اسکوریال - مادرید، بشماره (۱۵۲۲) (فهرست خطی اسکوریال ۱۱۷/۳).

(۱۷۹)

المشیخه لابن جماعة (مشيخه - عربی)

از : محمد بن ابی بکر بن عبد العزیز بن محمد مصری شافعی معروف به ابن جماعة (۷۴۹ - ۸۱۹ هـ).

از مندرجات برگ ۹ و ۱۰ کتاب برمیآید که مشیخه ابن جماعة می باشد شرح حال وی در : (بروکلیمان، ذیل ۱۱۱/۲ و اعلام زرکلی ۶/۲۸۲) آمده است.

آغاز، افتاده : «.. البخاری و کتاب التاريخ الكبير له بروایتك له...».

انجام : «الدمياطی مشافهة، قال انا المؤلف بقرأتی عليه سنة ثمان واربعين وستائه...».

نسخ، احتمالاً سده نهم هجری، در حاشیه تصحیح شده است.

۱۲۹ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه فیض الله افندی در کتابخانه ملت - استانبول، بشماره (۵۳۵).

(۱۸۰)

فوحات القدس (مناقب - فارسی)

(کشف المحجب / ۴۰۷ - ذریعه ۳۶۶/۱۶ - مرآت الکتب ۱۳۵/۳ - ریاض العلماء ۴۰۱/۵).

از: سید یوسف علی بن محمد حسینی استرآبادی هندی (... ق ۱۱ هـ).

در ذکر معجزات و فضائل و مناقب و مقامات و کرامات ائمه اهل البيت عليهم السلام با سبکی بدیع و دلکش.

مؤلف، کتاب را در مقابل «نفحات الانس» جامی، که در احوال و کرامات و مقامات مشاهیر صحابه و تابعین و مشایخ صوفیه نوشته تالیف نموده است. مولی عبد الله افندی نام کتاب را «فوحات الانس» ثبت کرده است (ریاض ۴۰۱/۵).

وی از روش متعارف در تنظیم کتاب به (ابواب و فصول) استفاده ننموده و بجای باب (طبله) و بجای فصل (نافه) و از موضع بحث به (مشک) تعبیر کرده و کتاب را در پانزده طبله تدوین نموده بدین ترتیب:

طبله اول: در ذکر بعضی از فضائل و کمالات اهل البيت عليهم السلام.

طبله دوم: در ذکر کرامات حضرت امیر المؤمنین علی ابن ابی طالب علیه

السلام.

- طبلة سوم : در ذکر کرامات فاطمه زهرا علیها السلام.
 طبلة چهارم : در ذکر کرامات امام حسن علیه السلام.
 طبلة پنجم : در ذکر کرامات امام حسین علیه السلام.
 طبلة ششم : در ذکر کرامات امام زین العابدین علیه السلام.
 طبلة هفتم : در ذکر کرامات امام محمد باقر علیه السلام.
 طبلة هشتم : در ذکر کرامات امام جعفر صادق علیه السلام.
 طبلة نهم : در ذکر کرامات امام موسی کاظم علیه السلام.
 طبلة دهم : در ذکر کرامات امام علی بن موسی الرضا علیه السلام.
 طبلة یازدهم : در ذکر کرامات امام محمدتقی علیه السلام.
 طبلة دوازدهم : در ذکر کرامات امام علی النقی علیه السلام.
 طبلة سیزدهم : در ذکر کرامات امام حسن عسکری علیه السلام.
 طبلة چهاردهم : در ذکر حالات و کرامات امام مهدی علیه السلام.
 طبلة پانزدهم : در ذکر کرامات و مقاماتی که از بعضی اصحاب و خدام
 اهل البیت... روی نموده.

آغاز : «فوايح المسك الاذفر الذی يعطر به مشام الحامدين».
 انجام : «و در آن قریه مقرره ایست که به زیارت سام مشهور است،
 همانا که گذر سام بن نوح (ع) به آنجا افتاده و او را شهرت داده».
 نستعلیق، میرزا محمد زمان ؛ ۱۰۱۷ هـ در حاشیه تصحیح شده است.
 ۲۹۷ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه کتابخانه مدرسه علوم دینی مسجد جامع ارومیه.

(۱۸۱)

الحكمة الجديدة

(فلسفه - عربی)

(کشف الظنون ۱/۶۸۵ - هدية العارفين ۱/۳۸۵ - بروکلان، ذیل ۱/۷۶۹).

از : عز الدولة سعد بن منصور بن سعد معروف به ابن کمونه (....- ۶۷۶هـ).

کتابی است مختصر در منطق و فلسفه، که ابن کمونه آنرا بدرخواست امیر عز الدین ابن امیر یوسف الدین سنجر صاحبی، تالیف نموده است. وی پس از بحث در مسائل مربوط به منطق بطور خلاصه به بحث در امور عامه پرداخته، و کتاب را در هفت باب و هر بابی مشتمل بر هفت فصل مرتب ساخته است.

درگذشت ابن کمونه را در (۶۸۳ هـ) هم نوشته اند (بروکلان، ذیل ۱/۷۶۸).

آغاز : «قال العبد الفقير الى رحمة الله تعالى سعد بن منصور بن سعد بن الحسن بن هبة الله بن کمونه».

انجام : «فاستل اللهم ان يجعلني... و.. علی محمد واله الطيبين الطاهرين».

نستعلیق، احتمالاً بخط مؤلف، در ۶۷۶ هـ در حاشیه تصحیح شده است، قبل

از کتاب فهرست مطالب در دو برگ دارد.

۱۴۷ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد ثالث - استانبول، بشماره (۸۳۲۳۱) (فهرست

خطی عربی طوط قایی ۲/۶۵۴).

(۱۸۲)

السلوك في طبقات العلماء والملوك (تراجم - عربی)

(الاعلان بالتبويب / ۲۸۷ - مصادر التراث اليمني / ۵۶ - بروكلمان ۲ / (۱۸۴) ۲۳۴).

از : بهاء الدين ابو عبد الله محمد بن يوسف بن يعقوب الجندی الشافعی (... - ۷۳۲ هـ).

کتابی است در تراجم علماء وملوك ووزراء یمن در دو جزء، در آغاز احادیثی در فضل علماء وملوك ومقداری از سیره پیامبر اکرم (ص) را آورده است.

در این کتاب، فقهاء از صحابه وتابعین وبعد از تابعین که تا آخر سال ۷۳۰ هـ وارد یمن شده اند مذکورند، لذا از این کتاب به «طبقات فقهاء اليمن» نیز نام برده اند.

بروکلمان، وسخاوی، از مؤلف، به «محمد بن يعقوب بن يوسف جندی» نام برده اند، واین با تصریح مؤلف از نام پدرش به «والدی يوسف بن يعقوب» سازگار نیست، همچنین، بغدادی وکحاله درگذشت جندی را در ۷۲۳ هـ نوشته اند که احتمالاً اشتباهی رخ داده است (هدية العارفين ۲ / ۵۵۶ - معجم المؤلفين ۱۳ / ۳۴۴). زیرا مؤلف، از سنوات بعد از این تاریخ، بحث نموده است. نسخه حاضر مشتمل است بر تمام کتاب.

آغاز : «الحمد لله الملك العظيم... اما بعد: فلما كان علم التاريخ من العلوم المفيدة».

انجام : «وذلك من مشايخ العرب... قال في الام المنسوخ منها : انتهت نساخته الى هنا، وهو الموجود في الام المنسوخ منها وبالله التوفيق...».

نسخ. جزء اول در روز چهارشنبه سیزدهم ربیع الاول ۱۰۵۲ هـ و جزء دوم در هجدهم ذی الحجة ۱۰۵۱ هـ در حاشیه تصحیح شده است و نشانه مقابله دارد.
۳۳۳ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه چستر بیٹی - دبلین، بشماره (۳۱۱۰) (اربری، فهرست چستر بیٹی ۴۴/۱).

(۱۸۳)

لوامع الانوار العرشیه فی شرح الصحیفه السجادیه (دعا - عربی)

(ذریعه ۳۶۲/۱۸ - ریحانة الادب ۳۰۳/۱).

از: سید محمد باقر بن محمد موسوی شیرازی، معروف به ملا باشی (... - ۱۲۴۰ هـ).

شرحی است مفصل در دو مجلد بر صحیفه سجادیه، مؤلف، قبل از شروع به شرح دعاها، سند صحیفه را مفصلاً شرح کرده و پس از آن به ترتیب، بشرح دعاها پرداخته و هر دعائی را در يك لمعه مخصوص بخود قرار داده است.

نسخه حاضر، مجلد اول و مشتمل است بر لمعه اول تا آخر لمعه بیست پنجم، که مؤلف، در اوائل ربیع ۱۲۳۱ هـ از شرح آن فراغت یافته است.
آغاز: «الحمد لله الذی کان مختفياً فی غیب الهویه فی مرتبه الاحدیه... وبعد فیقول العبد ... محمد باقر ابن السید محمد من السادات الموسویه».
انجام: «قد مرّ شرحه فی اخر اللمة العشرين من دعاء مکارم الاخلاق، وقد وفقنی الله لاتمام هذه اللمة فی لیلۃ الجمعة ... وعن جمیع خلقه».

نسخ. زیبا حاج ابو طالب شیرازی، در ۱۲۴۵ هـ در حاشیه تصحیح شده است، قبل از کتاب شرحی در احوال مؤلف بقلم یکی از احفاد او به تاریخ ۲۲

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج/۱ ۱۶۷

شعبان ۱۳۹۴ نوشته شده است، همچنین فهرست مطالب دارد.

۲۸۵ برگ، ۲۹ سطر.

از نسخه کتابخانه شخصی خاندان مؤلف - شیراز.

(۱۸۴)

لوامع الانوار العرشیه فی شرح الصحیفة السجادیة. (دعا - عربی)

از : سید محمد باقر بن محمد موسوی شیرازی، معروف به ملا باشی
(... - ۱۲۴۰ هـ).

نسخه حاضر مجلد دوم کتاب، و مشتمل است بر لمعه بیست و ششم تا
لمعه پنجاه چهارم، آخر کتاب، مؤلف در روز ۱۲ شعبان ۱۲۳۲ از آن فراغت
یافته است.

آغاز : «الحمد لله الذي للجيران والاولياء سنة سنة... فيقول المستعين
للحضرة الاحدية... هذه اللمعة السادسة والعشرين من لوامع الانوار العرشية
في شرح الصحیفة السجادیة (ع).

انجام : «وعليه التوكل في البداية والنهاية... والصلوة والسلام على سيد
المرسلين وعلى اله واهل بيته الطيبين الطاهرين سيما وصيه وخليفته الحافظ لدينه
المبين».

دارای مشخصات مجلد اول.

۲۵۱ برگ، ۲۹ سطر.

(۱۸۵)

(تاریخ - عربی)

اخبار الدول وآثار الاول

(كشف الظنون ۱/۲۶ - هبة العارفين ۱/۱۵۹ - بروكلمان ۲/۳۰۱) ۳۸۸.

از: ابو العباس احمد بن يوسف بن احمد الدمشقی القرمانی (۹۳۹ هـ - ۱۰۱۹ هـ).

کتابی است تاریخی پیرامون انبیاء ومرسلین علیهم السلام وخلفاء وائمه اهل البيت (ع)، وفضائل قریش وصحابه، وخلفاء بنی امیه در شام واندلس، وخلفاء بنی العباس، وخلفاء فاطمی وغیر آنان از سلسله های مختلف، منجمله سلاطین عثمانی وصفویه، ودر باب آخر، اخبار امم ماضیه وعجائب وغرائب ومدن وبلدان را آورده است.

مؤلف، کتاب را در پنجاه واینج باب مرتب نموده وبعضی از ابواب مشتمل بر چندین فصل است، ودر روز شنبه اول محرم ۱۰۰۸ هـ از تألیف آن فراغت یافته است.

این کتاب، در سال ۱۲۸۳ هـ بطور سنگی در بغداد، ودر حاشیه «تاریخ الکامل» لابن الاثیر الجزری در ۱۲۹۰ هـ در بولاق چاپ شده است (معجم المطبوعات/ ۱۵۰۵).

آغاز: «الحمد لله على تصاریف العبر عند سماع التواریخ والسير... وسميته: اخبار الدول وآثار الأول».

انجام: «كمله ولفقه مصنفه... احمد بن يوسف بن احمد... مستهل المحرم الحرام سنة ثمان بعد الالف من الهجرة النبويه...».

تعلیق، احتمالاً بخط مؤلف، در ۱۰۰۸ هـ در حاشیه تصحیح شده وحاشیه نویسی دارد، بعضی از جاها سفید مانده که احتمال دارد نسخه مؤلف باشد، در وسط پنج برگ بخط دیگری است که بعد از مؤلف نوشته شده است.
۴۱۸ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه چستر بییتی - دبلین، بشماره (۳۱۰۹) (اربری، فهرست چستر بییتی ۴۴/۱).

(۱۸۶)

فرائد السمطین

(حدیث - عربی)

(زرکلی، اعلام ۶۱/۱ - معجم المؤلفین ۸۹/۱ - روضات الجنات ۱۷۶/۱ - ریحانة الادب ۷۶/۲).

از : شمس الدین ابراهیم بن محمد بن مؤید جوینی خراسانی شافعی
(۷۲۲-۶۴۴ هـ)^(۱).

کتابی است ارزشمند در مناقب امیر المؤمنین علی بن ابی طالب و صدیقه
کبری فاطمه زهرا و سبطین و بقیه ائمه اهل البيت عليهم السلام.
مؤلف کتاب را در دو سمط تدوین نموده است، سمط اول مشتمل است
بر هفتاد و دو باب در فضائل سید المظلومین و امام المتقین علی علیه السلام،
و سمط دوم ایضاً در هفتاد و دو باب در مناقب حضرت صدیقه و سبطین و سایر
ائمه معصومین علیهم السلام.

این کتاب بسال ۱۳۹۸ هـ در بیروت در دو مجلد چاپ شده است.
آغاز : «تبارک الذی نزل الفرقان علی عبده لیكون للعالمین نذیراً... وبعد
فالحمد لله... یقول... ابراهیم ابن محمد بن ابن المؤید الحموی».

انجام : «وافق ختم هذا الكتاب... فی ذکر الفرج المنتظر فی جمیع
الابواب... ونجز الفراغ... فی شهر الله الاصب رجب سنه ست عشرة وسبعائة
لعبد الله الفقیر الی رحمته ابراهیم بن محمد بن ابن المؤید الحموی... محمد
واهل بيته الطاهرين اجمعين».

نسخ، قدیم و نفیس، در حاشیه تصحیح شده و نشانه مقابلہ دارد، همچنین

دارای حواشی از آیه الله العظمیٰ مرعشی.

(۱) در گذشت مؤلف را در ۷۳۰ هـ نیز نوشته اند.

۱۵۶ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه - تهران، بشماره (۵۸۲) (فهرست دانشگاه، ۱۴۴۳/۵)

(۱۸۷)

مناقب علی بن ابی طالب علیه السلام (مناقب - عربی)

از: ابو الحسن علی بن محمد بن محمد واسطی جلابی شافعی، مشهور به بابن مغازلی (... ۴۸۳ هـ).

در فضائل و مناقب امیر المؤمنین علی علیه السلام، کتاب در نوع خود، بسیار ارزنده و با دقتی فراوان تنظیم شده است.

مؤلف، از اکابر علمای شافعیه قرن پنجم هجری است، سمعانی در ذیل کلمه «الجلابی» از او چنین یاد کرده: «والمشهور بهذه النسبه علی بن محمد بن محمد بن الطیب الجلابی المعروف بابن المغازلی، من اهل واسط العراق، کان فاضلاً عالماً برجالات واسط وحديثهم وکان حریصاً علی سماع الحديث وطلبه، رأیت له ذیل التاريخ لواسط وطالعه وانتخبت منه... غرق ببغداد فی دجله فی صفر سنة ۴۸۳ و حمل میتاً الی واسط ودفن بها (الانساب، چاپ، مرجلیوث ۱/۱۴۶).

این کتاب، در ۱۳۹۴ هـ بانضمام رساله «المیزان القاسط فی ترجمه مورخ واسط» از حضرت ایه الله العظمی مرعشی در تهران چاپ شده است. آغاز: «اخبّرنا الفقیه الاجل الزاهد بهاء الدین علی بن احمد بن الحسین الاکوع قراءة علیه».

انجام: «تمت المناقب والحمد لله رب العالمین مستحق الحمد والثنا وصلواته علی سیدنا محمد واله و سلامه».

نسخ، روز پنجشنبه ۱۶ ذی الحجه ۱۰۴۵ یا ۱۰۴۹ هـ از روی نسخه ایکه بنوبه خود از روی نسخهٔ أبو الحسن علی بن محمد بن الحسن بن أبی نزار بن الشرفیه واسطی بتاریخ ۱۲ شوال ۵۸۵، نوشته شده است. در حاشیه تصحیح شده و نشانهٔ بلاغ و حاشیه نویسی دارد. در اول کتاب صورت سماع و اجازهٔ یحیی بن الحسن بن الحسین بن علی بن محمد البطریق الاسدی بتاریخ غره جمادی الاولی ۵۹۶ دیده میشود. همچنین در آخر کتاب صورت اجازهٔ علی بن احمد بن الحسین الاکوع بتاریخ ذی الحجه ۶۱۲، و دیگران دیده میشود. در پایان کتاب چند برگ است، که ایه الله العظمیٰ مرعشی مد ظلّه نوشته اند: این مستدرک کتاب مناقب است و از خود این مفاظلی میباشد.

۱۶۷ برگ، سطرها مختلف.

از نسخهٔ خزانه ائمه یمن، منتقله به کتابخانهٔ اسلامی - تهران.

(۱۸۸)

مقاصد الصالحین

(دعا - فارسی)

(نوبه ۲۱/۳۸۱).

از: سید محمد باقر بن محمد موسوی شیرازی، معروف به ملا باشی (۱۲۴۰ هـ - ...).

کتابی است مفصل در ادعیه و زیارات و اعمال مستحبه.

آغاز: «الحمد لله الذی وقف علی مقاصد عباده، وجزا بکثیر نعماته علی وفق معتقد انامه».

انجام: «ویگویند لا اله الا الله محمد رسول الله علی ولی الله، اللهم

اجعلنا من شیعه ال محمد علیهم السلام، تمت الكتاب».

نسخ، جمادی الاولی ۱۲۹۲. در حاشیه تصحیح شده است. قبل از کتاب

شرح حال مؤلف و فهرست مطالب دارد.

۳۷۴ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه کتابخانه شخصی خاندان مؤلف - شیراز.

(۱۸۹)

انوار الحقایق

(کلام - عربی)

از : سید محمد باقر بن محمد موسوی شیرازی ملقب بجملا باشی (... - ۱۲۴۰ هـ).

کتابی است مفصل مشتمل بر مباحث کلامی، در یک مقدمه و پنج مقصد و یک خاتمه بدین ترتیب :

المقدمة فی الوجوه العقلية والنقلية فی الشرف... العلم الاصول الدینیة.

المقصد الاول : فی الامور العامة.

المقصد الثاني : فی معرفة الحضرة الاحدیة... صفاتها الثبوتیه والسلبیة.

المقصد الثالث : فی النبوة العامة والخاصة.

المقصد الرابع : فی الامامة المطلقة والمقیده.

المقصد الخامس : فی المعاد.

الخاتمة : فی المواعظ والنصایح.

آغاز : «الحمد لله الذی شدة نور شمس وجوده کان سبباً لاختفاء الكواكب».

انجام، افتاده : «واما اهل المعرفة فانهم يقولون ان جهنم لیست بدار حقيقة متصلة لانها صورة غضب الله كما ان الجنة صورة رحمة الله وقد ثبت ان رحمة الله ذاتیه».

نسخ، اواخر سده ۱۳ هـ قبل از کتاب شرح حال مؤلف بقلم یکی از احفاد

وی نوشته شده است.

۳۷۹ برگ، ۲۷ سطر.

از نسخه کتابخانه شخصی خاندان مؤلف - شیراز

(۱۹۰)

معارج الاحکام

(فقه - عربی)

(تذکره ۱۷۸/۲۱ - ریحانة الادب ۲/۴۲۹).

از: سید حسین بن امیر ابراهیم بن امیر محمد معصوم حسینی قزوینی
(... - ۱۲۰۸ هـ).

کتابی فقهی استدلالی مفصلی است در شرح «مسالك الافهام فی شرح شرایع الاسلام». مؤلف، قبلاً احکام عبادات را شرح نموده است، وی در حوزه درس فقهی که داشته ظاهراً کتاب «مسالك» را مدار بحث قرار داده و آراء و نظرات خود را نیز بیان میفرموده است. کتاب حاضر مقدمه مفصلی است که مؤلف، قبل از شروع به «کتاب التجاره» بیان آنها را لازم دانسته است، این مقدمه که خود کتابی بزرگ و ارزشمند میباشد مشتمل است بر شش مبحث و یک خاتمه بدین ترتیب :

المبحث الاول : فی مفاتیح مقاصد الكتاب...

المبحث الثاني : فی تعريف الفقه واصوله...

المبحث الثالث : فی ذکر طایفه من القوانين القویمه والفوائد الآتیقه...

المبحث الرابع : فی نبذة مما يتعلق بخلاصة علم الرجال...

المبحث الخامس : فی بیان الاعتماد علی مؤلفی الكتب المنتزعة منها... فی

هذا الشرح...

المبحث السادس : فی بیان طرق ثقة الاسلام... والصدوق... وشيخ الطائفة وسائر المشايخ...

الخاتمة : فی نصايح نافعة ومواعظ رائعة واصلة عن العترة الطاهرة...
 آغاز : «نحمدك اللهم على فواضل الانعام... اما بعد فيقول العبد... ابن محمد ابراهيم بن محمد معصوم حسين الحسيني».
 انجام : «انتهی ما تيسر في هذا المجلد من المقال... ويتلوه في المجلد الثاني كتاب التجارة وما يليها... في مجالس آخرها سلخ شهر محرم الحرام من شهور سنة اثنتين بعد الف ومأتين...».

نسخ، دریاوان میحت ششم، علی بن محمد نفی، در ۱۲۰۷ هـ، در حاشیه تصحیح شده و دارای بعضی حواشی با نشانه (منه سلمه الله)، بعضی از جاها بیاض دارد.

۴۲۵ برگ، ۲۶ سطر.

از نسخه کتابخانه شخصی خاندان حاج سید جوادی - قزوین.

(۱۹۱)

ذیل طبقات الحنبلیة

(ترجم - عربی)

(كشف الظنون ۱۰۹۷/۲ - هدية العارفين ۵۲۷/۱ - بروكلمان ۲ / (۱۰۷) ۱۲۹).

از : زين الدين ابو الفرج عبد الرحمن بن احمد بن رجب بغدادی حنبلی، معروف بابن رجب (۷۰۹ - ۷۹۵ هـ).

اصل كتاب «طبقات الحنبلیة» از آن : قاضی ابو الحسين محمد بن محمد بن الحسين بن خلف بن احمد بن الفراء حنبلی معروف به ابی يعلى میباشد، ابن رجب، این ذیل را برآن نوشته و تا سال ۷۵۱ هـ آنرا بترتیب وفيات تکمیل نموده است.

آغاز: «الحمد لله رب العالمین... هذا كتاب جمعته وجعلته ذيلاً على كتاب طبقات فقهاء اصحاب الامام احمد، للقاضي ابي الحسين محمد بن القاضي ابي يعلى».

انجام:

«فان كنت لا تدرى فتلك مصيبة وان كنت تدرى فالمصيبة اعظم».

نسخ، عبد القادر ابن عبد الوهاب قرنى، بیستم جهادى الاول ۸۷۵ هـ در مکه معظمه، در حاشیه تصحیح شده است، قبل از کتاب فهرست اعلام در ۱۴ برگ آمده است.

۳۲۵ برگ، ۲۷ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۸۲۸۳۸) (فهرست خطی عربی طوب قابی ۴۹۸/۳).

(۱۹۲)

المحیط الاعظم (تفسیر - عربی)

(ذریعه ۱۶۱/۲۰ - ریاض العلماء ۲۲۱/۲).

از: سید رکن الدین حیدر بن علی بن حیدر علوی حسینی آملی (ق ۸ هـ).

تفسیری است عرفانی بر قرآن کریم، مؤلف کتابهای مفصل دیگری مانند «جامع الاسرار» در مباحث عرفانی عمیق دارد، این تفسیر هم طبق سلیقه وذوق وتخصیص او آمیخته بمطالب عرفانی وتأویلات عقلی وکلمات مشایخ تصوف وعرفان است.

نسخه حاضر که از روی مجلد دوم نسخه اصل نوشته شده وتاریخ استنساخ آن معلوم نیست در این فهرست در دو قسمت وطنی دو شماره معرفی

میشود.

قسمت اول :

آغاز : « الحمد لله الذى انزل القرآن على عبده بلسان الصادق الكريم » .
انجام : « ثم تقع الشفاعه الاولى من محمد صلى الله عليه وآله وسلم فى كل شافع ان يشفع ، فيشفع الشافعون ويتقبل الله من شفاعتهم » .

نسخ ، بى تاريخ از روى نسخه مؤلف ، قبل از كتاب شرح حال مؤلف ونسب
ومعاصرین وتالیفات وی در يك صفحه بتاريخ رمضان ۱۳۸۵ بهخط حاج سيد
مصطفی خوانساری نوشته شده است .

۸۳ برگ ، ۳۴ سطر .

از نسخه : ؟

(۱۹۳)

المحيط الاعظم (تفسير - عربی)

از : سيد ركن الدين حيدر بن على بن حيدر علوى حسینی آملی (ق ۸ هـ) .

قسمت دوم :

آغاز : « من شفاعتهم ما شاء ويرد من شفاعتهم ما شاء لان الرحمة فى ذلك اليوم يبسطها الله فى قلوب الشفعاء » .

انجام : « ثم نفخ فيه من روحه كقوله : فاذا نفخت فيه من روحى ، وقوله : ونفخ فيه من روحه ، وقوله : اذا اذهان يحللها وفكر يتصرف فيها وجوارح يخدمها » .

دارای مشخصات فست اول .

۸۵ برگ ، ۳۴ سطر .

(۱۹۴)

عقد الجمان فی تاریخ اهل الزمان (تاریخ - عربی)

(کشف الظنون ۲/ ۱۱۵ - بروکلان ۲/ (۵۳) ۶۵).

از: بدرالدین محمود بن احمد بن موسیٰ العینی الحنفی (۷۶۲ - ۸۵۵ هـ).

کتاب مفصلی است در تاریخ، که بنا بنوشته حاجی خلیفه در نوزده مجلد تألیف شده است، نسخه حاضر مجلد دوم از این تاریخ است ومؤلف در روز جمعه دهم ربیع الثانی ۸۲۵ هـ از آن فراغت یافته است. آغاز: «فصل فی قصة الخلیل علیه السلام، قد ذکره الله فی القرآن فی احدى وسبعین موقعا».

انجام: «والطبقة العاشرة الرهط... والاسره اکثر من ذلك، تم الجزء الثاني من عقد الجمان فی تاریخ اهل الزمان...».

نسخ، خالد بن عثمان شافعی قادری مقدسی، غره جهادی الثاني ۱۱۴۶، ظاهراً از روی نسخه خط مؤلف، روی صفحه عنوان تملك احمد بن عبد الرحمن الكردی بتاریخ محرم ۱۱۴۷ هـ دیده میشود، همچنین در آخر دو برگ فهرست مطالب دارد.

۳۷۸ برگ، ۲۷ سطر.

از نسخه: ؟

(۱۹۵)

دفتر حساب

از: ؟

دفتری است مشتمل بر توضیحاتی درباره مزرعه علی آباد و طاجونه واقع در حومه سراجیه قم، از موقوفات آستانه مقدسه حضرت معصومه علیها السلام، و حساب دخل و خرج آن بصورت سیاق، در صفحه ۲۸ گواهی وقف بودن این مزرعه بقلم حاج سید اسماعیل مجتهد قمی و در صفحه ۲۹ گواهی وامضاء دیگر علماء وقت ذکر شده است.

آغاز: «غرض اصلی از تحریر این حساب».

انجام: «صیغه جاری شد بتاريخ یکهزار و دوست و پنجاه و نه محل مهر، افوض امری الی الله عبده محمد کاظم».

نستعلیق، نیمه سده سیزدهم هجری.

۱۵ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه: ؟

(۱۹۶)

خیر الرجال

(رجال - عربی)

(ذریعه ۷/۲۸۲).

از: شیخ بهاء الدین محمد بن شیخ ملا علی شریف لاهیجی (... - ق

۱۱ هـ).

در بیان احوال رجالی که در اسانید روایات کتاب «من لا یحضره الفقیه» شیخ صدوق ذکر شده اند، مؤلف، کتاب را بترتیب ابواب من لا یحضر، تدوین نموده و قبل از شروع، چند فصل بعنوان مقدمه پیرامون اصطلاحات متأخرین در اقسام حدیث، و مؤلفین کتب رجال و تواریخ ائمه اطهار تا حضرت ولی عصر علیهم السلام آورده است، کتاب در نوع خود ارزشمند و مشتمل بر

تحقیقات واطلاعات گرانقدری است.

آغاز افتاده : «الاحوال، لکنی اجد عزم اهل الزمان».

انجام، افتاده : «وقال السمعانی فی بیان نسبة الاسلامی : انه بفتح الهمزة

وسكون المهمله وفتح اللام، نسبة الى اسلم بن اقصى بن حارثه بن عمرو».

نستعلیق، احتمالاً سده دوازدهم هجری، در حاشیه تصحیح شده و دارای

حواشی اکثراً از خود مؤلف، در صفحه ۱۰۲ حاشیه ای بامضاء (محمد حسین

کتابدار) و در صفحه ۲۰۰ حاشیه ای بخط (محمد خلف الشیخ محمد طه نجف)

مؤلف «انتان المقال» دیده میشود.

۲۵۰ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه کتابخانه ایة الله حکیم - نجف اشرف.

(۱۹۷)

منال الطالب فی مناقب علی بن ابی طالب = (مطالب السنول فی مناقب

ال الرسول
(تاریخ - عربی)

(اعلام النبلاء ۴/ ۲۳۸ - زرکلی، اعلام ۷/ ۴۵ - هدیة العارفین ۲/ ۱۲۵ - بروکلان، ذیل ۱/ ۸۳۹).

از : کمال الدین ابو سالم محمد بن طلحة بن محمد بن الحسن النصیبی

العدوی الشافعی (۵۸۲ - ۶۵۲ هـ).

در فضائل و مناقب و کرامات، آیات و احادیث و ارده دربارۀ علی علیه

السلام، و تحقیقی جالب پیرامون کلمۀ آل الرسول و اهل البیت، و مقصود از این

کلمات.

نسخۀ حاضر که از مخطوطات نفیس این کتابخانه و قبلاً مؤلف آن

شناخته نشده است، در بازنگری مجدد و مقابله دقیق، معلوم شد: که این کتاب

عیناً همان کتاب «مطالب السنول فی مناقب آل الرسول» تالیف کمال الدین

محمد بن طلحه قرشی نصیبی عدوی شافعی از اکابر علماء، واعیان وزراء، وافاضل أدباء نیمه اول قرن هفتم هجری میباشد.

مطالب السئول، در ۱۲۸۷ هـ بطور سنگی در تهران، ودر حاشیه «تذکره الخواص» ابن جوزی، ظاهراً در لنکهور، ودر ۱۳۸۱ هـ در نجف چاپ شده است (مشار، چاپی عربی / ۸۵۸ - معجم المطبوعات / ۱۴۸) واکتون در بیروت مشغول چاپ تحقیق شده آن میباشند.

مؤلف، کتاب را دریک مقدمه مشتمل بر دو قسم ویک فاتحه ودوازده باب، مرتب نموده است.

نسخه حاضر مشتمل است بر مقدمه وفاتحه وباب اول در فضائل علی علیه السلام، که باب اول بنوبه خود دارای دوازده فصل است واین نسخه تا آخر فصل دهم را دارد.

آغاز: «الحمد لله الذی جلا الصفوة الطاهرة من آل نبیه المصطفی بأصفی المناقب».

انجام: «وضاق فضاء الارض عنهم برحبه لفقد رسول الله اذ قیل مضی».

نسخ، بدوخط، در ۶۲۰ هـ در حاشیه تصحیح شده است، روی برگ اول شرحی مبنی بر اینکه کتاب در تملك قاضی القضاة دیار یکر بوده وبعین تملك جمال الدین محمد خوزانی اصفهانی ودهگران دیده میشود.
۱۱۹ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه همین کتابخانه، بشماره (۲۱۳۳).

(۱۹۸)

التحفة اللطيفة في تاريخ المدينة الشريفة
(تاریخ - عربی)
(بروکلمان، ذیل ۳۳/۲).

از : شمس الدین، ابو الخیر محمد بن عبد الرحمن سخاوی مصری
شافعی (۸۳۱ - ۹۰۲ هـ).

کتاب نسبتاً مفصلی است در سه جزء، در تاریخ مدینه منوره و شرح حال
اکابر، و بزرگان، و علماء، و فقهاء، و قضات، و مشایخ، و امراء، و آنها که در مدینه
درس خوانده اند، بترتیب حروف معجم.

مؤلف، قبل از پرداختن باحوال اشخاص، مختصری درباره سیره پیامبر
اکرم (ص) و شرحی راجع بمسجد النبی و خصوصیات آن بیان میکند.

این کتاب در ۱۳۷۶ و ۱۳۹۹ هـ در مصر، چاپ شده است، لکن
ناشرین آن تمام نسخه مخطوطه کتاب را نیافته اند و آنچه بچاپ رسیده، تا آخر
ترجمه (محمد بن مبارک القسنطینی المغربی المالکی) است، یعنی تا آخر جزء
دوم کتاب، در حالیکه نسخه دیگری از این کتاب، که واجد مبحث کنی و نساء
بوده و تا پایان کتاب را دارد، بشماره (۴۵۱۲) مدینه خزانه سی، در کتابخانه
طوب قایی استانبول موجود است.

نسخه حاضر مشتمل است بر جزء اول و دوم.

آغاز : «الحمد لله الذي شرف المحال في الحال والاستقبال، بمن اليها
هاجر وبها حل».

انجام : «محمد بن مبارک القسنطینی المغربی المالکی... اخر الثلث
المجلد الثاني من تاريخ المدينة الشريفة لشيخنا العلامة... السخاوي القاهري

الشافعی».

نسخ، عبد الباسط ابن عبد الحفیظ ابن محمد ابن شرف الدین الحنفی، در
روز یکشنبه بیست و یکم ذی القعدة ۹۵۲ هـ در حاشیه تصحیح شده و دارای
بعضی حواشی و نشانه بلاغ میباشد.
۴۱۲ برگ، ۳۱ سطر.

از نسخه طوب قاپی، مدینه خزانه سی، استانبول، بشماره (۵۲۷ م).

(۱۹۹)

مناقب الامام الشافعی

(مناقب - عربی)

(وفیات الاعیان ۲۴۹/۴ - كشف الظنون ۱۸۴۰/۲ - هدية العارفين ۱۰۸/۲).

از : فخر الدین، ابو عبد الله محمد بن عمر رازی شافعی، معروف
بفخر رازی (۵۴۳ - ۶۰۶ هـ).

در فضائل و مناقب محمد بن ادریس شافعی، و ترجیح مذهب او بر سایر
مذاهب اهل سنت. فخر رازی این کتاب را بدرخواست جماعتی از شاگردانش
نوشته و آنرا در چهار قسم و هر قسمی مشتمل بر چند باب، و هر باب دارای
چند فصل، مرتب نموده است بدین ترتیب :

القسم الاول : فی شرح حاله علی سبیل التاریخ...

القسم الثاني : فی شرح علوم الشافعی رضی الله عنه و شرح فضائله

و مناقبه...

القسم الثالث : فی ذکر ما یدل علی کونه راجحاً علی سائر المجتهدین...

القسم الرابع : فی حکایة الوجوه التي بها يطعنون فی مذهب الشافعی...

آغاز : «قال مولانا الصدر الامام العالم العلامة فخر الملة ... ابو عبد الله

محمد بن عمر ابن الحسين الرازی».

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج ۱/ ۱۸۳

انجام : «وسلم تسليماً كثيراً، وحسبنا الله ونعم الوكيل».

نسخ، محمد الدباج ابن ابی المنصور هبة الله بن عامر... عثمانی دیباجی
محمدی، در ۶۷۹ هـ در قاهره، در حاشیه تصحیح شده و نشانهٔ مقابله دارد.
۲۹۰ برگ، ۱۳ سطر.

از نسخهٔ چستر بیتی - دبلین، بشمارهٔ (۳۷۵۰) (اربری، فهرست چستر
بیتی ۳/ ۱۰۶).

(۲۰۰)

تبیین کذب المفتری فیما نسب الی ابی الحسن الاشعری

(تراجم وکلام - عربی)

(معجم الادباء ۷۷/۱۳ - كشف الظنون ۳۴۲/۱ - هدية العارفين ۷۰۱/۱ - بروکلان
۴۰۳(۳۳۱)/۱).

از : ابو القاسم علی بن حسن بن هبة الله دمشقی شافعی، معروف بابن
عساكر (۴۹۹ - ۵۷۱ هـ).

کتابی است در دفاع از آراء و عقائد و شرح حال ابو الحسن اشعری امام
اشاعره، ضمناً مؤلف، شرح حال جماعهٔ کثیری از اعیان و مشاهیر اشاعره را
ذکر نموده است.

این کتاب در ۱۳۴۷ هـ در دمشق چاپ شده است (مشار، چاپی عربی
۱۶۰/).

آغاز : «قلل الشيخ... الحمد لله الذي منح اهل التحقيق في توحيدة
بصائر وأحلاما».

انجام : «واختم بحمدك يا كريم مقالنا - شكراً على افضالك المترادف».

نسخ، عبد الكريم بن حسن بن جعفر، در شعبان ۵۹۶ هـ برای خودش، در

حاشیه تصحیح شده وبا نسخه منقول منه مقابله شده است. روی صفحه عنوان
تملك محمد بن محمود حنفی بتاريخ ۱۰۴۸ هـ و محمد ابو الفتح المجلونی در
۱۱۷۷ هـ و دیگران دیده میشود.

۱۳۷ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه چستر بیٹی - دہلین، بشماره (۳۲۳۹) (اربری، فهرست چستر
بیٹی ۱/۱۰۱).

(۲۰۱)

مکتوب مسیو شوستر بروزنامه تایمز

از : مسیو مارگن شوستر.

مارگن شوستر امریکائی، بدرخواست دولت وقت ایران در سال ۱۳۲۹
هـ، برای تنظیم مالیه و تصدی پست خزانه داری کل بایران آمده و مشغول کار
در وزارت مالیه شده است، در اکتبر ۱۹۱۱ میلادی، روزنامه تایمز لندن
مقاله‌ای در مورد اظهارات شوستر، راجع بضدیت دولتین روس و انگلیس با
اصلاح مالیه ایران درج میکند، مسٹر شوستر، این مکتوب را در ۲۱ / اکتبر
۱۹۱۱ مطابق با ۲۷ شوال ۱۳۲۹ هـ، در جواب روزنامه تایمز نوشته است.
آغاز: «آقای مدیر روزنامه طایمس، بموجب تلگراف روز از لندن...»
انجام: «لذا امیدوارم که روزنامه طایمس... در اینگونه بیانات من راجع
برفتار بعضی از دول نسبت بایران، خارج از انصاف و عاری از صحت است،
تکذیب خواهد نمود. امضاء: مارگن شوستر، خزانه دار کل ایران».

نستعلیق، ۲۷ شوال ۱۳۲۹ هـ

۷ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه سید حسن تقی زاده.

(۲۰۲)

التراجم السنیة فی تراجم الحنفیة. (تراجم - عربی)

(کشف الظنون، ۱/ ۳۹۴ - معجم المؤلفین، ۳/ ۹۱).

از : تقی الدین بن عبد القادر تمیمی غزی مصری، حنفی (۹۵۰ - ۱۰۱۰ هـ).

در شرح احوال اکابر از علماء ومصنفین و بزرگان حنفیة، بترتیب حروف معجم، مؤلف در این کتاب، تفصیلاً درباره، اخبار و فضائل و مناقب و مؤلفات و مصنفات و محاسن اشعار و وو آنها بحث میکند.

او در تالیف این کتاب، از کتب تواریخ و تراجم و طبقات مانند : تاریخ بغداد، ووفیات الاعیان، و تاریخ ابن کثیر، والدرر الکامنة، و طبقات المفسرین سیوطی، و طبقات الحنفیة شیخ عبد القادر قرشی، و یتیمۃ الدهر ثعالبی، و وافی بالوفیات و اعیان العصر صفدی، و مرآة الزمان سبط ابن جوزی، و غیر آن، استفاده نموده است.

مؤلف، کتاب را بنام سلطان زمان خود «سلطان مراد بن سلطان سلیم» عثمانی، تألیف نموده است. در آغاز دارای مقدمه ای است مشتمل بر چند باب، در فضیلت سلطان مراد و فوائد مهمه ای مربوط بفن تاریخ و غیر آن. حاجی خلیفه کتاب را «التراجم السنیة فی طبقات الحنفیة» و کماله و بغدادی آنرا «الطبقات السنیة فی تراجم السادة الحنفیة» نامیده اند (کشف الظنون، ۱/ ۳۹۴ - معجم المؤلفین، ۳/ ۹۱ - هدیة العارفین، ۱/ ۲۴۵).

آغاز : «الحمد لله الذی ارسل رسوله بالهدی و دین الحق... و بعد، فان النجاة فی الدارین، و السعادة فی الحالین، و الاتباع بالاحسان و الاحسان باتباع

الاعیان، فعلیه بطریقه من سلف من الائمه المهتدين».

انجام : «تمت تألیف هذا الكتاب وجمع ما فيه من تراجم الاصحاب...
بعون الملك الوهاب، على يد جامعه الواثق... تقی الدین بن عبد القادر الداری
القاضی یومئذ بمدينه... من شهور سنة ۹۸۹».

نسخ، احتمالاً بخط مؤلف، در حاشیه توضیح شده و حاشیه نویسی و عناوین
دارد، روی برگ عنوان تملک ابو الفضل شهر پره چلبی زاده دیده میشود.
۵۶۱ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۲۸۳۴. A)

(۲۰۳)

مجموعه

۱- الاجازه الكبيرة (۱- ۳۶)
(اجازه - عربی)
از: سید عبد الله بن نور الدین بن نعمت الله موسوی جزائری (۱۱۱۲
- ۱۱۷۳ هـ).

از جمله کتب ارزنده‌ای است که علماء امامیه رضوان الله علیهم
اجمعین در این باب نوشته اند. این اجازه را مجیز برای دو نفر از شخصیت‌های
علمی معاصر خودش - شیخ محمد بن کرم الله حویزی، ۲ - شیخ ابراهیم بن
خواجه عبد الله بن کرم الله حویزی، بتاریخ یکشنبه دوم جمادی الثانی ۱۱۶۸
هـ نوشته است.

این کتاب نفیس در ۱۴۰۹ هـ برای اولین بار، توسط همین کتابخانه
چاپ شده است.

آغاز : «الحمد لله المتواترة نعماته... وبعد فبقول... عبد الله بن نور

الدین بن نعمۃ الله بن عبد الله الحسینی الموسوی الجزائري التستری».
انجام : «وکتب الفقیر عبد الله بن نور الدین... اصیل یوم الاحد الثانی
جمادی الثانیہ سنۃ ثمان وستین بعد المائۃ والفس، والحمد لله اولاً وآخراً».

۲ - التحفة النورية {۳۷- ۵۲}.

از : سید عبد الله بن سید نور الدین بن نعمۃ الله موسوی جزائری
(۱۱۱۲ - ۱۱۷۳ هـ).

رسالہ ایست مشتمل بر ده مسئلہ و ہر مسئلہ مربوط بعلمی خاص،
بسبک رسالۃ «انموذج» جلال الدین دوانی، و «العشرة الکاملہ» قاضی نور الله
شوشتری. مؤلف کتاب را پدر خود نوشتہ و در سوم محرم ۱۱۴۴ هـ از آن
فراغت یافتہ است.

آغاز : «اما بعد حمد الله علی فضله المبین... هذه رسالة حفیفة وعجالة
منیفة... وسميتها : التحفة النورية».

انجام : «ولنقطع الکلام... وکتب اضعف الوری عبد الله بن نور
الدین... ثالث محرم الحرام من السنة الرابعة والاربعةین بعد المائۃ والالف
الهجریه...».

نسخ، سید مرتضیٰ بن سید محمد جعفر موسوی جزائری، ۲۵ رجب ۱۳۹۴.

قبل از کتاب دوم، صورت تقریظی است از پدر مؤلف درباره کتاب.

۵۴ برگ، ۱۶ سطر.

از نسخہ کتابخانہ شخصی.

(۲۰۴)

المصباح المضيء فی کتاب النبی الامی ورسله الی ملوک الارض

(ترجمہ - عربی)

کشف الظنون ۲/ ۱۷۱۰ - هدية العارفين ۱/ ۴۶۷ - بروکلان ۲/ (۷۲) ۸۶).

از: عبد الله بن حديدہ انصارى خزرجى مصرى (قرن ۸ هـ).
کتابى است پيرامون کتاب و فرستادگان و نامه‌هاى پيامبر اکرم (ص).
مؤلف، کتاب را در دو قسمت مرتب نموده، قسمت اول، در ذکر کتاب
و نويسندگاني که در محضر رسول گرامى اسلام بوده‌اند. و عدد آنها را چهل و چهار
نفر دانسته.

قسمت دوم، درباره رسولان و فرستادگان و نامه‌هاى آنحضرت براى
ملوك و سلاطين، ارسال فرموده‌اند. مؤلف، در روز جمعه چهارم ذى القعدة ۷۹۹
هـ از ليف آن فراغت يافته است.

آغاز: «الحمد لله الملك الديان، ذى العزة والسلطان، قاهر الجبابرة».
انجام: «يقول مؤلفه عيد الله... المعروف بابن حديدہ الانصارى الخزرجى
المقدسى ثم المصرى: فرغت من تأليفه ضحى يوم الجمعة... بالحنانقاء
الصلاحية... رحم الله واقفها رحمة واسعة».

نسخ، احمد بن خطاب بن عمر، در روز شنبه پنجم صفر ۹۹۲ هـ در حاشيه
تصحيح شده است.

۱۵۴ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه اسكوريال - مادريد، بشماره (۱۷۴۲) (فهرست خطى
اسكوريال ۳/ ۲۵۱).

(۲۰۵)

الناسخ والمنسوخ. (علوم قرآن - عربى)

(مجمع الادبا، ۱۹/ ۲۷۵ - كشف الظنون، ۲/ ۱۹۲۱ - مجمع المؤلفين، ۱۳/ ۱۳۸).

از: ابو القاسم، هبة الله بن سلامة بن نصر بن على بغدادى نحوى (...)

۴۱۰ هـ).

مؤلف، بعد از مقدمه، آیات ناسخه و منسوخه را بترتیب سوره‌های قرآن کریم، مورد بحث و بررسی قرار داده است.
آغاز: «قال: الشيخ الامام ابی القاسم، هبة الله بن سلامة... المفسر، الحمد لله الذي هدانا...».

انجام: «ونسأل الله ان يوفقنا للصواب، أنه قريب موفق لما يشاء وهو حسبنا ونعم الوكيل وصلى الله على سيدنا محمد واله...».

نسخ، بحی بن احمد بن عبد المنعم، روز یکشنبه بیست و نهم ذی الحجة ۸۴۹ هـ، در آخر دو برگ پیرامون مذاکره منصور، خلیفه عباسی با شخص دیگری، در مسجد الحرام راجع بمسائل اجتماعی، تحریر یافته است.
۵۰ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه اسکوریال - مادرید، بشماره (۱۴۳۹) (فهرست خطی عربی اسکوریال، ۸۰/۳).

(۲۰۶)

نسمة السحر فی ذکر من تشیع وشعر (تراجم - عربی)

(الهدر الطالع ۳۷۲/۲ - ذریعة ۲۴/ ۱۵۲ - نفحات العنبر ۳ / مخطوط).

از: ضیاء الدین، یوسف بن یحیی بن حسین بن المؤید بالله محمد بن قاسم یمانی صنعائی (۱۰۷۸ - ۱۱۲۱ هـ).

بشماره (۶) رجوع شود.

نسخه حاضر مشتمل است بر تمام کتاب.

نسخ، جزء اول، بخط مؤلف، جزء دوم بخط چند نفر از روی نسخه اصل، در حاشیه تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد، قبل از کتاب صورت تفریطی است که قاضی جمال الدین علی بن صالح بن محمد بر کتاب نوشته است، همچنین فهرست مطالب دارد.

۴۰۵ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه علی امیری، کتابخانه ملت - استانبول، بشماره (۲۳۹۳).

(۲۰۷)

الحداثق الوردیه فی مناقب ائمة الزیدیه (تاریخ - عربی)

بروکلان ۱/۳۲۵(۳۹۷) - معجم المؤلفین ۸۳/۴ - مصادر التراث الیمنی فی المتحف الیرطانی

(۲۶/)

از : حسام الدین ابو عبد الله حمید بن احمد المَحَلّی، الوادعی
الهمدانی، الشہید (... - ۶۵۲ هـ).

در بیان احوال، ومناقب، واخبار، وآثار منظوم ومثور ائمه زیدیه، در دو سفر. مؤلف، در آغاز، فصلی متضمن بر احادیث در فضیلت عتره نبویه علیهم السلام ذکر نموده، ویس از آن، بسیره امام امیر المؤمنین علی علیه السلام پرداخته وتا سیره، المنصور بالله عبد الله بن حمزه متوفی بسال ۶۱۴ هـ در حیات مؤلف، کتاب را ادامه داده است، ودر خاتمه قصائد واشعارى از کمیت، وفرزدق، ودعبل بن علی خزاعی، وابن الرومی، وقاضی تنوخى أبی القاسم علی بن محمد، وأبى فراس الهمدانی، که در فضیلت وعظمت اهل بیت علیهم السلام سروده اند ذکر نموده است.

نسخه حاضر تمام کتاب را از اول سفر اول، تا آخر سفر دوم دربر دارد.
آغاز: «الحمد لله الذى افاض علينا انوار الهدایة».

انجام: «وهذا آخر ما ذكره فى هذا الكتاب الموسوم بالحداثق الوردیه... ونسأله الصلوة علی محمد واله خیر ال وحسبنا الله ونعم الوکیل».

نسخ، محمد بن سلیمان، شب دوشنبه هفتم رجب ۱۰۰۹ هـ در حاشیه

تصحیح شده و دارای بعضی حواشی و نشانهٔ بلاغ در پایان سفر اول بتاریخ
جہادی الثانی و در پایان سفر دوم بتاریخ رجب ۱۰۳۴ هـ میباشد، بعد از کتاب
چندین برگ مطالب دیگر آمده.
۳۲۲ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخهٔ چستر بیٹی - دبلین، بشمارهٔ (۳۸۳۷) (اریری، فهرست چستر
بیٹی ۴/۲۶).

(۲۰۸)

الحداثق الوردیة فی مناقب ائمة الزیدیة (تاریخ - عربی)
از : حسام الدین ابو عبد الله حمید بن احمد المَحَلّی، الوادعی،
الهمدانی، الشہید (... - ۶۵۲ هـ).

نسخهٔ حاضر، سفر اول کتاب است و بعد از مقدمه از سیرهٔ امیر المؤمنین
علی علیه السلام شروع، و بسیرهٔ ابو السرایا محمد بن ابراهیم معروف بابن
طباطبا، ختم می‌شود.

نسخ، ذی القعدة ۹۷۲ هـ، در حاشیه تصحیح شده است، دارای نشانهٔ بلاغ
بتاریخ روز دوشنبه هفتم صفر ۹۷۳ هـ میباشد.
۱۹۸ برگ، سطرها مختلف.

از نسخهٔ موزۀ بریتانیا - لندن، بشمارهٔ (OR. ۳۸۱۲) (ریو / ۳۲۹،
شمارهٔ ۵۳۳).

(۲۰۹)

الحداثق الوردیة فی مناقب ائمة الزیدیة (تاریخ - عربی)
از : حسام الدین ابو عبد الله حمید بن احمد المَحَلّی، الوادعی،

الهمدانی، الشهيد (... - ۶۵۲ هـ).

نسخه حاضر، سفر دوم کتاب است و در پایان سه صفحه بعنوان مستدرک بآن اضافه شده است.

گرچه (دکتر لطفی عبد البديع) فهرست نگار معهد المخطوطات العربية مصر، در تعریف این نسخه، نوشته است: ويلي هذا الجزء لواحق الحدائق الوردية بتراجم أعظم الائمة الدعاة من العرة النبوية، وذكر وفيات اكابر العلماء والعظماء والحوادث التاريخية بالبلاد اليمنية (فهرس المخطوطات المصورة التاريخ ۱۱۴/۲) لكن در آخر نسخه عكسی این کتابخانه، فقط، عنوان این لواحق را دارد.

آغاز: «القاسم بن ابراهيم عليه السلام، هو ابو محمد القاسم بن ابراهيم بن اسماعيل بن الحسن بن الحسن بن علي بن ابي طالب عليهم السلام». انجام: «ويلي هذه الوريقات، لواحق الحدائق الوردية... من اول القرن السابع الهجرى الى آخر سنة ۱۳۵۰، الف وثلاثمائة وخمسين لاحقر الورى محمد بن محمد بن يحيى».

نسخ، در ۱۳۵۱ هـ بدستور عز الدين محمد بن محمد بن يحيى زباره يمني، در حاشيه تصحيح شده است، قبل از كتاب شرح حال مؤلف بخط سيد محمد زباره در شب اول رمضان ۱۳۵۱ هـ نوشته شده است. همچنين فهرست مطالب در دو صفحه آمده.

۱۱۰ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه سيد محمد بن محمد بن يحيى زباره يمني - صنعاء.

(۲۱۰)

(حديث - عربي)

سنن أبي داود

(كشف الظنون ۱۰۰۴/۲ - وفيات الاعيان ۴۰۴/۲ - بروكلمان ۱/۱ (۱۶۱) ۱۶۸).

از: ابو داود سلیمان بن الأشعث ازدی سجستانی (۲۰۲ - ۲۷۵ هـ).
یکی از مجامیع حدیثی معتبر نزد اهل سنت است، مؤلف میگوید: من
پانصد هزار حدیث از پیامبر اکرم (ص) نوشتم، سپس از میان تمام آنها چهار
هزار و هشت حدیث صحیح و نظیر آن را انتخاب نموده و در این کتاب قرار دادم.
نسخه حاضر جزء سوم این کتاب است.
آغاز: «باب فی الاسیر مکره علی الکفر، حدیثا ابو داود سلیمان بن
الأشعث السجستانی».

انجام: «عن جابر، ان رسول الله (ص) اخذ بيد مجذوم... وقال: كل
ثقة بالله وتوكلا عليه».

نسخ، سده هفتم هجری، در حاشیه تصحیح شده و با نسخه منقول منه مقابله
شده است، دارای چند ساع که آخرین آنها بتاریخ روز یکشنبه بیستم ربیع
الاول ۶۵۵ هـ است، روی برگ عنوان تملك فیض الله افندی بتاریخ ۱۱۰۷
هـ دیده میشود.
۱۸۲ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه فیض الله افندی، کتابخانه ملت - استانبول، بشماره (۳۳۴).

(۲۱۱)

الفصول المنتزعة = (الفصول المدینه)
(مؤلفات الفارابی / ۳۳۵ - ذریعه ۲۴۴/۱۶ - الوافی بالوفیات ۱/۱۱۰).

از: ابو نصر محمد بن محمد بن طرخان فارابی (... - ۳۳۹ هـ).
منتخباتی است از گفتار قدماء در تدبیر مدن، با عناوین (فصل، فصل).
در نسخه حاضر، عنوان کتاب «الفصول الحکمیة» نوشته شده است.
آغاز: «فصول منتزعة من اقوال القدماء فی تدبیر المدن وما تصلح به،

للشیخ الامام ابی نصر محمد بن محمد الفارابی...».

انجام : «فصل، محصول الغافل والمتغافل واحد... کملت الفصول
المنتزعة من اقاویل القدماء...».

نسخ، ابراهیم بن محمد بن یحیی، یازدهم ربیع الاول ۷۰۴ هـ درمنهور از
توابع حیره.

۲۹ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه چستر بییتی - دبلین، بشماره (۳۷۱۴) (اربری، فهرست خطی
عربی همانجا، ۹۳/۳).

(۲۱۲)

الحقایق فی التفسیر (تفسیر - عربی)

(کشف الظنون ۶۷۲/۱ - زرکلی، الاعلام ۳۳۰/۶ - معجم المؤلفین ۲۵۸/۹ - سزگین ۲/۲۹۷).

از : ابو عبد الرحمن محمد بن حسین ازدی سلمی نیشابوری صوفی
شافعی (۳۲۵ - ۴۱۲ هـ).

در تفسیر قرآن کریم، بر طبق مشرب صوفیه، مؤلف که خود از مشاهیر
مشایخ صوفیه است، میگوید : چون بقیه مفسرین، فقط بتفسیر ظواهر آیات
قرآن پرداخته‌اند، لذا وی این تفسیر را در فهم حقایق قرآن نوشته است. ابن
جوzy و دیگران، راجع باین تفسیر، بسیار بر او تاخته‌اند.

نسخه حاضر، تقریباً نیمی از کتاب و مشتمل است بر تفسیر سورة مریم
تا آخر قرآن.

آغاز افتاده : «یا زکریا إنا نیشرك بغلام اسمهُ یحیی لم نجعل لَهُ من قَبْلُ
سَمِیًّا» [سوره مریم آیه ۷].

انجام افتاده : «سورة الناس،... الوسواس یقع فی اصول الدین...».

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج/۱ ۱۹۵

نسخ، بد خط، سده ششم هجری، از برگ ۲۳ تا ۴۷ و از ۲۰۳ تا آخر نو نویس است.

۲۱۲ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه چستر بیٹی - دبلین، بشماره (۳۷۸۷) (اربری، فهرست خطی عربی چستر بیٹی ۱۱/۴).

(۲۱۳)

مناهج التّوَسُّل فی مباحج التّرسُّل (عرفان - عربی)

(کشف الظنون ۱۸۴۵/۲ - هدیه العارفین ۵۳۱/۱ - بروکلان ۲/ (۲۳۲) - ۳۰).

از: عبد الرحمن بن محمد بن علی بسطامی انطاکی حنفی (... - ۸۵۸ هـ).

کتابی است در مطالب عرفانی، مشتمل بر چهل و شش لطیفه مؤلف، مطالب بسیاری از گفتار اخوان الصفا و خلان الوفا را آورده است.

آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم... وبعد فالعید... عید الرحمن بن محمد بن علی بن احمد الحنفی مذهباً البسطامی مشرباً».

انجام: «والحمد لله بلا غایه، وله الشکر بلا نهایه، وصلى الله على من جوامع اخباره ربانيه، ولوامع انواره رحمانيه، سيدنا محمد وعلى اله وصحبه وسلم».

نسخ، احتمالاً سده ۱۲ هـ، در حاشیه تصحیح شده است، روی برگ عنوان و قفنامه کتاب بخط واقف ابراهیم الشریف الحسینی و مهر مربع او دیده میشود.

۹۸ برگ، ۱۱ سطر.

از نسخه کتابخانه مدرسه نازی - خوی.

(۲۱۴)

رسالة أبي غالب الزراري

(رجال - عربی)

(فريعه ۷/۱۱).

از : احمد بن محمد بن محمد بن سليمان الشيباني الزراري (... - ق ۴ هـ).

رساله ایست مشتمل بر مختصری از احوال آل ائمه، و اجازه روایت کتبی که مؤلف نام برده است، ابو غالب شیبانی، این رساله و اجازه را به فرزند فرزندش «محمد بن عبد الله بن احمد» نوشته، و ابو عبد الله حسین بن عبد الله بن ابراهیم واسطی، آنرا روایت نموده است.

این رساله، ضمن مجموعه دوم از «نفائس المخطوطات» چاپ شده است (فريعه ۸/۱۱).

آغاز : «حدثنا ابو عبد الله الحسين بن عبد الله بن ابراهيم الواسطي». انجام : «ابو حمزه البطائي اسمه سالم روى عنه ان صاع يوسف (ع) يصوت بصوت حسن، واحد واثنين».

نسخ، سده ۱۳ هـ، در حاشیه تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد.

۱۵ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه آستان قدس رضوی، بشماره (رجال / ۷۹).

(۲۱۵)

کتابچه جغرافیای چراغان

(جغرافی - فارسی)

از : محمد رضا ابن جعفر و صاف.

پیرامون اوضاع جزئی و کلی، و قدیم و جدید، و جغرافیای طبیعی و انسانی
 قصبة بیدگل، مؤلف ظاهراً کتاب را بدستور میرزا حسین خان معتمد السلطان
 تألیف نموده و آنرا «جغرافیای بیدگل موسوم بچراغان» نام نهاده. کتاب مشتمل
 است بر يك چهل چراغ و دو جار و دوازده دیوار کوب، مؤلف با ذوقی خاص همه
 مطالب مربوطه را در ذیل این چند عنوان بیان نموده.

آغاز: «هو الله تعالى... بیدگل قریه ایست از قراء شهابیه قشلاقیه بلده
 کاشان و در واقع در يك فرسخی آن».

انجام:

«وصاف در این سرای بستان خواند همچون هزار دستان».

نستعلیق، میرزا ابو القاسم طباطبائی، سه شنبه پنجم رجب ۱۳۰۱ هـ.

۱۶۳ برگ، ۱۲ سطر.

از نسخه: ؟

(۲۱۶)

الثغور الباسمة فی مناقب السیدة فاطمة

(حدیث - عربی)

(کشف الظنون ۵۲۱/۱ - هدیة العارفین ۵۳۷/۱ - بروکلان ۲/ (۱۴۲) ۱۸۵).

از: جلال الدین عبد الرحمن بن ابی بکر سیوطی شافعی (۸۴۹ -

۹۱۱ هـ).

رساله مختصریست پیرامون پاره ای از فضائل و مناقب سیده النساء

العالمین صدیقه کبری فاطمه زهرا علیها السلام.

سیوطی که از دانشمندان بنام اهل سنت است، این احادیث را با ذکر

مأخذ آنها از صحاح ششگانه و دیگر کتب معتبره نوشته است. این رساله اخیراً

در بیروت چاپ شده است.

آغاز: «الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى، اخبرني شيخني شيخ الاسلام والمسلمين تقي الدين الشمني».

انجام :

«يا خاتم الرسل المبارك صنواه صلى عليك منزل الفرقان».

نسخ، ابراهيم بن سليمان بن محمد بن عبد العزيز الحنفی، روز پنجمه هشتم صفر ۱۰۷۶ در دمشق.
 ۵ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه: ؟

(۲۱۷)

بشارة الشيعة

(اعتقادات - عربی)

(نبره ۱۱۵/۳ - ریحانة الادب ۴/۳۷۵).

از: مولی محسن فیض کاشانی (... - ۱۰۹۱ هـ).

کتابی است در تعیین فرقه ناجیه از امت اسلامی، مؤلف، با بیانی شیوا در طی چهل بشارت اثبات نموده، که شیعه اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام همانا فرقه ناجیه هستند که بشارت به بهشت داده شده‌اند. وی در ۱۰۸۱ هـ از تألیف آن فراغت یافته است.

این کتاب، بانضمام «مرآة الاخرة، وضياء القلوب» خود فیض، در ۱۳۰۳

و ۱۳۱۱ ق در تهران چاپ شده است (مشار، چاپی عربی / ۱۲۷).

آغاز: «الحمد لله على ما هدانا لمعرفة احسن القول... اما بعد فيقول محمد بن مرتضى المدعو بمحسن... هذا كتاب بشارة الشيعة».

انجام: «قد تمت البشارات، بدل الله بالاهتداء بهاسياتنا حسنات بمنه

وجوده».

نسخ، محرم ۱۰۸۳ هـ، بدستور علم الهدی فرزند مؤلف، از روی نسخه اصل
بخط فیض در کاشان، در حاشیه تصحیح شده و دارای بعضی حواشی از مؤلف
با نشانه (منه دام فیضه) روی برگ آخر، علم الهدی شرحی در مورد نسخه بخط
خود نوشته است، روی برگ اول و آخر مهر بیضوی واقف با سجع (حسن
صدرزاده خوئی) بتاریخ ۱۳۴۷ دیده می شود.
۶۲ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه مدرسه نهازی - خوی.

(۲۱۸)

وقف نامه

(وقف نامه - فارسی)

از : علویه زبیده بیکم دختر شاه سلیمان صفوی.

این بانو بشرحی که می آید، تمام املاک و قراء و مزارع و مستغلات و باغات
خود را وقف شرعی و حبس مؤبد نموده، که مقداری صرف حفظ شعائر حسینی
علیه السلام و بقیه وقف اولاد ذکور از نسل سید میرزا محمد باقر و اولاد اولاد
او، بتفصیل دقیق و منظمی که در متن وقفنامه آمده است. این وقفنامه را بزرگان
علماء وقت گواهی و امضاء نموده، و بعضی از آنان مانند مرحوم مجلسی صیغه
وقف در حضورشان جاری شده است.

تاریخ تنظیم این وقفنامه، ذیحجه سال ۱۱۰۷ قمری می باشد. در حال
حاضر طبق تصریح وقفنامه تولیت این موقوفات بمرجع عالیقدر حضرت ایه
الله العظمیٰ مرعشی نجفی مد ظلّه العالی که سلسله نسبشان بشخصیت
عظیم الشان، سلطان العلماء خلیفه سلطان منتهی میشود، مربوط است.
رقبات موقوفه .

۱ - کل شش دانگ قریه «پردشاه» فریدن از نواحی اصفهان با جمیع

توابع ولواحق آن از اراضی و صحاری و مزارع و انهار و عیون و دهکده و مراتع و آب کاری و دیم کاری و غیره.

۲ : تمامی پانزده حبه از جمله هفتاد و دو حبه از کل شش دانگ قریه «خیر آباد» مشهور بشاه بلاغی از محال فریدن، با جمیع توابع.

۳ : کل شش دانگ قریه «شادان و مزرعه چاهک» از توابع کرون سفلی از نواحی اصفهان، با جمیع توابع.

۴ : تمامی دوازده حبه از شش دانگ مزرعه «چه لتجان» از بلوکات اصفهان، با جمیع توابع.

۵ : شش حبه از شش دانگ قریه «طاد لتجان» از بلوکات اصفهان، با جمیع توابع.

۶ : کل شش دانگ، دو مزرعه بنامهای «۱ - هویه مشهور بحیدر آباد ۲ - زنه» واقع در کراچ از بلوکات اصفهان، با جمیع لواحق.

۷ : کل شش دانگ قریه «حسن آباد دره» از توابع برخوار، از بلوکات اصفهان، با جمیع لواحق.

۸ : کل شش دانگ یگدر ب باغ مشجر واقع در قریه الیادان ماربین از بلوکات اصفهان معروف به «باغ سلطان العلماء خلیفه سلطان» با جمیع لواحق بمساحت هیجده جریب.

۹ : کل شش دانگ قریه «خاوه» از بلوک قهستان از محال دارالمؤمنین قم، با جمیع توابع شرعیه از مضافات، وقتوات، وجداول، و انهار، و اراضی، و صحاری، و مراتع، و معالف، و دهکده، و عمارات.

۱۰ : کل شش دانگ قریه «بوره» از بلوک قهستان از محال قم، با جمیع توابع و لواحق بنهج قریه خاوه.

۱۱ : کل شش دانگ یگ باب یخچال مشهور به «یخچال بابا حسن»

در محله باب القصر اصفهان، با جمیع لواحق.

۱۲ : همگی و تمامی کل «چهار سوق با نه چشمه طاق که از سه طرف معبر عام است، و دکاکین طرفین که عبارت از بیست و یکباب دکان، با کارخانه شاعی و پیش دکان» واقع در محله باب القصر اصفهان، با جمیع توابع و لواحق.

آغاز : «الحمد لله الذی وفق السعداء من عبیده بالخیرات».

انجام : «وصیغه شرعیّه بالعربیّه و الفارسیّه جاری و واقع گردید، و حرر ذلك فی ثانی عشر شهر رجب المرجب من شهور الاثنین والتسعين بعد الالف من الهجرة المقدسه النبویه».

نسخ. بسیار زیبا، از روی نسخه اصل که در ذی الحجه ۱۱۰۷ هـ نوشته شده است، در اول و آخر، صورت مهر و امضاء علامه مجلسی، و آقا جمال خوانساری و بسیاری از علماء بزرگ زمان با تاریخهای مختلف دیده میشود، همچنین صورت امضاء و مهر شاه سلیمان صفوی در اول با سجع (بنده شاه ولایت سلیمان) و در خاتمه صورت مهر واقفه با سجع

اگر چه بگیتی بدو فلك رائم ز نسل فاطمه دختر سلیمانم

دیده میشود، در آغاز امضاء و مهر عده ای از علماء اوائل قرن سیزدهم هجری

که این نسخه را با نسخه اصل مقابله نموده اند دیده میشود.

۳۷ لوحه، ۶ سطر.

از نسخه خاندان خلیفه سلطان در اصفهان.

(۲۱۹)

(وقفنامه - فارسی)

وقفنامه

از : علویه زبیده بیکم دختر شاه سلیمان صفوی.

این نسخه تصویر مکرر نسخه شماره (۲۱۸) است، با این تفاوت که در آخر چند لوحه اضافه دارد، مشتمل بر تصدیق و کواهی عده ای از علماء

بزرگ که صورت هر کدام با اسم ومهر وتاریخ مشخص است.

(۲۲۰)

وقفنامه

(فارسی)

از : امیر شجاع الدین محمود بن علی حسینی مرعشی خلیفه سلطان
(ق / ۱۰ هـ).

واقف، جد علا الدین حسین مرعشی، معروف بسلطان العلماء میباشد، وی که از اکابر علماء وقت بوده است مزارعی را در اطراف اصفهان، که شرح رقبات آن مذکور خواهد شد، جهت امور خیریه وصرف در عتبات عالیات، جهت زوار وطلاب علوم دینیہ وغیر آن بنهج مذکور در متن وقفنامه، وقف نموده است. هشت موضع از این موقوفات در ناحیہ جرقویه، وبقیه در اماکن دیگر است.

رقبات موقوفه:

۱ - مزرعه اکبر آباد، محدود باراضی نیکان وبمزرعه حسن آباد وبمفازه از دو جانب.

۲ - مزرعه شجاع آباد، محدود بطریق دولت آباد وبقناة مدح آباد وبمفازه از جانبین.

۳ - مزرعه محمودآباد، نزدیک به محمد آباد ومحدود بجبل ورودخانه ومفازه.

۴ - مزرعه نصیر آباد، نزدیک به نیک آباد ومحدود برودخانه وبمفازه از سه جانب.

۵ - مزرعه مدح آباد، در زیر شجاع آباد ومحدود بآن وبمزرعه رکن آباد وبقنات ومزرعه تراب آباد وبمفازه.

۶ - مزرعه سید آباد، فیما بین بیکان وداغر خوان، محمود بمفازه از چهار جانب.

۷ - مزرعه سعادت، محدود بمزرعه دولت آباد وشجاع آباد وبطریق فتح آباد وبمفازه.

۸ - مزرعه رفیع آباد، محدود بمزرعه هدایت آباد ومزرعه زران وبمزرعه کوهک وبمفازه.

۹ - موضعی واقع میانه قارنه واندنان ودادنان واراخی قهنویه.

۱۰ - ملک آباد رود بارلنجان، محدود بزنده رود وبجیل از سه جانب.

۱۱ - موضعی واقع در ناحیه کندمان ومزدج اول شجاع آباد کزک...

۱۲ - سه مزرعه باسامی (هفت چشمه، وسیابجان، ودهق) متصل بیکدیگر ومحدودات به جبل وبه کتک.

تاریخ نگارش وقفنامه، نیمه ماه صفر سال ۹۸۳ هـ میباشد وصیغه وقف در محضر مبارک شیخ بهائی ودیگر اکابر علماء وقت جاری شده است.

آغاز : «بسمه سبحانه... وقف العبد الانس بمولاه الایس عما سواه قربة الیه تعالی وطلبا لرضاء الموقوفات المرفقات».

انجام : «وکتب الاحرف بیده الفاتیه... الفقیر الی الفنی شجاع بن علی

الحسینی... منتصف شهر صفر ثلث وثمانین وتسعمائه الهجریه النبویه».

نستطبق، نیمه صفر ۹۸۳ هـ، روی برگ اول خط مبارک شیخ بهائی دال بر

اجرای صیغه وقف وهمچنین مرقومه مولا محمد مؤمن ودیگر علماء دیده میشود، در

پایان نیز مرقومه عده ای از بزرگان علماء مبنی بر صحت وقف، مانند : محمد بن

حسین بن محمد شهیر باقا ملا کرانی، ومحمد جعفر اندرمانی، وحسن بن احمد

بابا شیخ، وابو نراب بن فتح الله حسینی، ومحمد زمان الحسینی ودیگران دیده

میشود. در پایان چند صفحه مشتمل بر اسامی موقوفاتی که تولیت آنها با سلطان

العلماء بوده از قبیل املاک ومزارع ومستغلات در داخل شهر اصفهان، فهرست وار

در شش صفحه آمده است.

۱۰ صفحه، سطرها مختلف.

از نسخه خاندان خلیفه سلطان در اصفهان.

(۲۲۱)

البديع في رسم مصحف عثمان بن عفان (ادبیات - عربی)

(هدية العارفين ۷۰/۲ - معجم المؤلفين ۱۲/۱۲۲).

از : ابو عبد الله محمد بن يوسف بن احمد بن معاذ جهنی قرطبی مالکی (۳۷۹ - ۴۴۲ هـ).

کتاب کوچکی است درباره رسم الخط قرآن، بر اساس آنچه در زمان عثمان بن عفان تدوین گشته است.

آغاز : «الحمد لله رب العالمین... هذا کتاب اذکر فيه انشاء الله تعالی معرفة ما رسم في مصحف سيدنا عثمان».

انجام : «فاعلم ان الياء المحذوفة في الخط هي اضافة زائدة على كل حال».

نسخ، بد خط، سده ۱۲ هـ، در پایان نشانه مقابله دارد.

۳۴ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (۳۰۷) (الخیمي، فهرس الظاهریه، علوم القرآن ۵۰/۲).

(۲۲۲)

جمال القراء وکمال الإقراء (علوم قرآن - عربی)

کشف الظنون ۵۹۳/۱ - بروکلان (۴۹۰/۱) (۵۲۲).

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج/۱ ۲۰۵

از : علم الدین أبو الحسن علی بن محمد بن عبد الصمد سخاوی
شافعی (۵۵۸ - ۶۴۳ هـ).

کتابی است در علوم قرآن، مؤلف، از نزول قرآن، واسماء آن، واسماء
سوره و فضائل آن، و مطالبی پیرامون قراءات و تجوید و ناسخ و منسوخ، وقف
و ابتداء و غیر آن بحث میکند.

آغاز : «الحمد لله الذي استنارت صدور الصحف باسمه، وأشرق سطور
الكتب بوصفه فيها ورسمه».

انجام :

«وكم من فتى ضافت عليه أموره اصاب لها في دعوة الله مخرجا».

نسخ، علی بن احمد بن رمضان، ذی القعدة ۹۷۳ هـ در حاشیه تصحیح
شده و نشانه مقابلہ دارد ، روی صفحه عنوان شرح حال مختصری از مؤلف
نوشته شده است.

۲۰۱ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (۳۳۳) (الخیمی، فهرس علوم القرآن
۱۰۲/۲).

(۲۲۳)

تفسیر المشکل من غریب القرآن
(وفیات الاعیان ۲۷۶/۵).

از : ابو محمد مکی ابن ابی طالب حموش بن محمد بن مختار قیسی
قزوینی اندلسی (۳۵۵ - ۴۳۷ هـ).

کتاب کوچکی است، در بیان کلمات مشکله قرآن بنحوی بسیار موجز
و مختصر.

۲۰۶ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

آغاز: «قال ابو محمد مکی بن ابی طالب المقرئ... الحمد لله ولی الحمد واهله... هذا کتاب جمعت فيه تفسیر المشکل من غریب القرآن، علی الایجاز والاختصار مع البیان».

انجام: «الخناس: ابلیس، والجنه الجن، تم وکمل تفسیر المشکل من غریب القرآن العظیم...».

نسخ، سده دوازدهم هجری.

۴۶ برگ...

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (۸۹۹۳) (الخیمی، فهرس علوم القرآن ۸۵/۲).

(۲۲۴)

(حدیث - عربی)

الاعلام بفضل الصلاة على خير الأنام

(کشف الظنون ۱/۱۲۸).

از: محمد بن عبد الرحمن بن علی بن عبد الرحمن بن صقاله النمیری المالکی (۵۰۰ - ۵۴۴ هـ).

کتابی است پیرامون صلوات بر پیامبر اکرم (ص) با عناوین (باب - باب) مؤلف موارد وجوب آن و همچنین کیفیت صلوات، وفضلیت آن، ومواردیکه صلوات در آنها وارد شده است با استناد باحادیث بیان نموده است.

آغاز: «اخبّرنا الشیخ الامام... قال حدثنا الفقیه الحافظ ابو عبد الله محمد بن عبد الرحمن بن علی بن عبد الرحمن النمیری».

انجام: «وحب رسول الله (ص) افضل من مهج الانفس، او قال ضرب السیف فی سبیل الله، صلی الله علی محمد واله وسلم تسلیما».

نسخ، احمد بن محمد بن احمد مؤدب الاطفال، ۲۲ شعبان ۸۶۴ هـ، در

آیه الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج/ ۱ ۲۰۷

حاشیه تصحیح شده است، روی صفحه عنوان تملک بهیمی بن عبد الرحیم بن

محمد القلوانی الشقندادی حلبی دیده میشود.

۱۰۵ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه کتابخانه مدرسه احمدیه - حلب.

(۲۲۵)

شفاء العلیل فی شرح خمسماية آية من التنزیل. (تفسیر - عربی)

(هدیه العارفین ۱/ ۴۶۹ - بروکلان، ذیل ۲/ ۲۴۷).

از: فخر الدین عبد الله بن محمد بن أبو القاسم نجری یمنی زیدی

(۸۲۵ - ۸۷۷ هـ).

در تفسیر آیات الاحکام، بترتیب سوره های قرآن مجید.

آغاز: «سورة البقرة، ان الذين كفروا سواء عليهم أأنذرتهم».

انجام: «وان كان فعل ذلك تعد من المروه ومكارم الاخلاق والافعال

وتارکه ينسب الى عكس ذلك».

نسخ، ذی القعدة ۱۰۶۵ هـ، در حاشیه تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد.

۱۹۱ برگ، ۱۸ سطر.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (۸۱۵۴) (الخبی، فهرس ظاهریه

علوم القرآن ۳/ ۳۳۱).

(۲۲۶)

(علوم قرآن - عربی)

التنزیل فی هجاء المصاحف

از: ابو داود سلیمان بن نجاح اموی قرطبی اندلسی (۴۱۳ - ۴۹۶ هـ).

مؤلف، قبلاً کتابی بنام «التبیین لهجاء التنزیل» در شش مجلد تألیف نموده است، سپس بدرخواست جمعی، آنرا در دو جزء تلخیص نموده و «التنزیل فی هجاء المصاحف» نامیده است، نسخه اصل این کتاب، که ظاهراً تاکنون تنها نسخه شباخته شده آن میباشد، مشتمل است بر تمام کتاب، که در این فهرست در دو قسمت وطنی دو شماره معرفی میشود.

قسمت اول = (جزء اول) :

آغاز : «قال ابراهیم بن سهل العبدی... قرأت علی الفقیه المقرئ ابی داود سلیمان بن نجاح الأموی فی سنة تسع وتسعين وأربعماية».

انجام : «فلیعمل عملاً صالحاً ولا یشرک بعبادة ربه أحدا... وصلی الله علی سیدنا محمد وعلی اله...».

مغربی، محمد السعید بن عبد الرحمن معروف باین عربی، در روز یگشنبه هیجدهم شعبان ۱۱۷۵ هـ، برای سید محمد بن علی بن یحیی شریفی، ۱۵۲ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه ظاهریه دمشق، بشماره (۵۹۶۴) (الخیمی، فهرس الظاهریه، علوم القرآن ۹۵/۲).

(۲۲۷)

التنزیل فی هجاء المصاحف (علوم القرآن - عربی)
از: ابو داود سلیمان بن نجاح أموی قرطبی اندلسی (۴۱۳ - ۴۹۶ هـ).
قسمت دوم = (جزء دوم) :

آغاز : «سورة مریم علیها السلام، مکية وهی تسعة وتسعون آية».

انجام : «سورة الحناس ... کمل الکتاب الثانی من کتاب التنزیل...».

مغربی، محمد بن بلقاسم بن محمد بن طالب، در روز جمعه دوازدهم ذی

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج ۱/ ۲۰۹

الحجّة ۱۲۲۲ هـ دارای بعضی حواشی مختصر.

۱۳۲ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (۵۹۶۴) (الخیمی، فهرس الظاهریه، علوم القرآن ۹۵/۲).

(۲۲۸)

(طب - عربی)

نور العیون و جامع الفنون

(کشف الظنون ۱۹۸۳/۲ - بروکلان، ذیل ۹۰۱/۱).

از : ابو الرجاء صلاح الدین بن یوسف الکحال الحموی (... - بعد از ۶۹۶ هـ).

کتابی است در علم چشم پزشکی، در ده مقاله و هر مقاله مشتمل بر چند باب، مؤلف، کتاب را با استفاده از کتب طبی قدماء مانند : جالینوس، و دیوسقوریدوس، و رازی و کتاب ملکی و قانون و غیر آن وبا استفاده از تجربیات شخصی خود، برای فرزندش تألیف نموده است.

آغاز : «الحمد لله الذی فطر السماء وزینها بالنجوم الزواهر».

انجام : «تمت المقالة العاشرة من کتاب نور العیون و جامع الفنون وبها تم الکتاب».

نسخ، احتمالاً سده ۱۲ هـ، در حاشیه تصحیح شده و دارای بعضی اشکال

هندسی در رابطه با بینائی و چشم میباشد.

۱۱۷ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه : ؟

(۲۲۹)

تبصرة المبتدى وتذكرة المنتهى

(علوم قرآن - عربی)

از : ؟

کتابی است مختصر درباره قرآآت هفتگانه قرآن کریم.

روی صفحه عنوان، نوشته شده که این کتاب از تألیفات «ابو عمرو عثمان بن سعید بن عثمان أموی أندلسی، معروف بابن صیرفی والدانی» متوفی بسال (۴۴۴ هـ) میباشد، باستاند همین نوشته، دکتر عزة حسن، در فهرست مخطوطات ظاهریه علوم القرآن ص : ۸۱، وصلاح محمد الخیمی در فهرست مخطوطات ظاهریه علوم القرآن ج ۳۱۹/۱، و دکتر ابتسام مرهون الصفار در «معجم الدراسات القرآنیة المطبوعة والمخطوطة» القسم الثالث، منتشره در مجله المورد مجلد ۱۰/ عدد ۳ و ۴/ ۴۰۹ کتاب را از آن «ابو عمرو عثمان بن سعید الدانی» دانسته اند.

لکن با مراجعه دقیق بمصادر ومأخذ، معلوم شد، کتابی باین نام برای الدانی، ثبت نشده است، مضافاً اینکه : مؤلف در این کتاب، از فخر رازی متوفی بسال ۶۰۶ هـ، واز شرح شاطبیه ابو عبد الله الفاسی متوفی بسال ۶۵۶ هـ، واز «جمال القراء وکمال الاقراء» علم الدین علی بن محمد بن عبد الصمد سخاوی متوفی بسال ۶۴۳ هـ، واز «الاتقان فی علوم القآن» سیوطی متوفی بسال ۹۱۱ هـ، واز ابن حجر هیتمی مکی متوفی بسال ۹۷۳ هـ، نام میبرد که همگی متاخر از «الدانی» بوده اند، همچنین مؤلف در موارد بسیاری از خود «الدانی» نام برده است.

حاجی خلیفه کتابی بهین نام در همین موضوع «تبصره المبتدی وتذکره

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج ۱/ ۲۱۱

المنتهی فی القراءات» از آن : ابو محمد عبدالله بن علی بن احمد معروف بسبط الخياط متوفی در ۵۴۱ هـ، ثبت نموده است که آنها را با منقولات کتاب حاضر سازگار نیست (کشف الظنون ۱/ ۳۳۸).

بهر حال مؤلف، بر اساس منقولات کتاب، باید از اعلام قرن دهم هجرى ببعید باشد.

آغاز : «الحمد لله الذى نزل على عبده الفرقان، ويسره فما لت القلوب إلى نشر معانيه الحسان... وسميتها : تبصرة المبتدى وتذكرة المنتهى».

انجام : «وهذا آخر ما تيسر لى جمعه بحب الطاف المنان، وصلى الله وسلم على سيد ولد عدنان... وعلى عباد الله الصالحين».

نسخ، سده دوازدهم هجرى، در حاشیه تصحیح شده وحاشیه نویسی دارد ، بعد از کتاب هشت برگ در تنجیم فائده مطالب کتاب از خود مؤلف نوشته شده است.

۵۷ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشاره (۶۱۷۱) (الخیمى، فهرس علوم القرآن ۱/ ۳۱۹).

(۲۳۰)

البرهان الكاشف عن اعجاز القرآن

(ادبیات - عربی)

(کشف الظنون ۱/ ۲۴۱ - هدیة العارفين ۲/ ۱۴۶).

از : کمال الدین محمد بن علی بن عبد الواحد بن عبد الکریم زملکانی شافعی (۶۶۷ - ۷۲۷ هـ).

کتابی است در اعجاز قرآن، و در فن بلاغت بطور عام.

آغاز: «بک اللهم الواحد الأزلی الباقی السرمدی، بدیع السموات و الأرض... وقد سمیته: بالبرهان الکاشف عن إعجاز القرآن».

انجام: «والله المأمول فی تضعیف الثواب وإلیه المرجع والمآب وهو حسبنا ونعم الوکیل وصلى الله على محمد واله...».

نسخ، سده سیزدهم هـ این نسخه کتاب اول از مجموعه مرقم ذیل است،
در پایان تاریخ بنجم ذی الحجه ۶۴۵ هـ آمده که با تاریخ ولادت و وفات مؤلف
تطبیق نمیکند احتمالاً اشتباهی رخ داده است.

۷۴ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (۵۶۲۱) (الخیمى، فهرس علوم
القرآن ۵۳/۲).

(۲۳۱)

مجموعه

۱- التعریف والاعلام فیما أبهم فی القرآن من الاسماء (۱- ۷۱)

(علوم قرآن - عربی)

از: عبد الرحمن بن عبدالله بن احمد خثعمی سهیل اندلسی مالکی
(۵۰۸ - ۵۸۱ هـ).

بشماره (۲۰) رجوع شود.

۲- التکملة والاتیام لکتاب التعریف والاعلام (۷۲- ۱۷۷۲)

(تفسیر - عربی)

از: محمد بن علی بن خضر بن هارون غسانی مالکی مالکی، معروف

بابن عسکر (۵۸۴ - ۶۳۴ هـ).

بشماره (۲۰) رجوع شود.

نسخه حاضر تصویر مکرر نسخه شماره (۲۰) میباشد.

(۲۳۲)

بغیة الرائد فیما تضمنه حدیث ام زرع من الفوائد (حدیث - عربی)

(وفیات الاعیان ۴۸۳/۳ - كشف الظنون ۲۴۸/۱ - هدیة العارفين ۸۰۵/۱ - بروكلمان (۳۷۰/۱) ۴۵۶).

از: ابو الفضل عیاض بن موسی بن عیاض یحصبی مراکش مالکی، معروف بقاضی عیاض (۴۷۶ - ^(۱) ۵۴۴ هـ).

در تفسیر و شرح حدیث ام زرع، داستان از این قرار است، که یازده نفر از زنان در دوره جاهلیت، با یگدیگر پیمان بسته بودند، که تمام خصوصیات شوهرانشان را برای یگدیگر بدون کتمان هیچ مطلبی بیان کنند، یکی از این زنان «ام زرع» نام داشته و این حدیث بنام او مشهور است.

آغاز: «قال الفقیه الأجل القاضی الحافظ ابو الفضل عیاض بن موسی بن عیاض».

انجام: «وعلى الله جل اسمه الاعتقاد... وصلواته على مصطفىاه من خلقه محمد نبيه وعلى اله وسلامه كثيراً...».

نسخ، احتمالاً سده هفتم هـ، در حاشیه تصحیح شده و در آخر نشانه بلاغ دارد، روی صفحه عنوان مهر اهدائی ورثه امیر طاهر حسنی جزائری بدار الکتب الظاهره دیده میشود.

۸۷ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشاره عمومی (۸۶۴۷) (الألبانی، فهرس الحديث / ۳۷۵).

(۲۳۳)

تحفة الطالبین فی ترجمة الامام النووی (ترجم - عربی)

هدیه العارفین ۷۱۷/۱ - معجم المؤلفین ۵/۷ - فهرس الفهارس ۸۲۹/۲.

از: علاء الدین علی بن ابراهیم بن داود العطار دمشقی شافعی (۶۵۴ - ۷۲۴ هـ).

کتابی است در شرح حال محی الدین ابو زکریا یحیی بن شرف بن مر بن جمعه بن خرام نووی، محدث و فقیه شافعی متوفی بسال ۶۷۶ هـ. آغاز: «الحمد لله رب العالمین... اما بعد فلما کان لشیخی وقودتی الی الله تعالی الامام الربانی ابی زکریا یحیی بن شرف الخرامی النواوی... بعثنی ذلك علی ان اجمع کتاباً فی بعض مناقبه ومآثره وکیفیه اشتغاله». انجام: «ثم رجعت الی موضعه ولم یزد علی ذلك ولم اکن رایته قبلها ولم اجتمع به بعدها».

نسخ. داود ابن ابراهیم بن داود ابن العطار، روز پنجشنبه هفتم ربیع الآخر ۷۷۴ هـ در حاشیه تصحیح شده وبا نسخه مؤلف مقابله شده است.

۴۷ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه: ؟

(۲۳۴)

تشیف السمع بتعدد السبع

(حدیث - عربی)

(كشف الظنون ۴۰۹/۱ - هدية العارفين ۵۳۷/۱).

از : جلال الدين عبد الرحمن بن ابی بكر سيوطی شافعی (۸۴۹ -

۹۱۱ هـ).

کتابی کوچکی است درباره عدد هفت، مؤلف این کتاب را در مقابل
افرادى که از مفاد حدیث : (ان الموتى يفتنون فى قبورهم سبعة ايام) يعنى
مردگان در قبر بمدت هفت روز امتحان میشوند، تعجب میکردند، نوشته است،
ومواردی را که در قرآن واحادیث از عدد هفت نامبرده شده تتبع وجمع آوری
نموده است.

آغاز : «الحمد لله... وبعد فانى لما رويت الحديث المرسل الوارد فى ان
الموتى يفتنون فى قبورهم سبعة ايام».

انجام : «آية الانعام وآية يوسف وآية الحج وآية لقمان وآية الأحزاب وآية
الشورى وآية الملك ولا تamen لها».

نسخ، مغرب زیبا، در ۴ محرم ۹۷۳ در مصر، در لابلای سطرها لغات مشکله

معنى وتفسير شده است.

۴۷ برگ، ۹ سطر.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (۴۰۵۱) (الألبانى، المنتخب من

مخطوطات الحديث ۳۰۹).

(۲۳۵)

التقريب والبيان في معرفة شواذ القرآن (علوم قرآن - عربی)

(هدية العارفين ۱/ ۵۲۴ - بروكلمان ۱/ (۴۱۰) ۵۲۲).

از: جمال الدين ابو القاسم عبد الرحمن بن عبد المجيد بن اسماعيل صفراوى (۵۴۴ - ۶۳۶ هـ).

کتابی است در قراءات شاذه که مؤلف آنرا بدرخواست عده‌ایکه قراءات هفتگانه را خوب میدانسته‌اند تالیف نموده است.

آغاز: «قال الشيخ الفقيه... ابو القاسم عبد الرحمن بن الشيخ الاجل ابی، محمد عبد المجید... الصفراوی».

انجام: «وقد ذكر وامثاله في الاصول في باب الامالة... من طريق الاهوازی».

نسخ، احمد بن عبد الباری بن عبد الرحمن بن عبد الکریم، بیست و دوم جهادی الأولى ۶۲۷ هـ، در حاشیه تصحیح شده و در رمضان ۶۳۵ هـ بر مؤلف خوانده شده است.

۱۵۰ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (۶۸۶۶).

(۲۳۶)

مواهب الکریم المنان فی الکلام علی أوائل سورة الدخان وفضائل ليلة النصف من الشعبان

(تفسیر - عربی)

(هدية العارفين ۲/ ۲۵۳ - بروكلمان ۲/ (۳۳۹) ۴۴۶).

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج/ ۱ ۲۱۷

از : ابو المواهب نجم الدین محمد بن احمد بن علی الفیطی اسکندری
شافعی (... - ۹۸۱ هـ).

رساله ایست در تفسیر أوائل سوره دخان، وفضلیت شب نیمه شعبان.
مؤلف در اواسط شعبان ۹۷۴ از تألیف آن فراغت یافته است.

آغاز : «قال شیخنا الامام... مولانا محمد نجم الدین الفیطی
الشافعی... الحمد لله الذی عظم حرمة شعبان بليلة نصفه الفاضلة».

انجام : «قال مؤلفه... تم بحمد الله... علی يد جامعه... فی أواسط شهر
شعبان المکرم سنة اربع وسبعین وتسعمایه...».

نسخ، سده یازدهم هجری، در حاشیه تصحیح شده است، روی برگ عنوان
ایمانی در تاریخ فوت ائمه مذاهب اربعه، و تملک عبد اللطیف بن حسن بتاریخ
۱۰۶۶ و فضل الله بن احمد بتاریخ ۱۱۷۰ هـ دیده میشود. این نسخه کتاب اول
از مجموعه مرقم ذیل است.

۳۱ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (۱۴۸۶) (الخیمی، فهرس علوم
القرآن ۲/۳۲۱).

(۲۳۷)

الاقتداء فی معرفة الوقف والابتداء (نجوید - عربی)

معجم المؤلفین ۱۲۹/۶ - بروکلان، ذیل ۷۲۹/۱.

از : معین الدین أبو محمد عید الله بن محمد بن عبد الله بن عمر
نکزروی مدنی اسکندرانی (۶۱۴ - ۶۸۳ هـ).

کتابی است در شناخت وقف وابتداء در قرآن کریم مؤلف، کتاب را
بدرخواست جمعی از شاگردانش تألیف نموده است.

نسخه حاضر که اصل آن تحت يك شماره ثبت شده است، در این فهرست در دو قسمت وطنی و دو شماره معرفی میشود.
قسمت اول :

آغاز : «قال الشيخ الفقيه... وبعد : فقد رغب الى جماعة من المشتغلين بتلاوة القرآن المتصفين بالتجويد والانتقان، ان أجمع لهم ما يجرى لى حالة الاقراء مما يتعلق بالوقف والابتداء.
انجام : «ويأت بخلق جديد».

نسخ دوازدهم ربيع الأول ۱۰۲۵ هـ در حاشیه تصحیح شده و روی برگ ۱۱ نشانه بلاغ دارد.
۱۸۳ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (۸۳۸۰) (الخیمی، فهرس علوم القرآن ۱/۱۱۱).

(۲۳۸)

الاقتداء في معرفة الوقف والابتداء
(تجوید - عربی)
از : معین الدین أبو محمد عبد الله بن محمد بن عبد الله بن عمر نكزای مدنی اسکندرانى (۶۱۴ - ۶۸۳ هـ).
قسمت دوم :

آغاز : «وفق مفهوم وما ذلك على الله بعزيز».
انجام : «وقال قتاده : الخناس له خرطوم كخرطوم الكلب في صدر الانسان فاذا ذكر الله العيد انخنس».
دارای مشخصات قسمت اول.

(۲۳۹)

فکاهة البصر والسمع في معرفة القراءات السبع (علوم قرآن - عربی)
 از : محمد بن ابراهیم بن محمد الشاوری الصنعائی (... - حدود ۸۳۹ هـ).

بشماره (۱۰) رجوع شود.
 نسخه حاضر تصویر مکرر شماره (۱۰ - ۱۵) میباشد با این تفاوت که
 در اینجا در پنج قسمت وطی پنج شماره معرفی میشود.
 قسمت اول :
 آغاز : «الحمد لله الذي انزل القرآن العظيم نجوماً وجعله لشیاطین
 الانس والجن رجوماً».

انجام : «والثامن درّی تشدیداً والحرف الثالث وهو الیا من».
 نسخ، احتمالاً بخط مؤلف، نیمه اول سده نهم هجری، در حاشیه تصحیح شده
 و بعضی جاها خط خوردگی دارد، از برگ ۶۷ الی ۷۳ افتادگی دارد.
 ۱۲۲ برگ، ۱۹ سطر.
 از نسخه کتابخانه مدرسه احمدیه - حلب.

(۲۴۰)

فکاهة البصر والسمع في معرفة القراءات السبع (علوم قرآن - عربی)
 از : محمد بن ابراهیم بن محمد الشاوری الصنعائی (... - حدود ۸۳۹ هـ).

قسمت دوم :

آغاز : «بغشاه ویوقد یشدد تشدید ما فیه غنه، وهو الضرب الثانی».

انجام : «کمل الجزء الاول...من شهور خمس وثلاثین وثانیایه...».

دارای مشخصات قسمت اول.

۱۲۵ برگ، ۱۹ سطر.

(۲۴۱)

فکاهة البصر والسمع في معرفة القراءات السبع (علوم قرآن - عربی)

از : محمد بن ابراهیم بن محمد الشاوری الصنعائی (... - حدود ۸۳۹

هـ).

قسمت سوم :

آغاز : «القسم الثالث في مذهب... وهشام في الوقف على الهمز المفرد».

انجام : «عن عاصم بامالة ولا ادراكم في يونس لاغير، وقال ابن

الجزري».

دارای مشخصات قسمتهای پیشین.

۱۶۹ برگ، ۱۹ سطر.

(۲۴۲)

فکاهة البصر والسمع في معرفة القراءات السبع (علوم قرآن - عربی)

از : محمد بن ابراهیم بن محمد الشاوری الصنعائی (... - حدود ۸۳۹

هـ).

قسمت چهارم :

آية الله العظمى مرعشى نجفى دام ظلّه ج/ ۱ ۲۲۱

آغاز : «فى النشر ان ابا بكر وافق حمزه والكسائى على امالة ولا ادراكم».
انجام : «والحمد لله على كل حال من الاحوال، وعلوتى على سيدنا
محمد واله خير عترة وال».

دارای مشخصات قسمتهای پیشین.

۱۸۳ برگ، ۱۹ سطر.

(۲۴۳)

فكاهة البصر والسمع فى معرفة القراءات السبع (علوم قرآن - عربى)
از : محمد بن ابراهيم بن محمد الشاورى الصنعائى (... - حدود ۸۳۹ هـ).

قسمت پنجم، اين نسخه مشتمل است بر تمام جزء سوم و تا آخر كتاب
را دربر ميگيرد.

آغاز : «باب فرش الحروف، سورة الفاتحه، مدينة فى قول ابو هريرة».
انجام : «فما ذلك عليه بعزیز ولا عسير بل سهل يسير وهو بالاجابة
جدير، والحمد لله وعلواته على عباده الذين اصطفى».

دارای مشخصات قسمتهای پیشین.

۲۴۰ برگ، ۲۳ سطر.

(۲۴۴)

الكشف عن مشكلات الكشاف (تفسير - عربى)

(كشف الطنون ۲/ ۱۴۸۰ - بروكلمان ۱/ (۲۹۰) ۳۴۵).

از : جمال الدين عمر بن عبد الرحمن بن عمر بهبهانى كنانى قزوینى

فارسی (۶۸۳ - ۷۴۵ هـ).

تفسیر «الکشاف عن حقائق التنزیل» تألیف جابر الله محمود بن عمر زمخشری خوارزمی متوفی بسال ۵۳۸ هـ، از قدیم الایام مورد توجه علماء، ودانشمندان، وادباء، ومحدثین تمام فرق اسلامی بوده است، سیوطی، صاحب کشف را در بین مفسرین، سلطان علوم بلاغت نامیده است.

بر این تفسیر شرح وحاشیه، ونقد، وتلخیص، ومحاكمه بین شروح وحواشی آن بسیار نوشته شده است، از جمله حاشیه «قطب الدین محمود ابن مسعود شیرازی» متوفی ۷۱۰ در دو مجلد.

وهمچنین از بزرگترین حواشی کشف، حاشیه «شرف الدین حسن بن محمد الطیبی» ۷۴۳ هـ، در شش مجلد، بنام «فتوح الغیب فی الکشف عن قناع الغیب» وغیر آن.

جلال الدین سیوطی در «نواهد الایکار» عده‌ای را برشمرده، همچنین حاجی خلیفه در کشف الظنون عده دیگری را برمی‌شمارد.

از جمله حواشی کشف، کتاب حاضر است، که در بیان مشکلات کشف در دو جزء تألیف شده نسخه حاضر جزء اول، مشتمل است بر اول کتاب الی آخر سوره (النحل).

آغاز: «الحمد لله الذی أنار الاعیان بنور الوجود وجعلها مرانی صفاته واختار نوع الانسان بجمعه سائر الاکوان فکمل به مجالی ذاته... وبعد: فان أقل خلق الله... عبد الرحمن الفارسی... ان احرر فی الکشف عن مشکلات الکشاف».

انجام: «تمت السورة والحمد لله علی جزیل الآئه والصلاة علی رسوله محمد قائد انبیائه وعلی اله...».

نسخ، روز دوشنبه بیست وسوم ربیع الأول ۱۰۷۵ هـ، در حاشیه تصحیح شده

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج ۱/ ۲۲۳

وحاشیہ نویسی دارد. اسعد پاشا کتاب را بر مدرسه پدرش اسماعیل پاشا (مدرسه
الحیاطین) وقف نموده.
۲۱۶ گ. ۳۱ س.

از نسخه دار الکتب الظاہریہ - دمشق بشماره (۴۹۹).

(۲۴۵)

الكشف عن مشكلات الكشف (تفسیر - عربی)

از : جمال الدین عمر بن عبد الرحمن بن عمر بهبهانی کتانی قزوینی
فارسی (۶۸۳ - ۷۵۴ هـ).

جزء دوم : از سوره (إسراء) آغاز و بآخر کتاب ختم میشود.
آغاز : «قوله : سبحانه علم للتسبیح الظاهر من إطلاقه ها هنا، وفي
المفضل أنه علم للتسبیح ای التنزیه».

انجام : «فهذا ما قصدت إیراده فی هذه السطور مع اعترافی فی کل
الامور بالقصور... نجز الجزء الثانی من كشف الكشاف».

نسخ، علی بن علی بن ابراهیم بن داود الطوخی المالکی، هشتم ذی القعدة
۱۰۰۸ هـ در حاشیہ تصحیح شده وحاشیہ نویسی دارد.
۲۷۴ برگ، ۳۱ سطر.

از نسخه ظاہریہ - دمشق، بشماره (۴۹۹).

(۲۴۶)

مناقب الائمة ونقض المطاعن عن سلف الأمة (عقائد - عربی)

(کشف الظنون ۱۸۴۱/۲ - هدیة العارفین ۵۹/۲ - معجم المؤلفین ۱۱۰/۱۰ - زرکلی، الاعلام)

از: ابو بکر محمد بن طیب بن محمد بصری بغدادی، معروف بباقلانی (۳۳۸ - ۴۰۳ هـ).

کتاب مفصلی است در دو مجلد، در اثبات امامت خلفاء اربعة و فضیلت صحابه ورد اشکالاتی که بر چند نفر از آنان وارد شده است.

حاجی خلیفه، نام مؤلف را (محمد بن الطیب بن محمد بن جعفر الباقلانی) ثبت نموده، لکن (یوسف العش) بطور قطع کتاب را از آن (احمد بن علی الباقلانی) دانسته (عش، فهرس التاریخ وملحقاته / ۸۴). نسخه حاضر مجلد دوم کتاب است.

آغاز: «... قصة طلحة والزبير وأهل البصرة الذين ليسوا من أهل الفتنة».

انجام: «قد قلنا في عدة الابواب في الامامة قولاً واضحاً وسنقول في بسطها في شرح هذا الكتاب وتقصى ما فيها من بعد ان شاء الله قولاً بليغاً وبالله التوفيق، تم كتاب مناقب الائمة ونقض المطاعن عن سلف الامة».

تعلیق، عبد الرحمن ابن عبد الکریم ابن عبد السلام الدالی مراکش، شیمان

۵۹۸ هـ در حومه دمشق، روی صفحه عنوان وقفنامه کتاب از طرف محفوظ بن

معنوق بن یزوری بغدادی در ۶۹۴ هـ نوشته شده است.

۲۳۵ برگ، ۲۷ سطر.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (۳۴۳۱ / تاریخ / ۶۶).

(۲۴۷)

(تاریخ - فارسی)

نقاوة الآثار فی ذکر الاخیار

(نریه ۲۴ / ۲۷۱ - نسخه های خطی فارسی ۴۳۹۷/۶).

از : محمود بن هدایة الله افوشته‌ای نظنزی کاشانی (... نیمه اول قرن ۱۰ هـ).

در تاریخ صفویه، مشتمل است بر وقایع سالهای بین ۹۸۴ تا ۱۰۰۷ هـ. این کتاب در ۱۳۵۰ شمسی در تهران چاپ شده است.

آغاز : «اندلیبان گلستان خلاصه اخبار و هزار داستان بوستان نقاوه آثار، نغمه‌ای که می‌سیرایند».

انجام : «وذوالفقار خان شفقت فرموده او را بمرتبه بلند و محل ارجمند رسانید... والحمد لله رب العالمین».

نستعلیق، اصلاّ بن تقدی خان شاملو، در ۱۱۴۹ هـ از روی نسخه‌ای که در روز پنجشنبه ششم صفر ۱۰۷۰ هـ نوشته شده است.
۱۸۶ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه کتابخانه دانشکده ادبیات - تهران، بشماره (۸۴ - ب).

(۲۴۸)

حاشیة کفایة الاصول

(اصول - عربی)

(نیمه ۶ / ۱۸۸ - ریحانة الادب ۶/۶۵).

از : حاج میرزا علی بن شیخ عبد الحسین ایروانی نجفی (۱۳۰۱ - ۱۳۵۲ هـ).

از آنجا که «کفایة الاصول» مرحوم آخوند مولى محمد کاظم هروی خراسانی متوفی بسال ۱۳۲۹ هـ، از متون جامع در اصول فقه میباشد، لذا از همان تألیف آن تاکنون مورد توجه علماء و دانشمندان، و صاحب نظران بوده و شروح و تعلیقات فراوانی بر آن نوشته‌اند.

کتاب حاضر، حاشیه بر مجلد دوم کفایة الاصول است با عناوین (قوله - قوله).

آغاز: «الحمد لله ولی التوفیق وهو حسبی ونعم المعین... قوله: وان كان خارجاً من مسائل الفن».

انجام: «فلو كان التساقط حقاً لم يكن مجال للتوقف وكان الحكم هو الاصل الموافق لاحد هما او مطلقاً ولو كان مخالفاً لهما».

نسخ، بخط مؤلف، روی صفحه اول تاریخ غره جمادی الثاني ۱۳۲۵ هـ دیده میشود که ظاهراً تاریخ شروع باشد.

۱۳۰ برگ، ۱۸ سطر.

از نسخه کتابخانه خاندان مؤلف.

(۲۴۹)

المحاضرات في علم الاصول (اصول - عربی)

از: حاج میرزا علی ابروانی غروی (۱۳۰۱ - ۱۳۵۴ هـ).
کتابی است در مباحث علم اصول فقه، در دو مجلد، ظاهراً مؤلف این کتاب را در وقتی که سومین دوره درس خارج اصول را تدریس میکرد نوشته است.

نسخه حاضر، مجلد اول و مشتمل است بر مباحث الفاظ.
آغاز: «اعلم ان ملاك اتحاد علم واحد ومدار وحدته مع تشتت مسائله هو اعتبار المعتبر واقطاع المدون عدة من القضايا وجملة من الأبحاث وجمل الجملة واحدة».

انجام: «وبالله الاعتصام ونشكره بتوفيق الاتهام في المشهد المقدس الغروی علی يد مصنفه العبد علی بن المرحوم الشيخ عبد الحسين الايروانی

الغروی».

نسخ، بخط مؤلف، وی در روز دوشنبه ۲۷ جادی الاولی ۱۳۴۹ هـ آن را
بہایان آورده و در رمضان ۱۳۵۳ بیاض منتقل نموده است، در حاشیه تصحیح
شده و در آخر فهرست مطالب دارد.
۹۹ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه شخصی فرزند مؤلف.

(۲۵۰)

المحاضرات فی علم الاصول (اصول - عربی)

از: حاج میرزا علی ایروانی غروی (۱۳۰۱ - ۱۳۵۴ هـ).

نسخه حاضر مجلد دوم کتاب و مشتمل است بر مباحث اصول عملیه.

آغاز: «اعلم ان الوظائف المقرره فی الشریعة لعمل المكلف بالاعم من

الوظائف العقلیه والنقلیه تحت عناوین ست».

انجام: «نسئل الله السلامة من الآفات فی الدین والدنیا بمحمد واله

اصحاب العباء، قد وقع الفراغ من تسویده لمصنفه العبد الفقیر: علی بن

المرحوم الشیخ عبد الحسین الایروانی الغروی».

نسخ، یوسف بن علی ایروانی فرزند مؤلف، یگشنبہ ۱۴ ذی الحجۃ ۱۳۵۴ هـ

۱۳۴ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه شخصی فرزند مؤلف.

(۲۵۱)

تذکرہ دزفولی (تاریخ - فارسی)

از: میر سید علی بن مرتضیٰ طبیب موسوی دزفولی (... - قرن ۱۲

هـ).

در احوال مردم دزفول، وچگونگی سوانحی که در سال هزار و صد و هفتاد و هفت و هشت، بر ایشان رخ داده. کتابی است در نوع خود لطیف دارای ایات واحادیث در مواظظ و نصایح، مشتمل بر يك مقدمه و سه باب و يك خاتمه. آغاز: «الحمد لله الذی جعل الشکر سبباً لدوام النعم... اما بعد مستمد فیوضات حضرت ازلی ابن مرتضی الطیب الموسوی الدزفولی میر سید علی عفی الله عن جرائمها الخفی والجلی».

انجام، افتاده: «پس معلوم میشود که در هر عصری از این اعصار، قحط و غلا و تعب و غنا و مفاسد و شرور، خوف و ناامنی بوده است و لیست هذه اَوَّل».

نسخ، علی محمد بن حسین دزفولی ابن العلم، شانزدهم شوال ۱۳۵۸ هـ
از روی نسخه سید صدر الدین ظهیر الاسلام زاده.
۲۲ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کاتب.

(۲۵۲)

المنتخب من کتاب السیاق لتاریخ نیشابور (تاریخ - عربی)

از: ابراهیم بن محمد بن ازهر الصریفینی (... - ۶۴۱ هـ).
تاریخ نیشابور در اصل، تألیف: ابو عبد الله محمد بن عبد الله حاکم نیشابوری متوفی (۴۰۵ هـ) است، (سبکی) در طبقات میگوید: تاکنون من کتابی باین عظمت در موضوع تاریخ ندیده‌ام (کشف الظنون ۳۰۸/۱).
حاکم، در تاریخ نیشابور، مفصلاً اخبار صحابه و تابعین، و اتباع تابعین را که بخراسان رفته‌اند ذکر نموده و بعد از آن متعرض قرن سوم و چهارم شده و هر

گروهی را به شش طبقه تقسیم کرده، و بحسب قرون بترتیب حروف تنظیم نموده. متأسفانه در حال حاضر این کتاب بطور مستقل در دست نیست.

بعد از حاکم «ابی الحسن عبد الغافر بن اسماعیل بن عبد الغافر بن محمد الفارسی نیشابوری شافعی» (۴۵۱ - ۵۲۹ هـ) ذیلی برآن نوشته بنام: «السیاق فی ذیل تاریخ نیشابور» (کحاله، معجم المؤلفین ۵/۲۶۷) که این کتاب هم مستقلاً در دست نیست.

بعد از او، ابراهیم بن محمد بن الازهر الصریفینی، متوفی ۶۴۱ هـ، کتاب سیاق را انتخاب و تلخیص نموده و «المنتخب من کتاب السیاق لتاریخ نیشابور» نامیده این کتاب خوشبختانه در دست است، و تنها نسخه‌ای که تاکنون از آن شناخته شده، نسخه کتابخانه کوپرلی استانبول است.

در سال ۱۹۶۵ میلادی، توسط «RICHARD N. FRYE» این کتاب بانضمام دو کتاب دیگر در تاریخ نیشابور بطور «فاکسی میل» از طرف قسمت شرق شناسی دانشگاه «هاروارد» امریکا منتشر گردیده و در سال (۱۴۰۳ هـ) در قم با اضافه فهرس بطبع رسیده است.

آغاز: «هذا منتخب من سیاق تاریخ نیشابور. قال الامام ابو الحسن عبد الغافر بن اسماعیل بن عبد الغافر الفارسی: اما بعد فقد اشار علی بعض الاعزة من الاخوان فی طائفة من الاصحاب والخلان... ان اقصد... اقتفاء لما ذکر الحاکم... امام اهل الحدیث فی عصره».

انجام: «واخذ الاجازه لی ولاقرانی وکلها عنندی بحول الله ومنه. اخر منتخب من السیاق لتاریخ نیشابور».

نسخ، بخط منتخب، ابراهیم بن محمد بن الازهر الصریفینی روز جمعه سوم ربیع الاول ۶۲۲ ق، درجادی الاول ۶۵۴ ق، عبد الوهاب بن علی السبکی در قاهره از مطالعتهان فارغ شده.

۱۲۵ گ. ۲۲ س.

از نسخه کتابخانه کوپریلی - استانبول، ضمن مجموعه (۱۱۵۲) شماره

۱/

(۲۵۳)

زهر الرياض وزلال الحياض

(تاریخ - عربی)

(رياض العلماء ۱/۲۳۸ - نریمه ۱۲/۷۰ - كشف الحجب والاسرار ۳۰۵ - بروکلان، ذیل ۵۹۹/۲).

از : ابو المکارم بدر الدین حسن بن علی بن حسن بن علی بن شذقم

حسینی مدنی (.... - قرن ۱۱ هـ).

کتابی است در سه یا چهار جلد، مشتمل بر تاریخ، سیره، و اخبار خلفاء، وائمه، وعلما، وادباء، بترتیب حروف معجم.

مولی عبد الله افندی، مینویسد : مؤلف از اجله علماء، وصلاح امامیه بوده واز معاصرین شیخ بهائی میباشد، واز حسین بن عبد الصمد پدر شیخ بهائی وصاحب مدارك روایت میکند. پس از آن، اجازه صاحب مدارك را برای مؤلف میآورد، که بعضی فقرات آن بدین شرح است : «وبعد، لما اتفق لهذا الضعيف حج بيت الله الحرام... تشرفت بالاجتماع بعالي حضرة المولى الاجل الاكرم السيد الامجد الاعظم، ذى النفس الطاهره الزكيه... خلاصه السادة الاخيار. وصفوة العلماء الابرار السيد... الحسن ابن... نور الدين على المشهور بابن شذقم... وكتب هذه الاحرف بيد القانيه... محمد بن على بن ابي الحسن، يوم الاحد سابع عشر محرم الحرام من شهور سنة سبع وثمانين وتسعمائة من الهجرة» سپس ، اجازه شیخ حسین بن عبد الصمد، را برای مؤلف میآورد، که آنهاهم دلالت بر جلالت قدر وامامی بودن او دارد (رياض العلماء ۱/۲۳۷).

گرچه علامہ امین، تاریخ درگذشت مؤلف را (۱۴ صفر ۱۹۹۹) در دکن از بلاد هند نوشته (اعیان الشیعہ ج ۵/۱۷۵) لکن از «سلافة العصر» سید علیخان مدنی و دیگران استفاده میشود، که مؤلف، در نیمه اول قرن یازدهم هجری در قید حیات بوده است.

صاحب ذریعہ، مینویسد کہ یک نسخه از این کتاب، در کتابخانہ دانشگاه تہران موجود است (ذریعہ ۷۰/۱۲). لکن پس از مراجعہ بمآخذ گفتہ «ذریعہ» معلوم شد کہ آن نسخه «زہر الریاض» تألیف : میرزا محمد صالح بن محمد حسن موسوی عرب حائری تہرانی، نوہ سید علی طباطبائی است، کہ حاشیہ بر کتاب ریاض المسائل جد خود نوشتہ (فہرست دانشگاه ج ۵/۱۹۲۲).

نسخہ حاضر، جزء اول و مشتمل است بر حرف الف تا ظاء.
آغاز: «اما بعد حمد الله تعالى الذي خلق الخلق... ففي اثناء ذلك سنة ثمانى وثمانين وتسعمائة غر لي السفر الى بلاد دكن المصونة عن الافات والمحن فوق الله تعالى لاتمامه باحمد انكر... وذلك عام اثنتين وتسعين وتسعمائة، وسميته «زهر الرياض وزلال الحياض» باب الهمزة : ابو اسحق ابراهيم بن ابي الفتح بن عبد الله بن خفاجه الاندلسي».

انجام : «وفكر فيما رأى خاطرى - فقلت البحار مكان الشبك.... كتاب زهر الرياض وزلال الحياض جمع المفتقر... الحسن بن علي بن الحسن بن علي بن شذقم، غفر الله تعالى له ولوالديه ولكافة المؤمنين».

نسخ، احتمالاً سده ۱۲ هـ. قبل از کتاب فہرست مطالب دارد.

۲۶۸ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخہ کتابخانہ بومار - کلکتہ، بشمارہ (۲۶۹).

(۲۵۴)

(تاریخ - عربی)

زهر الرياض وزلال الحياض

از: ابو المكارم بدر الدين حسن بن على بن حسن بن على بن شذقم
حسينی مدنی (.... - قرن ۱۱ هـ).

نسخه حاضر مجلد سوم کتاب، ومشمتمل است بر حرف میم تا پایان
کتاب.

آغاز: «احمدہ علی جزیل نوالہ... وبعد فهذا الجزء الثالث من زهر
الرياض وزلال الحياض، حرف الميم: مالك، الامام ابو عبد الله بن انس
الأصبحي المدني».

انجام: «واختم بصالح الاعمال اعمالنا... انتهى المجلد الثالث من زهر
الرياض وزلال الحياض».

نسخ، نور الدين بن احمد الوقائي الازهری، روز سه شنبه نهم رجب ۱۰۵۱
هـ در مدرسه سليمانیه مسجد الحرام، در آغاز، فهرست مطالب دارد، همچنین دارای
تواریخ ۱۰۰۹ و ۱۰۸۷ و ۱۰۹۲ هـ و غیر آن.
۳۳۳ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه آستان قدس رضوی (ع) بشماره (۴۲۴۲) (فهرست رضویه

۱۱۸ / ۷

(۲۵۵)

تحفه الازهار وزلال الانهار فی نسب ابناء الائمة الاطهار.

(انساب - عربی)

از: ضامن بن شذقم بن علی حسیني مدنی (.... - اواخر قرن ۱۱ هـ).

بشماره (۱۰۸) رجوع شود.

نسخه حاضر تصویر مکرر شماره (۱۰۸) است، با این تفاوت که در اینجا در چهار قسمت و طی چهار شماره معرفی میشود.
قسمت اول :

آغاز، افتاده : «فی ذکر اولاد ابی عبد الله الحسین علیه السلام، قال فی مطالب السنول : کان للحسین (ع) ست بنین».

انجام : «فمنهم محمد بن حسین بن علی بن مقبل بن زاید المذکور بن مقبل بن محمد المذکور، ام علی بن مقبل من نسوة مکه».

نسخ ، ظاهراً بخط مؤلف ، در ۱۰۸۸ هـ ، برگها مشوش و نامرتب و دارای خط خوردگی.

۱۲۱ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه دانشگاه - تهران، بشماره (۹۹۲) (فهرست دانشگاه، ۵۳۰/۲).

(۲۵۶)

تحفة الازهار وزلال الانهار فی نسب ابناء الائمة الاطهار.

(انساب - عربی)

از : ضامن بن شدقم بن علی حسینی مدنی.

قسمت دوم :

آغاز : «فمنهم سلیمان بن احمد بن ثابت بن محمد بن مقبل المذکور، امه دلال بنت راضی بن شاهین».

انجام : «وکان طاب ثراه له جملة کرامات فمنها ما مرو منها يوم وقل الحاج الشامی».

دارای مشخصات قسمت اول.

۱۰۹ برگ، سطرها مختلف.

(۲۵۷)

تحفة الازهار وزلال الانهار في نسب ابناء الائمة الطهار.

(انساب - عربی)

از : ضامن بن شدقم بن علی حسینی مدنی.

قسمت سوم:

آغاز : «الی المدینه صدف برجلیه ورم منعه عن البروز وكان علیه دین

کثیر وقال : وفي الثالث عند رحيل الحاج».

انجام : «عقب سلطان بن محمد بن حسین، سلطان، خلف اربع بنین،

عبد الله ومحمداً وعلیاً وحسیناً، وعقبهم اربع».

دارای مشخصات قسمتهای پیشین.

۱۱۹ برگ، سطرها مختلف.

(۲۵۸)

تحفة الازهار وزلال الانهار في نسب ابناء الائمة الاطهار.

(انساب - عربی)

از : ضامن بن شدقم بن علی حسینی مدنی.

قسمت چهارم:

آغاز : «الاولی عقب عبد الله، فعبد الله خلف ابنین : احمد وخمیس».

انجام، افتاده : «ولا یخل بواجب، فلو صدر منه البعض... لارتفع

الوثوق عن اخباراته».

دارای مشخصات قسمتهای پیشین، در آخر این قسمت برگها جابجا شده است.
۱۱۱ برگ، سطرها مختلف.

(۲۵۹)

الدر المسلوک فی احوال الانبیاء والاوصیاء والخلفاء والملوک.

(تاریخ - عربی)

(فهره ۷۰/۸)

از : احمد بن حسن حر العاملی (.... - قرن ۱۲ هـ).
در تاریخ و احوال انبیاء، واوصیاء، وخلفاء، وسلاطین، واریاب فضلیت
وامامت.
نسخ این کتاب، از حیث تدوین مختلف است، بعضی مشتمل بر چهار
رکن، و برخی بر پنج و شش و هشت رکن است.
این نسخه در یک مقدمه و پنج رکن و یک خاتمه تنظیم شده است، بدین
ترتیب :

- المقدمة : فی ابتداء خلق السموات والارض.
- الركن الاول : فی الانبیاء والمرسلین (ص).
- الركن الثاني : فی الائمة المعصومین (ع).
- الركن الثالث : فی الملوك المتقدمین والامم الماضین.
- الركن الرابع : فی خلفاء المسلمین والحكام والسلاطین.
- الركن الخامس : فی وفاة الصحابة والتابعین.
- الخاتمة : مشتملة على ما هو كالعیان مما يكون فی آخر الزمان.

نسخه حاضر مجلد اول کتاب است، و تا آخر رکن سوم را دارد.
آغاز : « الحمد لله الذى احسن كل شيء خلقه... وبعد فهذا كتاب الدر
المسلوك».

انجام : «ما مضى فات... وصلى الله على محمد واله ومن على منواله، تم
النصف الاول من كتاب الدر المسلوک».

نسخ، محمد حسین بن محمد امین، محرم ۱۲۲۰ هـ، از نسخه خط ابراهیم
بن سلیمان موسوی حسینی، دارای تصحیح و مقابله با نسخه اصل.
۱۸۷ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه - تهران، شماره (۱۷۹) این شماره
در وسط مهر بیضوی کتابخانه دانشگاه که بر صفحه عنوان ختم شده دیده
میشود، لکن فهرست نگار دانشگاه، شماره نسخه را (۱۹۷) ثبت نموده
است (فهرست دانشگاه، ۵۷۲/۲).

(۲۶۰)

تذکرۃ الشعراء
(تذکره - فارسی)
(ذریعه ۳۰/۴).

از : میر تقی الدین محمد بن شرف الدین علی حسینی کاشانی (... -
قرن ۱۱ هـ).

کتابی است مفصل در احوال شعراء و سروده های آنان، مؤلف، برای
تألیف این کتاب، تتبع فراوان نموده و تذکره نویسان بعدی اکثراً او را
ستوده اند.

نسخه حاضر قسمتی از این تذکره است، که در دو قسمت و طی دو
شماره معرفی میشود.

قسمت اول :

آغاز، افتاده : «وتشریف سلطنت دربارگاه احدیت... اما بعد چنین گوید
بنده کمینه تقی الدین محمد بن شرف الدین علی الحسینی».

انجام :

«باد غم جست در لُهو و طرب در بندید

موج خون خاست سر بهو و طرب بگشائید».

نسخ، احتمالاً سده دوازدهم هجری، دارای بعضی حواشی، قبل از کتاب
اسامی شعراء و شرحی مختصر در باره مؤلف نوشته شده است.
۱۶۸ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه : ؟

(۲۶۱)

تذکرة الشعراء (تذکره - فارسی)

از : میر تقی الدین محمد بن شرف الدین علی حسینی کاشانی (... -
قرن ۱۱ هـ).

قسمت دوم :

آغاز :

«دست خونست درین غمره خونین آه اگر ششدره دور قمر بگشاید»
انجام، افتاده :

«از ما جهان جهان نخرد کس بنیم جو هرگز متاع مهر و محبت چنین نبود».
دارای مشخصات قسمت اول.

۱۷۶ برگ، ۲۵ سطر.

(۲۶۲)

تکمله تذکره نجوم السماء (تراجم - فارسی)

از : میرزا مهدی بن مولانا محمد علی کشمیری لکنهونی (.... - ۱۳۶۰

هـ).

تذکره نجوم السماء، را مولانا محمد علی کشمیری متوفی بسال ۱۳۰۹ هـ، پدر مؤلف، در احوال علماء، و بزرگان، و فضلائیکه بعد از سال هزار هجری زیسته‌اند تألیف نموده است، لکن مشتمل است بر احوال علماء، تا اواسط قرن سیزدهم هجری.

مؤلف، کتاب پدر خود را تکمیل نموده و آنرا «تکمله تذکره نجوم السماء» نامیده است.

کتاب در نوع خود مخصوصاً در شناخت علماء شبه قاره هند ارزنده است.

«نجوم السماء» در حیات مؤلف بطبع رسیده، و در سال ۱۳۹۴ ق در قم بانضمام «تکلمه» در سه مجلد چاپ شده است.

ایه الله العظمیٰ مرعشی نجفی مد ظله، د و رساله یکی بنام «نبراس النور والضياء فی ترجمه مؤلف نجوم السماء» و دیگری بنام «التبصره فی ترجمه صاحب التکمله» تألیف نموده که اولی در اول نجوم السماء، و دومی در اول تکمله چاپ قم درج گردیده.

نسخه حاضر، تمام تکمله است که در این فهرست در سه قسمت وطنی سه شماره معرفی میشود.

قسمت اول :

آغاز: «الحمد لله رب العالمین... اما بعد میگوید خادم الاطباء مرزا محمد مهدی بن مولانا محمد علی... که جناب والد ماجد مرحوم، کتاب نجوم السماء را در احوال علماء و فضلائیکه بعد الالف من الهجرة گذشته اند بقالب تصنیف درآورده بودند».

انجام: «وعنان همت خود همیشه بسوی تحصیل و فضل و کمال معطوف داشته و بخدمت».

نسخ، ظاهراً بخط مؤلف، در حاشیه تصحیح شده و در اول فهرست اسما
اشخاص دارد.

۱۶۰ گ، ۱۹ س.

از نسخهٔ مکتبه الحسینیہ - لکنهو.

(۲۶۳)

تکملة تذکرۃ نجوم السماء (تراجم - فارسی)

از: میرزا مهدی بن مولانا محمد علی کشمیری لکنهونی (.... - ۱۳۶۰ هـ).

قسمت دوم:

آغاز: «جناب مفاخر نصاب، معالی آداب زین العلم والأدب... مولانا عصمة الله قدس سره».

انجام: «واسم این حاشیه «هدایة المسترشدين فی شرح معالم الدین» که در تهران طبع شده وهم در این دیار شایع است، اسم گرامی پسر شیخ موصوف، مولانا الحاج الشیخ محمد باقر المتوفی سنه ۱۳۰۱».

نسخ، ظاهراً بخط مؤلف، در حاشیه تصحیح شده و در آغاز فهرست اسما
مترجمین نوشته شده است.

۹۶ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه کتابخانه حسینیہ - لکنهو - هند.

(۲۶۴)

تکملۃ تذکرۃ نجوم السماء (تراجم - فارسی)

از: میرزا مهدی بن مولانا محمد علی کشمیری لکنهویی (.... - ۱۳۶۰ هـ).

قسمت سوم:

آغاز: «الحمد لله وكفى... پس این نجم چهارم از تذکرۃ تکملۃ نجوم السماء فی تراجم العلماء، در ذکر برخی از افاضل، واعیان، وعلماء، وفقهاء، ومحدثین، ومفسرین، ونبذی از حالات مستعدین ومشتغلین علوم مأیه رابع عشر است».

انجام: «اینهمه که رقم گردید رشحه ایست از بحر عجاج نامنتاهیش ... تا دعای داعیان بسط ظل وجودش را استدامت ودوام خواهد».

نسخ ونستعلیق، بچند خط، سده ۱۳ هجری، در حاشیه تصحیح شده وحاشیه

نویسی دارد.

۱۷۲ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه حسینیہ - لکنهو - هند.

(۲۶۵)

خلاصۃ البلدان (تاریخ - فارسی)

از: صفی الدین محمد هاشم بن صفی الدین محمد حسینی رضوی قمی (.... - ق ۱۲ هـ).

مکرر شماره (۱۰۴) است.

(۲۶۶)

خلاصۃ البلدان (تاریخ - فارسی)

از : صفی الدین محمد هاشم بن صفی الدین محمد حسینی رضوی قمی (... - ق ۱۲ هـ).

مکرر شماره (۱۰۴) است.

(۲۶۷)

المنتخب من کتاب السیاق لتاریخ نيسابور (تاریخ - عربی)

از : ابراهیم بن محمد بن الازهر الصیریفینی (... - ۶۴۱ هـ).

بشماره (۲۵۱) رجوع شود.

نسخه حاضر تصویر مکرر شماره (۲۵۲) است، با این تفاوت که از آخر افتادگی دارد.

آغاز : «هذا منتخب من سیاق تاریخ نيسابور».

انجام : «الطبقة الثالثة : حمزة بن الحسين الكرمانی... روى عنه ابو

الحسن، روى عنه ابوصالح المؤذن واحمد بن ابی علی الكاتب الضحاک بن علی ابو القاسم».

دارای مشخصات شماره (۲۵۱).

۷۸ برگ، ۲۴ سطر.

از نسخه کوپریلی - استانبول، ضمن مجموعه (۱۱۵۲) شماره ۱.

(۲۶۸)

زبدة الرجال

(رجال - عربی)

ریاض العلماء ۲/ ۲۳۵ - کشف المحجب والأستار ۳۰۲ - اعیان الشیعه ۶/ ۳۰۸ - ذریعه ۱۲/ ۲۷.

از: مولی خداوردی بن قاسم افشار (... - ق ۱۱ هـ).

مؤلف، از شاگردان مولی عبد الله شوشتری، واز معاصرین مولی محمد تقی مجلسی، ومولی عنایت الله قهبائی صاحب «مجمع الرجال» ومیر مصطفی تفرشی صاحب «نقد الرجال» میباشد.

مؤلف، کتاب را بترتیب حروف تهجی مرتب نموده فقط رجاان موثق را آورده واز ضعفاء، وافراد مجهول نام نبرده است.

آغاز: «الحمد لله ذی العز والجلال... وبعد فبقول... خداوردی بن قاسم الافشار».

انجام: «وفیه البرقی یوسف بن یعقوب... تمت الكتاب بعون الملك الوهاب».

شکسته نستعلیق، بخط مؤلف، در ۱۰۱۳ هـ. در حاشیه تصحیح شده ودارای

حواشی با نشانه (منه) میباشد.

۱۴۰ برگ، ۱۶ سطر.

از نسخه کتابخانه ملی ملک، بشماره (۳۵۳۹) (فهرست ملک ۱/ ۳۵۷).

(۲۶۹)

مجموعه

۱ - معراج اهل الکمال الى معرفة الرجال (۱ - ۶۲) (رجال - عربی)

کشف المحجب / ۵۳۵ - اعیان الشیعه ۷/ ۳۰۲ - ریحانه الادب ۵/ ۲۳۸.

از : ابو الحسن سلیمان بن عبد الله بن علی سراوی ماحوزی، معروف بمحقق بحرانی (۱۰۷۶^(۱) - ۱۱۲۱ هـ).

در تصحیح و تهذیب و شرح «فهرست» شیخ الطائفة طوسی.
این کتاب، مشهور و مورد توجه علماء و محققین بوده اما متأسفانه ناتمام است، و فقط ابواب همزه، و یاء، و تا نگارش یافته است.

در «انوار البدرین / ۱۵۴» این کتاب، و «شرح الفهرست» را با دو عنوان، ثبت نموده که بنظر میرسد اشتباهی رخ داده باشد.

آغاز : «الحمد لله الذی هدانا لحدینہ الکریم... وقد سمیت کتابی هذا بمعراج اهل الکمال الی معرفة احوال الرجال، ورتبته علی حروف المعجم فی اوله وثنائیه».

انجام : «بکر بن صالح الرازی... ضعیف جداً کثیر التفرّد بالغرایب ومثله فی الخلاصة، والذی یظهر لی ان کل واحد».

۲ - انتخاب الجید من تنبیہات السید
(رجال - عربی)
(انوار البدرین / ۲۱۷ - ذمه ۳۵۸/۲).

از : حسن بن محمد بن علی بن خلف دمستانی بحرانی (... - ق ۱۲ هـ).

سید هاشم بحرانی متوفی بسال ۱۱۰۹ هـ که از مشاهیر علمای امامیه است، کتابی بنام «تنبیہات الاریب فی رجال التهذیب» در تصحیح و توضیح احوال رجالی که شیخ الطائفة در کتاب «تهذیب الاحکام» از آنان حدیث نقل کرده، تألیف نموده است، این کتاب، مورد توجه مؤلف واقع شده ولی از آنجا که بنظر او، سید هاشم بحرانی، در کتاب خود توضیحات و تفصیلات ملال آور

(۱) ولادت او را در ۱۰۷۰ هـ نیز نوشته اند.

را نگارش داده، مؤلف، کتاب او را تلخیص و تهذیب نموده و آنرا «انتخاب الجید من تنبیهات السید» نامیده است.

آغاز: «الحمد لله الذی وتدف باب الشرع الشریف بالکتاب المبین... ومن ثم سمیته: انتخاب الجید من تنبیهات السید».

انجام: «قوله: احمد بن محمد بن عیسی عن محمد بن اسماعیل عن علی بن النعمان اقول: محمد هو ابن بزيع».

نسخ، سده ۱۳ هـ، کتاب اول دارای بعضی حواشی با نشانه (منه، وایو الهدی).

۱۵۵ برگ، ۲۲ سطر.

از نسخه کتابخانه دانشکده ادبیات - تهران، مجموعه (۸۰ - ج) (فهرست همانجا / ۳۴ و ۴۳۰).

(۲۷۰)

تذکره مشایخ قم (رجال - فارسی)

(مأخذ تحقیق درباره قم ۴۵/۱).

از: نور الدین علی بن حیدر علی منغل قمی (.... ق ۱۰ هـ).

در شرح حال عده ای از علماء و بزرگان قم. مؤلف، اسامی این این دانشمندان را از کتب رجالی شیعه مانند «رجال شیخ طوسی و فهرست او، رجال کشی، رجال نجاشی، فهرست منتجب الدین، خلاصه الاقوال علامه، رجال ابی داود» استخراج نموده و با اضافاتی کوتاه در احوال آنان، بترتیب حروف تهجی مرتب نموده و در رمضان ۹۷۸ هـ آنرا در قم به پایان آورده است.

آغاز: «حمد بیحد و ثنای بیحد علیمی را که بنی نوع انسانرا بسبب افراد، متحلیه بحلیه علم از سایر مخلوقات ممتاز گردانید».

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج/ ۱ ۲۴۵

انجام : «وما اتکالی الاعلیٰ الله... وتوفیق اتمام این تذکرہ در اوایل شهر رمضان سنۃ ثمان وسبعین تسعائہ در مدینہ المؤمنین قم روی نمود، تم».
نستعلیق، سدہ ۱۱ ہجری، در حاشیہ تصحیح شدہ است.
۳۷ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخۂ کتابخانۂ مجلس، ضمن مجموعۂ (۵۱۴ - طباطبائی) شمارۂ ۲/.

(۲۷۱)

افحام الاعداء والخصوم فی نفی عقد ام کلثوم
(حدیث - عربی)
(ذریعہ ۲/ ۲۵۷).

از : شمس العلماء سید ناصر حسین بن حامد حسین لکنھوئی (۱۲۸۴ - ۱۳۶۱ هـ).

کتاب مفصلی است در رد این مطلب، کہ گفتہ اند : عمر با ام کلثوم دختر گرامی امیر المؤمنین علی علیہ السلام، ازدواج نمودہ است.
مؤلف، با روشی استدلالی واستناد بکتب معتبرۂ اہل سنت، عدم صحت چنین ازدواجی را اثبات نمودہ است. این کتاب در لکنھو چاپ شدہ است
(ذریعہ ۲/ ۲۵۷).

این کتاب در دو جزء تألیف شدہ کہ در این فہرست، در سہ قسمت
وطی سہ شمارہ معرفی میشود.
قسمت اول :

آغاز : «الحمد لله الذی نصر اولیائہ... اما بعد فقد سنلت... ان این لك
عوار ما لھج به غواة المتشبهین بالاعالیل، المحتالین بالاضالیل، فی امر زواج

سیدتنا ام کلثوم علیها الاف السلام من الحی القیوم».
 انجم : «وأنّا قیل له السلیمانی... ولم یکن له نظیر فی زمانه».
 نسخ، سده ۱۴ هجری، در حاشیه تصحیح شده است.
 ۱۴۶ برگ، ۱۲ سطر.
 از نسخه کتابخانه ناصریه - لکنهو.

(۲۷۲)

افحام الاعداء والخصوم فی نفی عقد ام کلثوم (حدیث - عربی)
 از : شمس العلماء سید ناصر حسین بن حامد حسین لکنهوی (۱۲۸۴
 - ۱۳۶۱ هـ).

قسمت دوم :

آغاز : «اسناداً وحفظاً ودراية الحديث، وضبطاً واتقاناً».
 انجم : «والمشهور انها زينب زوج ابی العاص بن الربیع والدۃ امامه
 الذی تقدم ذکرها فی الصلوة، وهی اکبر بنات النبی (ص) وكانت وفاتها فیها».
 دارای مشخصات قسمت اول.
 ۱۵۳ برگ، ۱۲ سطر.

(۲۷۳)

افحام الاعداء والخصوم فی نفی عقد ام کلثوم (حدیث - عربی)
 از : شمس العلماء سید ناصر حسین بن حامد حسین لکنهوی (۱۲۸۴
 - ۱۳۶۱ هـ).

قسمت سوم :

آغاز: «حکاه الطبری فی الذیل، فی اول سنة ثمان، وقد وردت مسابة فی هذا عند مسلم عن طریق عاصم الاحول عن حفصه عن ام عطية».

انجام: «ولیکن هذا آخر الکلام فی ذلك المقام، والحمد لله المفضل المنعام، والصلوة والسلام علی نبیه المعتماد واله البررة الکرام ما توالى الیالی والایام».

دارای مشخصات قسمتهای پشین.

۱۴۵ برگ، ۱۲ سطر.

(۲۷۴)

اللباب فی علوم الکتاب

(تفسیر - عربی)

(کشف الظنون ۱۵۴۳/۲ - هدیة العارفین ۷۹۴/۱ - بروکلان ۱۱۴/۲ (۱۳۸).

از: سراج الدین ابو حفص عمر بن علی بن عادل حنبلی دمشقی، معروف بابن عادل (... - ق ۹ هـ).

تفسیر نسبتاً مفصلاً است بر قرآن کریم در شش مجلد، نسخه حاضر قطعه‌ای از این کتاب، مشتمل است بر تفسیر سورة انعام.

آغاز: «سورة الانعام مکيه وهی مائة وستون وخمس آیات، وکلماتها ثلاثة الاف واثنتان وخمسون كلمة، وحروفها اثنا عشر الفا واربع مائة واثنتان وعشرون حرفاً، نزلت بمكة».

انجام: «فاذا كان يوم القيمة... تم تفسیر سورة الانعام بحمد الله الملك العلام».

نسخ، ذی القعدة ۹۷۰ هـ، در حاسیه تصحیح شده است، روی صفحه عنوان
تملك شيخ علي ووقفه كتاب بخط واقف ابراهيم الشريف الحسيني بتاريخ
۱۲۳۰ هـ دیده میشود.

۱۵۲ برگ، ۲۷ سطر.

از نسخه کتابخانه مدرسه نازی - خوی.

(۲۷۵)

توضیح الاشتباه

(رجال - عربی)

(روضات الجنات ۱۴۸/۷ - ذریعه ۴/۳۹۰)

از : مولی محمد علی بن مولی محمد رضا ساروی مازندرانی (... ق ۱۲ هـ).

کتابی است در ضبط صحیح اسامی رواة والقاب رجال، تقریباً دو برابر «ایضاح الاشتباه» علامه حلی ره بترتیب حروف تهجی.

صاحب روضات، مؤلف و کتاب را ستوده، و نام کامل کتاب را اینطور ثبت فرموده : «توضیح الاشتباه والاشکال فی تصحیح الاسماء والنسب والألقاب من الرجال» و میگوید : مانند آنرا در این موضوع ندیده است. آغاز : «الحمد لله المحمود المتعال... اما بعد فهذا کتاب توضیح الاشتباه والاشکال فی ضبط اسامی الرواة والقاب الرجال».

انجام : «هذا آخر ما اوردناه والحمد لله وحده، وقد فرغ منه مؤلفه الراجی عفو ربه تعالی».

نسخ، اوائل سده سیزدهم هجری. دارای حواشی بسیار از مؤلف، قبل از کتاب وقفنامه آن بنابرین جلدی الثانی ۱۲۳۰ هـ دیده میشود.
۷۸ برگ. ۱۹ سطر.

از نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه - تهران، بشماره (۹۸۴) (فهرست دانشگاه، ۵۵۰/۲).

(۲۷۶)

ترجمه مفردات قرآن (لغت - فارسی)

از : ؟

مؤلف، کلمات مفردة قرآن کریم را بترتیب سوره‌های قرآن، بفارسی ترجمه نموده است. نسخه حاضر از لغات آیه (۲۰۰) سوره «بقره» تا اول سوره «نازعات» را دارد.

آغاز، افتاده : «قه، نگاه دار تو مرد، قیا، نگاهدارید شما دو مرد». انجام، افتاده : «الكذاب التکذیب، حساباً ای شمار کن، و يقال كافياً، صواباً گفتاری راست. سورة النازعات».

نسخ، بی تاریخ و کتاب.

۶۱ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه آستان قدس رضوی، شماره (۱۴۵۸).

(۲۷۷)

کتاب الصلوة (فقه - عربی)

(ریحانة الادب ۶/۶۵).

از : حاج میرزا علی ابروانی غروی (.... - ۱۳۵۴ هـ).

کتابی است فقهی بروش استدلالی، مشتمل بر مباحثی از کتاب صلوة مانند : قضاء، ولباس نمازگزار، و نیت، و مبطلات و احکام خلل.

مؤلف، این مباحث را در ذی الحجة ۱۳۵۰ هـ به پایان آورده است.

آغاز : «مسئلة : هل يجوز التطوع لمن عليه فريضة، او في وقت فريضة

حاضرة».

انجام : «وبما ذكرنا من التفصيل مطابق ما في الشرايع يمكن ان يصلح بين المتأخرين... قد وقع الفراغ... في ليلة الاحد ثلث خلون من ذى الحجة الحرام سنة ۱۳۵۰ هـ».

نسخ. بخط مؤلف. بعضی جاها خط خوردگی دارد.

۲۰۵ برگ. سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه فرزند مؤلف - تهران.

(۲۷۸)

الوجيزة

(درایه - عربی)

از : شیخ بهاء الدین محمد عاملی (... - ۱۰۳۱ هـ).

رساله مختصری است در علم درایه که مؤلف آنرا بعنوان مقدمه بر کتاب معروف خود «حبل المتین» نوشته است.

این رساله بارها بانضمام کتب دیگر در تهران چاپ شده است (مشاره چاپی عربی / ۹۸۵).

آغاز : «الحمد لله على نعمائه المتواتره... هذه رسالة عزيزة موسومة بالوجيزة، يتضمن خلاصة علم الدراية، ويشتمل على زبدة ما يحتاج اليه اهل الرواية».

انجام : «وقد وفقني الله سبحانه وانا اقل العباد محمد مشتهر ببهاء الدين العاملي عفى عنه، للاقتداء بآثارهم والاقتباس من انوارهم... تم».

نسخ. احتمالاً سده دوازدهم هـ در حاشیه تصحیح شده است.

از نسخه لس شورا - تهران، ضمن مجموعه (۵۱۴)

(۲۷۹)

منتخب کفایة المتهدی فی معرفه المهدی
(عقائد - فارسی)
از : ؟

اصل کتاب از سید محمد بن محمد میر لوحی حسینی موسوی سبزواری اصفهانی، ملقب به مطهر، معروف به نقیبی، از علمای امامیه معاصر علامه مجلسی (۱۱۱۱ هـ) است که چهل حدیث در احوال حضرت ولیّ عصر و اخبار رجعت، از کتاب فضل بن شاذان استخراج نموده و آن را بفارسی ترجمه و شرح کرده. (ریحانة الادب ۶/۲۳۵).

حاجی نوری در اوّل «جنة المآوی» میگوید : من هرچه در این کتاب از کتابهای ۱ - غیبة فضل بن شاذان ۲ - غیبة حسن بن حمزه مرعشی، ۳ - الفرج الکبیر محمد بن هبة الله بن جعفر طرابلسی نقل میکنم بواسطه از کتاب «کفایة المتهدی» میر لوحی میباشد. (ذریعه ۱۸/۱۰۱) چنین استفاده میشود که مرحوم حاجی نوری این سه کتاب را در اختیار نداشته.

انتخاب کننده که نام او تاکنون معلوم نیست این انتخاب را در شوال ۱۰۸۳ قی به پایان آورده.

آغاز افتاده : «عزیران فراموش کرده اند بر خردمندان ظاهر است که سر زدن امثال این کلام از عوام کالانعام دور نیست، وعداوت ورزیدن نظرای ایشان... مؤلف میگوید و چون این کمترین بسبب غیرت دین خواست که علو درجه و سمو مرتبة خاتم الاوصیاء را بر ایشان ظاهر سازد».

انجام : «و هذا اخر ما انتخب من کتاب «کفایة المتهدی علی ما امرنا به

من هو من اعظم محبين المهدي اعظم الله شأنه وجعل في الفردوس الاعلى مكانه وقد تم هذه الرسالة المنتخبه».

نستعلیق و نسخ، محمد مهدی بن ملا مراد، در ۱۱۴۰ هـ در حاشیه تصحیح شده و نشانه مقابلہ دارد.
۶۳ برگ، ۱۸ سطر.

از نسخه کتابخانه دانشکده الهیات - مشهد، بشماره (۱۱۲۲).

(۲۸۰)

ریاض العلماء و حیاض الفضلاء

(ترجم - عربی)

(ریحانة الادب ۱۶۱/۱ - كشف الحجب والاستار / ۳۰۰ - ذریعہ ۳۳۱/۱۱).

از: مولی عبد الله افتندی اصفهانی (.... - ق ۱۲ هـ).

مؤلف، از اکابر علمای امامیه قرن دوازدهم هجری و از شاگردان علامه مجلسی، و محقق سبزواری، و آقا حسین خوانساری، و میرزای شیروانی است. او محقق برجسته، و متبعی کم نظیر، و در مسائل عقلیه و نقلیه خبیر، و در شناخت علمای شیعه و سنی و تاریخ زندگانی، و تألیفات ایشان نقادی بصیر میباشد.

بزرگترین اثر این دانشمند برجسته کتاب «ریاض العلماء و حیاض الفضلاء» است در شرح حال علماء اسلام از زمان غیبت صغری تا سال هزار و صد و نوزدهم هجرت.

این کتاب، در نوع خود بی نظیر و مورد مراجعه و استفاده دانشمندان بعد از او بوده است. ولی متأسفانه با اهمیت زیادی که داشته بسختی محققین بآن دست میافتند.

کتاب در دو بخش تألیف شده، بخش اول در شرح حال علماء شیعه،

وبخش دّوم در احوال علماء عامه.

بخش شیعی این اثر نفیس، بعد از مرارت‌های فراوان، برای اولین بار توسط همین کتابخانه در شش مجلد بانضمام رسالهٔ «زهر الریاض فی ترجمهٔ صاحب الریاض» بقلم ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی مد ظلّه العالی، در سال (۱۴۰۱ هـ) طبع گردید.

نسخهٔ حاضر، مجلد اوّل از بخش دّوم، در احوال علماء عامه است. اما از آنجا که نسخه‌های خطی معدود این کتاب ارزشمند غالباً مشوش است، این نسخه نیز یگ دست نیست، واز برگ چهل وپنجم، مجلد پنجم، از بخش اوّل، که مربوط بعلمای شیعه است را دارد: «المجلد الخامس من کتاب ریاض العلماء من القسم الأوّل منه وهو مشتمل علی حرف النون الی اخر الحروف مع ابواب الکنی والالقاب والفوائد الاثنی عشر المذكوره فی خاتمه القسم الأوّل وبهذا المجلد قد تم القسم الأوّل» بعد از این، مطالب مربوط به بخش دّوم ادامه میابد که آن هم مشوش است.

این نسخه در این فهرست در دو قسمت و طی دوشماره میشود.

قسمت اول :

آغاز: «بسمله، القسم الثانی من کتابنا المسمی بریاض العلماء وحياض الفضلاء فی احوال علماء العامه... وهو أيضاً مشتمل علی ثمان وعشرين باباً بعدد حروف الهجاء، المجلد الأوّل من القسم الثانی من کتاب ریاض العلماء وهو مشتمل علی باب الالف الی آخر باب الجیم».

انجام: «هو عندی علی الاصح لقب ابا ابراهیم بن ابان الرازی الكلینی المعروف بعلان الكلینی وكان خال محمد بن یعقوب».

نسخ، سدهٔ چهاردهم هجری، دارای حواشی از سید حسن صدر کاظمی و دیگری، با تملك محمد باقر بن محمد تقی اصفهانی (الفت) در شوال ۱۳۲۳ هـ

۱۴۴ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه کتابخانه ملی ملک - تهران، بشماره (۳۶۵۴) (فهرست ملک
۳۵۰/۱).

(۲۸۱)

رياض العلماء وحياض الفضلاء (ترجم - عربی)

از: مولی عبد الله افندی اصفهانی (... - ق ۱۲ هـ).

قسمت دوم:

آغاز: «الكلینی لم يذكر اسمه علماء الرجال، وقال الامیر مصطفی فی باب الالقب من رجاله: ان علان لقب علی بن محمد بن ابراهیم بن ابان الكلینی».

انجام: «اخطب خوارزم صاحب المناقب، له كتاب فی مقتل ال الرسول صلوات الله علیهم، ینقل عن كتابه صاحب جامع الاخبار الذی هو من علمائنا».

دارای مشخصات قسمت اول.

۱۴۳ برگ، ۲۵ سطر.

(۲۸۲)

تفسیر قرآن

(تفسیر - عربی)

از:

نسخه حاضر مشتمل است بر تفسیر سوره مریم علیها السلام تا آخر قرآن کریم، مؤلف ظاهراً سنی مذهب است.

آغاز: «سورة مريم عليها السلام، بسم الله الرحمن الرحيم».
انجام: «قال ابن عباس رضي الله عنهما قوله: من الجنة والناس...
والحمد لله رب العالمين والصلاة على رسوله محمد وآله اجمعين».
نسخ قدیم، قرن ششم، در حاشیه تصحیح شده و دارای حواشی بفارسی
و عربی.

۲۴۸ برگ، ۲۹ سطر.

از نسخه کتابخانه چستر بیٹی، دبلین - ایرلند جنوبی بشماره (۳۷۳۸)
(اربری، فهرست ج ۳/۱۰۰).

(۲۸۳)

الكشف والبيان في تفسير القرآن = (تفسير ثعلبی) (تفسیر - عربی)

معجم الأدباء ۳۶/۵ - الوافی بالوفیات ۳۰۷/۷ - بروکلان ۲/ (۳۵۰) ۴۲۹، ذیل ۱/ (۵۹۲).

از: ابو اسحق احمد بن محمد بن ابراهیم ثعلبی نیشابوری (... - ۴۲۷ هـ).

مؤلف، از مشاهیر مفسرین و فقهاء و محدثین اهل سنت و شافعی مذهب
است. (سبکی، طبقات الشافعیه الکبری ۴/۵۸).

ابن خلکان میگوید: او فرزانه زمانه در تفسیر بوده و بر دیگران در این
علم پیشی گرفته،... سمعانی او را ذکر نموده و گفته: او را ثعلبی گویند، چون
لقب اوست به نسب، (وفیات الاعیان ۸۰/۱). دیگران هم انساب سمعانی را
از مصادر ترجمه ثعلبی ذکر کرده اند، لکن سمعانی در انساب هیچگونه ذکری
از «احمد بن محمد بن ابراهیم ثعلبی» بمیان نیاورده. و آنکه شرح حال
مختصری از او آورده، ابن الاثیر الجزری است در (اللباب ج ۱/ ۲۳۸) عبد

القافر بن اسمعیل فارسی متوفی ۵۲۹ هـ، درباره او مینویسد: ثعلبی، صحیح النقل ومورد وثوق بوده اواز ابی طاهر محمد بن الفضل بن خزیمه وامام ابی بکر ابن مهران مقری وایب بکر ابن هانی، وایب بکر الطرازی، وایب محمد المخلدی، وایب الحسین خفاف، وایب محمد بن الرومی وغیر آن روایت میکند ودر محرم سال چهار صد و بیست وهفت درگذشته. (تاریخ نیشابور المنتخب من السياق ۱۰۹).

ابن خلکان قول دیگری در فوت اونقل میکنند وآن «روز چهار شنبه ۲۳ محرم ۴۳۷ هـ» است. ثعلبی تألیفات دیگری هم دارد از جمله «العرائس یا عرائس المجالس فی قصص الانبیاء» که بارها در مصر چاپ شده. و «تفسیر صغیر» در دو مجلد، خوانساری میگوید: نسخه عتیقه‌ای از آنرا نزد بعضی از علماء معاصر خود دیده. (روضات الجنات ۱/ ۲۴۶).

و اما تفسیر او «الکشف والبیان»: از آنجا که پاره‌ای از منقولات این کتاب حائز اهمیت فراوان است، شایسته است بیشتر شناخته شود، زیرا این تفسیر تاکنون بچاپ نرسیده و بنا بنوشته مجله «اخبار التراث العربی» عدد ۸ دکتر عبد الله ابو السعود بدر استاد تفسیر وحديث دانشکده تربیت در فیوم وابسته بدانشگاه قاهره، در حال حاضر مشغول تحقیق آن است (اخبار التراث العربی عدد ۸ / ۱۴۰۳ هـ، ص ۱۶، نشریه معهد المخطوطات العربیه - کویت) وچون نمیدانیم در ضمن جریان تحقیق وچاپ به چه سرنوشتی گفتار خواهد شد. لذا مقداری از موضوع فهرست خارج می‌شویم.

بعضی این تفسیر را بدیگری نسبت داده، حاجی خلیفه میگوید: «الکشف والبیان فی التفسیر لابی منصور عبد الملك بن احمد بن ابراهیم الثعالبی» است (کشف الظنون ۲/ ۱۴۸۸) این نسبت هر دو درست نیست، ونام کامل وصحیح آن شخصی که حاجی خلیفه این کتاب را بدو نسبت داده

چنین است : «ابو منصور عبد الملك بن محمد بن اسماعیل الثعالبی الفراء» مؤلف «یتیمۃ الدھر فی محاسن اهل العصر» متوفی ۴۲۹ هـ، و تفسیر مذکور را تاکنون احدی بصاحب «یتیمۃ الدھر» نسبت نداده. و اگر نسبتی به ثعلبی یا ثعالبی دیگری داده شده بنظر میرسد ناشی از عدم بررسی دقیق کتب معتبره باشد.

تفسیر ثعلبی، مورد ستایش اکثر دانشمندان بزرگ فرق اسلامی بعد از خود بوده و گفته‌های او در خلال کتب ارزشمند دیگران بچشم میخورد. علامه مجلسی و دیگر علمای شیعی مطالبی از آن نقل کرده اند.

ثعلبی بسند خود از پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله) این حدیث را نقل میکند که: «من مات علی حب آل محمد مات شهیداً، ومن مات علی حب آل محمد مات مغفوراً له، ألا ومن مات علی حب آل محمد مات تائباً، ألا ومن مات علی حب آل محمد مات مؤمناً مستکمل الا بیان ... ألا ومن مات علی بغض آل محمد لم یشم رائحه الجنة».

ایة الله العظمیٰ مرعشی مد ظلّه در موسوعه گرانقدر خود «ملحقات احقاق» که تاکنون بیست و دو مجلد آن بطبع رسیده، این حدیث را بطور کامل نقل کرده و اکابر اهل سنت، مانند «زمخشری» و «ابن حجر عسقلانی» و دیگران را که این حدیث را در تألیفات خود آورده اند، با ذکر مأخذ بر شمرده (ملحقات احقاق الحق ۹/۴۸۶).

و اما نسخه‌های خطی این تفسیر برغم اہمیت آن، اندک و در اینجا توضیحاتی در باره آن داده میشود. یکی از بهترین و نفیس ترین نسخه های آن، نسخه هین کتابخانه بشماره (۹۰۸) است این نسخه در بررسی مجدد معلوم شد دارای امتیازی بزرگ بوده و آن مقابله با نسخه اصل است که در آخر سوره فاطر دیده میشود.

شش نسخه دیگر از این تفسیر، در کتابخانه طوب قاپی استانبول موجود است، که در فهرست عربی طوب قاپی ج/۱ تحت شماره‌های (۳۱) - (۱۷۲۶) ثبت شده است.

علامه امینی دو نسخه از این تفسیر را در لکنه دیده، یکی نسخه «مکتبه ناصریه» در دو مجلد، مشتمل بر سوره مؤمن الی آخر قرآن. دومی نسخه ای نفیس و قدیمی از «مکتبه الحسینیه» در شش مجلد، بخط ابو نصر محمد بن الحسن در سال (۵۲۲ هـ) (صحیفه المکتبه الامام امیر المؤمنین علیه السلام، النجف الاشرف العدد ۱/۱۹ و ۲۰).

اکنون، نسخه‌های عکسی نفیسی که در این کتابخانه موجود است، طی چند شماره تذکر میدهد.

نسخه حاضر، مشتمل است بر تفسیر آیه ۲۴ سوره نساء تا آیه ۷۷ سوره یوسف.

آغاز، افتاده: «بعض المسلمین، ثم تأتی از واجهن مهاجرین».
انجام، افتاده: «التي كانت فی بیت یعقوب، فاعطاها سائلاً...».
نسخ، سده نهم هجری.

۲۶۶ برگ، ۲۷ سطر.

از نسخه آستان قدس رضوی، بشماره (۱۲۴۲).

(۲۸۴)

الکشف والبیان = (تفسیر ثعلبی).

(تفسیر - عربی)

از: ابو اسحق احمد بن محمد بن ابراهیم ثعلبی نیشابوری (... -

۴۲۷ هـ).

نسخه حاضر مشتمل است بر اوّل کتاب تا آخر سورة کهف.

آغاز : «قال الاستاذ الامام: ابو اسحق احمد بن محمد بن ابراهيم الثعلبی... وسمیته کتاب الكشف والبيان عن تفسير القرآن والله المستعان وعليه التكلان».

انجام : «قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: من قرأ اوّل سورة الكهف واخرها كانت له نور من قرنه الى قدمه، ومن قرأها كلها كانت له نوراً من الارض الى السماء».

نسخ. اوائل قرن هفتم هجری، روی صفحه عنوان، عبد الله بن عنان ابن موسى معروف بنجر زاده، مختصری در باره کتاب ومؤلف نوشته میگردد: این نسخه در نهایت صحت است. بر بعضی برگها حاشیه نویسی دارد.
۳۱۷ برگ، ۴۰ سطر.

از نسخه کتانبخانه چستر بیٹی دبلین ایرلند جنوبی بشماره (۳۶۱۷).

(۲۸۵)

الكشف والبيان = (تفسير ثعلبی). (تفسير - عربي)

از: ابو اسحق احمد بن محمد بن ابراهيم ثعلبی نیشابوری (... - ۴۲۷ هـ).

نسخه حاضر از اوّل تا آخر سورة بقره را دارا میبا شد.

آغاز : «قال الاستاذ الامام: ابو اسحق احمد بن محمد بن ابراهيم الثعلبی... وسمیته کتاب الكشف والبيان عن تفسير القرآن والله المستعان وعليه التكلان».

انجام : «عن ابی اسحق عن رجل عن معاذ بن جبل انه كان... اختتم البقرة، قال.. وصلى الله على محمد واله اجمعين الطيبين الطاهرين».

۲۶۰ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

نسخه بدو خط قرن هشتم هجری، در آخر تملك الحاج محمد بن السيد خليل
الصادق دارد، نشانه مقابله و قرائت دارد.
۳۴۶ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه کتابخانه چستر بيتی. دبلین ایرلند جنوبی بشماره (۳۸۷۶).

(۲۸۶)

الكشف والبيان = (تفسير ثعلبی) (تفسير - عربي)

از : ابو اسحق احمد بن محمد بن ابراهيم ثعلبی نیشابوری (....-
۴۲۷هـ).

نسخه حاضر مشتمل است بر تفسیر سورة سَبَا تا آخر سورة زمر.
آغاز : «الحمد لله وصلى الله على سيدنا محمد، سورة سَبَا الف وخمسمائه
واثنی عشر حرفاً».

انجام : «كمل الجزء الرابع عشرين بحمد الله وحسن عونه وصلى الله
على سيدنا محمد واله وصحبه وسلم تسليماً».

خط مغربی، روز سه شنبه جمادی الاخر ۶۹۹هـ، روی برگ عنوان دارای
تملك محمد صادق الجزائری است.

۱۷۹ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه چستر بيتی - دبلین، بشماره (۳۹۰۳).

(۲۸۷)

الكشف والبيان = (تفسير ثعلبی) (تفسير - عربي)

از : ابو اسحق احمد بن محمد بن ابراهيم ثعلبی نیشابوری (....-
۴۲۷هـ).

آیه الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج/ ۱ ۲۶۱

نسخه حاضر مشتمل است بر تفسیر سورة ال عمران ونساء ومائده.
آغاز: «سورة ال عمران مدنيه».

انجام: «كمل السفر الثاني من كتاب الكشف والبيان في تفسير القرآن
بمعونة الله.... وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله وسلم تسليماً».

مفری، بد خط، قرن هفتم هجری.

۱۹۲ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه اسكوريال مادرید - اسپانيا، بشماره (۱۳۲۱).

(۲۸۸)

الكشف والبيان = (تفسير ثعلبي) (تفسير - عربی)

از: ابو اسحق احمد بن محمد بن ابراهيم ثعلبي نيشابوري (....-
۴۲۷هـ).

نسخه حاضر، مشتمل است بر تفسیر آیه ۱۶۷ تا ۲۵۲، از سورة بقره.

آغاز: «قوله تعالى: يا ايها الناس كلوا مما في الارض حلالاً طيباً، نزلت —
في ثقيف وخزاعة».

انجام: «تلك آيات الله نتلوها عليك بالحقّ وإنك لمن المرسلين، تم الجزء
بحمده وعونه يتلوه انشاء الله تلك الرسل».

نسخ، علی بن عمر بن محمد بن ابراهيم المقرئ الدمنهودی، در روز جمعه دوم ذی

الحجه سال ۷۲۸هـ آنرا برای خود نوشته است.

۱۸۸ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه کتابخانه اسكوريال - مادرید، بشماره (۱۴۱۴).

(۲۸۹)

الكشف والبيان = (تفسير ثعلبی) (تفسير - عربی)

از ابو اسحق احمد بن محمد بن ابراهيم ثعلبی نیشابوری (.....-۴۲۷هـ).

نسخه حاضر مشتمل است بر تفسیر سورة يوسف ورعد و ابراهيم وحجر ونحل.

آغاز: «سورة يوسف مكیه».

انجام: «سورة النحل ادع الى سبيل ربك الى آخر السورة، تم الكتاب بحمد الله وعونه يتلوه انشاء الله سورة الاسراء».

نسخ ، علی بن عمر بن محمد الدمنهوری المقرئ در روز جمعه ۱۲ ربیع الاول سال ۷۲۹هـ آنرا برای خود نوشته، روی برگ عنوان عبارت «الجزء الثامن» دیده میشود.

۱۶۵ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه کتابخانه اسکوریال - مادرید، بشماره (۱۴۱۵).

(۲۹۰)

مختصر اسد الغابه (رجال - عربی)

(روضات الجنات ۸/۸۵ - معجم المؤلفين ۱۱/۲۴۹ - داودی، طبقات المفسرين ۲/۲۴۴).

از: محمد بن محمد بن علی کاشغری شافعی (.....-۷۰۵هـ).

مؤلف، کتاب «اسد الغابه في معرفة الصحابة» تألیف: ابو الحسن علی بن محمد بن محمد بن عبدالکریم بن عبد الواحد شیبانی معروف به ابن الاثیر

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج/۱ ۲۶۳

الجزری متوفی بسال (۶۳۰هـ) مختصر نموده و مطالبی هم در انساب و احوال و مرویات صحابه، به آن افزوده است.

آغاز: «الحمد لله على ترادف منته منّا يفقد المفكر فيها الآمال».

انجام: «ثم صلى عليها ودفنت، ثم الكتاب بحمد الله وعونه وحسن توفيقه».

نسخ، احمد بن احمد بن المعجمي الاحمدی، سده ۱۱هـ، در حاشیه تصحیح شد و حاشیه نویسی دارد.
۴۷۰ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه چستر بییتی - دبلین، بشماره (۳۲۱۳) (اربری، فهرست چستر بییتی ۸۶/۱).

(۲۹۱)

منهاج البراعة في شرح نهج البلاغة
(حدیث - عربی)
(رباض العلماء ۲/۴۲۱ - هدية العارفين ۱/۳۹۲ - ربحانة الادب ۴/۴۶۷ - كشف الحجب ۵۶۵/).

از: قطب الدين سعيد بن هبة الله راوندى (.... - ۵۷۳هـ).

نهج البلاغة که از کلمات سيد المظلومين امير المؤمنين علی عليه السلام، توسط شریف رضی، جمع و اختیار شده، در طول تاریخ مورد توجه دانشمندان برجسته جهان اسلام بوده و تا کنون حدود یکصد و پنجاه شرح و تعلیقه بر آن نوشته شده که احصاء آنها موجب تطویل است در این زمینه مراجعه بکتاب «كشف الحجب والاسرار» «المستدرک» «مرآة الكتب» «الذريعة» «الغدير» مفید خواهد بود.

یکی از بهترین و قدیمترین شروح نهج البلاغه، «منهاج البراعة» قطب راوندی است. مولی عبدالله افندی میگوید: قطب راوندی اولین کسی است که نهج البلاغه را شرح نموده و ابن ابی الحدید معتزلی در شرح نهج خود، بسیار با راوندی مناقشه میکند (ریاض العلماء ۴۲۱/۲) گرچه حاجی نوری اولین شارح نهج البلاغه را «ابو الحسن بیهقی کیدری» میدانند.

شیخ یوسف بحرانی در رد اعتراضات و اشکالات ابن ابی الحدید کتابی نوشته و آنرا: «سلاسل الحدید فی تقیید ابن ابی الحدید» نامیده (کشف المحجوب والاستار/۵۶۵).

شرح نهج البلاغه راوندی، برای اولین بار در سال ۱۴۰۶ هـ توسط همین کتابخانه در سه مجلد منتشر گردید.

نسخه حاضر مشتمل است بر شرح خطبه «همام» تا آخر کتاب که در سه قسمت و طی سه شماره معرفی میشود.

قسمت اول:

آغاز افتاده: «نهج البلاغه، وسام منهاج البراعة فی شرح نهج البلاغه من کلام امیر المؤمنین و امام المتقین علی بن ابی طالب».

انجام: «وانما امتنع المؤمنون عن تلك الافعال القبيحة الثلاثة بسبب اشتغالهم بهذه الطاعات الثلاث. ثم قال: ولقد نظرت».

نسخ، محمد ابن الامام السعيد امين الحاج و الحرمین... الرشید بن الحسن بن الامام المفید ابن العباس . در محرم ۶۰۳ هـ، نسخه قدیم و بسیار نفیس، بعضی از اوراق پس و بیش شده است.

۱۰۰ برگ، ۱۸ سطر.

از نسخه چستر بیتنی - دبلین، بشماره (۳۰۵۹).

(٢٩٢)

منهاج البراعة فى شرح نهج البلاغة (حديث - عربى)

از: قطب الدين ابى الحسين سعيد بن هبة الله الراوندى (.....-٥٧٣هـ).

قسمت دوم از نسخه چستر بيتى:

آغاز: «فما وجدت احدا تعصب الا كان ذلك عن علة».

انجام: «والمثلوم: المنقوص من الشيء المنظم أى المنكسر».

دارل مشخصات قسمت اول.

١٠٠ برگ، ١٨ سطر.

(٢٩٣)

منهاج البراعة فى شرح نهج البلاغة (حديث - عربى)

از: قطب الدين ابى الحسين سعيد بن هبة الله الراوندى (.....-٥٧٣هـ).

قسمت سوم از نسخه چستر بيتى:

آغاز: «والشعبة: القطعة من الشيء، يقال: هذا شعبة من ذاك أى بعض

منه وطائفة منه ونوع».

انجام: «والله سبحانه المحمود والمشكور على ما وفقنا من اتمام هذا

الكتاب.....من صالح دعائه ان شاء الله...»

داراى مشخصات قمسئهاى پيشين.

٩٦ برگ، ١٨ سطر.

(۲۹۴)

منهاج البراعة في شرح نهج البلاغة (حدیث - عربی)

از : قطب الدین سعید بن هبة الله راوندی (.....- ۵۷۳هـ).

بشماره (۲۹۱) رجوع شود.

نسخه حاضر، نفیس ومشمول است بر تمام کتاب، که در این فهرست در دو قسمت وطنی دو شماره معرفی میشود.

قسمت اول:

آغاز: «الحمد لله رب العالمین... قال الشارح: اخبرنا السيد ابو الصمصام ذو الفقار بن محمد بن سعيد الحسنی المروزی».

انجام: «والمnsk في الاصل الموضع الذي يذبح فيه النساءك، وهي الذبائح... والمكسور يكون بمعنى الموضع والنسك».

نسخ، شنبه بیست ویکم شوال ۶۸۱هـ، دارای بعضی حواشی.

۸۳ بری، ۲۵ سطر.

از نسخه کتابخانه ملی ملک - تهران، بشماره (۱۱۵۱) (فهرست ملک ۷۵۱/۱).

(۲۹۵)

منهاج البراعة في شرح نهج البلاغة (حدیث - عربی)

از : قطب الدین هبة الله راوندی (....- ۵۷۳هـ).

قسمت دوم از نسخه ملک:

آغاز: «والمnsk: العبادة، ای لكل جماعة مؤمنة من الذين سلفوا جعلنا

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج/۱ ۲۶۷
 متعبداً وموضع نسك يقصده الناس».
 انجم : «والله سبحانه المحمود المشكور على ما وفقنا من اتمام هذا
 الكتاب... و صلواته على سيدنا محمد النبي و آله الطاهرين».
 دارای مشخصات قسمت اول.
 ۸۷ برگ، ۲۵ سطر.

(۲۹۶)

منهاج البراعة في شرح نهج البلاغة
 (حديث - عربي)
 از : قطب الدين هبة الله راوندی (...- ۵۷۳هـ).
 بشاره : (۲۹۱) رجوع شود.
 نسخه حاضر، نفیس ومشمول است بر جزء اول.
 آغاز : «الحمد لله الذي جعل آل محمد أصول البراعة وفروعها،
 واتخذهم وهم رحمة للعالمين».
 انجم : «وارصد له: اي أعدله. تم الجزء الاول من شرح نهج ويلي في
 الجزء الثاني».

نسخ، داود بن محمد بن ابراهيم بن الحسام، در روز چهارشنبه سوم ذی الحجة
 ۶۵۲هـ، در حاشیه تصحيح شده و بعضی حواشی دارد.
 ۱۳۷ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه کتابخانه مجلس شورا - تهران، بشاره (۶۶۹۵۴).

(۲۹۷)

المحيط في اللغة
 (لمت - عربي)
 معجم الأدباء ۶/۲۶۰ - وفيات الاعيان ۱/۲۳۰ - كشف

الحجب/۴۹۴ - بروکلان ۱/(۱۳۱) (۱۳۷).

از : ابو القاسم اسماعیل بن عباد بن عباس دیلمی طالقانی، صاحب
بن عباد (۳۲۶ - ۳۸۵هـ).

کتاب مفصلی است در لغة بترتیب حروف معجم، بسبک «العین،
والجمهرة».

این خلکان، مینوسد: این کتاب در هفت مجلد تألیف شده است، لکن،
یاقوت، و سیوطی، آنرا در ده مجلد دانسته اند (معجم الادباء ۶/۲۶۰ - بغية
الوعاة ۱/۴۵۰).

مؤلف، از اکابر علمای امامیه و نادره دهر، و اعجوبه عصر خود بوده
و نیازی بمعرفی ندارد، ثعالبی میگوید: عبارتی را سراغ ندارم، که در بیان علو
مقامات علمی، و ادبی، وجودی، و کرمی او کافی باشد (یتیمه الدهر ۳/۲۲۵).
نسخه حاضر، قسمتی از این کتاب است، و از حرف «خاء» شروع،
و بحرف «کاف» ختم میشود، که در دو قسمت و طی دو شماره معرفی میشود.
قسمت اول:

آغاز: «کتاب الخاء، باب المضاعف، الخاء والقاف، حق، التحقيق: زعاق
قتب الدابة.

انجام: «والمعانة: تکلیمک الصبی بما یهوی، ویقولون».

نسخ مغرب، سده هفتم هجری.

۱۳۷ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۸۲۷۱۴) (فهرست

وپی قایی ۴/۱۰).

(۲۹۸)

(لفت - عربی)

المحیط فی اللغة

از : ابو القاسم اسماعیل بن عباد بن عباس دیلمی طالقانی، صاحب بن عباد (۳۲۶ - ۳۸۵ هـ).

قسمت دوم:

آغاز: «مکان کذا غنی من فلان ای میتة، وما غنیت فلانا ای لم القه».
انجام: «تم حرف القاف، والحمد لله وحده، وتتلوه حرف الکاف انشاء الله تعالى».

دارای مشخصات قسمت اول. ←

۱۳۸ برگ، سطرها مختلف.

(۲۹۹)

(لفت - عربی)

المحیط فی اللغة

از : ابو القاسم اسماعیل بن عباد بن عباس دیلمی طالقانی، صاحب بن عباد (۳۲۶ - ۳۸۵ هـ).

این نسخه، تصویر مکرر نسخه (۸۲۷۱۴) کتابخانه سلطان احمد سوم است، که طی دو شماره (۲۹۸ و ۲۹۷) معرفی شد، و در این جا مانند اصل، تحت يك شماره ثبت شده است.

(۳۰۰)

مسند الفردوس

(حدیث - عربی)

(کشف الظنون ۱۶۸۴/۲ - هدیة العارفين ۴۱۹/۱ - زکلی، اعلام ۲۶۰/۳ - معجم المؤلفين

۳۰۹/۴).

از : شهردار بن شیرویه بن شهردار دیلمی همدانی شافعی (۴۸۳ -

۵۵۸هـ).

مؤلف، کتاب پدر خود «فردوس الاخبار» را که مشتمل بر بیش از ده هزار حدیث بترتیب حروف معجم بوده، در چهار جزء مرتب نموده و اسناد احادیث را بآن اضافه کرده، و آنرا «مسند الفردوس» نامیده است.

ابن حجر عسقلانی، مسند الفردوس، را اختصار نموده و آنرا «تسدید القوس فی اختصار مسند الفردوس» نام نهاده «کشف الظنون ۱۶۸۴/۲).

بنابر آنچه روی صفحه عنوان نوشته شده، نسخه حاضر، مجلد سوم کتاب است.

آغاز : «فصل قد کان: قد کان عاشورا یوما تصومه الیهود یتخذونه عیداً».

انجام : «المؤمن فی قبره فی روضة خضراء....وفی البال ابو السعید رضی الله عنه وعن الصحابة والتابعین له اجمعین».

نسخ . سده هفتم هجری . اسامی اشخاصیکه حدیث بآنها منتهی میشود در

حاشیه آمده است.

۲۴۱ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه لاله لی، منتقله بسلیمانیه - استانبول، بشماره (۶۴۸).

(۳۰۱)

مسند الفردوس (حدیث - عربی)

از : شهردار بن شیرویه بن شهردار دیلمی همدانی شافعی (۴۸۳ - ۵۵۸هـ).

نسخه حاضر تصویر مکرر نسخه شماره (۳۰۰) است، با این تفاوت که در پنج قسمت وطنی پنج شماره معرفی میشود.

قسمت اول:

آغاز : «فصل قد کان، قد کان عاشورا يوماً تصومه اليهود يتخذونه عيداً».

انجام : «ليس في القطرة ولا القطرتين من الدم وضوء... ليس في القبله».

نسخ، سده هفتم هجری، اسامی اشخاصیکه حدیث بأنها منتهی میشود در حاشیه آمده است.

۵۰ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه لاله لی، منتقله بسلیانیه - استانبول، بشماره (۶۴۸).

(۳۰۲)

مسند الفردوس (حدیث - عربی)

از : شهردار بن شیرویه بن شهردار دیلمی همدانی شافعی (۴۸۳ - ۵۵۸هـ).

قسمت دوم:

آغاز «ليس في الكُسعة ولا في الجبهة ولا في النخه صدقة».

انجام : «ورواه احمد بن حنبل رضی الله عنه عن عفان عن حریر بن حازم مثله».

دارای مشخصات قسمت اول.

۵۰ برگ، ۲۵ سطر.

(۳۰۳)

مسند الفردوس (حدیث - عربی)

از : شهردار بن شیرویه بن شهردار دیلمی همدانی شافعی (۴۸۳ - ۵۵۸هـ).

قسمت سوم:

آغاز : «من اخذ رشوة فی الحکم کانت سترأ بینہ و بین الجنة».

انجام : «وهو آخذ بشعره، عن زید بن علی وهو آخذ بشعره، قال حدثنی ابی علی بن الحسین وهو آخذ».

دارای مشخصات قسمتهای پیشین.

۵۰ برگ، ۲۵ سطر.

(۳۰۴)

مسند الفردوس (حدیث - عربی)

از : شهردار بن شیرویه بن شهردار دیلمی همدانی شافعی (۴۸۳ - ۵۵۸هـ).

قسمت چهارم.

آغاز : «بشعره قال: حدثنی الحسین بن علی، وهو آخذ بشعره قال:

حدثني».

انجام : «فصل ما امرى مسلم....رواه احمد بن حنبل عن ابي المغيرة».

دارای مشخصات قسمتهای پیشین.

۵۰ برگ، ۲۵ سطر.

(۳۰۵)

(حدیث - عربی)

مسند الفردوس

از : شهردار بن شیرویه بن شهردار دیلمی همدانی شافعی (۴۸۳ -

۵۵۵هـ).

قسمت پنجم:

آغاز : «عیاش عن شراحیل بن مسلم الخولانی عن روح بن زنباع».

انجام : «المؤمن فی قبره....وعن الصحابة والتابعین له اجمعین».

دارای مشخصات قسمتهای پیشین.

۴۲ برگ، ۲۵ سطر.

(۳۰۶)

(حدیث - عربی)

مسند الفردوس

از : شهردار بن شیرویه بن شهردار دیلمی همدانی شافعی (۴۸۳ -

۵۵۵هـ).

نسخه حاضر، تصویر نسخه شماره (۴۱۵) جار الله میباشد ومشمول

است بر باب سین تا آخر باب قاف، که در این فهرست در دو قسمت و طی دو

شماره معرفی میشود.

قسمت اول:

آغاز: «باب السین، فصل سلوا الله، سلوا الله ببطون القلب ولا تسألوه بظهورها».

انجام: «علیکم بالدلجة فان الله عزوجل ملائكة موکلین يطوون الأرض للمسافرین كما تطوی القراطیس».

تعلیق، سدهٔ نهم هجری، روی صفحهٔ عنوان، عبارت (الثالث الثاني من مسند الفردوس) نوشته شده است، همچنین تملک ولی الدین جارا الله بتاریخ ۱۱۴۳ هـ دیده میشود.

۱۰۰ برگ، ۳۱ سطر.

از نسخهٔ جارا الله، منتقله بسلیمانیه - استانبول، بشمارهٔ (۴۱۵).

(۳۰۷)

مسند الفردوس

(حدیث - عربی)

از: شهردار بن شیرویه بن شهردار دیلمی همدانی شافعی (۴۸۳ - ۵۵۸ هـ).

قسمت دوم:

آغاز: «فنهاهم عن السیر فی ذلك الوقت، الدلجة: سیر آخر اللیل».

انجام: «القی والرغاف.... فی الصلاة من الشیطان.... آخر باب القاف، بحمد الله ومنه».

دارای مشخصات قسمت اول.

۹۴ برگ، ۳۱ سطر.

(۳۰۸)

مسند الفردوس

(حدیث - عربی)

از : شهردار بن شیرویه بن شهردار دیلمی همدانی شافعی (۴۸۳ - ۵۵۸هـ).

نسخه حاضر تصویر نسخه شماره (۱۳۹۱) کتابخانه ملک است، مشتمل بر حروف (ج) تا قسمتی از حرف (ف)، متأسفانه بطور مشوش عکسبرداری و در دو قسمت صحافی شده، در حالیکه صفحات، میبایست در کنار هم و بطور منظم قرار میگرفت.

قسمت اول:

آغاز : «رب زدنی علما، فصل جاءنی جبرئیل فقال: «ان ربك عزوجل یامرك بغسل الفنیك».

انجام : «فصل الجمال... عن ابی جعفر عن عباس بن عبد المطلب رضی الله عنه قال: قال رسول الله صلی الله علیه وسلم الحديث».

نسخ، سده هفتم هجری، بعضی برگها بفارسی حاشیه نویسی دارد.

۱۶۸ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه ملی ملک - تهران، بشماره (۱۳۹۱) (فهرست ملک ۵۴۴/۱).

(۳۰۹)

مسند الفردوس

(حدیث - عربی)

از : شهردار بن شیرویه بن شهردار دیلمی همدانی شافعی (۴۸۳ -

(۵۵۵۸هـ).

قسمت دوم:

آغاز: «جاءني جبرئيل... لغة ابى اسماعيل صلى الله عليه وسلم».

انجام: «عن عايشه ام المؤمنين... قالت: ما رأيت احداً اشبه... برسول الله (صلى الله عليه وآله) في قيامها وقعودها مثل فاطمه بنت رسول الله صلى الله عليه وسلم».

دارای مشخصات قسمت اول، تصویر بعضی از صفحات مکرر است.

۱۵۳ برگ، سطرها مختلف.

(۳۱۰)

کامل الزیارة

(دعا - عربی)

(نریمه ۲۵۵/۱۷ - کشف المحجوب والأستار/۴۲۱).

از: ابو القاسم جعفر بن محمد بن جعفر بن موسی بن قولویه قمی
(... ۳۶۸هـ).

کتاب مفصلی است در زیارات پیامبر اکرم، وائمه معصومین علیهم السلام، و ثواب حضور در مشاهد مشرفه آنان.

آغاز: «الحمد لله اهل الحمد والذال عليه والجاری به والمثبت سلطانه».

انجام: «فاذا احشر قيل له لك بكل درهم عشرة الاف درهم وان الله تعالى نظر لك وذخرها لك عنده».

نسخ، ۹۷۷هـ، روی برگ عنوان مهر بیضی شکل با حروف لاتین، بنام

«میناسپان - اصفهان ۱۹۳۵ دیده میشود، متأسفانه این کتابخانه در اثر بی

توجهی بآمریکا منتقل شده است..

۳۳۴ برگ، ۱۲ سطر.

از نسخه کتابخانه دانشگاه لس آنجلس، بشماره M1323 (نسخه های خطی ۱۱ و ۱۲/۳۲۵).

(۳۱۱)

مثالب النواصب (اعتقادات - عربی)

(کشف الحجب/۴۸۵ - ذریعه ۷۶/۱۹ - ریحانة الادب ۵۹/۸).

از : رشید الدین ابو عبدالله محمد بن علی بن شهر آشوب سروی
مازندرانی (....- ۵۸۸هـ).

از این کتاب به «الصوالب والقواصب فی مطاعن النواصب» هم نام برده شده است.

مؤلف، در مقدمه میگوید: این کتاب را از آیات، و اخبار، و دلائل، و آثار، و حکایات، و اشعار جمع نموده و آنرا در پنج قسمت مرتب نمودم، بدین ترتیب:

قسمت اول : مقدمه پیرامون متقدمین و متاخرین.

قسمت دوم : در مثالب جاهلین، و جاهدین، و غاصبین.

قسمت سوم : در معایب ناکثین، و قاسطین، و مارقین.

قسمت چهارم : در مساوی فقهاء ضالین مکذبین.

قسمت پنجم : در مخازی اصحاب مقالات و آراء بدعت گزاران.

نسخه حاضر مشتمل بر تمام کتاب است که در سه قسمت و طی سه شماره معرفی میشود.

قسمت اول:

آغاز : «الحمد لله الذی اظهر الحق ولو کره المشرکون، و بین المنهاج لذوی الاحتجاج ولو نبذه المبطلون».

انجام : «ولا كان الأول اعلم بشرع النبي (عليه السلام) من فاطمه وبعثها وولديها عليهم السلام وقد اجمعوا ان علياً كان عنده ما خلفه رسول الله».

نسخ، مسعود بن يحيى بن حسن، رمضان ۸۲۵هـ، در حاشیه تصحیح شده
و در اول فهرست مطالب دارد.

۱۲۶ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه کتابخانه صاحب عبقات، لکنهو - هند.

(۳۱۲)

مشالب النواصب (اعتقادات - عربی)

از : رشید الدین ابو عبدالله محمد بن علی بن شهر آشوب سروی
مازندرانی (۵۸۸هـ).

قسمت دوم.

آغاز : «رسول الله (صلى الله عليه وآله) من تركته البغلة والسيوف والعمامة، فكيف جاز لهم ترك ذلك عند على عليه السلام وهو باجماع لا تحل له الصدقه».

انجام : «فصل في سبب قتل جمال الخطايا...ولته معويه على».

دارای مشخصات قسمت اول.

۱۲۵ برگ، ۱۹ سطر.

(۳۱۳)

مشالب النواصب. (اعتقادات - عربی)

از : رشید الدین ابو عبدالله محمد بن علی بن شهر آشوب سروی

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج/ ۱ ۲۷۹

مازندرانی (۵۸۸هـ).

قسمت سوم :

آغاز : «علی رقاب الناس وكان من عظامه ما استحل به اهل زمانه قتله».

انجام افتاده : «ام الله لا یرضی بشرع نبیّه فاصبحوا و هم فی ذلك الشرع اقوم...».

دارای مشخصات قسمتهای پیشین.

۱۲۴ برگ. ۱۹ سطر.

(۳۱۴)

شوارق النصوص فی تکذیب فضائل اللصوص (اعتقادات - عربی)

(نجوم السماء ۳۱/۳ - ذریعه ۱۴/۲۴۰).

از : سید میر حامد حسین نیشابوری لکنهویی، صاحب عبات (۱۲۴۶ - ۱۳۰۶هـ).

در رد فضائل و مناقبی که اهل سنت برای بعضی از صحابه ذکر کرده اند.

مؤلف، کتاب را در شش باب و یک خاتمه مرتب نموده است. صاحب «تکملة نجوم السماء» این کتاب را در پنج مجلد نوشته، نسخه حاضر در چهار قسمت و طی چهار شماره معرفی میشود.

قسمت اول :

آغاز : «الحمد لله الذی، اوزعنا تمییز الحق من الباطل، والهمنا تزئیل المحلّی من العاطل».

انجام افتاده : «مع انّ نقل السيوطی كما يسقطه عن الاعتبار، النقل

الذهبی كذلك لا يساعده الاعتبار والعقل، لأنّه قد نقل عن الخطيب انه حکم». نسخ، اواخر قرن سیزدهم، احتمالاً نسخه اصل باشد، در حاشیه ظاهراً بخط مؤلف تصحیح شده ودر آوّل فهرست مطالب دارد، بعضی از برگها بخط دیگری است.

۱۱۰ برگ، ۱۴ سطر.

از نسخه کتابخانه صاحب عیقات، لکنهو - هند.

(۳۱۵)

شوراق النصوص فی تکذیب فضائل اللصوص. (اعتقادات - عربی)

از : سید میر حامد حسین نیشابوری لکنهویی، صاحب عیقات (۱۲۴۶ - ۱۳۰۶ هـ).

قسمت دوم :

آغاز : «الباب الثانی، فی تکذیب بعض ما روه من عجائب الهذر فی فضائل عمر».

انجام : «وتو در میان ایشان باشی وایشانرا عقاب نکند مادام که استغفار کنند اما حدیث رسول».

نسخ، با مشخصات قسمت اول، روی برگ اوّل صاحب عیقات چنین نوشته «الجلد الاول من کتاب شوراق النصوص تمّ الفه العبد المذنب حامد حسین عفا الله عن ذنوبه..» که گمان میرود برگ پشت جلد قسمت اول باشد ودر این قسمت صحافی شده است.

۹۶ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه کتابخانه صاحب عیقات، لکنهو - هند.

(۳۱۶)

شوارق النصوص فی تکذیب فضائل اللصوص . (اعتقادات - عربی)
از : میر حامد حسین نیشابوری لکهنوی، صاحب عبقات (۱۲۴۶ - ۱۳۰۶هـ).

قسمت سوم :

آغاز : «میفرماید: النجوم امان لاهل السماء واهلبیتی امان لاهل الارض».

انجام : «حدیث اول، یناب علی الاسلام بعدی ابو بکر وعمر ولو حدثکم بشواب ما اعطی الله ابا بکر وعمر ما بلغت بی، وابن الجوزی فی الواهیات وفیه الکدیمی».

دارای مشخصات قسمتهای پیشین.

۱۰۳ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه کتابخانه صاحب عبقات، لکهنو - هند.

(۳۱۷)

شوارق النصوص فی تکذیب فضائل اللصوص . (اعتقادات - عربی)
از : میر حامد حسین نیشابوری لکهنوی، صاحب عبقات (۱۲۴۶ - ۱۳۰۶هـ).

قسمت چهارم :

آغاز : «علی الاسناد الاول بالغلط وسای الثاني بالصواب وذلك مما لا

یقبله اولوا الالباب».

انجام، افتاده : «اورد ابن الجوزی فی الواهیات وقال کثیر، ضعیف ولا حسب البلاء الآمن داود ومن طریق التناقض ان».

با مشخصات قسمت اول، بجز اینکه از صفحه (۱۶۹) الی (۲۱۹) از این قسمت بخط نستعلیق نوشته شده، لازم بتذکر است که بنظر میرسد نسخه از نظر صحافی مشوش باشد.

۱۱۰ برگ، ۱۴ سطر.

از نسخه کتابخانه صاحب عیقات، لکنهو - هند.

(۳۱۸)

المبسوط

(فقه - عربی)

از : شیخ الطائفه ابو جعفر محمد بن حسن بن علی طوسی (...- ۴۶۰هـ).

مبسوط، قدیم ترین موسوعه ارزشمند فقهی شیعه میباشد. شیخ طوسی، برای اولین بار فقه شیعه را بدین سبک، تدوین نمود، تا عملاً جواب مخالفین مذهب اهل بیت علیهم السلام را در این زمینه داده باشد.

این کتاب بسال ۱۲۷۱ق در تهرآن بطور سنگی (مشار، چاپی عربی/ ۷۸۲) وبعداً نیز در همانجا حروفی چاپ شده است.

نسخه حاضر بسیار نفیس ومشمول است بر کتاب طهارت تا اخر کتاب العاریه.

آغاز : «الحمد لله الذی اوضح دلائل معرفته، وانهج سبیل هدیته... اما بعد فانی لا ازال اسمع معشر مخالفینا من المتفقهه والمنسبین الی علم الفروع يستحقرون فقه اصحابنا الامامیه».

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج/۱ ۲۸۳

انجام : «وفی الناس من قال لا يجوز كما لا يجوز اجارتها، تم الجزء الاول من المبسوط».

نسخ، محمد بن احمد بن عوض حایری جہادی الاولی ۱۲۶۹ھ در حله، در حاشیہ تصحیح شد وعلامت بلاغ دارد، نسخہ در تملک لطف الله عامل میسی بوده چند برگ بخط دیگری است.
۲۸۲ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخہ کتابخانہ موزہ بریطانیا - لندن، بشمارہ (OR.3585) (ریو، فہرست کتب خطی عربی، صفحہ ۲۱۱ شمارہ/۳۳۱).

(۳۱۹)

المہذب البارع فی شرح مختصر النافع.

(فقہ - عربی)

از: جمال الدین احمد بن محمد بن فہد اسدی حلی (۷۵۷ - ۸۴۱ھ).

بشمارہ (۱۳۶) رجوع شود.

نسخہ حاضر تصویر مکرر نسخہ شمارہ (۱۷۱۷) کتابخانہ وایتکان

است.

(۳۲۰)

الخصائص فی فضل علی بن ابی طالب (علیہ السلام).

(حدیث - عربی)

(وفیات الاعیان ۷۷/۱ - الوافی بالوفیات ۴۱۶/۶ - بروکلان ۱/۱۶۳) (۱۷۱).

از: ابو عبد الرحمن بن شعیب نسائی (۲۱۵ - ۳۰۳ھ).

مؤلف، کہ از اکابر علماء اہل سنت است، این کتاب را در فضائل

۲۸۴ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

ومناقب امیر المؤمنین علی علیه السلام تألیف نموده است، کتاب در نوع خود از حیث سند و متن حائز اهمیت میباشد.

این کتاب بسال ۱۳۰۸ هـ در مصر چاپ شده است (معجم المطبوعات/۱۸۵۱).

آغاز: «الحمد لله رب العالمین.... وبعد فهذه خصایص علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنه».

انجام: «تم الخصایص بعون الله تبارک وتعالی وتوفیقه».

نسخ، احتمالاً قرن دهم ق، دارای حواشی اما متأسفانه در نسخه عکسی خوانده نمیشود.

۵۷ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه کتابخانه ملی - تهران، بشماره (۱۲۴۴/ع) (فهرست خطی ملی ۲۲۹/۹).

(۳۲۱)

رسالة العدالة

(فقه - عربی)

از: محمد بن حسین مازندرانی.

رساله ایست پیرامون مبحث عدالت، بطریق استدلالی و با رعایت ایجاز و اختصار، در چند باب، و هر باب مشتمل بر چند فصل.

باحتمال قوی، مؤلف، (مولی اسماعیل خاجونی مازندرانی) متوفی بسال ۱۱۷۳ یا ۱۱۷۷ هـ میباشد. در فتنه افغان، اکثر تألیفات این دانشمند بزرگ، از بین رفته است (روضات الجنات ۱/۱۱۴).

آغاز: «الحمد لله الذی بسط العدل والاحسان فی بسط مملکته... اما بعد

فیقول العبد....محمد بن الحسین المازندرانی المدعو باسماعیل...هذه عجالة جرحیه ورساله عدلیه».

انجام : «وقال النبی (صَلَّى الله علیه وآله) کل المسلم علی المسلم حرام، دمه وماله وعرضه، والغیبه تناول العرض، وقد جمع بینہ وبين الدم والمال».

نستعلیق، اواخر سدهٔ دوازدهم هجری، در حاشیه تصحیح شده و دارای
حواشی با نشانهٔ (منه).
۴۸ برگ، سطرها مختلف.

از نسخهٔ :؟

(۳۲۲)

مفتاح العارفين

(تراجم - فارسی)

از : عبد الفتاح بن محمد نعمان.

در بیان احوال، و ذکر اسم و کنیه و تاریخ ولادت و در گذشت و محل ولادت و دفن مشهورین از انبیاء و اولیاء، و بعد از آن در ذکر مشایخ صوفیه، مانند «تذکرۃ الاولیاء» عطار و «نفحات الانس» جامی.

آغاز : «الحمد لله رب العالمین...أما بعد، میگوید اضعف عباد الله المنان عبد الفتاح بن محمد نعمان».

انجام : «فرمودند که بسیف الدین کتابت بدهید که ببیند بتاریخ شب پنجشنبه بیست و یکم جمادی الاولی در بلده سهرندور سنه هزار و نو و شش رحلت کردند در عمر چهل و هفت سالگی و نزدیک بخانقاه خود مدفون گشتند».

نسخ، ذی الحجه ۱۳۰۲ هـ، قبل از کتاب فهرست مطالب در چند برگ
آمده است.

۲۹۴ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه کتابخانه دانشگاه پنجاب بشماره (۴۶۶۳).

(۳۲۳)

التحریر الطاوسی

(رجال - عربی)

(کشف المحجب/ ۹۹ - ریحانة الادب ۳/ ۳۹۳ - ریاض العلماء ۱/ ۲۲۷ - ذریعه ۳/ ۳۸۵).

از : ابو منصور حسن بن زین الدین عاملی، صاحب معالم (.....

۱۰۱۱هـ).

سید جمال الدین احمد بن موسی بن طاوس متوفی در (۶۷۳هـ) کتاب «اختیار معرفة الرجال» کشی را که نامرتب بوده، بترتیب القباء مرتب، و اخبار آنرا از حیث متن و سند تهذیب نموده و بانضمام چهار کتاب رجالی دیگر «رجال النجاشی، و رجال طوسی و فهرست او، و رجال ابن غضائری» در یگجا گرد آورده و آنرا «حل الاشکال فی معرفة الرجال» نامیده. صاحب معالم، به کتاب «حل الاشکال» دست یافت و ملاحظه نمود که ابن طاوس، «اختیار الرجال» کشی را مرتب و مهذب نموده و چون نسخ آن کمیاب و احتمالاً در معرض تلف است، و نسخ چهار کتاب دیگر یافت میشود، لذا «اختیار الرجال» مرتب شده را از کتاب «حل الاشکال» بیرون آورد و بانضمام مقداری از مقدمه و آخر «حل الاشکال» تدوین نموده و آنرا «تحریر الطاوسی» نام نهاد.

این کتاب در حال حاضر، توسط بخش تحقیقاتی این کتابخانه برای چاپ، در دست تحقیق است.

آغاز : «الحمد لله رب العالمین... أما بعد فيقول... حسن بن زین الدین.. هذا تحریر کتاب الاختیار من کتاب ابی عمرو الکشی فی الرجال، انتزعت من کتاب السید الجلیل العلّامه المحقق.... احمد بن طاوس الحسنی

قدس الله رمسه».

انجام : «قال احمد بن طاووس في آخر الكتاب كلام احبينا حكايته... وفرغ من استخراج هذا الكتاب وافراده العبد الفقير... حسن بن زين الدين بن علي... ضحى يوم الاحد سابع شهر جهادى الاول سنة احدى وتسعين وتسمايه والحمد لله وحده».

نسخ متبايل بنسملق، قرن دوازدهم، از روى نسخه خط صاحب معالم، در حاشيه تصحيح شده وداراى حواشى با نشانه «بخطه» مياشد.
۶۳ برگ، ۱۶ سطر.

از نسخه كتابخانه مركزى دانشگاه تهران، بشماره (۵۸۸).

(۳۲۴)

مجمع الاحباب وتذكرة اولی الالباب

(تراجم - عربى)

(كشف الظنون ۱۵۹۶/۲ - زركلى، اعلام ۳۱۹/۶ - بروكلمان، ذيل ۳۰/۲).

از : شمس الدين محمد بن حسن بن عبدالله حسینی واسطی شافعی (۷۱۷ - ۷۷۶هـ).

در شرح حال اولیاء وعرفاء ومشایخ صوفیه بترتیب کتاب «حلیة الأولیاء».

مؤلف، بعد از دیدن «حلیة الاولیاء» ابو نعیم اصفهانی، ومختصر آن «صفوة الصفوة» تألیف عبد الرحمن بن علی جوزی، این کتاب را در شرح حال اولیاء وعرفاء با استفاده از «حلیة الاولیاء» و«صفوة الصفوة» اضافه ملاحظاتی که بر آن دو کتاب داشته تألیف نموده است.

نسخه حاضر، مشتمل است بر تمام کتاب، که در دو قسمت، وطی دو

شماره معرفی میشود.

قسمت اول :

آغاز : «قال الفقير الى الله محمد بن الحسن بن عبدالله الحسيني الشافعي... فاني لما وقفت على كتاب حلية الأولياء وطبقة الاصفياء.... احببت ان اجمع كتاباً يكون لمحاسنها حاوياً ولما سوى ذلك طاوياً» :
انجام : «وقال النووي قدس الله روحه».

نسخ، رجب ۱۰۹۹هـ، در حاشیه تصحيح شده وحاشیه نويسي دارد.

۱۷۸ برگ، ۳۱ سطر.

از نسخه کتابخانه سالار جنگ - حيدر آباد دکن، بشماره (۲۳۵۱).

(۳۲۵)

مجمع الاحباب وتذكرة اولی الالباب (تراجم - عربي)

از : شمس الدين محمد بن الحسن بن عبدالله حسيني واسطی شافعی
(۷۱۷ - ۷۷۶هـ).

قسمت دوم :

آغاز : «قدس الله روحه ونور ضريحه قال ابو نعيم: كان ابو حنيفة».
انجام : «وختم الكتاب بها بداننا به اولاً وهو حمد الله عدد خلقه ذي الجلال والاکرام».

دارای مشخصات قسمت اول.

۱۷۶ برگ، ۳۱ سطر.

(۳۲۶)

المهذب فی الفقه. (فقه - عربی)

(ریاض العلماء ۱۴۱/۳ - ریحانه الادب ۴۰۹/۷ - ذریعه ۲۳/۲۹۴).

از : قاضی عبد العزیز بن نحریر بن عبد العزیز بن البراج طرابلسی (۴۸۱ھ).

کتابی است موجز در مسائل فقهیه، با عناوین «باب باب». این کتاب را بعضی از فقهاء «المهذب القديم» ذکر کرده اند، در مقابل «المهذب البارع» ابن فهد، که از آن به «المهذب الجدید» نام برده شده. لازم به تذکر است که کتاب دیگری بنام «المهذب» در فقه نام برده اند که از تالیفات قاضی «عبد العزیز بن ابی کامل طرابلسی» است که او را از معاصران و شاگردان «قاضی ابن براج» دانسته اند مولی عبد الله افندی مینویسد: این کتاب را سید ابن طاوس در کتاب «فتح الابواب فی الاستخارات» بدو نسبت داده. (ریاض العلماء ۱۳۵/۳).

نسخه حاضر مشتمل است بر مباحث طهارت و صلوة.

آغاز : «الحمد لله الواحد القديم العزیز العلیم... رایت وضع کتاب... بما یشتمل علی ابواب الفقه فی الحلال والحرام والقضایا والاحکام... ومن الله سبحانه استمد المؤنة والتأیید والتوفیق والتسدید».

انجام : «او یشک فی تسبیح السجود وقد رفع رأسه منه، باب حقوق الاموال التي ذکرنا فی اول الکتاب انها من العبادات... ونحن نبین احکام کل واحد منها فی باب مفرد بعون الله وتوفیقه، تمت الرساله بعون الله تعالی».

نسخ، احتمالاً سده دوازدهم هجری.

۵۷ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخهٔ ؟:

(۳۲۷)

شرح جمل العلم والعمل.

(فقه - عربی)

(کشف المحجب والاستار/ ۳۳۲ - ریحانة الادب ۴۰۹/۷ - روضات الجنات ۴/۲۰۳).

از : قاضی عبد العزیز بن تحریر بن عبد العزیز بن البراج طرابلسی (۴۸۱هـ).

شریف مرتضی علم الهدی متوفی (۴۳۶هـ) کتاب «جمل العلم والعمل» را در دو بخش اصول دین وفروع آن تدوین نموده، قاضی ابن براج، که از تلامذهٔ او بوده، کتاب استاد گرانقدر خود را شرح کرده است. نسخهٔ حاضر، شرح بخش دوم کتاب «جمل العلم والعمل» است، مشتمل بر مسائل طهارت، وضوء، و صوم، وحج، و زکوة، با عناوین (قال الشریف الأجل المرتضی ره).

آغاز: «الحمد لله رب العالمین... فیقول القاضی... عبد العزیز بن البراج». انجام: «اعلم ان الاجماع منعقد على ان الزکوة كانت تحمل الى النبی (صلی الله علیه وآله)... الى هنا وجدنا شرح الجمل للقاضی وبالله التوفیق والیه المآب».

نسخ، احتمالاً سدهٔ دوازدهم هجری. ←

۷۲ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخهٔ : ؟

(۳۲۸)

شرح نهج البلاغة = (مصباح السالکین) (حدیث - عربی)

(کشف الظنون ۱۹۹۱/۲ - کشف الحجب/ ۳۵۷ - ریحانة الادب ۲۴۱/۸ - معجم المؤلفین ۵۵/۱۳ - ذریعه ۱۴۹/۱۴ - بروکلان، ذیل ۷۰۵/۱).

از: کمال الدین میثم بن علی بن میثم البحرانی (..... - ۶۸۹هـ).

مدرس خیابانی او را چنین ستوده: از اکابر علمای امامیه قرن هفتم هجرت میباشد، که فقیه محدث، فاضل ادیب کامل، حکیم متأله فیلسوف متکلم مدقق، جامع معقول ومنقول، فقیه فلاسفه وفیلاسوف فقهاء بوده ودر تمامی فنون عقلیه وعلوم شرعیّه واسرار عرفانیه وتآدب بآداب دینیّه گوی سبقت از دیگران ربوده است.

خواجه نصیر طوسی با آن همه عظمت آفاقی خود، تبخر او را در کلام وحکمت اذعان دارد، وفیلاسوف اعظم میر صدر الدین شیرازی، در حواشی شرح تجرید خود، خصوصاً در مباحث جواهر واعراض از درر وجواهر تحقیقات عالیه اش التقاط نموده، ومیر سید شریف جرجانی با آن همه جلالت علمی که دارد در اوائل فن بیان از شرح مفتاح سکاکی از تدقیقات وی اقتباس نموده وخود را در سلك تلامذه او منسلک میدارد (ریحانة الادب ۲۴۰/۸).

در گذشت ابن میثم را در سالهای ۶۷۷ و ۶۷۸ و ۶۸۱ و ۶۸۹ و ۶۹۹ نوشته اند، لکن بنظر میرسد که سال (۶۸۹) اصح اقوال باشد، سال ۶۷۷ قطعاً صحیح نیست، زیرا ابن میثم، در ۶۸۱هـ از تألیف شرح صغیر فراغت یافته است.

شرح نهج البلاغة ابن میثم، از بهترین و دقیق ترین و پر محتوی ترین شروح نهج البلاغة است.

ابن میثم دو شرح یکی کبیر و دیگری صغیر و یا بقولی سه شرح که آن شرح متوسط باشد نوشته، همچنین شرحی بر «الکلمات المائة» بنام «منهاج العارفين فی شرح کلمات امیر المؤمنین» علیه السلام دارد (ذریعه ۴۱/۱۴).

این شرح، شرح کبیر است که ابن میثم آنرا با استدعای «خواجه علاء السدین عطا ملک جوینی» متوفی (۶۸۰) نوشته، نام این شرح «مصباح السالکین» ثبت شده است.

این کتاب در سال (۱۲۷۶ق) در تهران چاپ سنگی (مشار، چاپی عربی/۸۵۲) و در (۸-۱۳۷۴ق) در همانجا در پنج مجلد حروفی طبع گردیده. نسخه حاضر بسیار نفیس و ارزش مند و بخط مؤلف است، مشتمل بر مجلد سوم میباشد.

آغاز: «نحمده علی ما کان، ونستعینه من امرنا علی ما یکون، ونسأله المعافاة فی الادیان، کما نسأله المعافاة فی الابدان».

انجام: «فلما کان الیوم الرابع وارتفع الضحی تحنطوا بالصبر وتکفونوا بالأنطاع فأتتهم الصیحة وخسف شدید وزلزال فتقطعت قلوبهم فهلکوا. وبالله العصمة والتوفیق، تم المجلد الثالث من کتاب مصباح السالکین لنهج البلاغة».

نسخ . بخط مؤلف اواخر جمادی الاولی ۶۷۴هـ . در حاشیه تصحیح نده. نسخه در نملک محمد امین طبسی و محمد جواد بن حاجی عبدالرضا وعلی بن رضا بن موسی بن جعفر کاشف الغطاء بوده.

۲۰۱ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه چستر بییتی دبلین، بشماره (۳۷۷۹) (اربری، فهرست خطی عربی همانجا، ۹/۴).

(۳۲۹)

شرح نهج البلاغة (حدیث - عربی)

از: کمال الدین میثم بن علی بن میثم بحرانی (.....- ۶۸۹هـ).
نسخه حاضر، مشتمل است بر مجلد پنجم از شرح کبیر ابن میثم.
آغاز: «ومن وصیة له علیه السلام، لابنه الحسن کتبها الیه بحاضریں
عند انصرافه من صفین».

انجام: «هذا آخر ما وجد من اختیار السید الرضی رضی الله عنه، من
کلام مولانا امیر المؤمنین علیه السلام، اذ وفقنی الله تعالی لاتمام شرحه.... منه
اطلب و الیه ارغب ان يجعل ما کتبه حجة لی لا علی انه المنان ذو الفضل
والاحسان».

نسخ، بخط مؤلف در نیمه شب شنبه ششم رمضان سال ۶۷۷هـ، در حاشیه
تصحیح شده، چند برگ از آن بخط دیگرى است، حاجى نورى صاحب
مستدرک در تاریخ (۱۲۹۰هـ) بخط خود روى برگ اول نوشته: «الجزء السادس
من شرح الفاضل ابن میثم البحرانى على نهج البلاغة بخط مصنفه اعلی الله
مقامه، الا اوراقاً معدودة، قد من الله تعالى على عبده المذنب المسیء حسین بن
محمد تقی النورى الطبرسى فی/ ۱۲۹۰».

۱۸۳ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه چستر بیٹی - دبلین، بشماره (۳۱۶۹) (اربری، فهرست خطی
عربی همانجا، ۶۹/۱).

(۳۳۰)

شرح نهج البلاغة (حدیث - عربی)

از: کمال الدین میثم بن علی بن میثم بحرانی (.....- ۶۸۹هـ).

این نسخه تصویر مکرر نسخه شماره (۳۲۹) است.

(۳۳۱)

شرح نهج البلاغة

(حدیث - عربی)

از : کمال الدین میثم بن علی بن میثم بحرانی (..... - ۶۸۹هـ).

نسخه حاضر نیز مشتمل است بر مجلد پنجم از شرح کبیر ابن میثم.

فهرست نگار چستر بیٹی، این نسخه را مانند نسخه شماره (۳۱۶۹) آن

کتابخانه بخط مؤلف دانسته.

انجام نسخه افتاده اما با احتمال قوی این نسخه نیز بخط مؤلف باشد.

بنابر این مؤلف باید این قسمت را دو بار نوشته باشد.

آغاز : «ومن وصیة له علیه السلام للحسن بن علی علیهما السلام کتبها

الیه بحاضرين عند انصرافه من صفین».

انجام، افتاده: «قال علیه السلام: منهومان لا يشبعان: طالب علم، وطالب

دنیا... وطلب صاحب الدنيا لها».

نسخ، احتمالاً بخط مؤلف، قرن هفتم هجری، در حاشیه تصحیح شده است.

۱۸۴ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه چستر بیٹی - دبلین، شماره (۳۸۱۲) (اربری، فهرست خطی

عربی همانجا، ۱۹/۴).

(۳۳۲)

نهاية المأمول في شرح كفاية الاصول

(اصول - عربی)

از : مرتضی ابن محمد حسن مظاہری اصفہانی نجفی (۱۳۱۶ -

(۱۴۰۹ھ).

شرحی است بر کفایہ الاصول اخوند خراسانی در دو مجلد، بنا بگفتہ مؤلف، در آخر همین مجلد، کتاب، تقریرات درس اصول علامہ محقق آقا ضیاء الدین عراقی، میباشد.

نسخہ حاضر، مشتمل است بر مباحث الفاظ.

آغاز: «الحمد لله رب العالمین... قوله قدس سره: موضوع كل علم وهو الذي يبحث فيه عن عوارض الذاتیه».

انجام: «هذا و انقطع الآن... وسعته الذرع في نهاية المأمول في شرح كفاية الاصول... المستفاد من بحث علامة العصر وفريد الدهر اية الله الملك الباقي الشيخ ضياء الدين العراقي... تمت بحمد الله بيد مصنفه...».

نستعین، بخط مؤلف صفر ۱۳۴۲ھ در نجف اشرف، در حاشیہ تصحیح شدہ

است.

۲۶۱ برگ، سطرها مختلف.

از نسخہ کتابخانہ شخصی.

(۳۳۳)

نهایة المأمول فی شرح کفایة الاصول

(اصول - عربی)

از: مرتضیٰ ابن محمد حسن مظاہری اصفہانی نجفی (۱۳۱۶)

(۱۴۰۹ھ).

این نسخہ مجلد دوم، و مشتمل است بر ادله عقلیه.

آغاز: «الحمد لله رب العالمین... وبعد فيقول العبد الاثم الجاني مرتضى النجفي الاصفهاني المظاہر الاسدى. ان هذا ما استفدته من بحث شيخنا العلامة الشيخ ضياء الدين العراقي دام ظلہ في الادلة العقلية».

انجام : «فیکون حالها کحال الظن فی زمان الانسداد فی کونه عذراً عند المخالفة ومنجزاً للواقع عند المطابقة بلا احداث علم للمکلف بالنسبة الى الواقع فافهم وتأمل».

نستعلیق، بخط مؤلف ۱۳۴۶ هـ در نجف اشرف، در حاشیه تصحیح شده ودر

اول مهر تملك مؤلف دارد.

۴۸۵ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه شخصی.

(۳۳۴)

الغرائب والعجائب

(تفسیر - عربی)

(کشف الظنون ۱۱۹۷/۲ - بروکلان، ذیل ۷۳۲/۱).

از : برهان الدین ابوالقاسم محمود بن حمزة بن نصر کرمانی شافعی
(... ق ۶ هـ).

تفسیری است مختصر، پیرامون آنچه در قرآن کریم، بنظر مؤلف، از عجائب و غرائب، محسوب، میشود. مؤلف، در مقدمه میگوید: چون در این زمان، اکثر متعلمین مایلند غرائب تفسیر قرآن و عجائب تأویل آنرا بدانند، لذا من در این کتاب خواسته آنان را عملی نمودم.

آغاز : «قال الشيخ الامام... تاج القراء ابو القاسم محمود بن حمزة بن نصر... وبعد اکثر العلماء المتعلمين في زماننا يرغبون في غرائب تفسير القرآن وعجائب تأويله».

انجام : «سورة الناس.. فیکون عطفاً علی الوسواس کالوجه الاول».

نسخ، بدو خط، سده هفتم و هشتم هجری، از روی نسخه ای که در ۶۷۵ هـ

نوشته شده است، در حاشیه تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد.

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج ۱/ ۲۹۷

۳۱۵ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه کتابخانه مجلس شورا - تهران، بشماره (۸۲۱۹).

(۳۳۵)

الفهرست

(فهرست - عربی)

(فهرس الفهارس ۱/ ۳۸۵ - زرکلی، الاعلام ۶/ ۳۵۴).

از: محمد بن خیر بن عمر بن خلیفه اللمتونی الاشبیلی المالکی (۵۰۲)

- ۵۷۵هـ).

مؤلف، بسبکی منظم، آنچه از علوم مختلفه و انواع معارف از مشایخ خود، روایت نموده، با ذکر مؤلفات و مصنفات آنان و فوائدی دیگر، در این فهرست جمع نموده است.

این کتاب، در ۱۸۹۳ و ۱۹۶۳ چاپ شده است (مشار، چاپی

عربی/ ۶۸۷).

آغاز: «قال الشيخ الفقيه... ابو بكر محمد بن خير بن عمر خليفة».

انجام: «الشيخ الفقيه المحدث الفاضل ابو محمد عبدالله بن محمد بن

عبدالله الحاجر والمروى صاحبنا، كمل الكتاب والحمد لله رب العالمين».

بخط مغربی، رمضان ۷۱۲هـ.

۱۵۵ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه اسكوريال - مادرید، بشماره (۱۶۷۲) (فهرست خطی عربی

اسكوريال، ۱۹۹/۳).

(۳۳۶)

الکمال فی معرفة الرجال (رجال - عربی)

(کشف الظنون ۱۵۰۹/۲ - هدیة العارفین ۵۸۹/۱ - بروکلان، ذیل ۶۰۶/۱).

از : تقی الدین عبد الغنی بن عبد الواحد بن علی المقدسی الجماعلی
الحنبلی (۵۴۱ - ۶۰۰هـ).

کتابی است پیرامون احوال رجال صحاح ششگانه اهل سنت وعده ای
از ثقات متقدمین، با رعایت اختصار وحذف بسیاری از اقوال.
نسخه حاضر مجلد اول کتاب است.

آغاز : «الحمد لله على جميع نعمه... بعد فهذا كتاب تذكّر فيه انشاء الله
ما اشتملت عليه كتب الأئمة الستة من الرجال».

انجام : «قال ابو حاتم، مجهول روى له البخارى، اخر المجلد
الاول.... يتلوه انشاء الله تعالى في المجلد الثاني».

نسخ. سده هشتم هجرى، در حاشیه تصحيح شده ودارای بعضی حواشی
ونشانه مقابلیه میباشد. روى صفحه عنوان اجازه ای بتاریخ روز سنه بیست ویکم
محرم ۷۵۰ هـ دیده میشود.

۳۰۳ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه چستر بیٹی - دبلین، بشماره (۳۲۲۵) (اربرى، فهرست چستر
بیٹی ۹۳/۱).

(۳۳۷)

توضیح الاخلاق (اخلاق - فارسی)

از : سید علاء الدین حسین حسینی مرعشی، مشهور بخلیفه سلطان

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج ۱/ ۲۹۹
وسلطان العلماء ۱۰۶۴ هـ).

مؤلف، کتاب «اخلاق ناصری» خواجہ نصیر الدین محقق طوسی
(۶۷۲ هـ) را بدر خواست شاه صفی صفوی تلخیص و تہذیب نموده و مطالبی بر
آن افزوده و آنرا «توضیح الاخلاق» نامیده و در ۱۰۵۱ هـ از آن فراغت یافته.
آغاز: «بعد از حمد و تعظیم خالق قدیم و صلوات و تسلیم صاحب خلق
عظیم و ولی واجب التکریم و آل و اتباع آن سرور».
انجام: «خدای تعالیٰ همکارانرا توفیق اکتساب و اقتناء حسنات کرامت
کند و بر طلب مرضات خود حریص گرداند».

نسلیق، زیبا، محمد زمان در ۲۱ محرم الحرام ۱۰۶۴ هـ در مشهد مقدس، در
حاشیه تصحیح شده است. در پایان شرحی مختصر در احوال محقق طوسی
آمده.

۲۲۳ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه؟

(۳۳۸)

تذهیب تہذیب الکمال. (رجال - عربی)

از: شمس الدین محمد بن احمد بن عثمان بن قادیاز ذہبی شافعی
(۶۷۳ - ۷۴۸ هـ).

بشاره (۵۴) رجوع شود.

نسخه حاضر جزء چهارم کتاب است که در دو قسمت معرفی میشود.
قسمت اول:

آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم، محمد بن المنکدر بن عبدالله بن
الہذیر بن عبد العزی... بن تیم بن مرة ابو عبدالله القرشی التیمی المدنی».

۳۰۰ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

انجام : «یحیی بن ازهر المصری عن حجاج ابن شداد وعمار ابن سعد
المرأوی وافلح بن حمید، وعنه ابن وهب وابن القاسم وسعيد بن عفیر».
مشخصات در آخر قسمت دوم شماره (۳۳۹) خواهد آمد.
۱۴۹ برگ، سطرها مختلف.

(۳۳۹)

تذهیب تهذیب الکمال
(رجال - عربی)
از : شمس الدین محمد بن احمد بن عثمان بن قایماز ذهبی (۶۷۳ -
۷۴۸هـ).

قسمت دوم :
آغاز : «وغيرهم.... یحیی بن اسحق ابن عبدالله ابن طلحه الانصاری
المدنی».
انجام : «ام حکیم عن امها عن ام سلمه.... اخر الکتاب والحمد لله العزیز
الوهاب».

نسخ. اسحق بن احمد بن اسحق الاموی المریعی در شب چهاردهم محرم
سال ۷۶۲هـ، دارای نصیح و بعضی حواشی، ملا عثمان ابن محمود آنرا بر ارجام
خود و طالبان علم وقف نموده.
۱۴۷ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (تاریخ/۳۸۳) (یوسف العش
فهرست مخطوطات ظاهریه، تاریخ/۲۱۵).

(۳۴۰)

انوار العقول
(نثر - عربی)
(ذریعه ۴۳۱/۲ - روضات الجنات ۲۹۹/۶ - معجم المؤلفین ۸/۹ - ۲۳۷).

از : قطب الدین ابو الحسن محمد بن حسین بن حسن کیدری بیهقی
نیشابوری (زنده در ۵۷۶ هـ).

بیهقی، اول اشعار منسوب بامیر المؤمنین علی علیه السلام را که مشتمل بر آداب، وحکم، ومواعظ بوده بترتیب حروف هجا مرتب نموده و آنرا «الحدیقه الانیقه» نامیده است.

سپس به جستجو پرداخته و بعد از تفحص بسیار ومراجعه بدواوین ومجموعه‌های شعری، وکتب تواریخ وسیر، ویافتن اشعاری دیگر، همه یافته‌های خود را در یکجا جمع و آنرا «انوار العقول من اشعار وصی الرسول (صلی الله علیه وآله)» نام نهاده.

این دیوان تا کنون بارها، در لیدن وقاهره وبولاق، وبمبئی، وتهران وتبریز ولکنهو ونجف وبغداد ودمشق وکانپور واگره و... طبع گردیده (مشار، چاپی عربی/ ۳۷۷).

آغاز : «الحمد لله الذی دانت لعزته الجبابره، وتضعضت دون عظمته الاکاسرة».

انجام : «بورک لصاحبه بمحمد واله ویرحم الله عبداً قال امیناً... والحمد لله وحده العزیز».

نسخ، زیبا، روی برگ عنوان نوشته شده «بخط یاقوت مستعصمی» لکن احتمالاً خط، متأخر از زمان یاقوت باشد، در حاشیه تصحیح شده است.

۱۴۱ برگ، ۱۱ سطر.

از نسخه موزه بریتانیا بشماره (OR 7534).

(۳۴۱)

دیوان امیر المؤمنین علی علیه السلام
(شعر - عربی)
از: منسوب بامام علی (علیه السلام).

اشعار این دیوان، بشعر فارسی ترجمه شده است و ترجمه فارسی هر
بیتی در ذیل آن قرار دارد.
آغاز:

«الناس من جهة التمثال اكفاء ابوهم آدم والام حواء»
انجام:

«چون ز احوال جهان روزی بتنگ آید دلت

باش واثق بر کریم رازق وفرد علی

تستلیق، احتمالاً سده سیزدهم هجری، روی صفحه عنوان چنین نوشته اند:

بخط میرعلی است و فی نهایت بخط مولانا سلطانعلی مشهدی است و ظاهر آنکه
خط میرعلی است.

۱۱۲ برگ، ۱۲ سطر.

از نسخه موزه بریتانیا بشماره (OR 7535).

(۳۴۲)

الطبقات الوسطی
(تراجم - عربی)

(کشف الظنون ۱۱۰۱/۲ - بروکلان، ذیل ۱۰۶/۲ - زرکلی، الاعلام ۳۲۵/۴).

از: تاج الدین عبد الوهاب بن علی بن عبد الکافی السبکی الشافعی

(۷۲۷ - ۷۷۱ هـ)

سبکی دو کتاب دیگر در طبقات دارد یکی «طبقات الشافعیه الکبری»
و دیگری «الطبقات الصغری» نسخه حاضر مجلد اول از «طبقات الوسطی»
است، حاجی خلیفه بتفصیل در باره طبقات سبکی سخن گفته است.
آغاز: «الحمد لله... قال الشيخ الامام... ابو نصر عبد الوهاب السبکی
الانصارى الخزرجی الشافعی».

انجام: «واختم صلاتی مع سلامی علی الذی خص بشائی، تمت وبالحقیر
عمت والله الموفق والمعین».

نسخ. احتمالاً سده یازدهم هجری، در حاشیه تصحیح شده و دارای بعضی
حواشی، کتاب قبلاً وقف مدرسه، محمودیه در مدینه منوره بوده است.
۱۵۱ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه طوپ قایی - استانبول بشماره (M. ۴۸۰) (فهرست خطی
عربی طوپ قایی، ۵۵۱/۳).

(۳۴۳)

کنز الاسرار ولواقح الأفكار (معارف - عربی)

(کشف الظنون ۱۵۱۳/۲ - هدیة العارفین ۱۷۵/۲ - معجم المؤلفین ۳۴/۱۰).

از: ابو عبدالله محمد بن سعید بن عمر بن سعید صنهاجی مغربی،
معروف بابن مشابذ (....، حدود ۷۹۵ هـ)

کتابی است مشتمل بر مباحثی پیرامون عالم علوی، و عالم سفلی، و عمر
واحکام تکلیفیه، وحشر ونشر واحکام قیامت، در چهار رکن وهر رکن دارای
چند فصل.

آغاز: «الحمد لله الوهاب الفتاح. المنعم الرحمن الرحیم.... وسمیته کنز
الاسرار ولواقح الافکار».

انجام : «والله المستعان وعليه التكلان ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم وحسبنا الله ونعم الوكيل كمل الكتاب والحمد لله رب العالمين».

خط مغربی، در روز پنجشنبه ۱۷ رجب ۹۰۴ هـ برای ابو عبدالله محمد بن عبدالرحمن نوشته شده، دارای تصحیح میباشد.

۲۹۷ برگ، ۲۲ سطر.

از نسخه اسکوریال - مادرید، بشماره (۷۱۸۶۳).

(۳۴۴)

نقد الرجال

(رجال - عربی)

از : میر مصطفی بن حسین حسینی تفرشی (قرن ۱۱ هـ).

مؤلف، از اجلای علمای امامیه قرن یازدهم هجری و از تلامذه مولی عبدالله شوشتری بوده او علاوه بر جلالت قدر، و مراتب فضل در اکثر علوم اسلامی تبصری خاص در علم رجال داشته، کتاب نقد الرجال او از بهترین کتبی است که در این فن تألیف شده.

نسخه حاضر بسیار نفیس و بخط مؤلف است.

آغاز : «الحمد لله خالق الليل والنهار...أما بعد فيقول الفقير...مصطفى

بن الحسين الحسيني التفرشي».

انجام : «وبهذا الاسناد عن الشيخين الاجلين الشيخ فخر الدين والسيد عميد الدين عن الشيخ الامام العلامة جمال الدين بن يوسف بن المطهر الحلي، والحمد لله وحده، تم الكتاب».

نسخ، بخط مؤلف در روز یکشنبه چهاردهم رمضان ۱۰۱۵ هـ، دارای تصحیح

وحواسی با نشانه (منه).

۲۶۶ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه کتابخانه مجلس شورا، بشماره (۳۹۳۸۸).

(۳۴۵)

حاشیه تفسیر بیضاوی

(تفسیر - عربی)

(کشف الظنون ۱/ ۱۹۳).

از : محمد امین بن محمود بخاری امیر پادشاه (قرن ۱۰ هـ).
تعلیقہ ای است بر تفسیر «انوار التنزیل واسرار التأویل» قاضی
بیضاوی متوفی (۶۸۵ هـ).

نسخه حاضر مشتمل است بر حاشیه، از اول قرآن، الی آیه ۱۳۵ از
سوره نساء، ظاهراً مؤلف قبل از اتمام کتاب در گذشته است.

آغاز : «قوله: الحمد لله الذي نزل الفرقان الخ قبل صدر الكتاب بالحمد
لله مع ان ما في التنزيل وهو تبارك للذي الخ».

انجام : «ولم يظهر لي سوى انه يلزم حينئذ النهي عن اتباع الهوى المعلن
باحد الامرين، لا عن اتباعه مطلقاً فيلزم ادعاء ان احد الامرين لازم لاتباعه
مطلقاً وفيه ما فيه، تم».

نستملق، احتمالاً سده دوازدهم هجری روی صفحه عنوان آمده: از روی

نسخه مؤلف نوشته شده، کتاب تصحیح شده و دارای حاشیه با نشانه «لکاتبه».

۱۳۲ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه اسکوریال - مادرید، بشماره (۱۳۴۹) (فهرست خطی عربی
اسکوریال ۳/ ۳۹).

(۳۴۶)

تفسیر الایات الباهرة باخبار العترة الطاهرة.

(تفسیر - عربی)

از : محمد حسن ابن محمد علی میانجی تبریزی (.... - ۱۳۳۴ هـ).

در این تفسیر آیات شریفه با استفاده از احادیث وارده از اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام تفسیر شده است.

بنابر آنچه در حاشیه برگ اول جزء دوم این نسخه عکسی آمده، مؤلف از تلامیذ شریانی، وایروانی، ومامقانی بوده و در ۱۳۳۴ هـ وفات یافته است. مؤلف، در حاشیه برگ اول جزء اول نوشته: برای زیارت فاطمه معصومه علیها السلام بقم مشرف و در این شهر توفیق تألیف این تفسیر را پیدا کرده است.

متأسفانه این تفسیر کامل نیست، آنچه از آن موجود است طی سه شماره معرفی میشود.

قسمت اول یا مجلد اول، مشتمل است بر تفسیر سورة فاتحه تا آخر سورة بقره.

آغاز: «الحمد لله... اما بعد فيقول العبد الراجي عفو ربه الناجي محمد حسن بن محمد علي الميانجي».

انجام: «من قرأ سورة البقره وال عمران جاء يوم القيمه تضرعاً على رأسه مثل الغمامتين او مثل الغيابتين.. لانها تغيب ما فيها».

نستعليق، بخط مؤلف در ثلث اول قرن چهاردهم. در حاشیه تصحیح شده

ودارای حواشی با نشانه (منه ومنه عفی عنه).

۳۳۰ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه شخصی.

(۳۴۷)

تفسیر الایات الباهرة باخبار العترة الطاهرة. (تفسیر - عربی)

از: محمد حسن ابن محمد علی میانجی تبریزی.

قسمت دوم :

این قسمت مشتمل است بر تفسیر ایة هفتم از سورة زمر از کلمة «وجعل الله انداداً» الى ایة (۴۰) از سورة الرحمن.

آغاز : «اليه، الى كشفه، من قبل، من قبل النعمة، وجعل الله انداداً، شركاء، ليضل عن سبيله، اي ليضل الناس عن سبيل الله».

انجام : «فبأي آلاء ربكما تكذبان، يعرف المجرمون بسيماهم».

تعلیق، بخط مؤلف در ثلث اول قرن چهاردهم، دارای تصحیح وحاشیه

نویسی با نشانه (منه ومنه عفی عنه).

۱۵۰ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه شخصی.

(۳۴۸)

تفسیر الایات الباهره باخبار العترة الطاهره.

(تفسیر - عربی)

از : محمد حسن ابن محمد علی میانجی تبریزی.

قسمت سوم :

مشتمل است بر تفسیر ایة چهلم از سورة الرحمن تا اخر قرآن کریم.

آغاز : «فيؤخذ بالنواصي والاقدام».

انجام : «وفي الجوامع الصادق (عليه السلام) اذا قرأت، قل اعوذ برب

الفلق، فقل في نفسك اعوذ برب الفلق، واذا قرأت، قل اعوذ برب الناس فقل

في نفسك اعوذ برب الناس».

تعلیق، بخط مؤلف در ثلث اول قرن چهاردهم، دارای تصحیح وحاشیه

نویسی با نشانه (منه).

١٦٦ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه شخصی.

(٣٤٩)

مجموعه :

١- لب اللباب في تحرير الانساب [١٩٥١هـ] (انساب - عربي)

از : جلال الدين عبد الرحمن سيوطي شافعي (٨٤٩ - ٩١١هـ).

سيوطي كتاب «اللباب في تهذيب الانساب» عز الدين علي بن محمد بن محمد عبد الكريم بن عبد الواحد شيباني، معروف بابن اثير جزري، متوفى (٦٣٠هـ) (معجم المؤلفين ٢٢٨/٧ و ٢٢٩) كه آن بنوبه خود تلخص كتاب «انساب السمعاني» تأليف عبد الكريم ابن محمد مروزي شافعي متوفى (٥٦٢هـ) ميباشد (كشف الظنون ١/١٧٩).

تلخيص وتنقيح نموده ومطالبي هم بر آن افزوده وآنرا «لب اللباب في تحرير الانساب» ناميده است.

آغاز : «الحمد لله.... هذا ما اشتدت اليه حاجة المحدث اللبيب من مختصر في الأنساب... نقحت فيه اللباب لابن الاثير، واستوفيت ضبط الفاظه مع مزيد عليه كثير، وتبعت فيه اشياء اهلها.... وسميته «لب اللباب في تحرير الأنساب».

انجام : «وهذا اخر الكتاب... قال... السيوطي اختصرته في عشرة ايام متواليه آخرها يوم الاثنين سابع عشر صفر سنه ثلاث وسبعين وثمانياه من نسخه صحيحة مقابلة على اصل ابن الاثير... واستدرك منه جمعاً جماً وغالب ما زدته من معجم البلدان لياقوت الحموي.... والله الحمد وصلى الله على سيدنا محمد

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج ۱/ ۳۰۹
والہ».

۲- اعراب الحدیث [۹۶-۱۳۴]
(ادبیات - عربی)
(هدیۃ العارفین ۱/ ۴۵۹).

از : محب الدین، عبد اللہ بن حسین بن عبد اللہ بن حسین عکبری
بغدادی حنبلی (۵۳۸ - ۶۱۶ھ).

در بیان اعراب مشکلات الفاظ حدیث نبوی (صلی اللہ علیہ وآلہ).
عکبری کتاب را بدر خواست جماعتی از طلاب حدیث املاء نموده
است. او در این کتاب بر «جامع المسانید» ابی الفرج عبد الرحمن بن جوزی
اعتقاد کرده، کتاب به ترتیب اسماء صحابه و حروف معجم تدوین شده است.
آغاز : «قال الشيخ الامام محب الدين ابو البقاء عبد الله بن الحسين
العكبراي... اما بعد فان جماعة من طلبة الحديث التمسوا مني ان املئ
مختصراً في اعراب ما يشكل من الالفاظ الواقعة في الاحاديث».
انجام : «مسانيد نساء لا يعرفن، من حديث امرأة من غفار قالت: فوالله
لنزل رسول الله صلى الله عليه وسلم ، الى الصبح فاناخ تقديره لقد نزل وهو
جواب القسم... تم الكتاب بحمد الله وعونه».

۳- مقدمه هفتم و هشتم از تفسیر نیشابوری [۱۳۵-۱۶۷].

از : نظام الدین، حسن بن محمد بن حسین قمی نیشابوری، معروف به
نظام الاعرج (قرن - ۸ھ).

نیشابوری، تفسیری بزرگ دارد بنام «غرائب القرآن و رغائب الفرقان»
(کشف الظنون، ۲/ ۱۱۹۶ و ۱۱۹۵) او در این کتاب جمع کرده است بین
تفسیر کبیر امام فخر رازی، و کشاف زمخشری و سایر تفاسیر، و قبل از شروع

بتفسیر، یازده مقدمه در رابطه با قرآن وتفسیر آن آورده است.

این قسمت از مجموعه حاضر، بعد از تفحص بسیار وتطبیق آن با عناوین مقدماتیکه کشف الظنون از تفسیر «غرائب القرآن» ذکر میکند معلوم شد، که قسمتی از مقدمه ششم وتیام مقدمه هفتم وقسمتی از هشتم، از تفسیر مذکور بانضمام فصلی در جمع قرآن، وبعد از آن ذکر مذاهب ائمه قراء پیرامون حذف یا آت محذوفه واثبات آن در مصحف، میباشد.

تفسیر غرائب نظام الدین اعرج، در سال (۱۲۸۰ق) در طهران چاپ سنگی، ودر (۱۹۰۰م) در مصر در حاشیه «جامع البیان فی تفسیر القرآن» ابن جریر طبری طبع شده است، (مشار، فهرست چاپی عربی / ۶۵۰ - سرکیس، معجم المطبوعات/ ۱۵۲۷).

آغاز، افتاده «البقره وال عمران والنساء والمائدة والاعراف والانعام والانفال... هذه السبع الطوال».

انجام، افتاده: «فهذه ما صحَّ من مذاهب القراء فی فتح الیات واسكانها...».

نسخ وتعلیق، کتاب اول، احمد بن عیسی بن عبدالله، هشتم ربیع الاول ۱۱۸۳هـ، در حاشیه تصحیح شده ودارای بعضی حواشی منقول از انساب سمعی و معجم یاقوت.

کتاب دوم: محمد صالح بن حسین بن محمد بن غنام، روز دوشنبه نوزدهم رمضان ۱۰۷۶هـ، در حاشیه تصحیح شده وحاشیه نویسی دارد، روی برگ عنوان، صورت قرائت وسایع محمد بن محمود بن عبد المنعم مراعی بتاریخ شب هیجدهم محرم ۶۲۶هـ بنقل از اصل منقول منه دیده میشود ودر آخر آمده، که مالک نسخه، عبد العزیز بن مبارک ابن غنام در دهم شوال ۱۱۷۶هـ، آنرا با نسخه منقول منه مقابله نموده اسب.

شماره سوم، در حاشیه تصحیح شده است. در اول مجموعه مهر بیضی با سجع (وقف کتبخانه مدرسه محمودیه فی المدینه المنوره) وتعلک عبد العزیز بن

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج ۱/ ۳۱۱

مبارک ابن غنام و شیخ عبدالله ابن فیروز حنبلی بتاریخ ۲۵ جادی الثانی

۱۱۹۴هـ دیده میشود.

از نسخه طوپ قاپی - استانبول، بشماره (۴۸۸) (فهرست خطی عربی

طوپ قاپی، ۵۰۲/۳).

(۳۵۰)

الارشاد فی تفسیر القرآن (تفسیر - عربی)

(کشف الظنون ۶۹/۱ - هدیه العارفین ۵۷۰/۱ - بروکلان ۱/ (۴۳۴)

۵۵۹).

از : ابو الحکم عبد السلام بن عبد الرحمن بن محمد بن عبد الرحمن

لحمی اشبیلی، معروف بابن برّجان (....- ۵۳۶هـ).

تفسیری است بروش عرفا، و صوفیه، و ارباب احوال و مقامات.

نسخه حاضر مشتمل است بر نصف اول از این تفسیر، از اول قرآن تا

آخر سورة كهف.

آغاز : «الحمد لله المتفرد بحقيقته الالهيه، المتوحد بخالصة الواحدانية،

الاول دون بدايه، والآخر لا الى نهايه، سبق القبل قدمه ولا قبل له ...).

انجام : «ولئن تمم او قُلتُم في سبيل الله لالى الله تحشرون، هو يقول

جل ذكره من قايل انا عند حسن ظن عبدی بی فليظن بی ماشاء. تم النصف

الاول بانتهاء الجزء الثاني من كتاب تفسير كلام الله تعالى».

نسخ. عصر روز جمعه بیستم رمضان/ ۶۶۷هـ با نسخه اصل مقابله و تصحیح

شده است. دارای تصحیح و چند حاشیه مختصر. روی برگ عنوان علامت تملک

حسن بن محمد البورینی السامی. و همچنین چند سطر در باره مؤلف منقول از

تاریخ ابن خنکان نوشته شده و روی برگ قبل از آن، تملک محمد الحافظ النجار

ابن الحسین النجار بتاریخ ۱۱۶۰ هـ دیده میشود.

۴۲۱ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه رئیس کتاب، منتقله بسلیانیه - استانبول.

(۳۵۱)

(فقه - عربی)

التعلیقه علی جواهر الکلام

۵ از : شیخ محمد علی ابن محمد ابراهیم ابن مولی عبد الواحد طبسی
(..... ۱۳۴۹ هـ).

تعلیقہ ای است بر کتاب «جواهر الکلام» یا عناوین (قوله - قلت) که
در دو قسمت معرفی میشود.

قسمت اول :

آغاز : «بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله والصلوة على رسوله واله، قوله
ره: وعدم ذكر احد له الخ، قلت: يمكن ان يقال ان وجوبها في زمان وجوب
الصلوة».

انجام : «قوله ره: ولعل الاقوى الخ، اقول: هذا كله بناء على ما اختاره
في المقام، وأما بناء على ما غرى الى المشهور من».

منقصات در آخر قسمت دوم ذکر میشود.

۱۷۴ برگ، سطرها مختلف.

(۳۵۲)

(فقه - عربی)

التعلیقه علی جواهر الکلام

از : شیخ محمد علی ابن محمد ابراهیم ابن مولی عبد الواحد طبسی.

قسمت دوم :

آغاز : «الصحة المتزلزلة، فله حکم آخر لا يخفى وهو الاقوى كما عرفت، قوله ره فتأمل، قلت».

انجام : «قوله: كما انا لم نجد عاملاً الخ. اقول: عمل به الصدوق ره في المقنع، وقد تم تدوين التعليق على جواهر الكلام في شرح شرايع الاسلام، على يد مؤلفه المسمى محمد علي الشريف ابن العلامة الطبسی الآقا ميرزا محمد ابراهيم اعلى الله مقامه، اخر اليوم السبت العاشر من ربيع الثاني من السنة الخامسة والثلاثين بعد الالف والثلاث مائة».

نسخ، بخط مؤلف دهم ربيع الثاني ۱۳۳۵هـ

۲۰۰ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه شخصی.

(۳۵۳)

کتاب الرؤية

(حدیث - عربي)

(هدية العارفين ۱/۶۸۴ - كشف الظنون ۲/۱۴۲۱).

از : ابو الحسن علی بن عمر بن احمد بن مهدی دار قطنی شافعی (۵)

- ۳۰۶ - ۳۸۵هـ).

مؤلف در این کتاب بر اساس مذهب اعتقادی خود، نصوص وارده در قرآن واحادیث را که از آنها استفاده رؤیه پروردگار را نموده، جمع آوری نموده است.

لازم بتذکر است، که امامیه اثنی عشریه پیروان اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام بچنین مقوله ای معتقد نیستند، (تعالی الله عن ذلك علواً کبیراً).

آغاز : « الحمد لله.... أما بعد فيقول مؤلفه... ابو الحسن علي بن عمر الدار قطنی.. هذا كتاب حفل جمعت فيه ما ورد من النصوص الواردة في كتاب الله تعالى واحاديث النبي صلى الله عليه وسلم المتعلقة برؤية الباري جل وعلى وبعض الامور الاخر».

انجام : «حدثنا ابو بكر محمد بن عبدالله بن ابراهيم الشافعي، حدثنا.. عن عمارة بن عامر عن ام الطفيل امرأة ابي بن كعب، انها سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم، يذكر: انه رأى ربه عزوجل في احسن صورة شاباً - اخر الرويا، تم الكتاب».

بخط ثلث، اواخر قرن هفتم، دارای تصحيح ومقابله، روی برگ قبل از کتاب صورت مقابله بانسخه حافظ ابو العلاء الهمدانی ونام مشایخی که استعاع کرده اند بتاريخ چهارشنبه ۱۹ رمضان ۵۶۶هـ، و صورت مقابله با نسخه دیگری بتاريخ ذی القعدة ۷۳۶هـ وهجتنين صورت قرائت محمد ابن ابی الفتح البليكي كتاب را بر احمد ابن عبد الرحمن بن عبد الاحد المطار در دمشق، بتاريخ سیزدهم رجب ۷۶۱هـ، وهينطور روی برگ آخر نوشته شده: نسخه ای که این کتاب از روی آن استنساخ وبا آن مقابله شده، بتاريخ ذی القعدة ۵۱۳هـ بر شيخ احمد بن عبيدالله العكبرای خوانده شده است.

۱۵۴ برگ، ۱۱ سطر.

از نسخه اسكوريال - مادريد، بشماره (۱۴۴۵) (فهرست خطی عربی همانجا، ۸۳/۳).

(۳۵۴)

الوجيز في تفسير القرآن العزيز (تفسير - عربی)

(بروكلمان ۱/ (۴۱۱) ۵۲۴ - روضات الجنات ۵/ ۲۴۵ / كشف الظنون ۲/ ۲۰۰۲).

از : ابو الحسن علي ابن احمد بن محمد بن علي واحدى نيشابورى

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج ۱/ ۳۱۵

شافعی (.... ۴۶۸هـ).

واحدی سه تفسیر بر قرآن نوشته «البسیط» و «الوسیط» و «الوجیز»
نسخه حاضر تفسیر الوجیز او است مشتمل بر تفسیر تمام قرآن کریم بطور
خلاصه.

آغاز، افتاده «.... فاقول قوله تعالى سورة الفاتحه، بسم الله، ای ابدؤا
وافتحوا بتسمية الله تعالى».

انجام : «سورة الناس ... تم کتاب الوجیز فی تفسیر القرآن العزیز».
تطبیق، بد خط، روز اول رجب سال ۸۱۶ هـ در مدینه منوره. دارای تصحیح
و چند حاشیه با خطی دیگر.
۱۸۸ برگ، ۲۷ سطر.

از نسخه اسکوریال - مادرید، بشماره^۱ (۱۲۶۹) (فهرست خطی عربی
اسکوریال ۶/۳).

(۳۵۵)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال (رجال - عربی)

(کشف الظنون ۱۵۰۹/۲ - هدیہ العارفین ۵۵۷/۲ - برکلمان ۷۵/۲ (۶۴).

از: جمال الدین ابو الحجاج یوسف بن عبد الرحمن الزکی المزنی (۶۵۴
- ۷۴۲هـ).

همانطور که در شماره^۲ (۳۳۶) گذشت، اصل کتاب «الکمال فی معرفة
الرجال» از آن: تقی الدین عبد الغنی ابن عبد الواحد مقدسی جماعیلی متوفی
بسال ۶۰۰هـ) میباشد.

جمال الدین یوسف مزنی، اثر تهذیب نموده و آنچه از اصل ذکر نشده

است استدراك کرده است.

این کتاب مورد توجه دانشمندان بعد از او بوده است.

حاجی خلیفه ضمن ستایش از کتاب میگوید: کتابی بزرگ است و تا کنون چنین کتابی تألیف نشده و گمان نمیرود بشود، شمس الدین ذهبی (۷۴۸هـ) و ابو بکر ابن ابی المجد حنبلی (۸۰۴هـ) و شمس الدین محمد بن علی دمشقی (۷۶۵هـ) و عمر بن علی ابن الملقن (۸۰۴هـ) و حافظ الاندرشی صاحب العمدة فی مختصر الاطراف وقاضی تقی الدین ابی بکر احمد ابن شهبة دمشقی (۸۵۱هـ) و ابن حجر عسقلانی (۸۵۲هـ) ان را تلخیص یا تهذیب یا تکمیل نموده اند (کشف الظنون ۱۰/۲ - ۱۵۰۹).

چاپ این کتاب هم اکنون در بیروت، در دست اقدام است، و تا بحال پانزده مجلد از آن بطبع رسیده است.

نسخه حاضر، مجلد اول و مشتمل است بر اول کتاب تا آخر حرف

جیم.

آغاز: «قال: الشيخ الامام العلامة... جمال الدين ابو الحجاج يوسف... ابن زكي الدين عبد الرحمن... المزني... الحمد لله الذي انار طريق الحق و ابان سبيل الهدى، و ازاح العلة و ازال الشبهة».

انجام، آنچه خوانده میشود: «حابس بن سعد و يقال حابس بن ربيعة، آخر الجزء الاول».

نسخ. اواخر قرن هشتم در حاشیه تصحیح شده است.

۳۰۱ برگ، ۲۷ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۸۱ / ۸۲۸۴۸)

(فهرست طوب قایی ۵۱۱/۳).

(۳۵۶)

تهذيب الكمال في اسماء الرجال (رجال - عربى)

از : جمال الدين يوسف بن عبد الرحمن المزى (۶۵۴ - ۷۴۲هـ).

نسخه حاضر، مشتمل است بر باب الحاء الى اواسط ترجمة زياد ابن ابى سوده.

آغاز : «باب الحاء، من اسمه حابس....حابس بن ربيعة بن المنذر بن سعد».

انجام، افتاده : «زياد بن ابى سوده...عن زياد ابن ابى سوده عن اخيه، ان ميمونه مولاہ النبى (صلی الله عليه وآله) قالت: يا نبى الله افتنامى بيت المقدس فقال».

نسخ، اواخر قرن هشتم، در حاشيه تصحيح شده است.

۳۰۰ برگ، ۲۷ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (B۲ / A.۲۸۴۸)
(فهرست طوب قايى ۵۱۲/۳).

(۳۵۷)

تهذيب الكمال في اسماء الرجال (رجال - عربى)

از : جمال الدين يوسف بن عبد الرحمن المزى (۶۵۴ - ۷۴۲هـ).

نسخه حاضر از جراح شروع وبه حسن ابن عيسى ختم ميشود.

آغاز : «من اسمه الجراح، الجراح بن ابى الجراح الاشجعى، عداده في

الصحابه روى عن النبى صلى الله عليه وسلم».

انجام : «الحسن بن عيسى...هكذا قال، وأنها هو الحسين بن عيسى،
وسياتى فى موضعه على الصواب».

نسخ، بخط محمد بن ابراهيم بن غنائم ابن المهندس در روز پنجشنبه ۲۵
رجب ۷۰۸ هـ در جبل قاسیون دمشق، از نسخه مصنف و با آن مقابله شده است.
دارای تصحیح میباشد.
۲۰۸ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه کتابخانه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (A. ۲۸۴۸/۳)
(فهرست طوب قایی ۵۰۸/۳).

(۳۵۸)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال. (رجال - عربی)

از: جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزنی (۶۵۴ - ۷۴۲ هـ).

نسخه حاضر از خالد شروع و باخر ترجمه زیاد بن عبدالله ختم میشود.

آغاز: «خالد بن المهاجر بن سيف الله خالد بن الوليد بن مغيرة بن

عبدالله ابن عمر بن مخزوم القرشي المخزومي الحجازي».

انجام: «زياد ابن عبدالله عن عاصم بن محمد عن ابيه عن

جده...روى له ابن ماجه هذا الحديث الواحد».

نسخ، بخط محمد بن ابراهيم بن غنائم ابن المهندس در شب یکشنبه سلخ

شعبان ۷۰۹ هـ در جبل قاسیون دمشق، از روی نسخه اصل بخط مصنف و با

آن مقابله شده است، دارای تصحیح میباشد.

۲۰۵ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول بشماره (A ۲۸۴۸/۵) (فهرست

طوب قایی ۵۰۸/۳).

(۳۵۹)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال (رجال - عربی)

از : جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزّی (۶۵۴ - ۷۴۲ھ).

نسخه حاضر از زیاد بن عبد الرحمن شروع و بآخر ترجمه سلم بن عطیه ختم میشود.

آغاز : «زیاد بن عبد الرحمن القیسی ابو الخصب البصری.... ذکره ابن حبان فی کتاب الثقات».

انجام : «سلم بن عطیه.... رواه عن محمود بن غیلان عن ابی داود الطیالسی وعن محمد بن المثنی عن محمد بن جعفر کلاهما عن شعبه فوق لنا بدلاً عالیاً، اخر المجلد السادس من تهذیب الکمال فی اسماء الرجال ویتلوه فی الذی بعده: سلم بن قتیبه الشعیری».

نسخ، بخط محمد بن ابراهیم بن غنائم، ابن المهندس در روز چهارم ربیع الاول ۷۱۰ھ در جبل قاسیون دمشق از روی نسخه اصل بخط مصنف، وبا آن مقابله شده است، دارای نصیح میباشد.

۲۱۱ برگ. ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۸۲۸۴۸/۶) فهرست طوط قایی (۵۰۸/۳).

(۳۶۰)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال (رجال - عربی)

از : جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزّی (۶۵۴ - ۷۴۲ھ).

نسخه حاضر از، سلم بن قتیبه شروع و با آخر ترجمه صالح بن ربیعہ بن الہدیر، ختم میشود.

آغاز: «سلم بن قتیبه الشعیری، ابو قتیبه الخراسانی... نزیل البصره، روی عن ابراهیم بن عبد الرحمن بن یزید بن امیه».

انجام: «صالح بن ربیعہ بن الہدیر القرشی التیمی المدنی اخو عثمان بن ربیعہ بن الہدیر.. آخر المجلد السابع من تہذیب الکمال فی اسماء الرجال، ویتلوه فی الذی بعده صالح بن رزق العطار».

نسخ، بخط محمد بن ابراهیم بن غنائم، ابن المهندس در شب بگشنه پنجم ذی الحجه ۷۱۰ھ در جبل قاسیون دمشق از روی نسخه اصل بخط مصنف. وبا آن مقابله شده است. دارای تصحیح میباشد.
۲۱۱ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۸۲۸۴۸/۷)
(فهرست عربی طوط قایی ۵۰۸/۳).

(۳۶۱)

تہذیب الکمال فی اسماء الرجال (رجال - عربی)

از: جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزی (۶۵۴ - ۷۴۲ھ).

نسخه حاضر، از صالح بن رزق العطار، شروع وبه واسطه ترجمه عبدالله بن احمد بن کثیر، ختم میشود.

آغاز: «صالح بن رزق العطار، کنیتہ ابو شعیب، روی عن سعید بن عبد الرحمن».

انجام، افتاده «عبدالله بن احمد بن کثیر بن ذکوان البهرانی ابو عمرو و یقال ابو محمد الدمشقی المقری امام المسجد الجامع بدمشق... روی عن

آیه الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج/ ۱ ۳۲۱

اسحق بن محمد بن عبد الرحمن... وابی بدر شجاع بن الولید وضمرة بن ربیعہ
وعبد العزیز».

نسخ، بخط محمد بن ابراهیم بن غنائم، ابن المهندس، از روی نسخه اصل
بخط مصنف، وبا آن مقابله شده است، دارای تصحیح میباشد.
۲۰۱ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۸/۸۲۸۴۸)
(فهرست عربی طوط قایی ۵۰۹/۳).

(۳۶۲)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال (رجال - عربی)

از: جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزئی (۶۵۴ - ۷۴۲هـ).
نسخه حاضر، از عبدالله بن ابی امامه، شروع به آخر ترجمه عبدالله
بن مبارک ختم میشود.

آغاز: «عبدالله بن ابی امامه بن تغلبه الانصاری. الحارثی البلوی
المدنی».

انجام: «عبدالله بن المبارک بن واضح الحنظلی التمیمی.... بعد از پنج
برگ، بقول: ما رأیت مثل ابن المبارک، یصیب عنده الشيء الذی لا یصاب عند
احد، آخر المجلد التاسع من تهذیب الکمال فی اسماء الرجال».

نسخ، بخط محمد بن ابراهیم بن غنائم، ابن المهندس در روز سه شنبه از ماه
رمضان ۷۱۱هـ، در جبل قاسیون دمشق از روی نسخه اصل بخط مصنف، وبا
آن مقابله شده است، دارای تصحیح میباشد.
۲۰۴ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۹/۸۲۸۴۸)

(فهرست عربی طوط قایی ۵۰۹/۳).

(۳۶۳)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال. (رجال - عربی)

از : جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزئی (۶۵۴ - ۷۴۲هـ).

نسخه حاضر، از عبیدالله ابن حسن بن حصین، شروع وبه آخر ترجمه عقبة بن عمرو بن تغلبه ختم میشود.

آغاز : «عبیدالله ابن الحسن بن الحصین..البصری القاضی».

انجام : «عقبة بن عمرو بن ثعلبة....وقال الهیثم بن عدی والمدائنی: مات سنة اربعین، وقیل مات سنة احدى او اثنتین واربعین، وقیل غیر ذلك فی تاریخ وفاته، وقیل مات بالمدينة روى له الجماعة، اخر المجلد الثانی عشر من تهذیب الکمال فی اسماء الرجال».

نسخ، بخط محمد بن ابراهیم بن غنائم، ابن المهندس در ۷۱۲هـ از روی

نسخه اصل بخط مصنف، وبا آن مقابله شده است، دارای تصحیح میباشد.

۲۰۸ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۸۲۸۴۸/۱۲)

(فهرست عربی طوط قایی ۵۰۹/۳).

(۳۶۴)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال (رجال - عربی)

از : جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزئی (۶۵۴ - ۷۴۲هـ).

نسخه حاضر از عقبة بن قیصه بن عقبة، شروع وبه آخر ترجمه عمر

بن شیب واسطی ختم میشود.

آغاز: «عقبه بن قیصه بن عقبه السّوای العامری ابو ریاب الکوفی».

انجام: «یقال له: عمر بن شیب الواسطی... ویروی عنه: زکریا بن یحیی زحمویہ الواسطی، ذکرنا للتمییز بینهما. آخر المجلد الثالث عشر من تهذیب الکمال فی اسماء الرجال ویتلوه فی الذی بعده عمر بن شفیق بن اسما الجرمی البصری».

نسخ، بخط محمد بن ابراهیم بن غنائم، ابن المهندس در بیست و دوم رجب ۷۱۳ھ در جبل قاسیون دمشق، از روی نسخه اصل بخط مصنف، وبا آن مقابله شده است. دارای تصحیح میباشد.

۲۰۸ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۸۲۸۴۸/۱۳)
(فهرست عربی طوط قاپی ۵۰۹/۳).

(۳۶۵)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال (رجال - عربی)

از: جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزنی (۶۵۴ - ۷۴۲ھ).

نسخه حاضر، از عمر بن شفیق بن اسما الجرمی شروع وبه آخر ترجمه عیسی ابن ابی عزه ختم میشود.

آغاز: «عمر بن شفیق بن اسما الجرمی البصری والد الحسن بن عمر بن شفیق».

انجام: «عیسی ابن ابی عزه واسمه: مساک الکوفی... روی له ابو داود فی القدر، والترمذی والنسای اخر المجلد الرابع عشر من تهذیب الکمال فی اسماء الرجال. ویتلوه فی الذی بعده: عیسی بن علی بن عبدالله بن عباس القرشی».

نسخ. بخط محمد بن ابراهیم بن غنائم. ابن المهندس در روز یگشنیه نهم
شوال ۷۱۳هـ در جبل قاسیون دمشق از روی نسخهٔ اصل بخط مصنف، و با آن
مقابلہ شده است. دارای تصحیح.
۲۲۰ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخهٔ سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۸۲۸۴۸/۱۴)
(فهرست عربی طوط قایی ۵۰۹/۳).

(۳۶۶)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال.
(رجال - عربی)
از: جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزنی (۶۵۴ - ۷۴۲هـ).
نسخهٔ حاضر، از: عیسی بن علی عبد الله شروع وبه آخر ترجمهٔ محمد
بن ابراهیم بن عثمان، ختم میشود.
آغاز: «عیسی بن علی بن عبد الله بن عباس القرشی الهاشمی ابو
العباس ویقال ابو موسی المدنی ثم البغدادی».

انجام: «محمد بن ابراهیم بن عثمان... رواه عن محمد بن عبد الله بن
المبارک المخزومی عن یزید بن هارون فوق لنا بدلاً عالیا، آخر المجلد الخامس
عشر من تهذیب الکمال فی اسماء الرجال، ویتلوه فی الذی بعده محمد بن ابراهیم
بن ابی عدی».

نسخ. بخط محمد بن ابراهیم بن غنائم ابن المهندس در روز نجشنیه اول
محرم ۷۱۴هـ از روی نسخهٔ اصل بخط مصنف و با آن مقابلہ شده است، دارای
تصحیح. در آخر نسخه مؤلف نوشته که چند نفر از فرزندان و نزدیکان او این مجلد
را در محالسی که آخرین آن ۱۳ صفر ۷۱۴هـ بوده سیاع کرده اند.
۲۲۹ برگ، ۲۱ سطر.

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج/۱ ۳۲۵

از نسخه کتابخانه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۲۸۴۸/۱۵)
(A) (فهرست عربی طوب قایی ۵۱۰/۳).

(۳۶۷)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال (رجال - عربی)

از: جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزنی (۶۵۴ - ۷۴۲هـ).

نسخه حاضر، از محمد بن ابراهیم شروع وبه محمد بن عبد الرحمن
بغدادی ختم میشود.

آغاز: «محمد بن ابراهیم ابن ابی عدی السملی، مولا هم ابو عمرو
البصری».

انجام: «ومن الاوهام: محمد بن عبد الرحمن البغدادی..... اخر المجلد
السادس عشر من تهذیب الکمال فی اسماء الرجال، ویتلوه فی الذی بعده محمد
ابن عبد الرحیم بن ابی زهیر البغدادی».

نسخ، بخط محمد بن ابراهیم بن غنّام ابن المهندس در روز چهارشنبه بیستم
صفر ۷۱۴هـ در دمشق، از روی نسخه اصل بخط مصنف، وبا آن مقابله وتصحیح
شده است، در آخر این مجلد مؤلف نوشته که: آنرا چند نفر از فرزندان ونزدیکان
او در مجالسی که آخرین آن روز یکشنبه بیست و چهارم صفر ۷۱۴هـ بوده سماع
کرده اند.

۲۲۷ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه کتابخانه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۲۸۴۸/۱۶)
(A) (فهرست عربی طوب قایی ۵۱۰/۳).

(۳۶۸)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال (رجال - عربی)

از: جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزئی (۶۵۴ - ۷۴۲هـ).

نسخه حاضر، از محمد بن عبد الرحیم شروع وبه آخر ترجمه مرار بن

حمویه ختم میشود.

آغاز: «محمد بن عبد الرحیم بن ابی زهیر القرشی العدوی ابو یحیی

البزاز البغدادی».

انجام: «مرار بن حمویه بن منصور الثقفی.... بعد از يك برگ، قتل

المرار سنة اربع وخمسين ومأتین وله اربع وخمسون سنة، اخر المجلد السابع

عشر من تهذیب الکمال فی اسماء الرجال ویتلوه فی الذی بعده من اسمه: مرثد

ومرحبا ومرحب».

نسخ، محمد بن ابراهیم بن غنائم، ابن المهندس، در روز سه شنبه دوازدهم

جهدی الاخر ۷۱۴هـ در دمشق از روی نسخه اصل بخط مصنف، وبا آن مقابله

شده است. دارای تصحیح میباشد.

۲۳۷ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه کتابخانه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره ۲۸۴۸/۱۷

(A) (فهرست طوب قایی ۵۱۰/۳).

(۳۶۹)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال (رجال - عربی)

از: جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزئی (۶۵۴ - ۷۴۲هـ).

نسخه حاضر از مرثد شروع وبه موسی ختم میشود.

آغاز : «من اسمه مرثد، ومرجا، ومرحب، مرثد بن عبدالله الزمانی ويقال الذماری».

انجام : «موسی عن الحسن بن محمد الزعفرانی.... یحتمل ان یكون موسی بن سعید الدندانى والله اعلم، آخر المجلد الثامن عشر ویتلوه فی الذی بعده من اسمه مؤمل».

نسخ، بخط محمد بن ابراهیم بن غنائم ابن المهندس در صبح روز پنجشنبه نهم شوال ۷۱۴هـ در جبل قاسیون دمشق، از روی نسخه اصل بخط مصنف، وبا آن مقابله شده است، دارای نصیح.
۲۴۰ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه کتابخانه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره ۲۸۴۸/۱۸ (A) (فهرست عربی طوپ قاپی ۵۱۰/۳).

(۳۷۰)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال (رجال - عربی)

از : جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزنی (۶۵۴ - ۷۴۲هـ).

نسخه حاضر، از وهب بن جریر شروع وبه آخر ترجمه یوسف بن حماد ختم میشود.

آغاز : «وهب بن جریر بن حازم بن زید بن عبدالله بن شجاع الازدی ابو العباس البصری».

انجام : «یوسف بن حماد ابو یعقوب الاستر ابادی.... وقال مات بعد الاربعین ومأین وكان حسن الروایه لا بأس به، ذكرناه للتمییز بینها، اخر المجلد العشرین من تهذیب الکمال فی اسماء الرجال، ویتلوه فی الذی بعده:

یوسف بن خالد السمتی».

نسخ، بخط محمد بن ابراهیم بن غنائم ابن المهندس در روز یگشنبه چهارم ربیع الاول ۷۱۵هـ در دمشق از روی نسخه اصل بخط مصنف، وبا آن مقابله شده است، دارای تصحیح میباشد.
۲۲۲ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه کتابخانه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۲۸۴۸/۲۰)
(A) (فهرست عربی طوپ قایی ۵۱۱/۳).

(۳۷۱)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال (رجال - عربی)

از: جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزئی (۶۵۴ - ۷۴۲هـ).
نسخه حاضر، از یوسف بن خالد شروع وبه ابو قیس ختم میشود.
آغاز: «یوسف بن خالد بن عمیر السمتی ابو خالد البصری والد خالد بن یوسف السمتی».

انجام: «ابو قیس مولى عمرو بن العاص، روى عن عبدالله بن عمرو بن العاص... بعد از دو برگ، وهذا جميع ما له عندهم والله اعلم، اخر المجلد الحادى والعشرين من تهذیب الکمال فی اسماء الرجال، ویتلوه فی الذی بعده باب الکاف».

نسخ، بخط محمد بن ابراهیم بن غنائم ابن المهندس در روز جمعه نیمه ربیع الاخر ۷۱۵هـ در دمشق، از روی نسخه اصل بخط مصنف، وبا آن مقابله تنده است، دارای تصحیح میباشد.
۲۲۳ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه کتابخانه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۲۸۴۸/۲۱)

(A) (فهرست طوب قایی ۵۱۱/۳).

(۳۷۲)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال (رجال - عربی)

از: جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزئی (۶۵۴ - ۷۴۲هـ).

نسخه حاضر، از ابو کامل شروع وبه ام سلمه ختم میشود.

آغاز: «ابو کامل مظفر بن مدرك البغدادی الحافظ خراسانی الاصل».

انجام: ام سلمه زوج النبی (صلی الله علیه وآله).... قال مصنفه... هذا

آخر ما یسر الله تعالی جمعه من هذا الكتاب... وكان ذلك فی مدة اولها فی التاسع

من المحرم سنة خمس وسبعائه، واکراها يوم عيد النحر من سنة اثنتی عشره

وسبع مائه، آخر الجزء الخمسين بعد المائین وهو آخر الكتاب وكتب مصنفه عفا

الله عنه، كتب جميع ذلك وهو اثنان وعشرون مجلد محمد بن ابراهیم بن غنائم

ابن المهندس... من نسخة الاصل بخط مصنفه.

نسخ، بخط محمد بن ابراهیم بن غنائم ابن المهندس در روز سه شنبه اول

جہادی الاخر ۷۱۵ھ در دمشق، از روی نسخه اصل بخط مصنف، وبا آن مقابله

شده است، دارای تصحیح میباشد.

۱۸۹ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه کتابخانه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره ۲۸۴۸/۲۲

(A) (فهرست عربی طوب قایی ۵۱۱/۳).

(۳۷۳)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال (رجال - عربی)

از: جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزئی (۶۵۴ - ۷۴۲هـ).

نسخه حاضر، مشتمل است بر اول کتاب الی باب الباء.
آغاز: «الحمد لله الذی انار طریق الحق، وابان سبیل الهدی وازاح العله،
وازال الشبهة».

انجام: «وهذا حدیث حسن عزیز، تم ذلك بحمد الله ومنه، تم المجلد
الاول من تهذیب الکمال فی اسماء الرجال، کتابه من کتاب نسخ من نسخه
المصنف بخط یدہ تعلیقاً، والحمد لولی الحمد ومستحقه».

نسخ، بحی بن احمد بن علی الروشنی، قرن ۱۱هـ، بدستور مالک نسخه
حسین بن بحی بن محمد از روی نسخه ای که از نسخه خط مؤلف استنساخ
شده بوده نوشته شده است، دارای تصحیح ومقابله با همان نسخه.
۲۳۰ برگ، ۲۹ سطر.

از نسخه چستر بیٹی، دبلین، بشماره (۴۳۴۶) (اربری فهرست خطی
عربی همانجا ۵/۱۰۸).

(۳۷۴)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال
(رجال - عربی)
از: جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزنی (۶۵۴ - ۷۴۲هـ).
نسخه حاضر، از اسمعیل بن بشر شروع وبه جُعیل بن زیاد ختم
میشود.

آغاز: (اسمعیل بن بشر بن منصور السَلیمی ابو بشر البصری، وسلیمه
من ولد ملک بن فهم من الازد).

انجام: «رواه عن محمد بن رافع النیشابوری عن الرفاشی. اخر المجلد
الثانی من تهذیب الکمال فی اسماء الرجال، وتلوه فی الثالث من اسمه جُمعه
وجمهان وجميع وجميل».

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج/۱ ۲۳۱

نسخ، قرن هشتم هجری، دارای تصحیح و در جاهای مختلف علامت مقابله
با نسخه اصل دارد، روی برگ عنوان تملک محمد بن احمد تنوخی دیده میشود.
۲۵۳ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه چستر بیٹی - دبلین، بشماره (۳۰۷۸) (اربری فهرست خطی
عربی همانجا ۱/۳۰).

(۳۷۵)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال
از: جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزنی (۶۵۴ - ۷۴۲ هـ).

نسخه حاضر، از زیاد بن مخراق شروع و به شریک بن شهاب ختم
میشود.

آغاز: «زیاد بن مخراق المزنی، مولا هم ابو الحارث البصری».
انجام: «شریک بن شهاب الحارثی البصری....رواه محمد بن معمر
البحرانی عن ابی داود، فوق لنا بدلاً عالياً...تم المجلد الرابع بحمد الله وحسن
توفيقه».

نسخ، محمد بن عمر شجاع در سَوَم ذی الحجه ۸۰۹ هـ، در حاشیه تصحیح
نده است.

۲۱۶ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه چستر بیٹی - دبلین، بشماره (۳۰۷۹) (اربری فهرست خطی
عربی همانجا ۱/۳۱).

(۳۷۶)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال (رجال - عربی)

از : جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزئی (۶۵۴ - ۷۴۲هـ).

نسخه حاضر، از عنبسه شروع وبه آخر ترجمه محمد بن ایوب ختم میشود.

آغاز : «من اسمه عنبسه وعنتره، عنبسه بن الازهر....الکوفی قاضی جرجان والری».

انجام : «محمد بن ایوب...الواسطی...آخر المجلد التاسع ویتلوه....فی المجلد العاشر، محمد بن بشار بن عثمان.

نسخ، احمد بن محمد بن احمد بن ابی بکر بعل حنبلی، در شانزدهم شعبان ۷۷۶هـ کتاب را برای خود نوشته است. دو حاشیه تصحیح شده است.
۲۴۴ برگ. ۲۱ سطر.

از نسخه چستر بیٹی - دبلین، بشماره (۴۳۴۳)(اربری فهرست خطی عربی هبانجا ۱۰۸/۵).

(۳۷۷)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال (رجال - عربی)

از : جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزئی (۶۵۴ - ۷۴۲هـ).

نسخه حاضر، از قران شروع وبمحمد بن علی القرشی ختم میشود.

آغاز : «من اسمه، قران....قران ابن تمام الاسدی...ابو تمام وقیل ابو عامر الکوفی».

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج/ ۱ ۳۳۳

انجام : «محمد بن علی القرشی الهاشمی....وقد کتب حدیثه فی ترجمه عیدالله بن طلحه اخر الجزء التسعین بعد المئه من نسخه الاصل بخط المصنف والله الحمد، تم الجزء العاشر من تهذیب الکمال فی اسماء الرجال.

نسخ، یحیی بن احمد بن علی روشنی، دوازدهم جہادی الاول ۱۰۷۶ھ
بدستور مالک نسخه حسین بن یحیی بن محمد، دارای تصحیح میاشد.
۲۲۰ برگ، ۲۹ سطر.

از نسخه چستر بتی دبلین، بشماره (۴۳۴۵) (اربری فهرست خطی
عربی همانجا ۱۰۸/۵).

(۳۷۸)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال (رجال - عربی)

از: جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزئی (۶۵۴ - ۷۴۲ھ).
نسخه حاضر، از شتیر بن شکل شروع وبه آخر ترجمه ظہیر بن رافع
ختم میشود.

آغاز: «شتیر بن شکل بن حمید العبسی ابو عیسی الکوفی».
انجام: «ظہیر بن رافع بن عدی.... اخر الجز الموفی تسعین من تهذیب
الکمال فی اسماء الرجال، ویتلوه فی الذی بعده باب العین».

نسخ، بخط مؤلف در اوائل قرن هشتم، در حاشیه تصحیح شده است، محمد
بن ابراهیم بن غنائم ابن المهندس این جزء از کتاب را بر مؤلف خوانده و در روز
دوشنبه بیست و یکم ربیع الآخر ۷۱۱ھ بهایان آورده همچنین مصنف در آخر
نوشته، که فرزندانش محمد وزینب و یسر برادر آنها عمر بن عبد الرحمن، این
جزء و دو جزء قبل از آن را، بر او و بلفظ خودش در سیزدهم محرم ۷۱۴ھ در منزل
مصنف در دعسق سماع کرده اند همچنین مصنف نوشته که چند نفر از فرزندان
و دیگران این جزء را بر او در روز جمعه پانزدهم رجب ۷۱۴ھ سماع نموده اند،

و در بیست و پنجم صفر ۷۲۰ هـ در دار الحدیث اشرافیه دمشق عده ای از علماء،
این جزء، و جزء قبل از آن و جزء هشتاد و نهم را بقرائت قاسم بن محمد بن یوسف،
بر مصنف سماع کرده اند.
۲۰۶ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه چستر بیٹی - دوبلین، بشماره^{*} (۴۳۴۲) (اربری فهرست خطی
عربی همانجا ۱۰۷/۵).

(۳۷۹)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال (رجال - عربی)

از: جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزنی (۶۵۴ - ۷۴۲ هـ).
نسخه حاضر، از مرثد شروع و به آخر ترجمه مهلب بن ابی صفره ختم
میشود.

آغاز: «من اسمہ مرثد و مرجا و مرحب، مرثد بن عبدالله الزمانی و یقال
الذماری».

انجام افتاده: «المهلب بن ابی صفره الازدی... و قال فی موضع آخر مات
سنة اثنتین وثمانین...».

نسخ، بخط مؤلف، در برگ ۱۸۲، از نسخه جنین آمده: در روز چهارشنبه دهم
جہادی الاول ۷۱۲ هـ از کتابت آن فارغ شده است، و در روز یکشنبه بیست و نهم
ربیع الاول ۷۱۴ هـ عده ای از علماء از جمله ابن مهندس، این جزء را بر او
سماع کرده اند. همچنین محمد بن احمد بن عبد الہادی مقدسی در ۷۳۲ هـ در
دار الحدیث اشرافیه دمشق این جزء را بر مؤلف خوانده است، همچنین در برگ
۱۶۲ سماع بتاریخ ربیع الآخر ۷۲۱ هـ و در برگ بیستم ۹۹ و ۱۴۲ دارای چند
سماع با تاریخهای مختلف میباشد.
۲۰۱ برگ، ۲۳ سطر.

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج/ ۱ ۳۳۵

از نسخه چستر بیٹی - دبلین، بشماره (۴۳۴۱) (اربری فهرست خطی
عربی همانجا ۱۰۷/۵).

(۳۸۰)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال (رجال - عربی)
از: جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزنی (۶۵۴ - ۷۴۲ هـ).

نسخه حاضر، از موسی شروع وبه آخر ترجمه هناد بن السری ختم
میشود.

آغاز: «من اسمه موسی، موسی بن ابراهیم بن عبد الرحمن بن عبدالله
بن ابی ربیعہ... القرشی المخزومی».

انجام: «هناد بن السری بن یحیی بن السری التمیمی ابو السری
الکوفی.... اخر الجزء العشرين بعد المائین ویتلوه فی الذی بعده من اسمه هناد».
نسخ. بخط مؤلف، در روز چهارشنبه بیست و دوم جمادی الثانی ۷۱۲ هـ از
کتابت آن فارغ شده است. دارای تصحیح، در سیزدهم جمادی الاول ۷۱۴ هـ،
فرزندان مؤلف و دیگران نسخه را بر او سماع نموده اند، همچنین ابن مهندس در
چهارم رمضان ۷۱۷ هـ این جزء را بر مصنف قرائت کرده است، در جاهای مختلف
نسخه سماع هانی بتاریخهای ۷۳۲ هـ و ۷۲۱ هـ و غیره دیده میشود.
۲۰۲ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه چستر بیٹی - دبلین، بشماره (۴۳۴۰) (اربری فهرست خطی
عربی همانجا ۱۰۷/۵).

(۳۸۱)

تهذیب الکمال فی اسماء الرجال (رجال - عربی)

از : جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزنی (۶۵۴ - ۷۴۲ هـ).

نسخه حاضر، از یحیی بن ابی المطاع شروع وبه ابو عثمان در باب کئی ختم میشود.

آغاز : «یحیی بن ابی المطاع القرشی الشامی الارنی ابن اخت بلال مؤذن النبی (صلی الله علیه وآله)».

انجام : «ابو عثمان عن الحسن البصری، وعنه الاوزاعی، روى له أبو داود فی المراسیل وقد ذكرنا ذلك فی الاسماء».

نسخ، قرن هشتم هـ در حاشیه تصحیح شده است.

۲۶۱ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه چستر بیتی دبلین، بشماره^{*} (۴۳۴۴) (اربری فهرست خطی عربی همانجا ۵/۱۰۸).

(۳۸۲)

تذهیب تهذیب الکمال.

(رجال - عربی)

(زرکلی الاعلام ۶/۲۲۳).

از : شمس الدین محمد بن احمد بن عثمان بن قایماز ذهبی شافعی (۶۷۳ - ۷۴۸ هـ).

بشماره^{*} (۵۴) رجوع شود.

این کتاب را «التهذیب فی مختصر تهذیب الکمال» هم میگویند.

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج ۱/ ۳۳۷

نسخه حاضر، از کعب ابن مالک شروع وبه آخر کتاب ختم میشود.
آغاز افتاده : «.. کعب ابن مالک ابن ابی کعب... الانصارى السلمي
المدنی».

انجام : «ام حکیم عن امها عن ام سلمه... نجز الكتاب والحمد لله رب
العالمین».

خط مغربی، فرج بن محمد الصنهاجی در روز یکشنبه شانزدهم ذی الحجة
۸۳۴هـ.

۲۵۲ برگ، ۲۷ سطر.

از نسخه چستر بیٹی - دبلین، بشماره (۳۹۳۵) (اربری فهرست خطی
عربی همانجا ۶۴/۴).

(۳۸۳)

الوجیز فی تفسیر القرآن العزیز (تفسیر - عربی)

از : ابوالحسن علی بن احمد بن محمد بن علی واحدی نیشابوری
شافعی (.... - ۴۶۸هـ).

همانطور که در شماره (۳۵۴) گذشت، واحدی سه تفسیر بر قرآن نوشته
«البسیط والوسیط والوجیز».

نسخه حاضر، تفسیر الوجیز اوست، مشتمل بر تفسیر تمام قرآن کریم
بطور خلاصه.

آغاز : «الحمد لله الكريم بآلائه، العظيم بكبريائه، القادر فلا يمانع،
والقاهر فلا ينازع».

انجام : «سورة الناس... تم تفسیر الوجیز... للامام الواحدی».
نسخ، قرن هفتم هجری، از اواسط سوره تکوین تا آخر قرآن بخط دیگر

است که در بیست و دوم مجرم ۱۲۷۰ هـ از کتابت آن فارغ شده است، در حاشیه تصحیح شده و دارای حواشی با خطی غیر از خط متن میباشد روی برگ عنوان تملك عبد الباقي اصفهانی بتاریخ ۱۱۵۶ و تملك عبد الحسين بن حاج ابو الحسن بتاریخ ۱۱۹۱ هـ و تملك های دیگری دیده میشود.
۲۸۶ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه چستر بیٹی - دبلین، بشماره (۴۳۷۶) (اربری فهرست خطی عربی همانجا ۵/۱۱۸).

(۳۸۴)

منهاج البراعة فی شرح نهج البلاغة (حدیث - عربی)
از: قطب الدین ابی الحسین سعید بن هبة الله الراوندی (....- ۵۷۳ هـ).
بشماره (۲۹۱) رجوع شود.
نسخه حاضر، تصویر مکرر نسخه شماره (۲۹۴) میباشد، با این تفاوت که در يك مجلد صحافی شده است.
از نسخه کتابخانه ملك بشماره (۱۱۵۱) (فهرست خطی عربی ملك/۷۵۱).

(۳۸۵)

تلبيس ابليس (مواظ - عربی)
(كشف الظنون ۱/۴۷۱ - هدية العارفين ۱/۵۲۱ - برکلمان ۱/۵۰۴) (۶۶۳).
از: جمال الدین ابو الفرج عبد الرحمن بن علی بغدادی حنبلی، معروف بابن جوزی (۵۱۰ - ۵۹۷ هـ).

کتابی است، در بیان دسائس ابلیس، که برای گمراه نمودن انسانها بکار میبرد، و کیفیت مبارزه با شیطان.

مؤلف، کتاب را بر سیزده باب تقسیم نموده و در هر بابی نحوه وسوسه های ابلیس را نسبت بطبقه خاصی بیان میکند.

این کتاب، در مطبعه منیریّه قاهره چاپ شده است.

آغاز: «قال الشيخ الامام جمال الدين ابو الفرج عبد الرحمن بن علي بن محمد بن علي بن الجوزي القرشي».

انجام: «ونحن نسأل الله عز و جل السلامه من كيد العدو، وفتن الدنيا، وشر النفوس انه قريب مجيب، جعلنا الله من اولئك، اخر الكتاب».

نسخ، نیمه اول سده هشتم هجری دارای تصحیح است، روی برگ عنوان و قفنامه کتاب بخط احمد شیخ زاده مفتش اوقاف حرمین شریفین دیده میشود.
۱۸۹ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه ایاصوفیا - استانبول، بشماره (۱۷۳۹).

(۳۸۶)

المختصر في اخبار البشر.

(تاریخ - عربی)

(کشف الظنون ۱/۲۶۲۹).

از: ابوالفداء اسماعیل بن علی بن محمود ایوبی شافعی، صاحب حماه (۶۷۲ - ۷۳۲هـ).

در تاریخ دوره قدیم و دوره بعد از اسلام تا وقایع سال ۷۰۹هـ، مؤلف برای اینکه مراجعه بکتاب مطوله را آسان کرده باشد، کتاب را در دو جلد بطور خلاصه و با مراجعه بکتاب مفصله و اختصار آنها تدوین نموده است.

مصادری، که مؤلف از آنها استفاده کرده و در مقدمه نام میرد بدین شرح است، کامل ابن اثیر، تجارب الامم ابن مسکویه، تاریخ ابی عیسی احمد بن علی منجم، تاریخ مظفری، وفيات الاعیان ابن خلکان، الجمع والبيان صنهاجی در تاریخ قیروان، لذة الاحلام فی تاریخ امم الاعجام، تاریخ حمزه اصفهانی و غیر آن.

مؤلف، تاریخ دوره قدیم را در یک مقدمه و پنج فصل، و دوره اسلامی را بترتیب سنوات ذکر میکند.

تمام این کتاب، بفرانسه، ولاتین، و قسمتی از آن به انگلیسی ترجمه شده است (زرکلی، اعلام ۱/۳۱۷).

نسخه حاضر، مجلد اول و مشتمل است بر اول کتاب تا وقایع سال ۴۴۱ هـ.

آغاز: «الحمد لله الذي حكم على الاعمار بالاجال... اما بعد فيقول العبد الفقير اسماعيل بن علي... ان اورد في كتابي هذا شيئاً من التواريخ القديمة والاسلاميه يكون تذكرة يغنيني عن مراجعه الكتب المطولة، واختصرته واختصرته من.... ولما تكامل هذا الكتاب سميته «المختصر في اخبار البشر»».

انجام، افتاده «دخلت سنة احدى واربعين و اربعة مائه... وفيها افرج طفرل بيك عن اخيه».

نسخ، اواخر سده هفتم هجری دارای تصحیح میباشد.

۱۸۵ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۱/۲۹۳۶) (فهرست خطی عربی طوب قایی ۳/۳۶۴).

(۳۸۷)

تثمة المختصر فی اخبار البشر. (تاریخ - عربی)

(بروکلمان، ذیل ۱۷۵/۲ - زرکلی، اعلام ۲۲۸/۵).

از : زین الدین ابو حفص عمر بن مظفر، معروف بابن وردی شافعی (۶۹۱ - ۷۴۹هـ).

مؤلف، کتاب «المختصر فی اخبار البشر» ابو الفداء را که در شماره قبل معرفی شد، مختصر و تهذیب نموده، و در بعضی موارد، توضیحات و مطالبی بآن افزوده است، همچنین وقایع تاریخی را از سال ۷۰۹هـ، که ابو الفداء تاریخ خود را به پایان آورده، تا سال ۷۴۹هـ که خود زنده بوده، بطور ذیل بر آن افزوده است.

آغاز : «الحمد لله المتفرد بالبقاء والقدم.... وبعد فبقول... عمر بن مظفر بن عمر بن محمد ابن ابی الفوارس الوردی المعری الشافعی.... وسمیته تثمة المختصر فی اخبار البشر».

انجام : «ثم دخلت سنة تسع واربعين وسبعائه... بعد از دو برگ، و فیها، فی ذی الحجة، بلغنا وفاة القاضي شهاب الدين احمد بن فضل الله العمری بدمشق... تم بعون الله».

نسخ، ابو بکر بن احمد، در روز دوشنبه نهم جمادی الاولی ۸۶۹هـ از روی

نسخه مؤلف، در حاشیه تصحیح و با نسخه خط مؤلف مقابله شده است.

۲۷۹ برگ، ۲۶ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۸۲۹۶۱) (فهرست خطی عربی طوب قابی ۳/۳۷۲).

(۳۸۸)

الخبر عن البشر (تاریخ - عربی)

(کشف الظنون ۱/ ۷۰۰ - بروکلان، ذیل ۲/ ۳۷).

از : تقی الدین احمد بن علی حسینی مقریزی شافعی (۷۶۹ - ۸۴۵هـ).

در تاریخ قبائل عرب، نسب پیامبر گرامی اسلام (صلی الله علیه وآله) در شش جزء.

نسخه حاضر، طبق تجزیه مصنف جز اول کتاب است.

آغاز : «الحمد لله الذي احسن كل شي خلقه وبدأ خلق الانسان من طين....وسميته كتاب الخبر عن البشر».

انجام : «وحكى الحافظ ابو الفرج ابن الجوزي...فاتبعوا الصوت فجعلوا يسمعون ولا يرون شخصاً، ثم بحمد الله وعونه».

نسخ، اواخر قرن منهم هـ در حاشیه تصحیح شد، علامت مقابله دارد.

احتمالاً کاتب این جزء همان کاتب جزء دوم باشد.

۲۰۳ برگ، ۲۷ سطر.

از نسخه کتابخانه سلطان احمد سوم - استانبول، شماره (۱/ ۸۲۹۲۶)
(فهرست خطی عربی طوب قاپی ۳/ ۳۸۷).

(۳۸۹)

الخبر عن البشر (تاریخ - عربی)

از : تقی الدین احمد بن علی حسینی مقریزی شافعی (۷۶۹ - ۸۴۵هـ).

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ نج/۱ ۳۴۳

این نسخه جزء دوم کتاب است.

آغاز : «فصل فی ذکر التبایعة ملوک الیمن، اعلم ان الناس قد اختلفوا فی التبایعة».

انجام : «قال: الا عشی.... اخر الجزء الثاني والحمد لله وحده».

نسخ، در پانزدهم ذی الحجة ۸۹۲ هـ کاتب این جزء را جهت محمد بن احمد دوادار حنفی نوشته است.

در حاشیه تصحیح شده است، و در اول فهرست مطالب دارد، روی برگ عنوان تملک محمد بن احمد دوادار حنفی دیده میشود.
۱۹۸ برگ، ۲۷ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۲/۲۹۲۶) (فهرست خطی عربی طوب قاپی ۳/۳۸۷).

(۳۹۰)

الخبر عن البشر (تاریخ - عربی)
از : تقی الدین احمد بن علی حسینی مقریزی شافعی (۷۶۹ - ۸۴۵ هـ).

این نسخه جزء سوم کتاب است. مؤلف در روز چهارشنبه بیست و پنج ذی الحجة ۸۴۴ هـ در قاهره از تألیف آن فراغت یافته است.
آغاز : «ذكر بنی عدنان، وانسابهم، وشعوبهم، وما كان لهم من الدولة والمملك».

انجام : «وهنا تم الجزء الثالث من كتاب الخبر عن البشر من تجربة المصنف».

نسخ، سده نهم هجری، از روی نسخه اصل بخط مصنف.

۳۴۴ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

۲۲۰ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۸۲۹۲۶/۳)
(فهرست خطی عربی طوب قایی ۳۸۷/۳).

(۳۹۱)

الخبر عن البشر

(تاریخ - عربی)

از : تقی الدین احمد بن علی حسینی مقریزی شافعی (۷۶۹ هـ)
(۸۴۵ هـ).

نسخه حاضر، جزء چهارم کتاب است.

آغاز : «ذكر أيام الفجار، الفجار بكسر الفاء بمعنى المفاجره، كالقتال والمقاتله».

انجام : «تم الجزء المبارك بحمد الله وعونه وحسن توفيقه.... وسلم تسليماً كثيراً وصلاةً وسلاماً دائماً الى يوم الدين».

نسخ. عمر بن عبدالله منظرآوی، چهارم شعبان ۸۹۴ هـ، وی کتاب را برای محمد بن احمد دوادار حنفی نوشته است. در حاشیه تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد.

۱۶۸ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۸۲۹۲۶/۴)
(فهرست خطی عربی طوب قایی ۳۸۷/۳).

* * *

(۳۹۲)

الخبر عن البشر. (تاریخ - عربی)

از: تقی الدین احمد بن علی حسینی مقریزی شافعی (۷۶۹ - ۸۴۵ هـ).
نسخه حاضر جزء ششم کتاب است.
آغاز: «قال فی صحاح الجوهری: والنباء الخبر، تقول نبأ ونبأ وانبأ ای
اخبی».

انجام: «هذا اخر ما وجد بخط المصنف رحمه الله من كتاب الخبر عن
البشر، والله الموفق للصواب واليه المرجع والمآب».

نسخ، علی ابن عیسیٰ مرحومی، در روز جمعه بیست و نهم ربیع الآخر سال
۸۹۷ هـ، کاتب، ابن مجلد را برای، محمد بن احمد دوادار حنفی نوشته است،
در حاشیه تصحیح شده است.
۲۴۲ برگ، ۲۷ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۸۲۹۲۶/۶)
(فهرست خطی عربی طوب قایی ۳/۳۸۸).

(۳۹۳)

تذهیب تهذیب الکمال. (رجال - عربی)

از: شمس الدین محمد بن احمد بن عثمان بن قایماز ذهبی شافعی (۶۷۳ -
۷۴۸ هـ).

بشماره (۵۴) رجوع شود.
این نسخه جزء دوم کتاب، واز حرف سین شروع و به عبیدالله بن عبد

الرحمن ختم میشود.

آغاز: «حرف السّین، سابق بن ناحیه، عن ابی سلام، وعنه هاشم بن بلال قاضی واسط».

انجام: «عبیدالله بن عبد الرحمن، وقیل عبدالله بن عبد الرحمن... قال ابو حاتم حدیثه مستقیم، آخر المجلد الثانی من تذهیب التذهیب».

نسخ، بخط محمد بن نجم بن مسعود ابن سند الطباخ، در روز جمعه شانزدهم رمضان ۷۴۵ هـ، دارای تصحیح وحاشیه نویسی است.
۲۶۰ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۸۲۸۴۹/۲)
(فهرست خطی عربی طوپ قاپی ۵۱۴/۳).

(۳۹۴)

تذهیب تذهیب الکمال. (رجال - عربی)

از: شمس الدین محمد بن احمد بن عثمان بن قایماز ذهبی شافعی (۶۷۳ هـ - ۷۴۸ هـ).

نسخه حاضر، جزء سوم کتاب واز عبیدالله بن عبد الکریم شروع وبه آخر ترجمه محمد بن منکدر ختم میشود.

آغاز: «عبیدالله بن عبد الکریم بن یزید بن فروخ المخزومی، الامام ابو زرعة الرازی احد الاعلام».

انجام: «محمد بن المنکدر بن عبدالله... کمل الجزء الثالث من مختصر تذهیب الکمال للذهبی ویتلوه الرابع، والحمد لله علی نعمه».

نسخ، بخط همان نویسنده جزء دوم کتاب، بی تاریخ، در حاشیه تصحیح شده وحاشیه نویسی دارد.

۲۶۷ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخهٔ سلطان احمد سوم - استانبول، بشمارهٔ (۸۲۸۴۹/۳)
(فهرست خطی عربی طوپ قاپی ۵۱۵/۳).

(۳۹۵)

تذهیب تهذیب الکمال (رجال - عربی)

از: شمس الدین محمد بن احمد بن عثمان بن قایماز ذهبی شافعی (۶۷۳ هـ - ۷۴۸ هـ).

نسخهٔ حاضر، جزء چهارم و از محمد بن المنهال شروع و به آخر کتاب ختم میشود.

آغاز: «محمد بن المنهال الضریر ابو عبدالله و ابو جعفر التیمی الجاشعی البصری الحافظ».

انجام: «فصل فی المجهولات، امنه بنت ابی الصلت... عن ام سلمه، ام سلمه قالت: ابی سائر ازواج النبی (صلی الله علیه وآله) ان یدخلن علیهن احد بتلك الرضاعة، اخر الكتاب».

نسخ، بخط کاتب جزء دوم و سوم، بی تاریخ، در حاشیه تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد، در خاتمه چنین آمده: «مقابلہ این جزء بقدر طاقت انجام پذیرفت، شیخ ما ابو الحجاج مزنی ذکر نموده: که تبییض کتاب خود را در نهم محرم الحرام ۷۰۵ هـ آغاز، و در روز عبد اضحیٰ ۷۱۲ هـ از آن فارغ شده است، امّا من اختصار و تذییل آن را در هشت ماه بانجام رسانیدم». که احتمال میرود خط مؤلف و یا صورت خط او باشد. در آخر کتاب مالک نسخه، محمد بن احمد بن عبدالله عامری شافعی دو صفحه و نیم، در ترجمهٔ مؤلف بنقل از طبقات سبکی نوشته است.

۲۶۷ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه کتابخانه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۸۲۸۴۹/۴)
(فهرست خطی عربی طوب قایی ۵۱۵/۳).

(۳۹۶)

تلبیس ابلیس. (مواظ - عربی)

از: جمال الدین ابو الفرج عبد الرحمن بن علی بن محمد بغدادی
حنبلی معروف بابن جوزی (۵۱۰ - ۵۹۷هـ).
بشماره (۳۸۵) رجوع شود.

آغاز: «قال الشيخ جمال الدين عبد الرحمن بن الجوزي».
انجام: «ونحن نسأل الله عز وجل السلامة من كيد العدو وفتن الدنيا،
شر النفوس، انه قريب مجيب، جعلنا الله من اولئك المؤمنين، تم الكتاب».
نسخ، عیدافه بن نبی در ۱۰۸۳هـ دارای تصحیح و حاشیه نویسی است، در
پایان چندین برگ مشتمل بر وصایائی از: ابو حفص عمر بن عیدافه سهرودی،
وابو حنیفه، وحسن بهری و دیگران دارد.
۲۱۰ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه اسعد افندی منتقله بسلیمانیه - استانبول، بشماره (۱۶۴۱).

(۳۹۷)

الکمال فی معرفة الرجال (رجال - عربی)

از: تقی الدین عبد الغنی بن عبد الواحد بن علی المقدسی الجبّاعی
جنبلی (۵۴۱ - ۶۰۰هـ).
بشماره (۳۳۶) رجوع شود.

نسخه حاضر، طبق آنچه در اوّل و آخر کتاب ذکر شده، جزء سوم کتاب است، که از خالد شروع وبه عبدالله بن سهل ختم میشود.
آغاز: «خالد بن یزید بن عبد الرحمن بن ابی مالک، واسم ابی مالک، هانی الشامی».

انجام: «عبدالله بن سهل ابو لیلی الانصاری....وقال: البخاری، عبدالله بن سهل سمع عائشه، روى له الجماعة الا النسائی، تم الجزء الثالث، بحمد الله تعالى، يتلوه فی الرابع....».

نسخ، شمس الدین محمد بن جلال الدین عبدالله حنبلی، درجادی الاخر ۷۱۴هـ برای خود استنساخ نموده است، دارای تصحیح و حاشیه نویسی بوده، و با نسخه اصل مقابله شده است.

۲۳۷ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۸۲۸۴۸ / c۳)
(فهرست خطی عربی طوط قاپی ۵۰۶/۳).

(۳۹۸)

مسند الحمیدی

(حدیث - عربی)

(کشف الظنون ۱۶۸۲/۲ - زرکلی، الاعلام ۲۱۹/۴).

از: حافظ، ابو بکر، عبدالله بن زبیر حمیدی اسدی مکی (...).
۲۱۹هـ).

مؤلف یکی از ائمه حدیث اهل سنت، و از اهل مکه معظمه بوده، او با امام شافعی بمصر مهاجرت نمود و بعد از مرگ او، بمکه مراجعت کرده حمیدی از مشایخ بخاری، و رئیس اصحاب ابن عیینه بشمار میرود، بخاری از او ۷۵ حدیث نقل نموده و مسلم در مقدمه کتاب خود از او نام میبرد.

این کتاب در ۱۴۰۹ هـ در بیروت، در دو مجلد چاپ شده است.

آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم، رب زدنی علماً».

انجام: «کما لو کان علیه دين ففضی عنه بعد موته. تم الكتاب والحمد

لله وحده».

نسخ، احمد بن بصير بن بنا بن سليمان بقری، در ۶۸۹ هـ دارای تصحیح

وچند صورت سماع وقرائن در اول، و آخر، وسامع بتاريخ سلخ شعبان ۷۱۸ هـ در

آخر، وسامع بتاريخ شنبه نوزدهم ربيع الاول ۶۸۹ هـ در وسط.

۱۳۱ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشاره (حدیث/۵۴۱) (الالبانی، فهرس

مخطوطات الحديث/۲۵۸).

(۳۹۹)

کشف الغمة في معرفة الاثمة

(فضائل و مناقب - عربی)

از: بهاء الدين ابو الحسن علی بن عیسی ابن ابی الفتح اربلی (... -

۶۹۲ هـ).

در بیان احوال رسول گرامی اسلام و صدیقه طاهرة فاطمة زهراء وائمه

معصومین علیهم السلام، مؤلف موالید ووفیات، و مناقب، و فضائل، و محاسن

کلام، و معجزات آنان را اکثراً با استناد بکتب اهل سنت در دو مجلد بیان نموده

است، او کتاب را در بیست و یکم رمضان ۶۸۷ هـ بیان آورده است.

این کتاب، در سال ۱۲۹۴ هـ بطور سنگی، در طهران، و در ۱۳۸۱ هـ، در

قم، در دو مجلد، حروفی، بطبع رسیده (مشار، فهرست چاپی عربی/۷۴۱).

نسخه حاضر، مشتمل است بر تمام کتاب.

آغاز: «الحمد لله الذي الزمنا كلمة التقوى، ووقفنا للتمسك بالسبب

الاقوی».

انجام : «کمل الکتاب وتم... وکتب افقر عباد الله تعالیٰ الى رحمته :

عبدالله، علی بن عیسیٰ بن ابی الفتح الاربلی عفا الله».

نسخ، ابراهیم بن علی بن حاجی یوسف خانیساری، در روز جمعه بیست و یکم جہادی الاولیٰ ۹۲۳ھ از کتابت مجلد اول، و در دهم ذی القعدة همان سال از کتابت مجلد دوم فارغ شده است، کاتب از شاگردان محقق کرکی بوده و کتاب را از روی نسخه استاد خود نوشته است، محقق کرکی نسخه خود را با نسخه ای که علامه حلی ره آنرا با نسخه اصل که بخط مؤلف بوده مقابله کرده و در شعبان ۷۰۶ھ از مقابله آن فراغت یافته است، مقابله نموده و نسخه خود را بدقت تصحیح کرده و موارد اختلاف را در حاشیه نوشته است، او در شعبان ۹۰۸ھ از مقابله مجلد اول و در ۱۵ رمضان همان سال از مقابله مجلد دوم فارغ شده است. دارای حواشی یا نشانه (کف)، در جای جای کتاب علامت سیاع دیده میشود، روی برگ اول محقق کرکی نوشته است که کاتب کتاب را بر او و بقرائن خود کرکی در دوم ذی الحجة ۹۲۲ھ در مسجد کوفه سیاع کرده است.

در پایان کتاب، صورت اجازه محقق کرکی در سه برگ برای کاتب بتاریخ ۲۵ جہادی الاخر ۹۲۴ھ در نجف اشرف دید میشود، در آخر همین صورت اجازه، کرکی مجدداً در جہادی الاخر ۹۳۷ھ در شهر کاشان، اجازه او را تجدید نموده است. روی برگ عنوان خط واقف کتاب و مهر او بتاریخ ۱۲۳۰ھ دیده میشود.

۳۷۱ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه کتابخانه مدرسه نمازی خوی.

(۴۰۰)

(حدیث - عربی)

سنن الدارمی

(کشف الظنون ۱۰۰۸/۲ - هدیة العارفين ۱/۲۴۶).

از : عبدالله بن عبد الرحمن بن فضل بن بهرام تمیمی دارمی سمر قندی (۱۸۱ - ۲۵۵هـ).

این کتاب بر خلاف اصطلاح محدثین اهل سنت «بمسند دارمی» اشتها ر یافته است، سیوطی در «تدریب الراوی» میگوید : مسند دارمی، مسند نیست، زیرا آن بترتیب ابواب مرتب شده، بعضی از محدثین آنرا صحیح نامیده اند.

این کتاب در سال ۱۳۴۹هـ در دمشق در دو مجلد بطبع رسید است. آغاز : «باب ما کان علیه الناس قبل مبعث رسول الله (ص) من الجهل والضلالة».

انجام : «باب کراهیه الالحان فی القرآن.... قال : کان فعلها کانوا یرون هذه الالحان فی القرآن محدثه، تم بعون الله تعالى».

نسخ. احتمالاً سدهٔ دهم هجری، نسخه را مصطفی بیک، برادر احمد پاشا وزیر اعظم مصر، به احمد بن عجمی در اوائل محرم ۱۰۸۲هـ اهداء نموده است. قبل از کتاب شرحی مختصر در ترجمه مؤلف و فهرست مطالب دارد. ۱۹۳ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخهٔ دار الکتب المصریه.

(۴۰۱)

سنن الدارمی (حدیث - عربی)

از : عبدالله بن عبد الرحمن بن فضل بن بهرام تمیمی دارمی سمرقندی (۱۸۱ - ۲۵۵هـ).

بشمارهٔ (۴۰۰) رجوع شود.

آغاز، افتاده، چهار سطر بعد از اول باب التورع عن الجواب فیما لیس

فیه کتاب ولا سنة : «فقال ما سألتموننا عن شیء من کتاب الله تعالى اخبرناکم».
انجام : «باب کراهیة الحان فی القرآن.... قال یرون هذه الحان فی القرآن
محدثه».

نسخ، احمد بن علی المزاری، در بیست و دوم ربیع الآخر ۷۳۵هـ دارای
تصحیح بوده وبا نسخه منقول منه ونسخه دیگری مقابله شده است. در جای
جای کتاب و آخر آن علامت سماع و قرائت بر مشایخ دیده میشود.
۲۵۵ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه دار الکتب المصریه.

(۴۰۲)

اسماء رجال الصحیحین = (شرح رجال الصحیحین) (رجال - عربی)
از : ابوالفضل محمد بن طاهر بن علی بن احمد مقدسی، معروف به ابن
القیسرانی (۴۴۸ - ۵۰۷هـ).

ابو نصر احمد بن محمد کلاباذی بخاری حنفی، متوفی ۳۹۸ یا
۳۷۸هـ. کتاب «الهدایة والارشاد فی معرفة اهل الثقة والسداد، الذین اخرج لهم
البخاری فی جامعه» معروف به : اسماء رجال صحیح البخاری را نوشته است
(هدیه العارفین ۶۹/۱)، و ابو بکر احمد بن علی بن محمد بن ابراهیم معروف
به ابن منجویه اصفهانی متوفی ۴۲۸هـ. کتاب «اسماء رجال صحیح مسلم» را
تألیف نموده است (زرکلی، الاعلام، ۱/۱۶۵).

مؤلف، این دو کتاب را در موضوع خود، نیکو یافته و هر دو را در یگجا
جمع کرده و آنچه آن دو از ذکر آن غافل شده اند، استدراک نموده و آنچه موجب
تطویل بوده حذف کرده و فوائدی بر آن افزوده و آنرا «شرح رجال الصحیحین»
نامیده است.

آغاز : الحمد لله على كل حال.... وصلواته على خيرته من خلقه محمد
واله..»

انجام : «معرفة المكاتبات..» آخر كتاب شرح الصحيحين، تأليف الحافظ
محمد بن طاهر المقدسي..»

نسخ، سده هشتم هجری، روی برگ. عنوان تملك فیض الله افندی مفتی
عثمانی، و تملك دیگری بتاريخ رجب ۸۹۶ هـ دیده میشود، در حاشیه تصحیح شده
وحاشیه نویسی دارد.
۲۲۴ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه فیض الله افندی - استانبول، بشماره (۴۹۹).

(۴۰۳)

اسماء رجال الصحيحين = (شرح رجال الصحيحين)
(رجال - عربی)
از : ابو الفضل محمد بن طاهر بن علی بن احمد مقدسی، معروف به ابن
القیسرانی (۴۴۸ - ۵۰۷ هـ).
تصویر مکرر شماره (۴۰۲) است.

(۴۰۴)

التهدیب فی التفسیر.
(تفسیر - عربی)
(کشف الظنون، ۵۱۷/۱ - زرکلی، الاعلام، ۱۷۶/۶ - معجم المؤلفین، ۱۸۷/۸ - بروکلان، ذیل
۷۳۲/۱).

از : ابو سعد محسن بن محمد بن کرامه الجشمی البیهقی الزیدی
(۴۱۳ - ۴۹۴ هـ).

بشماره (۴۰) رجوع شود.

نسخه حاضر، مجلد سوم این تفسیر، ومشمّل است بر تفسیر آیه ۱۰۲
سوره نساء الى آیه ۱۲ سورة اعراف.

آغاز : «قوله تعالى : فاذا قضيت الصلاة فاذكروا الله قياماً وقعوداً وعلى
جنبكم، الخ».

انجام : «وتدل على ان ابليس استحق العقاب لما اعتقد ما اعتقد وقال
ما قال، وانه كفر به، وتدل على ان الجنة منزلة عن كون اعداء الله فيها، وتدل
على ان الطرد والايعاد من».

نسخ، احتمالاً سده هفتم هجری، در حاشیه تصحیح شده است. روی برگ
عنوان تملك فیض الله افندی ومهر او و مهر کتابخانه ملت استانبول ونملك
احمد بن محمد بلفرادی دیده میشود.

۲۶۵ برگ، ۲۲ سطر.

از نسخه فیض الله افندی بشماره (۶۵) منتقله به کتابخانه ملت -
استانبول.

(۴۰۵)

التهدیب فی التفسیر.

(تفسیر - عربی)

از : همان مؤلف.

نسخه حاضر، مجلد ششم، ومشمّل است بر تفسیر آیه ۴۱ سورة
اسرا تا آخر سورة فرقان.

آغاز : «بسم الله الرحمن الرحيم، الحمد لله الواحد العدل، قوله تعالى :
ولقد صرّفنا فی هذا القرآن...».

انجام : «ويدل قوله : ما يعبأ... اذ لا يجوز عليه المنافع والمضار، ثم

المجلد السادس من التهذيب في التفسير وتلوه في السابغ سورة الشعراء».

نسخ، مسعود بن يوسف، در روز چهارشنبه بیست و ششم صفر ۶۵۲هـ. در حاشیه تصحیح شده است، روی برگ عنوان تملك فیض الله افندی مفتی عنانی ومهر وقفی اویده میشود.
۲۱۲ برگ، ۲۶ سطر.

از نسخه فیض الله افندی، بشماره^{۶۶}) منتقله به کتابخانه ملت - استانبول.

(۴۰۶)

الوجیز فی تفسیر القرآن العزیز.
(تفسیر - عربی)
از: ابو الحسن علی بن احمد بن محمد بن علی واحدی نیشابوری شافعی (...-۴۶۸هـ).

بشماره^{۳۵۴}) رجوع شود.

آغاز: «الحمد لله الكريم بالائه، العظيم بكبريائه....».

انجام: «سورة الناس.... کمل بحمد الله، کتاب الوجیز فی تفسیر کتاب الله العزیز، تألیف الامام علی.... الواحدی رضی الله عنه وارضاه....».

خط مغربی، بی تاریخ، حاشیه نویسی دارد، بسیاری از صفحات واکثر حواشی بوضوح دیده نمیشود.
۱۷۰ برگ، ۲۷ سطر.

از نسخه اسکوریال مادرید، بشماره^{۱۲۶۶}) (فهرست خطی عربی اسکوریال ۵/۳).

(۴۰۷)

اعیان العصر واعوان النصر
(تاریخ - عربی)
(کشف الظنون ۱/ ۱۲۸ - هدیة العارفين ۱/ ۳۵۱ - بروکلمان، ذیل ۲/ ۲۸).
از : صلاح الدین خلیل بن أبیک بن عبد الله صفدی شافعی (۶۹۶ - ۷۶۴هـ).

کتاب مفصلی است، در شرح حال بزرگان، واعیان، و علماء،
ودانشمندان، وادباء، وشعراء، وصاحبان فضیلت، که در عصر مؤلف میزیسته اند.
نسخه حاضر مجلد دوم کتاب است.

آغاز : «ادریس بن علی بن عبد الله الامیر عماد الدین.... الیمنی کان
احد امراء الیمن فی دولة الملك المؤید بصنعاء».

انجام : «بهادر بن عبد الله الامیر سیف الدین السنجری، کان رجلاً
سعیداً، ولم تكن من الخیر بعیداً.... وتوجه الى غزاه نائباً عوضاً عن الامیر علاء
الدین.... وفاته فی شهر رمضان سنة اثنتین و ثلاثین وسبعائه».

نسخ، ظاهراً بخط مؤلف، بعضی از جاها نانوشتہ مانده است، احتمالاً مؤلف،
قصد داشته آترا تکمیل نماید.

صفدی در اول این مجلد ضمن اجازه ای برای چند نفر از اکابر و فضلاء
بخط خود، چنین نوشته است : قرائت نموده بر من، الامام.... نور الدین ابو بکر
احمد بن محمد بن علی منذری حنفی.... مجلد دوم از کتاب مرا «اعیان العصر
واعوان النصر»... واین قرائت در طی مجالسی که آخرین آن نوزدهم ذی القعدة
۷۵۷هـ بوده در مسجد امری دمشق به پایان رسیده است.

۱۸۱ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره ۸۲۶۲۱

(فهرست خطی عربی طوب قاپی ۵۴۸/۳).

(۴۰۸)

اعیان العصر واعوان النصر (تاریخ - عربی)

از : همان مؤلف.

نسخه حاضر، مشتمل است بر مجلد هفتم و هشتم.

آغاز : «علی بن عبد الکریم ابن طرخان بن تقی الشیخ الامام العالم علاء الدین ابو الحسن ابن مذهب الدین الحموی الصفدی».

انجام : آخر مجلد هشتم : «محمد بن احمد بن علی بن عبد الکافی، الشیخ تقی الدین ابو حاتم ابن الشیخ الامام العلامه بهاء الدین ابی حامد ابن شیخ الاسلام قاضی القضاة تقی الدین السبکی الشافعی بعد از دو برگ : تم الجزء و الحمد لله والمنة».

نسخ، بخط احمد بن مسعود نابلسی مجلد هفتم را در چهاردهم ربیع الاول

۸۶۹هـ و مجلد هشتم را در روز چهارشنبه نهم شعبان ۸۷۰هـ به پایان آورده است.

۲۴۷ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه امانت خزانه سی موجود در طوب قاپی - استانبول، بشماره

(E.H ۱۲۱۶)(فهرست خطی عربی طوب قاپی ۵۴۹/۳).

(۴۰۹)

اعیان العصر واعوان النصر (تاریخ - عربی)

از : همان مؤلف.

نسخه حاضر، مجلد هفتم کتاب است با این تفاوت که از «علی بن

عیسی» شروع میشود.

آغاز : «علی بن عیسی بن سلیمان بن رمضان بن ابی الکریم الشیخ
الرئیس الکاتب الفاضل».

انجام : «اللقاب والانساب، ابن ابی العیش بدر الدین عبد الله بن
الحسین... عین غین».

نسخ، بخط مؤلف، بعضی از جاها نا نوشته مانده است، ظاهراً مؤلف قصد
داشته بعداً آنرا تکمیل نماید.

صفدی در اول این مجلد ضمن اجازه ای برای چند نفر از فضلا، بخط
خود نوشته است، که : قرائت نمود بر من، المولی.... نور الدین ابو بکر احمد
بن محمد بن علی مندری حنفی، مجلد هفتم از کتاب «اعیان العصر واعوان
النصر» وتمام مجلدات ما قبل آنرا.... در مسجد اموی دمشق در مجالسی که
آخرین آن اول ربیع الآخر ۷۵۸ بوده است.
۱۲۷ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه اسکوریال، مادرید، بشماره (۱۷۲۲) (فهرست خطی عربی
اسکوریال ۲/۲۳۵).

(۴۱۰)

اعیان العصر واعوان النصر
از : همان مؤلف.

نسخه حاضر مجلد یازدهم ودوازدهم کتاب است.

آغاز مجلد یازدهم : «محمد بن محمد بن عبد الرحمن بن
یوسف..... الجعفری التونسی المالکی».

انجام مجلد دوازدهم : «یونس بن عیسی بن جعفر بن محمد القاضی

۳۶۰ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

شرف الدین الهاشمی....، الیونینی الشیخ شرف الدین علی بن محمد. وقطب الدین موسی بن محمد، تم الكتاب بحمد الله تعالى».

نسخ، بخط احمد بن مسعود نابلسی، او مجلد یازدهم را در هفتم رجب ۸۷۰ هـ و مجلد دوازدهم را در سیزدهم جمادی الاخر ۸۷۰ هـ به پایان آورده است.
۲۴۳ برگ، ۱۵ سطر.

از نسخه امانت خزانه سی موجود در طوب قایی، استانبول، بشماره (E.H ۱۲۱۷) (فهرست خطی عربی - طوب قایی، ۵۴۹/۳).

(۴۱۱)

اعیان العصر واعوان النصر. (تاریخ - عربی)

از: همان مؤلف.

نسخه حاضر، مجلد دوازدهم و با آن کتاب خاتمه میابد.

آغاز: «محمود بن علی بن محمود بن مقبل المراقی تقی الدین الدقوقی الحنبلی».

انجام: «یونس بن عیسی بن جعفر بن محمد القاضی شرف الدین الهاشمی....، الیونینی الشیخ شرف الدین علی بن محمد، وقطب الدین موسی بن محمد».

نسخ، بخط مؤلف، بعضی از جاها نا نوشته ماند است، ظاهراً صفدی قصد داشته بعداً آنرا تکمیل نماید.

مؤلف در اول این مجلد نیز ضمن اجازه ای برای چند نفر از علماء وفضلا، بخط خود چنین نوشته است: قرائت نمود بر من مجلد دوازدهم «اعیان العصر واعوان النصر» را بعد از آنکه تمام مجلدات یازده گانه قبل را قرائت نموده، الشیخ الامام.... نور الدین ابو بکر احمد بن محمد بن علی منفردی حنفی، در مسجد اموی دمشق در مجالسی که آخرین آن یازدهم جمادی الاولی ۷۵۸ هـ بوده است،

وساع کردند فلا وفلان...وقد اجزتهم اجمعين رواية ذلك اجمع عنى ورواية ما

يجوز بى تسميه بشرطه المعتبر عند اهل الاثر، وكتب : خليل بن ابيك بن عبد

الله الصندى، الشافعى.

۱۵۴ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۸.۳۰۱۰) (فهرست

خطی عربی طوب قاپی ۵۴۸/۳).

(۴۱۲)

المحرر الوجيز في تفسير الكتاب العزيز = (تفسير ابن عطية).

(تفسير - عربی)

(كشف الظنون ۱۶۱۳/۲ - فهرس القهارس ۸۶۲/۲ - بروكلمان، ذیل ۷۳۲/۱).

از : ابو محمد عبد الحق بن غالب بن عطية محاربى غرناطى معروف

باین عطية (۴۸۱ - ۵۴۲هـ).

مؤلف، از اکابر فقهاء، ومحدثين، ومفسرين اندلس بوده، وكتاب تفسير

او بنا بنوشتۀ «زركلى» در ۱۰ مجلد تأليف شده است، تاريخ در گذشت اورا،

۵۴۱ و ۵۴۶هـ هم ثبت کرده اند (زركلى، الاعلام ۵۳/۴).

لازم بتذكر است كه، اين ابن عطية وتفسير اورا نبايد به : ابو محمد

عبدالله بن عطية بن عبد الله بن حبيب دمشقى معروف باین عطية صاحب

تفسير متوفى ۳۸۳هـ اشتباه كرد (معجم المؤلفين ۸۳/۶).

ارباب تراجم، جهت رفع اشتباه، از دومى به «ابن عطية متقدم» واز اولى

به «ابن عطية متأخر» نام برده اند.

حاجى خليفه هم دو تفسير يکى بنام «تفسير ابن عطية القديم» وديگرى

بنام «تفسیر ابن عطیة المتأخر» ثبت نموده است (کشف الظنون ۱/۴۳۹).
نسخه حاضر، مجلد اول کتاب، و مشتمل است بر تفسیر فاتحة الكتاب
وسوره بقره.

آغاز: «قال الفقيه الحافظ القاضي ابو محمد عبد الحق ابن الفقيه
الحافظ الامام ابی بکر بن عطیه».

انجام: «روى ان النبى عليه السلام قال: اوتيت هولاء الايات من اخر
سورة البقره من كنز تحت العرش لم تؤتھن احد قبلى، تم الجزء الاول من
التفسير للشيخ... ابو محمد عبد الحق ابن الفقيه... ابی بکر بن عطیه...».

نسخ، محمد بن احمد بن علی، در روز هفتم شعبان ۷۱۷هـ در حاشیه
تصحیح شده است و يك حاشیه در تمام کتاب دیده میشود، روی برگ عنوان
احمد شیخ زاده مفتش اوقاف حرمین شریفین بخط خود وقفنامه کتاب را از طرف
سلطان محمود عثمانی نوشته است.

۲۲۷ برگ، ۲۳ سطر.

از نسخه ایا صوفیا - استانبول، بشماره (۱۱۹).

(۴۱۳)

المبسوط في فقه الاماميه (فقه - عربی)

از: سیخ الطائفة ابو جعفر محمد بن حسن بن علی طوسی (....-
۴۶۰هـ):

مبسوط، قدیم ترین موسوعه ارزشمند فقهی شیعه میباشد، شیخ
طوسی، برای اولین بار فقه شیعه را باین کیفیت تدوین نمود، تا عملاً جواب
مخالفین مذهب اهل بیت علیهم السلام را در این زمینه داده باشد.

این کتاب در ۱۲۷۱هـ در تهران، بطور سنگی (مشار، چاپی

عربی/ ۷۸۲) وبعداً در همانجا در هشت مجلد، حروفی، چاپ شده است. این نسخه، بسیار نفیس، و شاید دومین نسخه کهن شناخته شده باشد، واز واسط کتاب المفلّس تا کتاب شفعه را در بر دارد. آغاز، افتاده، آنچه موجود است، مطابق است با وسط سطر چهارم از صفحه (۲۶۲) مجلد دوم چاپ حروفی تهران: «والمفلّس وجب لهم عوض ما غرموا على سقيه، ويقدمون بذلك في القسمه على غيرهم». انجام: «وان طلب الجميع اخذ الستة، وسهمين من الاول في يده، فيكون ثمانية وستة، اربعة عشر سهماً... الجزء الثاني من كتاب المبسوط، بحمد الله وحسن توفيقه».

نسخ، روز سه شنبه ۵ شعبان ۶۰۰ هـ دارای معارضه توسط محمد بن ابی غالب بن الحسن در ربیع الثانی ۶۰۸ هـ وانهاء قرائت در رمضان ۶۲۵ هـ برای یوسف بن علوان، ودر جای جای نسخه نشانه بلاغ دیده میشود.
۲۵۹ برک، ۲۵ سطر.

از نسخه کتابخانه دانشگاه لس آنجلس - امریکا، بشماره (M۱۱۹۹) (نسخه های خطی ۱۲ و ۱۱/۳۳۸).

(۴۱۴)

الجواهر الحسان في تفسير القرآن. (تفسیر - عربی)
(بروکلان، ذیل ۳۵۱/۲ - هدیه العارفین ۵۳۲/۱).

از ابو زید عبد الرحمن بن محمد بن مخلوف ثعالبی جزائری مالکی (۷۸۶ - ۸۷۵ هـ).

مؤلف از اعیان الجزائر و صوفی مسلک بوده، او دو تألیف دیگر پیرامون قرآن کریم، بنامهای «الذهب الابریز فی غرائب القرآن العزیز» و «نفایس

المرجان فی قصص القرآن» دارد (معجم المؤلفین ۵/۱۹۲).

این کتاب، در ۱۳۲۷هـ در مطبعة الجزائر، در ۴ جزء، چاپ شده است (معجم المطبوعات/۶۶۱).

نسخه حاضر، مشتمل است بر تفسیر قرآن از اول تا آخر سورة اسراء. آغاز: «الحمد لله.... اما بعد، ايها الاخ اشرق الله قلبی وقلبك بانوار اليقين، وجعلنى واباك من اوليائه المتقين».

انجام: «قوله سبحانه: ولم يكن له ولى من الدل... سبحانه لا اله الا هو، بسم الله الرحمن الرحيم وصلى الله على سيدنا محمد وعلى اله.... وكمل بحمد الله وحسن تأييده».

بخط مغربی، احمد بن موسى بن عبد الله ابن محمد مرايى در ربيع الثانى ۹۸۳هـ كتاب را برای خود نوشته است، در آخر نشانه بلاغ ومقابله دارد، در حاشیه تصحيح شده است، قبل از كتاب، كاتب نسخه يك صفحه پيرامون ترجمه مؤلف نوشته است.

۲۵۹ برگ، ۳۰ سطر.

از نسخه اسكوريال - مادرید، بشماره (۱۳۲۴) (فهرست خطی عربی اسكوريال ۳/۲۶).

(۴۱۵)

ضمائر القرآن

(تفسیر - عربی)

(بروکلان، ذیل ۲/۲۱۲ - زرکلی، الاعلام ۸/۲۸).

از: شمس الدين محمد بن يوسف بن علي بن سعيد کرمانی بغدادی شافعی (۷۱۷-۷۸۶هـ).

در بیان ضائری که در آیات قرآن کریم آمده است.

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج ۱/ ۳۶۵

آغاز: «اعوذ بالله من الشیطان الرجیم، ای من وسواس الشیطان، او من شر الشیطان».

انجام: وكذلك باقی ما یرد من هذا القبیل، والله اعلم، تم الكتاب بحمد الله تعالى ومنه، وصلواته علی سیدنا محمد واله.... دائماً ابداً الی يوم الدين).
نسخ، یازدهم محرم ۱۴۲۲ هـ

۱۱۸ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه اسکوریال - مادرید، بشماره (۱۳۶۰) (فهرست خطی عربی اسکوریال ۴۳/۳).

(۴۱۶)

التبیان فی تفسیر القرآن.
(تفسیر - عربی)
از: شیخ الطائفة ابو جعفر محمد بن حسن بن علی طوسی (۳۸۵ - ۴۶۰ هـ).

بشماره (۳۱) رجوع شود.
نسخه حاضر مکرر همان شماره است.

(۴۱۷)

التبیان فی تفسیر القرآن.
(تفسیر - عربی)
از: شیخ الطائفة، ابو جعفر محمد بن حسن بن علی طوسی (۳۸۵ - ۴۶۰ هـ).

بشماره (۳۱) رجوع شود.
نسخه حاضر مشتمل است بر تفسیر آیه (۱۱) از سوره «الذاریات» تا

آخر قرآن.

شیخ طوسی در روز بیست و یکم رجب ۴۴۱ هـ آنرا را به پایان آورده،
و در روز یگشنبه چهاردهم جمادی الاخر ۴۴۴ هـ از تبیض آن فراغت یافته
است.

آغاز: «قوله: الذين هم في غمرة ساهون» [الذاریات: ۱۱].

انجام: «تم الكتاب... ووافق الفراغ من تبیضه يوم الاحد الرابع عشر
من جمادی الاخر من سنة اربع واربعین واربعمائه».

نسخ، بخط محمد بن علی محمد بن حسن بن حیدر در روز شنبه بیست
و ششم جمادی الاول ۵۸۱ هـ دارای بعضی حواشی بنقل از کشاف و مفاتیح
و تفسیر قاضی.

۳۴۰ برگ، ۱۸ سطر.

از نسخه حراجی اغلی - بورس، بشماره (۱۸۲۲).

(۴۱۸)

مختصر التبیان = (المنتخب من تفسیر القرآن والنکت المستخرجه من
کتاب التبیان).

(تفسیر - عربی)

(قریه ۱۸۴/۲۰).

از: ابو عبد الله، محمد بن منصور بن احمد بن ادریس عجلای حلای
(..... ۵۹۸ هـ).

ارباب تراجم، دو کتاب از ابن ادریس، پیرامون تفسیر تبیان ثبت کرده
اند.

یکی بنام «التعلیقات = تعالیق» که حواشی و ایرادات بر تفسیر تبیان

شیخ طوسی است. (ذریعه ۲۲۵/۴) و دیگری «مختصر التبیان».

بعضی معتقدند که این دو کتاب، یکی است. صاحب ذریعه، هر دو کتاب را دو تألیف مستقل ذکر نموده است.

علامه فقید، مدرس خیابانی مینویسد : و ظاهر آن است که این کتاب غیر از «مختصر التبیان» او است (ریحانة الادب ۳۷۸/۷).

در فهرست کتابخانه آستان قدس رضوی، که این نسخه عکسی از آنجا است، با اقتباس از نسخه خطی «تعلیق بر تبیان» ضبط شده است، که محتوی آن مختصر کتاب «تبیان» شیخ طوسی است. (فهرست کتب خطی کتابخانه مرکزی آستان قدس، ۵۵۵/۱۱).

این کتاب، بعد از مقابله با نسخه آستان قدس (همین نسخه) و دو نسخه دیگر همین کتابخانه بشمارهای (۴۵۸۴ و ۵۰۱۶) در ۱۴۰۹ هـ، توسط این کتابخانه در دو مجلد، بطبع رسیده است.

نسخه حاضر، از اوّل و وسط و آخر ناقص، و مشتمل است بر تفسیر و آخر ایه ۱۰۸ سوره بقره تا مختصری از اوّل سوره حدید. آغاز موجود : «فقد ضل سواء السبیل، قصده و وسطه، و ده کثیر من اهل الکتاب، الایه».

انجام موجود : «ولا یمس الکتاب الذی».

نسخ، مهنا بن علی بن عطف در دوم صفر ۶۴۰ هـ آنرا برای خود نوشته است، نسخه از اوّل، تا آخر حاشیه نویسی دارد.

۱۶۲ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه آستان قدس، بشماره (۸۵۸۶).

(۴۱۹)

فروع الکافی.

(حدیث - عربی)

(هدیه العارفین ۲/۳۵ - بروکلان، ذیل ۱/۳۲۰ - اعجاز حسین، کشف المحجوب/۴۱۸).

از: ثقة الاسلام، ابو جعفر محمد بن یعقوب بن اسحق کلینی رازی (...- ۳۲۹هـ).

علامه مدرس خیابانی، مؤلف را چنین ستوده: شیخ مشایخ شیعه، رئیس محدثین علمای امامیه، از وجوه و ارکان فرقه محقه که اوثق و عادل و ثابت و اضبط ایشان. و مروج مذهب شیعه در غیبت امام (ع)، ممدوح خاص و عام، مفتی طوائف اسلام، جلالت وی مسلم فریقین، عامه و خاصه در فتاوی بدو مراجعه میکردند و روی این اصل به ثقه الاسلام، شهرت یافته است، و او نخستین کسی است که در دوره اسلامی بدین لقب اختصاص یافت... بالجمله، جلالت و عظمت کلینی در علم فقه و حدیث و ورع و تقوی و خدمات دینیّه، بالاتر از آنست که قلم و رقم را قدرت تحریر و بیان باشد... کلینی یکی از محدثین ثلثه اصحاب کتب اربعه و صاحب کتاب کافی میباشد که یکی از آن چهار کتاب بوده و در مدت بیست سال تألیفش داده و تمامی شیعه مذهب، خصوصاً علمای دینیّه را رهین قلم میمنت شیم خود نموده است که در عقائد حقه اسلامیّه و استنباط احکام دینیّه، مرجع اکابر و محل استفاده فحول فقهاء و محدثین عظام، و بتصدیق شیخ مفید، اجل کتب اسلامیّه و اعظم مصنفات امامیه و حاوی شانزده هزار و یکصد و نود و نه حدیث و بنام اصول و فروع و روضه بسه قسمت مشتمل میباشد (ریحانه الادب ۵/۸۰ - ۷۹).

نسخه حاضر فروع کافی است که در چهار قسمت، طی چهار شماره

معرفی میشود.

قسمت اوّل، مشتمل است بر کتاب طهارت تا آخر کتاب صوم، وبمقدار نیم صفحه از اوّل کتاب حج، «وجیزه» شیخ بهائی در علم درایه باوّل کتاب الحاق شده است.

آغاز : «کتاب الطهارة، قال : ابو جعفر محمد بن یعقوب الكلینی....حدثنی علی بن ابراهیم بن هاشم الخ».

انجام : «کتاب الحج....والله ما يؤدی ذلك احد غیر شیعتنا ولا حفظ ذلك العهد والميثاق احد غیر شیعتنا وانهم لیأتوه فیعرفهم ویصدّقهم، ویأتیه غیرهم فینکرهم ویکذبهم».

نسخ، در آخر کتاب الجنائز، چنین آمده : بخط نظر علی ابن ملا عبد الرشید در ۱۸ رمضان ۱۰۷۹ هـ از کتابت این قسمت فراغت یافته است، دارای حواشی بسیار با نشانه های مختلف از جمله : م ح ص، م ص، احمد، محمد علی اسر ابادی، منتقى الجمان، وکنز اللغة، وعلل، ونهایه، وذکری، وکشاف، وشرح شرایع، غرر ودرر، صحاح اللغة، م ت ق نور الله ضریحه وغیر آن، با چند نسخه مصحح مقابله شده ودر حاشیه تصحیح شده است، در اوّل کتاب نملک حاج آقا حسین خادمی اصفهانی دیده میشود، او بخط خود نوشته است : «اگر چه تا کنون نفهمیده ام مصحح این نسخه که بوده و نزد کدام يك از علماء قرائت شده ولی این نسخه را مرحوم ایه الله حاج آقا حسین بروجرودی رحمه الله، در موقعیکه عدّه را برای تصحیح اخبار کتب اربعه تعیین نموده بودند، از من گرفته بودند وعلمائیکه در آن مجلس شریف از طرف ایشان انتخاب شده بودند، گفتند در تمام نسخ مصححه کافی که از اطراف در آن مجلس جمع آوری شده بود، این نسخه اصح از همه آنها بوده....حسین بن ابی جعفر الموسوی العاملی المعروف بالخاصی.... سلخ ذی القعدة ۱۳۸۱ هـ». در جای جای کتاب نشانه بلاغ مشاهده میشود، در پایان وجیزه شیخ بهائی که باول کتاب الحاق شده چنین آمده : فرغ.... مرعشی الحسینی النقیب ابن ابوالعالی الحسینی النقیب... روز دوشنبه ۱۶ رجب ۱۰۹۱ هـ

۱۲۷ برگ، ۳۰ سطر.

از نسخه حاج آقا حسین خادمی - اصفهان.

(۴۲۰)

فروع الکافی

(حدیث - عربی)

از : ثقة الاسلام ابو جعفر محمد بن یعقوب بن اسحق کلینی رازی
(..... - ۳۲۹ هـ).

نسخه حاضر، قسمت دوم کتاب، مشتمل است بر کتاب حج تا آخر
کتاب المعیشه ونیم صفحه از اول کتاب نکاح.

آغاز : «کتاب الحج، باب بنو الحجر والعله فی استلامه».

انجام : «کتاب النکاح.... عن ابی عبد الله علیه السلام قال : قال رسول
الله (ص)».

نسخ، بخط همان کاتب قسمت اول، و با همان مشخصات، در آخر، نشانه بلاغ
وقرائت از اول کتاب طهارت تا آخر کتاب المعیشه بتاریخ محرم ۱۰۸۸ هـ دیده
میشود.

۱۱۹ برگ، ۳۰ سطر.

(۴۲۱)

فروع الکافی

(حدیث - عربی)

از : ثقة الاسلام ابو جعفر محمد بن یعقوب بن اسحق کلینی رازی
(.... - ۳۲۹ هـ).

این نسخه قسمت سوم، و مشتمل است بر کتاب نکاح تا آخر کتاب صید

وذبیاح.

آغاز : « کتاب النکاح، باب حب النساء، علی بن ابراهیم... عن ابی عبد الله (ع) قال : ما اظن رجلاً یزداد فی الایمان خیراً الاّ اُزداد حباً للنساء. »
انجام : « تم کتاب الصيد والذبیاح من الکتاب الکافی... ویتلوه کتاب الاطعمه والاشریه. »

دارای مشخصات قمتهای پیشین.

۱۰۹ برگ، ۳۰ سطر.

(۴۲۲)

فروع الکافی (حدیث - عربی)
از : ثقة الاسلام ابو جعفر محمد بن یعقوب بن اسحق کلینی رازی (... - ۳۲۹ هـ).

این نسخه، قسمت چهارم، ومشمّل است بر کتاب اطعمه واشربه تا آخر فروع کافی.

آغاز : « باب علل التحريم وهو أول الاطعمه. »
انجام : « آخر کتاب الایمان والنذور والکفارات، ویتلوه کتاب الروضه انشاء الله تعالى. »

نسخ، بخط کاتب قسمت اول و بها همان مشخصات، در آخر نشانه بلاغ وقرائت بناریخ شانزدهم محرم ۱۰۸۹ هـ دیده میشود، در آخر يك صفحه از روضه کافی دارد.

۱۱۳ برگ، ۳۰ سطر.

(۴۲۳)

تهذیب الاحکام. (حدیث - عربی)

از : شیخ الطائفه ابو جعفر محمد بن حسن بن علی طوسی (۳۸۵ - ۴۶۰هـ).

یکی از کتب چهارگانه حدیثی شیعه اثنا عشریه است که از بدو تألیف تا کنون مورد استناد فقهاء در استنباط احکام میباشد.

این کتاب در سیصد و نود و سه باب تدوین شده است و حاوی سیزده هزار و پانصد و نود حدیث میباشد. (ریحانه الادب ۳/۳۲۷).

تهذیب در طهران، در ۱۶ - ۱۳۱۸هـ، بطور سنگی، در دو مجلد رحلی، و در نجف، بین سالهای ۷۷ - ۱۳۸۲ حروفی، در ۱۰ مجلد بطبع رسیده است (مشار، فهرست چاپی عربی/۲۲۸).

نسخه حاضر قسمت اول کتاب و مشتمل است بر اول تهذیب تا آخر وکالات، الا اینکه، مختصری از آخر کتاب مزار (زیارة اخرى من کل موضع) تا آخر، و تمام کتاب الجهاد و هفت روایت از اول کتاب الدیون آن ناقص است. آغاز : «الحمد لله ولی الحمد و مستحقه، و صلوته علی خیرته من خلقه محمد و اله و سلم تسلیاً، ذا کرنی بعض الاصدقاء...».

انجام : «فقلت المرأة : ما كنت اتزوجك ولا کرامة ولا امری بیدی وما ولیتک امری الا حیاءاً من الکلام قال : تنزع منه ویوجع رأسه».

نسخ، در آخر کتاب حج، بخط جعفر بن فضل الله رضوی در نیمه شوال ۱۰۶۱هـ در کاشان، صاحب کتاب، حسین بن حیدر حسینی کرکی در جای جای کتاب نوشته است که آن را با نسخه شیخ حسین بن عبد الصمد «پدر شیخ بهاء الدین عاملی» که بخط خود از روی نسخه تصحیح شده ای که با نسخه اصل

مقابلہ شدہ است، ویر آن خط علامہ جمال الدین بن مطهر دیدہ میشود، نوشته است، مقابلہ وتصحیح نموده است.

در آخر کتاب الصلوة، چنین آمده است : قد بلغ العرض والتصحيح الى هنا من نسخة شيخنا الجليل الشيخ حسين بن عبد الصمد طاب ثراه. وذكر رحمه الله، انه فعلها من نسخة مصححة عليها خط العلامة جمال الدين بن مطهر قدس الله روحه، وعليها بخط كاتبها، قوبل هذا الكتاب من اوله الى اخره بنسخة الاصل وصحح وعليها تبليغ اخر بالعرض بقير خط كاتبها.

و در آخر کتاب زکوة نوشته است : قابلت.... التي هي بخطه الشريف، وقد قرأها على شيخنا الشهيد الثاني قدس سره، وعليها اجازته بخطه الشريف طاب ثراه، وكتب صاحب الكتاب.... حسين بن حيدر الحسيني الكركي.... في ليلة الثامن من شهر رمضان المبارك سنة ١٠١٢ هـ. در آخر کتاب حج چنین دیدہ میشود : قد نظر فيه.... مكي بن محمد بن شمس الدين من سلاله الشهيد العامل سنة ١١٥٨ هـ.

۲۸۲ برگ، ۳۰ سطر.

از نسخه : ؟

(۴۲۴)

تهذيب الاحكام. (حديث - عربي)

از : شيخ الطائفة ابو جعفر محمد بن حسن بن علي طوسي (۳۸۵ - ۴۶۰ هـ).

نسخه حاضر قسمت دوم، مشتمل است بر کتاب القضايا تا آخر کتاب. آغاز : «بسم الله الرحمن الرحيم، کتاب القضايا والاحكام. باب من اليه المحكم واقسام القضاة».

انجام : «في رجل مسلم كان في ارض الشرك، فقتله المسلمون، ثم علم

به الامام بعد، فقال : يعتق مكانه رقبة مؤمنة. تم كتاب الديات، وهو تمام الكتاب».

نسخ، بخط جعفر بن فضل الله رضوی، این کاتب در پایان هر کتاب از تهذیب، تاریخ فراغت از کتابت را درج کرده است. آخرین تاریخ، که در پایان کتاب حدود آمده (اواخر شعبان ۱۰۱۰هـ) در کاشان است. شش صفحه از آخر کتاب بخط دیگری است، که تاریخ روز دوشنبه بیست و هفتم جمادی الاولی ۱۱۵۶هـ در پایان آن ثبت شده است. این قسمت از کتاب را نیز صاحب آن سید حسین بن سید حیدر حسینی کرکی عامل با نسخه شیخ حسین عبد الصمد عامل که مشخصات آن گذشت، مقابله و تصحیح نموده است.

۲۳۰ برگ، ۳۰ سطر.

از نسخه : ؟

(۴۲۵)

طبقات المحدثین بأصبهان والواردین علیها
(هدیه العارفین ۱/۴۴۷ - بروکلان، ذیل ۱/۳۴۷).

از : ابو محمد عبد الله بن محمد بن جعفر بن حیان انصاری اصفهانی، معروف به ابی الشیخ (۲۷۴ - ۳۶۹هـ).

در تراجم محدثین اصفهان، وصحابه وتابعین، که باین شهر وارد شده اند، بترتیب طبقات در سه جزء ذهبی، اورا عبد الله بن جعفر بن حیان، نوشته است (سیر اعلام النبلاء، ۱۶/۲۷۶).

نسخه حاضر، مشتمل است بر تمام کتاب.

آغاز : «هذا كتاب طبقات اسماء المحدثين من قدم اصبهان من الصحابة والتابعين ومن كان بها من وقت فتحها الى زماننا هذا مع ذكر كل من تفرد به

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج/ ۱ ۳۷۵

واحد منهم بذلك الحديث ولم يروه غيره بذلك الإسناد او حديث من حديثه،
وذكر أنسابهم وأساميهم وموتهم على ما روى لنا وذكر».

انجام : «موسی بن ابراهیم الاعرج الصوفی....آخر الكتاب، والحمد

لله».

تعلیق، اوائل قرن هفتم، در حاشیه تصحیح شده است، دارای ساعات
متعدد روی برگ عنوان، ودر آخر نسخه، دو سماع بخط یوسف بن خلیل بن
عبد الله دمشق مزى، تاریخ اولی روز دوشنبه نوزدهم ذی الحجه ودومى چهارشنبه
بیستم ذی الحجه ۶۳۵هـ دیده میشود.

۱۶۸ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه ظاهریه - دمشق، بشماره (تاریخ ۶۵) (یوسف العش، فهرست
مخطوطات، تاریخ وملحقات/ ۲۰۷).

(۴۲۶)

الذخیره فی علم الکلام.

(کلام - عربی)

از : سید مرتضی علم الهدی، ابو القاسم علی بن حسین موسوی
بغدادی (۳۵۵ - ۴۳۶هـ).

از متون کهن و ارزشمند کلامی شیعه است.

این کتاب تا کنون بطبع نرسیده و نسخ خطی آن بسیار کم است، تا این
تاریخ سه نسخه از آن معرفی شده، یکی نسخه دانشکده الهیات مشهد، و دیگری
نسخه کتابخانه غرب، و سومى نسخه این کتابخانه بشماره ۶۷۳۸.

صاحب ذریعه، دو نسخه از آن را نام برده، یکی در کتابخانه حاجی
نوری صاحب مستدرک، و دیگری در کتابخانه آستان قدس رضوی (ذریعه،
۱۱/۱ و ۱۲) اما تا کنون هیچگونه اطلاعی از نسخه این کتاب در کتابخانه

آستان قدس، بدست نیامده است.

در اینکه سید مرتضی، کتابی بنام «الذخیره فی الاصول» تصنیف نموده است، تردیدی در آن نیست، شیخ طوسی با این تعبیر (وله کتاب الذخیره فی الاصول تام) از آن نام میبرد (فهرست شیخ طوسی/ ۹۹). ابن شهر آشوب نیز آن را با عنوان «الذخیره فی الاصول» ذکر نموده است (معالم العلماء/ ۶۲).

شایان توجه اینکه، موضوع کتاب «ذخیره» علم کلام و بحث در اصول اعتقادی پنجگانه بر اساس اعتقادات مذهب تشیع است.

سید مرتضی خود، در مبحث امامت این کتاب «ذخیره» بکتاب دیگر خود «الشافی» در امامت که در ردّ قاضی عبد الجبار معتزلی نوشته است، ارجاع میدهد.

خوانساری، از این کتاب چنین یاد میکند: فمن مصنفاته فی الکلام و اصول الدین: کتاب «الذخیره» وهو کتاب جلیل مشهور (روضات الجنات، ۳۰۱/۴).

لکن، مولی عبد الله اصفهانی افندی، در نقد گفتار، مولی نظام قرشی، صاحب «نظام الاقوال» پیرامون تألیفات سید مرتضی، میفرماید: (واقول: فی کلامه نظر من وجوه... ومنها قوله «والمخلص والذخیره فی الاصول» فانها ايضاً فی اصول الفقه لا اصول الدین) (ریاض العلماء، ۶۱۲/۴).

و همچنین، علامه فقید مدرس خیابانی مینویسد: الذخیره والذریعه فی اصول الشریعه که هر دو در اصول فقه است (ریحانة الادب ۱۸۶/۴) که قطعاً اشتباهی رخ داده است، و شاید منشأ اشتباه این بوده، که کتاب شریف «ذخیره» در دسترس این دو دانشمند عظیم الشأن نبوده است.

نکته قابل توجه، اینکه مؤلف، در اوائل کتاب بنحو اختصار، و بعد از آن مسائل اعتقادی را با شرح و بسط بیشتری بیان میکند، علت این تغییر روش

را خود او در آخر کتاب چنین ذکر میکند : در آغاز نیت من این بود که، این کتاب «ذخیره» بنحوی بسیار مختصر تدوین شود، چون بنابر این بود که اینگونه مباحث، بطور مشروح در کتاب «الملخص» بحث شود، اما چون بجهت عوارض روزگار، املاء کتاب ملخص متوقف شد نیت من هم در کیفیت تألیف این کتاب تغییر کرد، و بشرح و بسط مطالب آن پرداختم، و اگر بین این کتاب، و آنچه که از کتاب «ملخص» موجود است، جمع و تلفیق شود، مجموعه کاملی از تمام مباحث اصول اعتقادی بنحو مستوفی، بدست میآید.

کتاب ذخیره، توسط، ابو الصلاح تقی بن نجم حلبی، از شاگردان سید مرتضی شرح شده است (معالم العلماء/ ۲۵) ذریعة ۱۳/ ۲۷۷).

نسخه حاضر مشتمل است بر تمام کتاب.

آغاز : «بسمله، الحمد لله رب العالمین وصلى الله على سيدنا محمد واله الطاهرين وسلم تسليماً.... فی انا نفعل على سبيل التوليد، ما دل على انا نفعل على سبيل المباشرة من وجوب وقوع ذلك).

انجام : «وبین اوائل هذا الكتاب واواخره تفاوت ظاهر، فان أوله على غاية الاختصار... ووجد بذلك الكلام في جميع ابواب الاصول مستوفی.... وهو حسبنا ونعم الوكيل نعم المولى ونعم النصير».

نستقیق، روز شنبه ۲۵ جمادی الاول ۸۹۲ هـ، از روی نسخه ای که بخط محمد بن علی بن هارون بن محمد موسوی در روز پنجشنبه ۲۱ رجب ۵۰۵ هـ نگاشته شده است، در حاشیه تصحیح شده و در حاشیه برگ ۱۰۷ حاشیه ای بخط حاتم بن نظام الملك بنقل از کتاب سر العالمین غزالی دیده میشود.
۱۶۱ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه دانشکده الهیات مشهد، بشماره (۱۰۵۵) فهرست خطی همانجا ۲/ ۲۱۹).

(۴۲۷)

الذخیره فی علم الکلام. (کلام - عربی)

از: سید مرتضی علم الهدی ابو القاسم علی بن حسین موسوی بغدادی
(۳۵۵ - ۴۳۶ هـ).

بشماره قبل رجوع شود.

این نسخه سومین نسخه ذخیره است که تا این تاریخ از آن سراغ داریم.
آغاز، افتاده: «لو لم یکن متولدا عن المجاوره لانه لو کان من فعله تعالی
او فعلنا ابتداءً لجاز ان لا نفعله».

انجام افتاده: «فصل، فی ذکر جمله من احکام الدعاء.... وان خفی علینا
وجوبه مثل ان یكون لطفاً فی التکلیف وینقسم الی ما یكون...».

نسخ، قرن ۱۲ هـ دارای تصحیح، در حاشیه صفحه اول تملک عبد الرزاق
بن علی رضا اصفهانی حایری و سهر بیضوی (الواق بالله عبد الرزاق بن علی رضا)
دیده میشود. بعد از صفحه اول، که آغاز آن ذکر شد، حدود ۱۲ برگ ناقص
است.

۲۳۰ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه کتابخانه مدرسه آخوند - همدان، بشماره (۴۶۳۵) (فهرست
خطی همانجا/۱۲۵).

(۴۲۸)

تفسیر سورة الفاتحه. (تفسیر - عربی)

(نریجه ۴/۲۳۹).

از : امیر محمد صالح بن عبد الواسع حسینی خاتون آبادی (.....- ۱۱۲۶ هـ).

در تفسیر سورۃ فاتحه، مؤلف، اول تفسیر سورۃ فاتحه را بر طبق آنچه مفسرین تفسیر کرده اند، بیان میکند، سپس مقدمه ای مشتمل بر مقاماتی آورده و بعد آن، سورہ را براساس آنچه در تفاسیر علماء دیگر نیافته، تفسیر میکند.

آغاز : «الحمد لله رب العالمین.... فبقول المستعین بالله الهادی محمد صالح ابن عبد الواسع الحسینی... انی كنت ذات يوم متدبراً فی تفسیر سورة الفاتحه».

انجام : «انتهی ما اردنا ایراده فی هذا المقام، والله تعالی اعلم، ثم نبیه ثم اهل بیته علیهم السلام».

نسخ، بیستم شوال ۱۳۴۰ هـ

۲۳ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه : ؟

(۴۲۹)

الناسخ و المنسوخ. (علوم القرآن - عربی)

از : احمد بن عبد الله بن متوج بحرانی (..... ق ۹ هـ).

پیرامون مسئله نسخ در قرآن کریم، و آیاتی که آیات دیگر را نسخ کرده اند، بطور خلاصه و بترتیب سورہ های قرآن.

گرچه در پایان نسخه آمده، که این رساله از تألیفات «قطب الدین سعید بن هبة الله الراوندی» است، اما اینجانب، نسخه را با «الناسخ و المنسوخ» ابن متوج بحرانی متوفی قبل از ۸۳۶ هـ که بضمیمه شرح آن از «سید عبد الجلیل

حسینی قاری» در سال ۱۳۴۴ش، توسط دانشگاه تهران چاپ شده است، مقابله نموده و هیچ فرقی بین این دو نیافتیم.

لازم بتذکر است، که ارباب تراجم، دو نفر بنام ابن متوجّ ثبت کرده اند، یکی «فخر الدین احمد بن عبد الله بن سعید بن المتوج البحرانی» و دیگری «جمال الدین احمد بن عبد الله بن محمد بن علی بن الحسن بن المتوج البحرانی» بعضی هر دو را يك نفر دانسته اند، و بعضی دو نفر، و بنا بر فرض عدم اتحاد، بعضی از تألیفات هر يك بدیگری نسبت داده شده است. علامه امین، پیرامون این مطلب بحث نموده که زیاده بر آن چیزی بنظر نمیرسد (اعیان الشیعه ۱۱/۳).

آغاز: «الحمد لله الذی لم ینسخ من ایه الاّ وقد اتی بخیر منها او مثلها، والصلوة علی نبیّه محمد وعترته.... وبعد، فان من ادعی التفقه فی الشرعیات التی هی معالم الدین لم يعرف الناسخ من المنسوخ کان مثل الحمار فی الطین....».

انجام: «سورة تبّت مکیه لا ناسخ فیها ولا منسوخ، الاخلاص نزلت بالمدينة... وکذا معوذتین محکماتین واختلف فی نزولها، جملة المنسوخ مأتان واربعون ایه منها مائة واربع وعشرون نسختها ایه السیف».

نسخ. احتمالاً سده سیزدهم هجری در حاشیه تصحیح شده و دارای حواشی با نشانه (ع س) میباشد.

۲۶ برگ، ۱۶ سطر.

از نسخه کتابخانه مدرسه چهل ستون مسجد جامع - تهران، ضمن مجموعه (۲۹۶ شماره/۲) (آشنائی با چند نسخه خطی/۳۷۶).

(۴۳۰)

الثبت الکافی (اجازه - عربی)

از : ایه الله العظمیٰ مرعشی نجفی مد ظلّه العالی.
اجازه روائی است که معظم له در جهادی الاولی ۱۳۹۳ هـ، برای حاج
شیخ محمد رشتی نوشته و آنرا الثبت الکافی نامیده است.
آغاز : «الحمد لله على افضاله ونواله.... وبعد: يقول خادم علوم اهل بيت
الوحي والرسالة... ابو المعالي شهاب الدين الحسيني المرعشي النجفي».
انجام : «اللهم احينا حياة آل محمد عليهم... حتى يضاف اليها ألف
آمینا».

نسخ، روز جمعه ۲۶ جهادی الاولی ۱۳۹۳ هـ، در قم حرم انمه وعش ال محمد
(صلی الله علیه وآله).
۲۶ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه مجاز.

(۴۳۱)

الفهرست (فهرست - عربی)

از : شیخ الطائفة ابو جعفر محمد بن حسن طوسی (۳۸۵ - ۴۶۰ هـ).
فهرست اسامی مصنفین شیعه است با ذکر تألیفات آنها، بترتیب
حروف معجم.
آغاز : الحمد لله ولى الحمد ومستحقه.... فانى لما رأيت جماعة من
شيوخ طائفتنا من اصحاب الحديث عملوا فهرست كتب اصحابنا».

انجام : «ابن عصام، له کتاب نوادر اخبارنا جماعة عن ابي الفضل عن حميد عن ابن عصام».

نسخ، نعمت الله بن حمزه عمیدی حسینی نجفی، در ۱۷ ربیع الاول ۹۸۲ هـ در حاشیه تصحیح و چند حاشیه مختصر دارد. قبل از کتاب، صاحب مدارك بخط خود نحوه روایت این کتاب، و بقیه مصنفات شیخ طوسی را با ذکر مشایخ خود نوشته است، همچنین حسن بن علی بن شدقم، بخط خود نوشته است : این کتاب را سید محمد بن ابی الحسن بسال ۹۸۷ بمن هدیه نموده است، و بعد از این، نحوه روایت این کتاب و بقیه مصنفات شیخ طوسی را با ذکر مشایخ خود، تا مصنف را ذکر کرده است. در آخر کتاب صاحب مدارك بخط خود نوشته : که کتاب را با نسخه منقول منه و نسخه قابل اعتناء دیگری مقابله و آنرا تصحیح نموده و در روز پنجشنبه ۱۴ شوال ۹۸۳ هـ در نجف اشرف از آن فراغت یافته است. قبل از کتاب، تملك محمد بن محمد امین شریف استرآبادی بتاريخ ۱۰۳۶ هـ در مکه معظمه، و تملك عبد الله بن عبد العظیم خوانساری بتاريخ ۱۱۸۰ یا ۸۵۵ هـ در دار السلطنة اصفهان دیده میشود.

۹۱ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه کتابخانه مدرسه فیضیه - قم، ضمن مجموعه (۱۶۰۴ شماره ۱) (فهرست خطی فیضیه ۱۰۶/۲).

(۴۳۲)

جواهر العقدين في فضل الشرفين، شرف العلم الجلی والنسب العلی.

(حدیث - عربی)

(کشف الظنون ۱/۶۱۴).

از : سید نور الدین ابو الحسن علی بن عبد الله سمهودی شافعی (۸۴۴ هـ).

- ۹۱۱ هـ).

مؤلف کتاب را در دو قسم، تدوین نموده است، قسمت اوّل : در فضل علم و علماء مشتمل بر سه باب. قسمت دوّم : در فضائل اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام، مشتمل بر پانزده ذکر، او در روز هشتم ربیع الثانی ۸۹۷ هـ از تالیف کتاب فراغت یافته است.

آغاز: «الحمد لله الذي اغز اوليائه اعلام الدين، وقضى بودهم وحبهم». انجام : «وهذا ما يسر الله عز وجل جمعه وتأليفه في هذا الغرض.... قال مؤلفه... فرغت من تأليفه في اليوم المبارك الثامن من شهر ربیع الثانی عام سبعة وتسعين وثمانی مایه والحمد لله وحده».

نسخ، محمد بن علی بن احمد بن محمد انصاری اللواتی تونس، در روز ۱۷ جمادی الاخر ۸۹۷ هـ در مدینه منوره، درحاشیه تصحیح شده است. این نسخه چند بار بر مؤلف خوانده شده و در جای جای آن نشانه بلاغ بخط مؤلف دیده میشود.

در آخر اجازه ای بخط مؤلف که در ۲۵ شعبان ۸۹۷ هـ در مدینه منوره برای کاتب نسخه نوشته است دید میشود.

۱۹۲ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه ایا صوفیا - استانبول، بشماره (۳۱۷۱).

(۴۳۳)

ضيافة الاخوان وهدية الخلان. (تاریخ - عربی)

(نقبة ۱۳۲۶/۱۵ - كشف المحجب/۳۷۵).

از : آقا رضی الدین محمد بن حسن قزوینی (..... - ۱۰۹۶ هـ).

در تاریخ علماء قزوین، وراویان حدیث، از اصحاب ائمه معصومین علیهم السلام و سایر بزرگان از پیروان مذهب امامیه آن شهر، بترتیب حروف

معجم. مؤلف، در صبح روز جمعه دهم ذی القعدة ۱۰۹۲ هـ از تبییض آن فراغت یافته است.

آغاز : «الحمد لله الذی فضلنا علی سائر الامم....و بعد فیقول العبد رضی الدین محمد القزوینی».

انجام : «یحیی بن ابی بکر بن مهروه القزوینی المکنی بابی ذکر یا... هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه الرسالة والحمد لله علی توفیقه لاتمامها».

نسخ، محمد جعفر ابن رستم در روز سه شنبه ۱۸ ذی الحجة ۱۰۹۲ هـ در حیات مؤلف و یگانه بعد از فراغت او از تبییض، در حاشیه تصحیح شده و دارای حواشی از مؤلف با نشانه (منه سلمه الله).
۱۱۴ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه : ؟

(۴۳۴)

العبارات العنبرية فی طبقات الجعفریه.

(تاریخ - عربی)

(ماضی النجف وحاضرها ۱۸۶/۳).

از : شیخ محمد حسین بن علی ابن محمد رضا کاشف الغطاء (۱۲۹۴ - ۱۳۷۳ هـ).

مؤلف، شرح حال افراد دودمان کاشف الغطاء را که اکثراً از علماء ودانشمندان بوده اند، بترتیب طبقات ذکر نموده، و خدمات، و تألیفات، و سروده های شعری هر کدام را در جای خود ثبت کرده است. در آخر جزء اول آمده، که مؤلف آنرا در دهم رمضان ۱۳۱۴ هـ به پایان آورده است.

نسخه حاضر مشتمل است بر جزء ۱ و ۲ و قسمتی از جزء سوم تا آخر شرح حال شیخ محمد رضا کاشف الغطاء جد مؤلف.

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج/۱ ۳۸۵

آغاز: «الحمد لله الذي يصطفى من عبادہ....وبعد فيقول الحقير الفقير الى رحمة ربه وشفاعة نبيه البشير النذير، العبد محمد المدعو بالحسين..ابن علي خلف محمد المدعو بالرضا بقية موسى بن جعفر كاشف الغطاء».

انجام: «الى هنا تمت ترجمة جدنا الاعظم الشيخ محمد رضا قدس سره....ونشرع انشاء الله بعونه وتوفيقه، بذكر الطبقة الرابعة، وهم اولاد المذكورين في الطبقة السابقة، والحمد لله أولاً وآخراً».

نسخ، (دراخر جزء اول) حسن بن جاسم فحام در روز ۲۵ جہادی
الاخر ۱۳۱۶ھ، دارای بعضی حواشی از مؤلف.
۲۸۳ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه کتابخانه مجلس شورا - طهران، بشماره (۱۳۸۶) (فهرست خطی مجلس ۴/۴۱۸).

(۴۳۵)

العبارات العنبريه في طبقات الجعفرية
(تاریخ - عربی)
از: شیخ محمد حسین بن علی ابن محمد رضا کاشف الغطاء (۱۲۹۴ - ۱۳۷۳ھ).

نسخه حاضر، جزء اول کتاب، ومکرر جزء اول نسخه (۴۳۴) است، با همان مشخصات.
۹۵ برگ.

(۴۳۶)

العبارات العنبريه في طبقات الجعفرية. (تاریخ - عربی)

از: شیخ محمد حسین بن علی ابن محمد رضا کاشف الغطاء (۱۲۹۴ - ۱۳۷۳ هـ).

نسخه حاضر، جزء دوم، و قسمتی از جزء سوم کتاب است، مکرر همین مقدار از نسخه (۴۳۴) با همان مشخصات میباشد.
۱۸۶ برگ.

(۴۳۷)

مثالب النواصب. (اعتقادات - عربی)

از: رشید الدین ابی عبد الله محمد بن علی بن شهر آشوب سروی مازندرانی (۵۸۸ هـ).
بشماره (۳۱۱) رجوع شود.

نسخه حاضر مشتمل است بر تمام کتاب.
آغاز: «الحمد لله الذي اظهر الحق ولو كره المشركون وبين المنهاج لذوى الاحتجاج ولو نبذه المبطلون».
انجام: «وقالوا اختلاف الناس في الفقه رحمة... وقالوا اقبلوا بما يقول وسلم، تم الكتاب بعون الملك الوهاب».

نسخ کهن و نستعلیق جدیدتر، حدود قرن نهم و دهم، در حاشیه تصحیح شده و دارای حواشی مختصر، که یکی از آنها با نشانه (محمد امین عفی عنه) میباشد.

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج/۱ ۳۸۷

روی برگ عنوان، تملك محمد امين بن عبد الوهاب ووقفنامه كتاب برای

کتابخانه مدرسه سهسالار بتاريخ ۱۲۹۷ هـ دیده میشود.

۳۷۴ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه مدرسه سهسالار - تهران، بشماره (۱۸۴۱) (فهرست خطی

همانجا ۴۹۸/۵).

(۴۳۸)

ارشاد الطالبین الى نهج المسترشدين. (کلام - عربی)

از : جمال الدين ابو عبد الله مقداد بن عبد الله اسدی سیوری حلی

(..... ۸۲۶ هـ).

تصویر مکرر نسخه شماره (۱۰۷) است.

(۴۳۹)

(کنکول - عربی)

نزهة الناظرين

(نذیفة ۱۲۹/۲۴).

از : سيد اسماعيل بن كاظم حسینی رامسری (حدود، ۱۳۰۹ هـ).

کشکولی است متضمن بر لطائف، و ظرائف، و تراجم، مشتمل بر يك

مقدمه و شش باب و يك خاتمه.

مؤلف در ۲۸ شوال ۱۲۸۷ تألیف كتاب را آغاز، و در ۱۳ جهادی الثاني

۱۲۸۸ هـ آنرا بپایان آورده است.

آغاز : «الحمد لله الذي علا فقهر، بدأ فظهر، دنى فستر...».

انجام : «وليكن هذا آخر ما ازدت ان اودعه في النظرة... وكان ذلك عصر

يوم الاثنين الثالث عشر من الجهادى الثانية من سنة ثمان وثمانين بعد المائين
والالف بيد مؤلفه الفقير : اسماعيل بن كاظم الحسينى...».

نسخ، بخط مؤلف در ۱۳/ جمادى الثانى ۱۲۸۸هـ. دارای تصحيح و بعضى
حواشى با نشانه منه، اين نسخه را كه ظاهراً مبيضة مؤلف و نواقصى داشته است،
محمد سهامى حائرى، با نسخه ديگرى كه مسوده مؤلف بوده تطبيق نموده
واضافات و تعليقاتيکه در مسوده بوده، با خط خود بآن افزوده و نسخه را احياء
نموده است.

۱۷۵ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه شخصى.

(۴۴۰)

ارشاد الطالبين الى نهج المسترشدين.

(کلام - عربى)

از: جمال الدين ابو عبد الله مقداد بن عبد الله اسدى سيورى حلى (....-

۸۲۶هـ).

تصوير مكرر نسخه شماره (۱۰۷) است.

(۴۴۱)

غرر البلاغة.

(ادب - عربى)

(بروكلمان، ذيل ۵۵۶/۱ - زرکلى، الاعلام ۹/۹۴).

از: هلال بن محسن بن ابراهيم بن هلال صابىء حرانى (۳۵۹/

۴۴۸هـ).

مؤلف، كه خود، زمانى در بغداد متولى ديوان انشاء بوده و يفتون كتابت،

ابه الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج/ ۱ ۳۸۹

و ادب، ولغت آشنائی داشته، این کتاب را پیرامون نگارش، فصیح و بلیغ، در موضوعات گوناگون نوشته است. مشتمل بر بیست و یک باب، و هر باب دارای چند فصل.

آغاز: «الحمد لله الأول بلا ابتداء، الآخر بلا انتهاء، الخالد بلا انقضاء، الخالق بلا اقتداء...».

انجام: «والله تعالى يحرس على مولانا.... مكتسباً ابواب الحمد ومشيداً قواعد المجد بجوده ومجده».

نسخ، سده پنجم هجری.

۱۵۴ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه چستر بیٹی، دبلین، بشماره (۳۳۳۳) (اربری، فهرست خطی عربی چستر بیٹی ۳۸/۲).

(۴۴۲)

مجموعه:

(مواعظ - عربی)

۱- حدائق الحقایق (۱ - ۶۵)

(کشف الظنون ۶۳۳/۱).

از: ابو عبد الله محمد بن ابی بکر بن عبد القادر رازی حنفی، ملقب بصدر (بعد از - ۶۶۶هـ)

در مواعظ و نصایح، و تزکیه نفس و عرفان، با استفاده از قرآن کریم، و احادیث و آثار، و کلمات عرفا و سالکین، بطور خلاصه و مشتمل بر شصت باب، بدین منوال:

- الباب الاول : في التوبه.
- الباب الثاني : في المجاهدة.
- الباب الثالث : في العزلة والخلق.
- الباب الرابع : في مخالفة النفس .
- الباب الخامس : في الحسد.
- الباب السادس : في الغيبة.
- الباب السابع : في الدنيا.
- الباب الثامن : في الامل.
- الباب التاسع : في الصمت.
- الباب العاشر : في التفكير.
- الباب الحادى عشر : في الفقر.
- الباب الثانى عشر : في الخوف.
- الباب الثالث عشر : في الرجاء.
- الباب الرابع عشر : في الحزن.
- الباب الخامس عشر : في البكاء.
- الباب السادس عشر : في الجوع.
- الباب السابع عشر : في القناعة.
- الباب الثامن عشر : في التوكل.
- الباب التاسع عشر : في البلاء.
- الباب العشرون : في الصبر.
- الباب الحادى والعشرون : في الرضاء.
- الباب الثانى والعشرون: في التسليم.

الباب الثالث والعشرون : فى الغنود.

الباب الرابع والعشرون: فى الزهد.

الباب الخامس والعشرون: فى الورع.

الباب السادس والعشرون : فى اليقين.

الباب السابع والعشرون : فى الاخلاص .

الباب الثامن والعشرون : فى العبودية.

الباب التاسع والعشرون : فى الحرية.

الباب الثلثون : فى الفتوة.

الباب الحادى والثلثون : فى الجود والسخاء.

الباب الثانى والثلثون : فى الصدق.

الباب الثالث والثلثون : فى الحياء.

الباب الرابع والثلثون : فى الخضوع والتواضع.

الباب الخامس والثلثون : فى الادب.

الباب السادس والثلثون : فى التصوف.

الباب السابع والثلثون : فى الخلق.

الباب الثامن والثلثون : فى السفر.

الباب التاسع والثلثون : فى الذكر.

الباب الاربعون : فى الشكر.

الباب الحادى والاربعون : فى الدعاء.

الباب الثانى والاربعون : فى الاراده.

الباب الثالث والاربعون : فى التوحيد.

الباب الرابع والاربعون : فى المراقبة.

الباب الخامس والاربعون : في الاستقامة.

الباب السادس والاربعون : في الولاية.

الباب السابع والاربعون : في المعرفة.

الباب الثامن والاربعون : في الصحة.

الباب التاسع والاربعون : في المحبة.

الباب الخمسون : في الغيره

الباب الحادى والخمسون : في الشوق.

الباب الثاني والخمسون : في السماع.

الباب الثالث والخمسون : في القلب والروح والنفس .

الباب الرابع والخمسون : في الفؤاسة.

الباب الخامس والخمسون : في الكرامات.

الباب السادس والخمسون : في المنامات.

الباب السابع والخمسون : في احوال اهل الحقيقة عند الموت.

الباب الثامن والخمسون : في حفظ قلوب المشايخ.

الباب التاسع والخمسون : في وصية المريدين.

الباب الثامن والخمسون : في حفظ قلوب المشايخ.

الباب التاسع والخمسون : في وصية المريدين.

الباب الستون : في الفاظ اهل الحقيقة واصطلاحاتهم.

آغاز : «الحمد لله... قال العبد... محمد بن أبى بكر بن عبد القادر

الرازى... هذا مختصر جمعته».

انجام : «وہذا آخر ما قصدنا ايداعه في هذا المختصر... ويكشف الحجب الحايله بيننا وبين حقيقة معرفة انفسنا بمنه ولطفه وجوده وكرمه، والحمد لله رب العالمين وصلوته على ملائكته المقربين».

۲- بیان الاعتقاد (۶۸ - ۱۰۰) (اعتقادات - عربی)
(هدیۃ العارفین ۵۲۹/۲).

از : ابو زکریا یحییٰ بن ابی بکر بن محمد بن یحییٰ عامری، حرّضی،
یمانی (۸۱۶ - ۸۹۳ هـ).

مؤلف قبلاً کتاب مختصری بفارسی در همین موضوع نگاشته، سپس بدرخواست، دوستان و طالبان علم، همان موضوعات را برعربی تحریر نموده است. مشتمل بر سه باب : باب فی مسائل الاعتقاد، و باب : فی مسائل الفاظ الکفر کلّیات الارتداد، و باب : فی مسائل کتاب الاستحسان ممّا یکثیر الیها احتیاج العباد.

آغاز : «الحمد لله المتوحد بازلی الوجود والذات... اما بعد فيقول :
العبد الضعيف المفتقر الى رحمة الله تعالى، يحيى بن ابى بکر الحنفى...».

انجام : «تم المختصر في بيان الاعتقاد بعون الله وحسن توفيقه، وصلى الله على محمد واله اجمعين».

کتاب اول : نسخ، ربیع الاول ۸۶۱ هـ، در حاشیه تصحیح شده و دارای چند حاشیه مختصر. کتاب دوم : نسخ، ۸۸۵ هـ، سه برگ درم و سوم و چهارم حاشیه

نویسی دارد.

۱۰۰ برگ، کتاب اول، ۱۹ سطری، کتاب دوم، ۱۳ سطری.

از نسخه کتابخانه مدرسه نازی خوی.

(۴۴۳)

مسند الفردوس (حدیث - عربی)

از: شهردار بن شیرویه بن شهردار دیلمی همدانی (... - ۵۵۸ هـ).

بشماره (۳۰۰) رجوع شود.

نسخه حاضر عکس مکرر شماره (۳۰۶) است.

از نسخه جار الله، منتقله بسلیانیه - استانبول، بشماره (۴۱۵).

(۴۴۴)

مسند الفردوس. (حدیث - عربی)

از: شهردار بن شیرویه بن شهردار دیلمی همدانی (... - ۵۵۸ هـ).

بشماره (۳۰۰) رجوع شود.

این نسخه عکس مکرر شماره (۳۰۷) است با همان مشخصات، با این

تفاوت که از برگ ۱۱، آن نسخه شروع میشود.

۸۴ برگ.

(۴۴۵)

مسند الفردوس (حدیث - عربی)

از: شهردار بن شیرویه بن شهردار دیلمی همدانی (... - ۵۵۸ هـ).

بشماره (۳۰۰) رجوع شود.

این نسخه عکس مکرر شماره‌های (۳۰۶ و ۳۰۷) است، که یگجا تجلید شده است.

از نسخه جار الله، منتقله بسلیمانیه - استانبول، بشماره (۴۱۵).

(۴۴۶)

تاریخ الموصل

(تاریخ - عربی)

(کشف الظنون ۳۰۷/۱ - معجم المؤلفین ۱۳/۲۳۸).

از: ابو زکریاء، یزید بن محمد بن ایاس ازدی موصلی (۳۳۴ هـ).

در تاریخ موصل، بترتیب سنوات، مؤلف، وقایع دیگری را که اتفاق افتاده در سال مربوط بآن واقعه ذکر میکند. این نسخه مجلد دوم کتاب، ومشمول است بر وقایع سال ۱۰۱/ تا ۲۲۴ هـ.

آغاز: «ثم دخلت، سنة احدى ومائة، فيها خرج يزید بن المهلب من سجن عمر بن عبد العزيز».

انجام: «ثم الجزء الثاني من كتاب تاريخ الموصل، رواية ابي زكريا يزید بن محمد بن ایاس الازدی».

نسخ، ابراهيم بن جباعه بن علي، شانزدهم ربيع الثاني ۶۵۴ هـ. دارای تصحيح وچند حاشیه مختصر.

۱۸۳ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه چستر بيتی - دبلین، بشماره (۳۰۳۰) (اربری، فهرست خطی همانجا ۱/۱۱).

(۴۴۷)

شفاء الصدور (تفسیر - عربی)

(ندیم، فهرست ۳۶ - کشف الظنون ۲/۱۰۵۰).

از: ابوبکر، محمد بن حسن بن محمد موصلی بغدادی معروف به نقاش
(۲۶۶ - ۳۵۱ هـ).

در تفسیر قرآن کریم، نسخه حاضر مجلد اول و مشتمل است بر تفسیر
قرآن از اول، الی اول سورة اعراف، در آغاز ابو ابی چند، بعنوان مقدمه قبل
از شروع در تفسیر آورده است.

آغاز، ظاهراً افتاده: «بسم الله الرحمن الرحيم، عن علی ابن ابی طالب
رضی الله عنه عن النبی (ص) مثله».

انجام: «بسم الله الرحمن الرحيم، سورة الاعراف مکيه...».

نسخ، سده ششم هجری، دارای نشانه بلاغ، در برگ (۷۲) ابو البركات عبد
الوهاب بن مبارک بن احمد بن حسن انطاکی در شوال ۵۳۱ هـ بخط خود نوشته
است، که نسخ ابو الحسن علی بن عبد الملك بن سعید اندلسی، این مجلد را بر
او سماع نموده است. در پایان نیز سماع دیگری بتاریخ ۵۴۷ هـ دیده میشود. دو
برگ از اول نسخه نو نویس است.

۲۰۷ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه چستر بیتي - دبلین، بشماره (۳۳۸۹) (اربری، فهرست خطی
همانجا، ۶۱/۲).

(۴۴۸)

کشف المراد فی شرح تجرید الاعتقاد. (کلام - عربی)

از: علامه حلی، جمال الدین حسن بن یوسف بن علی بن مطهر (۶۴۸

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج ۱/ ۳۹۷
- ۷۲۶ هـ).

شرحی است با عنوان (قال - اقول) بر «تجريد الکلام فی تحریر عقاید الاسلام» سلطان الحکماء والمتکلمین، خواجه نصیر الدین محمد بن محمد بن حسن طوسی، متوفی (۶۷۲ هـ). این کتاب، که بهترین کتاب کلامی، در تحریر عقائد امامیه است، در طول قرن‌ها مورد توجه دانشمندان بزرگ بوده، شروح و تعلیقات بسیاری بر آن نوشته‌اند، و در حال حاضر مانند گذشته جزو کتب درسی طلاب علوم اهلبیت علیهم السلام، در حوزه‌های علمی شیعه میباشد. نسخه حاضر، بسیار نفیس، وبخط مبارک علامه حلّی است.

آغاز: «الحمد لله القاهر سلطانه، العظیم شأنه، الواضح برهانه».
انجام: «فهذا ما حصل لنا من شرح هذا الكتاب، ونحن نسئل الله تعالى ان يجعله ذخراً لنا ليوم المعاد، وان يوفقنا للسداد، تم كتابة الكتاب والله اعلم بالصواب».

نسخ، بخط مصنف. شب شانزدهم ربیع الاول ۶۹۰ هـ در حاشیه تصحیح شده است.
۲۶۵ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه چستر بیٹی - دبلین، بشماره (۴۲۷۹) (اربری، فهرست خطی همانجا، ۸۷/۵).

(۴۴۹)

فردوس الأخبار. (حدیث - عربی)

(بروکلان، ترجمه عربی ۱۳۰/۶ - کشف الظنون، ۱۲۵۴/۲ - معجم المؤلفین، ۳/۴۱۳).

از: ابو الشجاع، شیرویه بن شهردار بن شیرویه بن فناخسرو دیلمی

همدانی شافعی (۴۴۵ - ۵۰۹ هـ).

دیلمی، چون اهل زمان خود را بدید که از حدیث واسانید آن اعراض نموده وبه قصص، وحکایات، وروایاتیکه اصل صحیحی ندارد روی آورده اند این کتاب را که مشتمل بر ده هزار حدیث پیرامون سنن، واداب، ومواعظ، وامثال، وعقوبات، وغیر آنست بترتیب حروف معجم، تألیف نموده وجهت تسهیل در مطالعه، اسانید احادیث آنرا حذف کرده است.

همچنانکه گذشت، فرزند مؤلف، در جواب اشکالاتیکه بر کتاب پدرش ایراد شده است، اسانید احادیث آنرا ذکر نموده وتألیف خود را «مسند الفردوس» نامیده است. فردوس الاخبار، در سال ۱۴۰۶ هـ در بیروت در شش مجلد چاپ شده اما متأسفانه محقق کتاب فقط نسخه معهد مخطوطات قاهره بشماره (۳۴۸ / حدیث) را اصل قرار داده وبنسخه دیگری مراجعه ننموده است.

نسخه حاضر، دارای مقدمه ای است از فرزند مؤلف، در استحکام کتاب پدر خود، که احتمالاً مقدمه کتاب «مسند الفردوس» است وآنرا باوّل این کتاب الحاق نموده اند.

آغاز: «قال الامام الاجل... ابو منصور شهردار بن شیرویه بن شهردار الدیلمی... اما بعد...».

انجام: «البلاء كثرة العيال مع قلة الشيء، البلاء ان تحتاجوا الى ما في ايدي الناس فتمنعون، البلاء... الكبير والضعيف والمرءة للحج والعمرة».

نسخ، عمر بن نصر بغدادی، روز چهارشنبه بیست ویکم ذی القعدة ۵۷۶ هـ

۱۴۷ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه چستر بیٹی - دبلین، بشماره (۴۱۳۹) (اربری، فهرست خطی عربی همانجا، ۴۶/۵).

(٤٥٠)

المستقصى فى فضائل مسجد الاقصى
(تاريخ - عربى)
(بروكلان ٢ / (٣٦٠) ٢٧٣).

از : ناصر الدين محمد بن خضر رومى حنفى (.... - ٩٤٨ هـ).
در تاريخ بناء مسجد الاقصى، وفضليت زيارت آن واماكن مقدسه ديگر
در بيت المقدس، وشهرهاى ديگر فلسطين.
مشمول بر ده فصل، بدين ترتيب :
الفصل الاول : فى ابتداء بناء المسجد الاقصى وما يتعلق بذلك الى زمن
سليمان بن داود.

الفصل الثانى : فى ذكر بناء داود وسليمان المسجد الاقصى.
الفصل الثالث : فى ذكر خراب البيت وما يتعلق به.
الفصل الرابع : فى ذكر بناء الصخره الشريفه.
الفصل الخامس : فى ذكر فضائل بيت المقدس.
الفصل السادس : فى ذكر فتح السيد عمر بن الخطاب، بيت المقدس
واستيلاء الفرنج عليه بعد ذلك.
الفصل السابع : فى ذكر فتح السلطان صلاح الدين وعمارته وما بعده من
الملوك الى زمن السلطان سليمان.
الفصل الثامن : فى ذكر الاماكن المقصوده للزياره بالمسجد الاقصى،
وهو المقصود بالذات.
الفصل التاسع : فى فضل زياره ما حول المسجد الاقصى من الاماكن
المشهورة.

الفصل العاشر : فی فضل زیارة سید الخلیل واولاده الکرام.

آغاز : «الحمد لله الذی رفع بالفضل بعض البقاع علی بعض... اما بعد، فهذا مختصر لطیف لخصته عجلاً فیها یتعلّق بالاماکن والزیارات بالمسجد الاقصى».

انجام : «وهذا اخر ما تیسر ذکره... وذلك من اقتباس من نوره الذی هو لمعة فی ظلمته دهری».

نسخ، ظاهراً بخط مؤلف، در دهم صفر ۹۴۸ هـ. از تصنیف آن فارغ شده است. دارای تصحیح میباشد، روی برگ عنوان تملک مصطفی بن احمد دیده میشود.

۱۱۰ برگ، ۱۱ سطر.

از نسخه اسکوریال، مادرید - اسپانیا، بشماره (۱۷۶۷) (فهرست خطی اسکوریال، ۷۰/۳ - ۲۶۹).

(۴۵۱)

تاریخ قم

(تاریخ - فارسی)

(نریه ۲۷۶/۳).

از: حسن بن علی بن حسن بن عبد الملك قمی (ق ۹ هـ).

این کتاب، ترجمه، تاریخ قم، تألیف «حسن بن محمد بن حسن قمی» است (کشف الحجب والاستار / ۹۴)، که آنرا در زمان «صاحب بن عباد» در بیست باب وینجاه فصل، بهربی، تألیف نموده است چون، این کتاب بزبان عربی بوده، واستفاده از آن برای عموم امکان پذیر نبوده، لذا «حسن بن علی بن حسن بن عبد الملك، بدستور: «خواجه فخر الدین ابراهیم بن خواجه عماد الدین محمود ابن صاحب خواجه شمس الدین محمد بن علی صفی» آنرا در

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج/ ۱ ۴۰۱

اوائل قرن نهم، بفارسی ترجمه نموده است.

نسخه حاضر مجلد اول از این ترجمه است که در دو قسمت طی دو

شماره معرفی میشود.

قسمت اول :

آغاز : « الحمد لله جاعل العلماء انجماً للاهتداء زاهرة، واعلاماً للاقتداء

ظاهرة، وحجة على الحق قاطعة».

انجام : «عبدالله آباد، بردسپاد، البورقان، بشیرآباد، ولاستجرد باسم

عبدالله الحازن، منقولة، کور در».

نستعلیق، بهاء الدین حسن بن بهاء الدین بن حسن بن عبد الملك حافظ،

روز دوشنبه بیست وهفتم ذی الحجة ۸۳۷ هـ در قم (در پایان قسمت دوم).

۱۰۰ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه کتابخانه ملی - تهران، بشماره (۲۴۷۲) (فهرست نسخ خطی

کتابخانه ملی، ۶۴۷/۵).

(۴۵۲)

(تاریخ - فارسی)

تاریخ قم

از : حسن بن علی بن حسن بن عبد الملك قمی (ق ۹ هـ).

قسمت دوم :

آغاز : «... فصل چهارم، از باب دوم، در ذکر اختلاف ضرائب خراج قم

تا آنگاه که شیخ ابو الحسن عباد بن عباس رحمه الله آنرا در سنه خمس وثلثین

وثلثانه مقرر ومعین گردانید».

انجام : «ابو موسی گفت که آن کنیزکی است که من با او صحبت

میدارم و مرا از صحبت داشتن با او هیچ عاری و تنگی نیست، و مرا از آن هیچ
عذر نمی باید خواست. تمامه فی المجلدة الثانية».

دارای مشخصات قسمت اول.

۱۲۰ برگ، ۱۷ سطر.

(۴۵۳)

العیون فی الرد علی اهل البدع (کلام - عربی)

(بروکلمان، ذیل ۷۳۲/۱ - معجم المؤلفین ۱۸۷/۸).

از : محسن بن محمد بن کرامه چشمی بیهقی، معتزلی زیدی (۴۱۳ - ۴۹۴ هـ).

کتابی است کلامی، در بیان اراء و نظرات ارباب دیانات و فرق و مذاهب،
بطور خلاصه، با عناوین (فصل، مسئله) در ده قسمت، و هر قسمت مشتمل بر
چند فصل، فهرست قسمت‌ها بدین شرح است :

القسم الاول : الکلام فی الفرق الخارجة عن الاسلام.

القسم الثاني : الکلام فی فرق اهل القبلة.

القسم الثالث : الکلام فی فرق المعتزلة وطبقاتها.

القسم الرابع : فی اختلاف الناس فی مسائل التوحید.

القسم الخامس : فی اختلاف الناس فی مسائل التعديل والتجويز.

القسم السادس : الاختلاف فی النبوات.

القسم السابع : الاختلاف فی ادلة الشرع.

القسم الثامن : الاختلاف فی الاسماء والاحکام والوعید.

القسم التاسع : الاختلاف فی الامامة والامر بالمعروف.

القسم العاشر : الاختلاف فی اللطيف.

آغاز : «الحمد لله رب العالمین، وصلى الله على محمد وآله، هذا كتاب
تتضمن على ذكر الفرق من اهل الالهواء واختلاف الناس في الاراء والديانات».
انجام : «وانما كتبنا ما اتفق في الوقت وتفصيل ذلك شروع في كتب
المشايخ رحمهم الله، وظنى لا تخلو من خلل، فالمستول من قرأه او نظر فيه، ان
يغيره ويصلحه، والله الموفق للصواب وبه استعين».

نسخ، نیمه اول رجب ۷۹۳ هـ در حاشیه تصحیح شده است. روى برگ
عنوان، تملك محسن بن امير المؤمنين المؤيد بالله بتاريخ ۱۱۲۳ و حامد بن حسن
بتاريخ ۱۱۴۳ هـ دیده میشود. در پایان، پاداشتی بنقل از خط (فقيه محمد بن
على مذهبي) پیرامون مواردی که رسول اکرم (ص) در قرآن وقف مینموده است،
دارد.

۱۷۳ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه امپروزیانا - میلان.

(۴۵۴)

تاریخ دارالایمان قم (تاریخ - فارسی)

از : محمد تقی بیک قمی (ق ۱۳ هـ).

بعد از تصمیم امنای دولت، بر تألیف کتاب «مرآت البلدان فی احوالات
بلاد ایران» از حکام ولایات خواسته میشود، که از اشخاص خیر و بصیر هر
ولایت بخواهند، تا احوالات آن ولایت را تحریر و تألیف نماید. لذا مؤلف،
بخواسته «میرزا سید مهدی مؤتمن السلطان» حکمران قم، این تاریخ را تألیف
نموده است. در یک مقدمه و چند باب.

آغاز : «الحمد لله الذى خلق الاشياء من العدم، الذى علم بالقلم، وعلم
الانسان ما لم يعلم».

۴۰۴ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

انجام : «انشاء الله بنظر پيش قبول ارباب دانش شود، حرره و صنفه
چاکر جان نثار دربار معدلت مدار، محمد تقی بيک ولد حسنعلی بيک قمی، مير
آب قنات ناصری».

تستعليق، عبد الرحيم نغرشى، محرم ۱۲۹۵ هـ

۱۰۲ برگ، ۹ سطر.

از نسخه کتابخانه مجلس سنای سابق - تهران، بشماره (۱۳۳۴)
(فهرست خطی همانجا، ۲/۲۲۵).

(۴۵۵)

البسيط

(تفسير - عربی)

(كشف الظنون ۱/۲۴۵).

از : ابو الحسن علی بن احمد بن محمد بن علی واحدی نیشابوری
شافعی (... - ۴۶۸ هـ).

واحدی سه تفسیر بر قرآن کریم نوشته است «البسيط، والوسيط،
والوجيز» تفسیر الوجيز او، تحت شماره (۳۵۴) این فهرست گذشت. نسخه
حاضر قسمتی از تفسیر «البسيط» و مشتمل است بر تفسیر آیه هفتم از سوره
یونس الی، آیه (۹۷) از سوره انبیاء.

آغاز افتاده : «... قوله تعالى : انّ الذین لا یرجون لقانا، قال ابن عباس
ومقاتل والکلبی».

انجام افتاده : «قوله تعالى : حتی اذا فتحت یاجوج... لانّ التقدير فتح
سدّ یاجوج وماجوج، فحذف المضاف وادخلت علامة التانیث لما حذف
المضاف...».

نسخ، سدہ ۷/ھ

۲۳۸ برگ، ۲۹ سطر.

از نسخهٔ چستر بیٹی، دبلین، بشمارهٔ (۳۷۳۶) (اربری، فهرست خطی عربی همانجا، ۳/۱۰۰).

(۴۵۶)

الالفاظ الكتابیه = (کتاب الالفاظ)

(ادب - عربی)

(ندیم، الفهرست ۱۵۲/ - بروکلان، ذیل ۱۹۵/۱).

از: عبد الرحمن بن عیسی بن حمّاد همدانی بغدادی (... - ۳۲۰ هـ).
از آنجا که لغت عرب فصیح‌ترین و بلیغ‌ترین لغات بشمار میرود، لذا ادباء، برای برخورداری سخنوران و نویسندگان، از کیفیت بالای فصاحت و بلاغت آن، و احتراز از خطا در کتابت و خطابه و محاورات، کتب فراوانی در علم ادب، تألیف نموده‌اند. از جمله، کتاب حاضر که پیرامون الفاظ کتابت، تحریر یافته است. از این کتاب با عنوان «ادب الکاتب همدانی» نیز نام برده‌اند.

بغدادی، مینویسد: این کتاب، با اسم «کتاب الکلام» در بیروت چاپ شده است (هدیه العارفین ۵۱۳/۱).

آغاز: «الحمد لله الذی... قال عبد الرحمن بن عیسی ابن حمّاد الهمدانی: کاتب الصناعات مختلفات».

انجام: «احلی من الشهد، اظلم من اللیل، تم الكتاب بحمد الله ومنه وصلى الله على محمد واله».

نسخ، ابو الفضائل یحیی بن ابی‌بکر روزاوری، ششم محرم ۵۴۹ هـ در

حاشیه تصحیح شده وحاشیه نویسی دارد، روی برگ عنوان تملك شیخ عبد الرحمن با یزید و دیگران دیده میشود.
۷۴ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه چستر بیٹی - دبلین، بشماره (۳۳۷۷) (اربری، فهرست خطی عربی همانجا، ۵۶/۲).

(۴۵۷)

الحان السواجع بین البادی والراجع
(کشف الظنون ۱۴۸/۱ - بروکلان، ذیل ۲۸/۲).

از: صلاح الدین خلیل بن اییک بن عبد الله صفدی دمشقی شافعی
(۶۹۶ - ۷۶۴ هـ).

مؤلف، مکاتبات و مراسلات و مشاعرت بین خود و فضلاء و شعراء و دانشمندان عصر خویش را بترتیب حروف اسماء آنها جمع نموده و مجموعه نفیسی تدوین کرده است.

آغاز: «الحمد لله الذى جعل البادی اميراً... وقد احببت الان ان اجمع ما دار بینى وبين فضلاء عصرى والائمة الذين يجب ان تكتب محاسنهم بالذهب المصرى».
انجام:

له عیون وهو اعمى وفى عینیه اولاد على شكله
یا من سمى بنى الوری قدرة اكشف لنا عنه وعن اصله
نسخ، روز سه شنبه یازدهم شوال ۱۰۰۳ هـ، روی برگ عنوان، وقفنامه کتاب
با اسم واقف: ابراهیم شریف حسینی بتاریخ ۱۲۳۰ هـ، و تملك محمد ابوبکر
بن ابی الحسن امیری شافعی مصری، و محمد بن کمال الدین حسینی شافعی

حنفى، دبده مىشود.

۲۹۲ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخۀ مدرسۀ نمازى - خوى

(۴۵۸)

تسلية اهل المصاب

(مواظ - عربى)

بروکلان، ذیل ۸۲/۲.

از : شمس الدين محمد بن محمد بن محمد بن محمود صالحى منبجى،
حنبلې (... - ۷۸۵ هـ^(۱)).

سبب، تالیف کتاب را مؤلف، خود چنین مینگارد : در سال ۷۶۵ هـ،
طاعون وحشتناكى رخ داد، كه هزاران نفر از مردم عادى و گروه كثرى از
صلحا و اخيار، در آن سال از بين رفتند، ومن در سال ۷۶۵ هـ، كتابى درباره
طاعون و احكام آن تأليف نمودم و لكن در آن كتاب چيزى پيرامون، اجر و ثوابى
كه خداوند به مصيبت ديدهگان عنايت ميكند ذكر ننمودم، لذا اين كتاب را در
تسلية آنها كه بمصائب دنيا گرفتار ميشوند، تاليف نمودم. حاجى خليفه
و كحاله، از كتاب طاعون او نام برده اند : (كشف الظنون، ۱۵۷۴/۲ - معجم
المؤلفين ۲۹۵/۱۱).

كتاب حاضر، در سى باب تدوين شده و فهرست عناوين ابواب سى گانه
در اول كتاب ذكر شده است.

آغاز : « الحمد لله المتفرد بالبقاء والقهر... اما بعد : فان الله تعالى جعل
الموت محتوماً على جميع العباد ».

انجام : «انه تبارك وتعالى قال لموسى عليه السلام : اذا رأيت الغنا مقبلاً فقل، ذنب عُجلت عقربته، واذا رأيت الفقر مقبلاً فقل مرحباً بشعار الصالحين».

نسخ، بخط مؤلف، رجب ۷۷۷ هـ در حاشیه تصحیح شده است.

۱۵۴ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه چستر بیٹی - دبلین، بشماره (۳۳۲۱) (اربری فهرست خطی عربی همانجا، ۳۵/۲).

(۴۵۹)

الفريد في اعراب القرآن المجيد. (علوم قرآن - عربی)

(كشف الظنون ۲/ ۱۲۵۸ - بروكلمان ۱/ (۴۱۴) ۵۲۸).

از: منتجب بن ابی العز رشید الدین همدانی دمشقی شافعی (... - ۶۴۳ هـ).

متضمن بیان اعراب کلمات قرآن کریم بترتیب سور، در چهار مجلد، نسخه حاضر، جزء دوم کتاب ومشمئل است بر اعراب کلمات سورة «اعراف» تا اخر سورة «انبياء».

بغدادی، نام کتاب را «المفيد في اعراب القرآن المجيد» ثبت کرده است (هدية العارفين، ۲/ ۴۷۲).

آغاز : «سورة الاعراف، قد تقدم القول في معنى حروف الهجا التي في اوائل السور، في أول سورة البقرة، فاغنى ذلك عن الاعداء هنا».

انجام : «اخر سورة الانبياء عليهم الصلاة والسلام، والحمد لله وحده وصلى الله على سيدنا محمد واله...».

نسخ، سده ۸ هـ، برای : نور الدين محمد بن سمس الدين محمد حنفی

انصارى. روى برگ عنوان تملك، عبد الفتى نجدى حنبلى بتاريخ ۱۲۲۸ هـ.

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلّه ج/ ۱ ۴۰۹

در روی برگ قبل از آن، تملک، سید محمد رضا عامری شافعی و فرزند او محمد

اسماعیل دیده میشود.

۲۳۴ برگ، ۲۷ سطر.

از نسخه چستر بیٹی - دبلین، بشماره^۱ (۳۷۷۵) (اربری، فهرست خطی

عربی همانجا، ۴/ ۸).

(۴۶۰)

کتاب اعلام الاخیار من فقهاء مذهب النعمان المختار.

(رجال - عربی)

(بروکلمان، ذیل ۶۴۵/۲ - کشف الظنون ۱۴۷۲/۲ - زرکلی، اعلام ۴۹/۸).

از: محمود بن سلیمان کفّوی رومی حنفی (۹۹۰ هـ).

در طبقات حنفیه، از زمان مؤلف تا عصر ابو حنیفه و از زمان او تا زمان رسول اکرم (ص) با ذکر اسانید و عنعنات آنان، و تذیل بعضی مسائل و حکایات. در دو جزء، مشتمل بر بیست و دو کتیبه، و هر کتیبه شامل بر احوال عده ای از مشایخ بترتیب مراتب.

آغاز: «الحمد لله الذی ارسل رسوله بالهدی و دین الحق... ولقد دون المورخون کتاباً فی الطبقات، ولم اراحداً اعتنى ببيان الاسانيد والعنعنات، مع ارداف المسائل وتذیل الحکایات، و کتابنا هذا مسمی به «کتاب اعلام الاخیار من فقهاء مذهب النعمان المختار».

انجام جزء دوم: «اللهم یا واسع المغفرة ویا باسط الیدین بالرحمة...

سبحانک اللهم انت حسبی، و تمت الخاتمه».

تسنلیق. ظاهراً بخط مؤلف، در حاشیه عناوین مطالب نوشته شده است.

دارای حواشی توضیحی از مؤلف و منقول از کتب لغت، در آغاز هر جزء فهرست

۴۱۰ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

اسامی دارد، قبل از جزء دوم، تملک محمد عرقی بتاريخ ۱۰۷۱ هـ دیده میشود.

۶۴۸ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه کتابخانه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۸. ۲۹۴۹)
(فهرست خطی عربی طوب قایی، ۳/۳ و ۵۷۲).

(۴۶۱)

المحاسن المجتمعه في الخلفاء الاربعة (مناقب - عربی)

(بروکلان، ذیل ۲/۲۳۰ - هدیه العارفین، ۱/۵۳۳ - معجم المؤلفین، ۵/۱۴۴).

از: عبد الرحمن بن عبد السلام بن عبد الرحمن صفوری، شافعی
{... - ۸۹۴ هـ}.

در فضائل ومناقب خلفاء اربعه، ابوبکر وعمر وعثمان وعلى عليه السلام،
زیرا اهل سنت قائلند که بعد از پیامبر اکرم (ص) این چهار نفر خلفای
راشدین هستند اما، بنابر اعتقاد پیروان مذهب تشیع، خلفاء بعد از پیامبر اسلام
(ص) امیر المؤمنین علی بن ابی طالب و یازده فرزند او علیهم السلام میباشند.
آغاز: «الحمد لله الذی اتقن ما اصطنعه، واحسن ما اخترعه... اما بعد

: فهذا كتاب وسمته بالمحاسن المجتمعه في الخلفاء الاربعة».

انجام: «وقد رایت ان اختتم هذا الكتاب، بمربعة ابن عباس... وفي
القيمة تمحو عنه اربعة - الخوف والرعب والاثام والجرم».

نسخ، عمر بن محمد باشه ابن محمد امام جامع النخلة بن محی الدین،

شانزدهم ربیع الاول ۱۱۱۹ هـ، روی صفحه عنوان، تملک عبد الرحمن بن عمر

الطواقی ومحمد سعید الوئی ومحمد علی بن سید محمد عطا الوئی دیده میشود.

۵۶ برگ، ۳۱ سطر.

از نسخه دارالکتب ظاہریہ - دمشق، بشماره (تاریخ / ۸۲۸) (یوسف العس، فہرس مخطوطات الظاہریہ / ۸۹، ۹۰).

(۴۶۲)

سیف منتضی (کلام - فارسی)

از: محمد ابن ابو القاسم خوئی (ق / ۱۳).

در شرح حدیث «عمران صابی» مروی در (عیون أخبار الرضا (ع)).
عمران صابی، یکی از چند نفر دانشمند زبردستی بود، که بدستور
مأمون خلیفہ عباسی گرد آمدند تا بلکه با سئوالات و اشکالات خود بر امام
ہمام ہشتمین کوہر تابناک ولایت علی بن موسی الرضا علیہ السلام، خورده
بگیرند. عمران صابی ہم یکی از مشکلترین مباحث عقلی را با سنوال از:
(قدیم اول، و آیا او یکی است وقائم بوجدانیت خویش است...) مطرح نمود،
وامام ہشتم علیہ السلام، جواب فرمود.

این سنوال وجواب، معروف بحدیث عمران صابی است، کہ بجهت
اہمیت آن عده ای از دانشمندان آنرا شرح نموده اند، کتاب حاضر شرح این
حدیث مشہور است، با عناوین (متن و شرح). صاحب ذریعہ، از کتاب نام
نبرده است.

مؤلف کتاب را در دہہ اول محرم سال ۱۲۶۰ ہـ بہایان آورده است.
آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم، بنده روسیاء درگاہ الہ... محمد خوئی
آذری ابن ابو القاسم...».

انجام: «وحصول فراغ از طرح این شرح و شرح این طرح در آخر

ثَلَاثُ أَوَّلَ از شهر اَوَّل از شهر اثنی عشر از عشر سادس از مأیه ثالثه از الف
ثانی من الهجرة النبویه المصطفویه علی هاجرها الف سلام وتحمیه شد»

نستعلیق، گویا بخط مؤلف، در حاشیه تصحیح شده است، قبل از کتاب،
تقریبی درباره کتاب، مهور به مهری بیضوی با سجع (عبد جعفر بن محمد
صادق) دیده میشود. بعد از کتاب، مؤلف، شرحی در سه صفحه بر یکی از رباعیات
عرفانی ابو سعید ابو الخیر که با این مطلع شروع میشود (دی بر سر گور مرده
غارت کردم) نوشته است.
۵۶ برگ، ۱۶ سطر.

از نسخه : ؟

(۴۶۳)

بناء المقالة الفاطمية في نقض الرسالة العثمانية

(فضائل ومناقب - عربی)

(ریحانة الادب ۷۳/۸ - ذریعه ۱۵۰/۳ - كشف الحجب والاسرار / ۸۸).

از : جمال الدین احمد بن موسی ابن طاووس حسنی حلی (... - ۶۷۳ هـ).

ابو عثمان عمرو بن بحر بن محبوب بن فزارة معروف به جاحظ متوفی
۲۵۵ هـ، «الرسالة العثمانية» را تألیف نموده است، چون او بسیاری از فضائل
ومناقب امیر المؤمنین علی علیه السلام را بنحوی انکار یا توجیه کرده است،
لذا سید ابن طاووس، این کتاب را در نقض گفتار جاحظ نوشته است.

آغاز : «بسم الله الرحمن الرحيم، النازل على الخواطف باكف
الشوارق... وبعد، فان ابا عثمان جاحظ صنف كتابه المسمى «بالرسالة
العثمانية» ابتداء غير حامداً لا له البرية، ولا معترفاً له بالربانية، ولا شاهد لنبیّه

آية الله العظمى مرعشى نجفى دام ظله ج ١/ ٤١٣

بالرسالة الجلية ولا لاهله واصحابه بالمرتبه العلية».

انجام : «وشرع فى الطعن على الانبياء... وكم لأمير المؤمنين مناقباً -
علت وغلت لا يطيبها المكاييد».

نسخ، سيد مرتضى بن جواد بن اسمعيل نجومى كرمانشاهى، ١٣٨٥ هـ در
نجف اشرف، از روى نسخه (يكه جواد بن شيخ عبد الحميد، در سوم شعبان
١٣٣٦ هـ، آنرا از روى نسخه نفيسى كه بخط حسن بن على بن داود حلّ،
صاحب رجال بوده ودر شوال ٦٦٥ هـ از كتاب آن فراغت يافته، نوشته است،
نسخه ابن داود، قبل از كتابخانه مسجد مرجان بغداد بوده وبعدها به «مكتبه
الاوقاف العامة فى بغداد» منتقل شده است (فهرس المخطوطات العربيه فى مكتبة
الاوقاف العامة فى بغداد، ٥٣٦/٢ - شماره ٢٢٧٢).

٨٩ برگ، ٢٠ سطر.

از نسخه كاتب.

(٤٦٤)

مجموعه :

١- لب اللباب فى تحرير الانساب (١ - ١٢٦) (انساب - عربى)

از : جلال الدين عبد الرحمن سيوطى شافعى (٩١١ هـ).

بشماره (٣٤٩) رجوع شود.

آغاز : «الحمد لله المنزه عن الاشباه والانساب... هذا ما اشتدت اليه
حاجة المحدث فى مختصر فى الانساب».

انجام : «وهذا اخر الكتاب... واستدرك منه جمعاً جماً وغالب ما زدته من
معجم البلدان لياقوت الحموى... والحمد لله رب العالمين وصلى الله على سيدنا
محمد وعلى اله...».

۲ - ذیل لب اللباب [۱۲۷ - ۱۵۹]

از : شهاب الدین احمد بن احمد بن محمد وفائی عجمی مصری
شافعی (۱۰۱۴ - ۱۰۸۶ هـ).

عجمی، بر نسخه‌ای که از «لب اللباب» سیوطی، داشته، حواشی و تعلیقاتی نوشته است، سپس عبد الرحمن بن عبد العظیم بن عبد الرحمن اشمونی شافعی، از تلامذه عجمی، آن حواشی را از نسخه عجمی جمع و مرتب نموده است.

آغاز : «الحمد لله رب العالمین... أما بعد، فيقول الفقير الى الله تعالى عبد الرحمن الاشمونی : هذا ما جردته من خط شيخنا... احمد العجمی من هامش نسخته لب اللباب».

انجام : «يقول مجرده الفقير عبد الرحمن بن عبد العظیم... الاشمونی الشافعی : هذا اخر ما وجدته بخط شيخنا... والله الحمد».

نسخ، سده ۱۱ هـ، احتمالاً بخط عبد الرحمن اشمونی، کتاب اول دارای تصحیح و حواشی بسیار از محمد بن علی بن احمد داودی مالکی و عجمی مذکور، در پایان کتاب دوم آمده (بلغ مقابله باصله، کتب الحفتر ابو المز محمد ابن احمد بن المجمع).

۱۵۹ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه چتر بیتی - دبلین، بشماره (۳۹۷۵) (اربری، فهرست خطی عربی همانجا، ۷۷/۴).

(۴۶۵)

اللباب فی تهذیب الأنساب. (أنساب - عربی)

(کنف الظنون ۱/۱۷۹ - هدیة العارفين ۱/۷۰۶ - بروکلان ۱/ (۳۴۶) ۴۲۳).

از: عز الدین، ابو الحسن، علی بن محمد بن محمد بن عبد الکریم بن عبد الواحد شیبانی، معروف بابن اثیر جزری (۵۵۵ - ۶۳۰ هـ).
 همچنانکه گذشت، کتاب انساب، تألیف: عبد الکریم ابن محمد مروزی شافعی معروف بسمعانی، متوفی ۵۶۲ بوده وابن اثیر آنرا در سه مجلد تلخیص و تهذیب نموده و «اللباب فی تهذیب الأنساب» نامیده است.
 نسخه حاضر، مجلد دوم و مشتمل است بر حرف دال تا آخر حرف غین.
 آغاز: «حرف الدال المهملة، باب الدال والالف، الدابوی بفتح الدال وضم الباء الموحدة».

انجام: «تم الجزء الثانی بحمد الله و مته، يتلوه في الثالث ان شاء الله تعالى، حرف الفاء والحمد لله وحده وصلى الله على محمد واله و...».
 نسخ، سده هشتم هجری، در حاشیه تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد، در جای جای کتاب نشانه مقابله با نسخه خط مصنف دیده میشود.
 ۲۳۳ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه کتابخانه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۲۷۱۳ A)
 فهرست خطی عربی طوپ قایی، ۵۰۲/۳ و ۵۰۱.

(۴۶۶)

التمهید لما فی الموطأ من المعانی والاسانید. (حدیث - عربی)
 (بروکلمان، ذیل ۸/ ۶۲۹ - کشف الظنون، ۱/ ۴۸۲ - معجم المؤلفین، ۱۳/ ۳۱۵).
 از: ابو عمر، یوسف بن عبد الله بن محمد بن عبد البر اندلسی مالکی، مشهور بابن عبد البر قرطبی (۳۶۸ - ۴۶۳ هـ).

کتاب «الموطأ» در حدیث، از آن، مالک بن انس امام مالکیه متوفی ۱۷۹ هـ میباشد. درباره این کتاب، گفته اند: که مالک، آنچه خود صحیح میدانسته

در این کتاب جمع نموده است مانند (مراسیل و بلاغات). لذا بر او ایراد گرفته‌اند، که او احادیث صحیح باصطلاح اهل حدیث را جمع ننموده است. ابن عبد البر، «التمهید لما فی الموطأ» را نوشته و در آن بتفصیل از کتاب موطأ دفاع میکند.

چون کتاب (التمهید) مفصل بوده و در بیش از ده سفر تالیف شده لذا خود ابن عبد البر آنرا مختصر کرده و «الاستذکار لمذاهب ائمة الامصار و فیما تضمنه الموطأ من المعانی والآثار» نامیده است (هدیه العارفین، ۲/ ۵۵۰ - کشف الظنون، ۲/ ۱۹۰۷).

نسخه حاضر، سفر اول از کتاب تمهید است.

آغاز: «قال... یوسف بن عبد الله بن محمد بن عبد البر... أما بعد، فانی رأیت کل من قصد الی تخرج ما فی موطأ مالک ابن انس...»
انجام: «وبالله التوفیق، تم السفر الأول من کتاب التمهید بحمد الله وعونه...».

خط مغربی، سده ششم هجری، دارای حواشی مختصر، روی برگ عنوان تملک ابو البرکات محمد ابن کمال شافعی بتاریخ ۸۸۹ هـ دیده میشود، در آخر نشانه مقابله با نسخه مستنسخ منه و نسخه دیگری دارد.
۱۹۰ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه کوپرلی - استانبول، بشماره (۳۴۳) (فهرس مخطوطات مکتبه کوپرلی، ۱/ ۱۷۷).

(۴۶۷)

التمهید لما فی الموطأ من المعانی والاسانید. (حدیث - عربی)
از: ابو عمر، یوسف بن عبد الله بن محمد بن عبد البر اندلسی مالکی.

مشهور بابن عبد البر قرطبى (٣٦٨ - ٤٦٣ هـ).
اين نسخه تصوير مكرّر شماره (٤٦٦) است.

(٤٦٨)

التمهيد لما في الموطأ من المعاني والآسانيد. (حديث - عربى)
از : ابو عمر، يوسف بن عبد الله بن محمد بن عبد البر اندلسى مالکى،
مشهور بابن عبد البر قرطبى (٣٦٨ - ٤٦٣ هـ).
سفر دوم :

آغاز افتاده : «... ثنا عبيد الله... عن جعفر بن محمد عن ابيه عن جابر
بن عبد الله : ان رسول الله (ص) قضى باليمين مع الشاهد».
انجام : «والطاعة والمناجاة جائز... كمل السفر الثانى من كتاب
التمهيد... ويتلوه ان شاء الله فى الذى يليه حديث حادى عشر لزيد بن اسلم
مسند تجرى مجرى المتصل...».

نسخ. محمد بن اسماعيل بن محمد، روز شنبه ١٨ رجب ٧٦٠ هـ نشانه
مقابله دارد.

٢١٥ برگ، ١٩ سطر.

از نسخه كوپرلى - استانبول، بشماره (٣٤٤) (فهرس مخطوطات
مكتبة كوپرلى، ١/ ١٧٧).

(٤٦٩)

التمهيد لما في الموطأ من المعاني والآسانيد. (حديث - عربى)
از : ابو عمر، يوسف بن عبد الله بن محمد بن عبد البر اندلسى مالکى،

مشهور بابن عبد البر قرطبی (۳۶۸ - ۴۶۳ هـ).
این نسخه تصویر مکرر شماره (۴۶۸) است.

(۴۷۰)

التمهید لما فی الموطأ من المعانی والاسانید.
(حدیث - عربی)
از: ابو عمر، یوسف بن عبد الله بن محمد بن عبد البر اندلسی مالکی،
مشهور بابن عبد البر قرطبی (۳۶۸ - ۴۶۳ هـ).
سفر هفتم:

آغاز: «حدیث... عن نافع عن ابن عمر ان رسول الله (ص) قال: من
شرب الخمر».

انجام: «وبالله العون لا شريك له، تم السفر السابع بحمد الله
وعونه...».

خط مغربی، سده ششم هجری، دارای تصحیح و نشانه بلاغ دارد.
۱۷۹ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه کوپریلی - استانبول، بشماره (۳۴۷) (فهرس مخطوطات
مکتبه کوپریلی، ۱/۱۷۸).

(۴۷۱)

التمهید لما فی الموطأ من المعانی والاسانید.
(حدیث - عربی)
از: ابو عمر، یوسف بن عبد الله بن محمد بن عبد البر اندلسی مالکی،
مشهور بابن عبد البر قرطبی (۳۶۸ - ۴۶۳ هـ).
سفر هشتم:

آغاز : «حدیث خامس وعشرین لمالك عن عبد الله بن دينار عن ابي صالح السنان ويقال الزيات حديثان...».

انجام : «وكذلك ما سد به الشيء والسداد بالفتح القصد... تم السفر الثامن من كتاب التمهيد... يتلوه ان شاء الله في اول التاسع حديث رابع لعبد الله بن يزيد شرکه فيه ابو النصر...».

بخط مغربی، سده ششم هجری، دارای تصحیح.

۱۹۰ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه کوپریلی - استانیول، بشماره (۳۴۸) (فهرس مخطوطات مکتبه کوپریلی، ۹/۱ و ۱۷۸).

(۴۷۲)

التمهید لما فی الموطأ من المعانی والاسانید (حدیث - عربی)

از : ابو عمر، یوسف بن عبد الله بن محمد عبد البراندلسی، مشهور بابن عبد البر قرطبی (۳۶۸ - ۴۶۳ هـ).

سفر نهم :

آغاز : «حدیث رابع لعبد الله بن يزيد شرکه فيه ابو النصر، مالك عن عبد الله بن يزيد...».

انجام : «وهذا اشهر عندهم من ان يحتاج فيه الى الاستشهاد. تم السفر التاسع من كتاب التمهيد... يتلوه ان شاء الله في أول العاشر حديث سابع، لابی النصر، مالك عن محمد بن المنکدر.

بخط مغربی، سده ششم هجری، در حاشیه تصحیح شده وروی برگ عنوان

تملك سليمان بن عبد الله بن سليمان دیده میشود.

۱۷۸ برگ، ۲۵ سطر.

۴۲۰ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

از نسخه کوپریلی - استانبول، بشاره (۳۴۹) (فهرس مخطوطات
مکتبه کوپریلی، ۱/۱۷۹).

(۴۷۳)

التمهید لما فی الموطأ من المعانی والاسانید. (حدیث - عربی)

از: ابو عمر، یوسف بن عبد الله بن محمد بن عبد البر اندلسی مالکی،
مشهور بابن عبد البر قرطبی (۳۶۸ - ۴۶۳ هـ).

سفر دهم :

آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم... حدیث سابع لابی النضر، مالک عن
محمد بن المکندر وابی النضر عن عامر بن سعد بن ابی وقاص عن اسامة بن
زید، ان رسول الله (ص) قال : الطاعون رجز ارسل علی طایفة من بنی
اسرائیل».

انجام : «والله الموفق للصواب، تم السفر العاشر من كتاب التمهيد...
یتلوه ان شاء الله فی أول الحادی عشر حدیث... لیحیی بن سعید».

خط مغربی، سده ششم هجری. در حاشیه تصحیح شده ودر جای جای آن
نشانه بلاغ ومقابله دیده میشود.

۱۷۱ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه کوپریلی - استانبول، بشاره (۳۵۰) (فهرست مخطوطات
مکتبه کوپریلی، ۱/۱۷۹).

(۴۷۴)

التمهید لما فی الموطأ من المعانی والاسانید. (حدیث - عربی)

از: ابو عمر، یوسف بن عبد الله بن محمد بن عبد البر اندلسی مالکی، مشهور بابن عبد البر قرطبی (۳۶۸ - ۴۶۳ هـ).

سفر یازدهم، کتاب با این جزء خاتمه مییابد.

آغاز: «حدیث ثمان وعشرین لیحیی بن سعید... مالک عن یحیی بن سعید عن عدی بن ثابت الانصاری».

انجام: «فهذا جمیع ما فی الموطأ من روایة یحیی بن یحیی الاندلسی... وصلى الله على محمد خاتم النبیین وعلى اله الطیبین... انتهى جمیع کتاب التمهید بحمد الله وحسن عونه...».

بخط مغربی، بعد از شعبان ۵۷۰ هـ احتمال دارد با استثناء سفر دوم و چهارم،

بقیه اجزاء کتاب که در این فهرست معرفی شد در همین تاریخ نوشته شده باشد.

۱۳۹ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه کوپرلی - استانبول، بشماره (۳۵۱) (فهرس مکتبه کوپرلی،

۱/۱۷۹).

(۴۷۵)

شرح نهج البلاغه (حدیث - عربی)

(ریعانة الادب ۸/۱۰۶).

از: کمال الدین عبد الرحمن بن محمد بن ابراهیم بن محمد بن یوسف

بن عتایقی حلی (... - ق ۸ هـ).

این شرح نهج البلاغة کتابی بزرگ است، که آنرا در بیش از چهار مجلد ذکر کرده‌اند، ابن عتایقی شرح خود را از شروح دیگر مانند: شرح کبیر ابن میثم بحرانی، و شرح ابن ابی الحدید معتزلی، و شرح قطب الدین کیدری، و شرح قطب الدین راوندی و دیگران اختیار نموده است.

نسخه حاضر عتیق ونفیس و مجلد سوم از کتاب است، مؤلف در شعبان ۷۸۰ هـ از تصنیف آن فراغت یافته است. مولی عبد الله افندی، مشخصاتی از مجلد سوم شرح نهج البلاغة ابن عتایقی، که در اصفهان دیده بیان میکند، که عیناً با نسخه حاضر منطبق است: (ثم اقول: وقد رأيت في اصفهان نسخة من المجلد الثالث من شرح نهج البلاغة لابن العتايقي هذا وقد قرأها عليه بعض تلامذته وكان عليها خطه الشريف كتبه لقارئها وكان خطه لا يخلو من رداءة، وتاريخ خطه الشريف عشرين شهر رمضان سنة ست وثمانين وسبعائة، وكان تاريخ الفراغ من تصنيف ذلك المجلد في شعبان سنة ثمانين وسبعائة) (رياض العلماء، ۱۰۶/۳).

آغاز: «ومن كلام له عليه السلام، وقد شاوره عمر في الخروج الى غزوه الروم».

انجام: «تم المجلد الثالث بعون الله وحسن توفيقه على يد مؤلفه الفقير الى رحمة ربه الراجي غفرانه ورضوانه عبد الرحمن... العتايقي في شعبان سنة ثمانين وسبعائة...».

نسخ، علی بن محمد بن محمد بن علی بن رشید الدین، جمادی الاول ۷۸۶ هـ در حاشیه تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد، در پایان انتهائی است بخط مؤلف بتاريخ رمضان ۷۸۶ هـ روی برگ عنوان وقفنامه کتاب بخط واقف (الشريف الحسيني ابراهيم) بتاريخ ۱۲۳۰ هـ و همچنین در اول و آخر نسخه تملك شيخ محمد ابراهيم بتاريخ ۸۸۸ هـ و محمد علی بن عضد الدین مسعود حسنی حسینی و عبد الله طیبی دیده میشود.

۱۸۸ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه کتابخانه مدرسه نهای خوی.

(۴۷۶)

الوفای بالوفیات

(ترجم - عربی)

(بروکلان ۲ / (۳۱) ۴۰ - کشف الظنون، ۱۹۹۶/۲ - زرکلی، الاعلام، ۵/۳ و ۳۶۴).

از : صلاح الینّ خلیل بن أبیک بن عبد الله صفدی دمشقی شافعی
(۶۹۶ - ۷۶۴ هـ).

در شرح حال خلفاء، واعیان صحابه، وتابعین، وملوک وامراء، وقضات،
وکارگزاران، ووزراء، وقرّاء، ومحدثین، وفقهاء، ومشایخ، وصلحاء، وارباب
عرفان، واولیاء، ونحویین، وادباء، ونویسندگان، وشعراء، واطباء، وحکماء، وعقلا،
واصحاب اراء، واعیان مشهور در تمام فنون.

مؤلف کتاب را بترتیب حروف معجم تدوین نموده است، الا اینکه تیمنا
آنرا بنام نامی واسم گرامی رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم (محمد)
آغاز کرده ومحمدون را بر دیگران مقدم داشته است.

این کتاب در ۲۹ یا ۳۰ جزء تألیف شده ونسخ خطی ارزشمندی از آن
در کتابخانه های مختلف جهان موجود است.

در صفحه ۷۹ جلد ۱۲ مجله (REVISTA DEGLI STUDI ORIENTALI)

منتشره در رم، شرحی پیرامون نسخ خطی کتاب، بچاپ رسیده است.

طبع کتاب برای اولین بار در سال ۱۳۸۱ هـ ۱۹۶۱ م باهتنام «هلموت
ریتر» توسط دارالنشر «فرانز اشتاینر» در ویسبادن المان، آغاز گردیده وتاکنون
بیست و سه مجلد آن منتشر شده است.

نسخه حاضر، از چند سطر قبل از ترجمه «ابراهیم بن عقیل» شروع و به احمد بن سعد ختم میشود.

آغاز افتاده : «فی کل سنة يوم عاشورا... ابراهیم بن عقیل... المکبری النحوی الدمشقی».

انجام : «احمد بن سعد بن احمد... يتلوه، احمد بن سلام، انشاء الله تعالى».

نسخ، محمد بن محمد بن محمد بن ابراهیم بن اساعیل بن عبد الخالق، ۲۷

شعبان ۷۸۷ هـ، دارای تصحیح و عناوین در حاشیه.

۱۴۹ برگ، ۲۱ سطر.

از نسخه چستر بیٹی - دبلین، بشماره (۳۱۸۷) (اربری، فهرست خطی عربی همانجا، ۷۵/۱ و ۷۶).

(۴۷۷)

الوافی بالوفیات (تراجم - عربی)

از : صلاح الدین خلیل بن أبیک بن عبد الله صفدی دمشقی شافعی (۶۹۶ - ۷۶۴ هـ).

جزء دوم. این تجزیه بحسب تجزیه ایست که در اول و آخر نسخ خطی موجود در کتابخانه سلطان احمد سوم، ثبت شده است.

آغاز : «محمّد بن ابراهیم بن عمر، ابو علی اصیل الدین العوفی».

انجام : «محمّد بن الحسین بن محمد ابو الفضل بن ابی عبد الله الكاتب المعروف بابن العمید... اخر الجزء الثانی من الوافی بالوفیات، يتلوه ان شاء الله تعالى، محمد بن الحسین بن عبد الله، والحمد لله وحده».

نسخ، اواخر سده هشتم یا اوائل سده نهم هجری.

۱۹۵ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۲ / ۲۹۲۰ . A)
(فهرست خطی عربی طوب قاپی، ۵۴۲/۳).

(۴۷۸)

الوافی بالوفیات (تراجم - عربی)

از : صلاح الدین خلیل بن أبیک بن عبد الله صفدی شافعی (۶۹۶ - ۷۶۴ هـ).

جزء سوم :

آغاز : «محمد بن الحسین بن عبد الله بن ابراهیم الملقب بظہیر الدین ابو شجاع».

انجام : «محمد بن عبد الله الفقیه العالم المحدث بدر الدین ابو البقاء...
آخر الجزء الثالث من کتاب الوافی بالوفیات...»
دارای مشخصات شماره قبل.

۱۹۵ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۳ / ۲۹۲۰ . A)
(فهرست خطی عربی طوب قاپی، ۵۴۳/۳).

(۴۷۹)

الوافی بالوفیات (تراجم - عربی)

از : صلاح الدین خلیل بن أبیک بن عبد الله صفدی شافعی (۶۹۶ -

۷۶۴ هـ).

جزء چهارم :

آغاز : «ابن عبید الله، محمد بن عبید الله من الیمن من حضر موت».
انجام : «محمد بن محمود بن علی بن علی بن ابی علی الحسین بن
یوسف الاسدی ابو الرضا التجاری المعروف بالطرازی... اخر الجزء الرابع من
انجام : «محمد بن محمود بن علی بن علی بن ابی علی الحسین بن
یوسف الاسدی ابو الرضا البخاری المعروف بالطرازی... اخر الجزء الرابع من
کتاب الوافی بالوفیات...».

دارای مشخصات شماره پین.

۱۹۶ برگ، ۱۹ سطر .

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۴/ ۲۹۲۰ . A)
فهرست خطی عربی طوپ قابی، ۵۴۳/۳).

(۴۸۰)

الوافی بالوفیات

(ترجم - عربی)

از : صلاح الدین خلیل بن أبیک بن عبد الله صفدی شافعی (۶۹۶ -
۷۶۴ هـ).

جزء هفتم :

آغاز : «احمد بن الطیب : احمد بن الطیب بن خلف ابو نصر
القادسی».

انجام : «احمد بن محمد بن شراعة بن ثعلبة الوایلی... اخر الجزء
السابع من کتاب الوافی بالوفیات».

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج/۱ ۲۲۷

دارای مشخصات شماره‌های پیشین، در پایان یادداشتی از «علی بن الکافل
برقوق الناصری» بتاريخ ۹۹۲ هجری دیده میشود که کتاب را مطالعه نموده
است.

۱۹۷ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخهٔ سلطان احمد سوم - استانبول، بشمارهٔ (۸/۲۹۲۰/۷)
(فهرست خطی عربی طوبی قاپی، ۵۴۳/۳).

(۴۸۱)

الوافی بالوفیات (تراجم - عربی)
از : صلاح الدین خلیل بن أییک بن عبد الله صفدی شافعی (۶۹۶ -
۷۶۴ هـ).

جزء هشتم :

آغاز: «احمد بن محمد بن الحسن ابو علی المرزوقی من اهل اصفهان».

انجام : «الاسحاقى الذهان الحافظ، اسمه صاعد بن سیار، الشیخ ابو
اسحق الشیرازی ابراهیم بن علی، اخر الجزء الثامن من كتاب الوافی بالوفیات».
دارای مشخصات شماره‌های پیشین، در آخر «علی بن الکافل برقوق الناصری»
طی یادداشتی بتاريخ ۹۹۲ هـ نوشته، که این جزء را مطالعه نموده است.
۱۹۷ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخهٔ سلطان احمد سوم - استانبول، بشمارهٔ (۸/۲۹۲۰/۸)
(فهرست خطی عربی طوب قاپی، ۵۴۴/۳).

(۴۸۲)

الوافی بالوفیات

(ترجم - عربی)

از : صلاح الدین خلیل بن أبیک بن عبد الله صفدی شافعی (۶۹۶ - ۷۶۴ هـ).

تصویر مکرر شماره (۴۸۱) = جزء هشتم است.

(۴۸۳)

الوافی بالوفیات.

(ترجم - عربی)

از : صلاح الدین خلیل بن أبیک بن عبد الله صفدی شافعی (۶۹۶ - ۷۶۴ هـ).

جزء یازدهم :

آغاز : «ثامر، ثامر بن مزوع الزعبی البدوی».

انجام : «الحسن بن خلف بن یعقوب بن احمد ابو علی المقرئ المعروف بالحکیم... اخر الجزء الحادی عشر من کتاب الوافی بالوفیات...».

دارای مشخصات شماره‌های پیشین.

۱۹۶ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۱۱ / ۲۹۲۰. A.)
(فهرست خطی عربی طوب قایی، ۵۴۴/۳).

(۴۸۴)

الوافی بالوفیات (تراجم - عربی)

از : صلاح الدین خلیل بن أبیک بن عبد الله صفدی شافعی (۶۹۶ - ۷۶۴ هـ).

جزء دوازدهم :

آغاز : «الحسن بن داود، ابو علی الکوفی النحوی المقرئ المعروف بالنقاد».

انجام : «الحسين بن علی بن نهار بن حمدون ابو عبد الله ابن ابی القاسم الكاتب من الحلّة السيفيه البغدادي... اخر الجزء الثاني عشر من كتاب الوافی بالوفیات...».

دارای مشخصات اجزاء پیشین.

۱۹۶ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (A. ۲۹۲۰/۱۲)
(فهرست خطی عربی طوط قاپی، ۳ / ۵۴۴).

(۴۸۵)

الوافی بالوفیات. (تراجم - عربی)

از : صلاح الدین خلیل بن أبیک بن عبد الله صفدی شافعی (۶۹۶ - ۷۶۴ هـ).

جزء سیزدهم :

آغاز : «الحسين بن علی بن محمد... المعروف بابن قُم».

۲۳۰ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

انجام : «اللقاب... دحمان المغنی... اخر الجزء الثالث عشر من كتاب
الوافى بالوفيات يتلوه ان شاء الله تعالى، دحية بن خليفة الكلبي والحمد لله
وحده...».

دارای مشخصات اجزاء قبل.

۱۹۶ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۱۳ / ۲۹۲۰. A.)
(فهرست خطی عربی طوب قایی، ۵۴۴/۳).

(۴۸۶)

الوافى بالوفيات (تراجم - عربی)

از : صلاح الدين خليل بن ابيك بن عبد الله صفدى شافعى (۶۹۶ - ۷۶۴ هـ).

جزء هفدهم :

آغاز: «عبد الله بن الحر كان صالحاً عابداً كوفياً خرج الى الشام وقاتل مع
معويه...».

انجام : «عبد الباقي بن حسن ابن ابي القاسم ابو ذر الصقلی ثم
المصرى... اخر الجزء السابع عشر من كتاب الوافى بالوفيات، يتلوه ان شاء الله
تعالى عبد الباقي بن محمد بن الحسين والحمد لله رب العالمين...».

دارای مشخصات اجزاء پیشین.

۱۹۴ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۱۷ / ۲۹۲۰. A.)
(فهرست خطی عربی طوب قایی، ۵۴۵/۳).

(٢٨٧)

(تراجم - عربى)

الوافى بالوفيات

از : صلاح الدين خليل بن أيبك بن عبد الله صفدى شافعى (٦٩٦ - ٧٦٤ هـ).

جزء نوزدهم :

آغاز : «عبد العزيز ابن ابى سهل الحنسى الضرير».

انجام : «عُتْبَة بن عبيد الله بن موسى بن عبيد الله الهمداني القاضى...

آخر الجزء التاسع عشر من كتاب الوافى بالوفيات، يتلوه ان شاء تعالى عُتْبَة بن خيثمه بن محمد بن حاتم القاضى...».

دارای مشخصات اجزاء پيشين

١٩٦ برگ، ١٩ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (١٩/٢٩٢٠.٨)

(فهرست خطى عربى طوب قابى، ٥٢٥/٣).

(٢٨٨)

(تراجم - عربى)

الوافى بالوفيات

از : صلاح الدين خليل بن أيبك بن عبد الله صفدى شافعى (٦٩٦ -

٧٦٤ هـ).

جزء بیستم :

آغاز : «عُتْبَة بن خيثمة بن محمد بن حاتم القاضى ابو الهيثم

النيسابورى الحنفى الامام».

انجام : «على بن الحسين بن موسى بن محمد بن موسى بن ابراهيم بن موسى ابن جعفر بن محمد بن على بن الحسين بن على بن ابي طالب، ابو القاسم المرتضى علم الهدى... اخر الجزء العشرون من كتاب الوافى بالوفيات، يتلوه... على بن الحسين بن على ابو الحسن المسعودى...».

دارای مشخصات اجزاء قبل.

۱۹۵ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۲۰ / ۲۹۲۰.۸).
(فهرست خطی عربی طوب قاپی، ۵۴۶/۳).

(۴۸۹)

الوافى بالوفيات. (تراجم - عربی)

از : صلاح الدين خليل بن أيبك بن عبد الله صفدى شافعى (۶۹۶ - ۷۶۴ هـ).

جزء بیست ویکم :

آغاز : «علي بن الحسين بن علي ابو الحسن المسعودي المورّخ من ذرية عبدالله ابن مسعود الصحابی».

انجام : «على بن محمد بن الرضا بن محمد بن حمزه بن اميركا الشريف ابو الحسن الحسينى الموسوى الطوسى... (بعد از سه برگ) اخر الجزء الحادى العشرون من كتاب الوافى بالوفيات، يتلوه.. على بن محمد بن محمد بن رستم».

دارای مشخصات اجزاء پیشین.

۱۹۶ برگ، ۱۹ سطر.

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج ۱/ ۴۳۳

از نسخهٔ سلطان احمد سوم - استانبول، بشمارهٔ (۲۱ / ۸۰۲۹۲۰) (فهرست خطی عربی طوب قابی، ۳/ ۵۴۶).

(۴۹۰)

الوافی بالوفیات. (ترجم - عربی)

از : صلاح الدین خلیل بن أبیک بن عبد الله صفدی شافعی (۶۹۶ - ۷۶۴ هـ).

جزء بیست و دوم :

آغاز : «علی بن محمد رستم بن هردوز بهاء الدین ابو الحسن الشاعر ابن الساعاتی صاحب الدیوان».

انجام : «عمر بن عبد النصیر بن محمد بن هاشم بن عز العرب القرشی... يعرف بالزاهد الحریری... اخر الجزء الثانی والعشرون من الوافی بالوفیات يتلوه ان شاء الله تعالى عمر بن عبد الوهاب بن خلف والحمد لله رب العالمین».

دارای مشخصات اجزاء پیشین.

۱۹۶ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخهٔ سلطان احمد سوم - استانبول، بشمارهٔ (۲۲ / ۸۰۲۹۲۰) (فهرست خطی عربی طوب قابی، ۳/ ۵۴۶).

(۴۹۱)

الوافی بالوفیات. (ترجم - عربی)

از : صلاح الدین خلیل بن أبیک بن عبد الله صفدی شافعی (۶۹۶ -

(۷۶۴ هـ).

جزء بیست و چهارم :

آغاز : «فرقد العجلی الربعی و يقال التمیمی العنبری، يذكر فی الصحابة...».

انجام : ابن ابی اللیث الکاتب اسمه محمد بن احمد ابو اللیث السمرقندی نصر بن محمد، اخر الجزء الرابع والعشرون من کتاب الوافی بالوفیات، يتلوه ان شاء الله تعالى، لیلی بنت ابی حیثمة القرشیة العدویة...».

دارای مشخصات اجزاء پیشین.

۱۹۶ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخهٔ سلطان احمد سوم - استانبول، بشمارهٔ (۲۴ / ۰۲۹۲۰. A) (فهرست خطی عربی طوب قابی، ۵۴۶/۳).

(۴۹۲)

الوافی بالوفیات.

(ترجم - عربی)

از : صلاح الدین خلیل بن أبیک بن عبد الله صفدی شافعی (۶۹۶ - ۷۶۴ هـ).

جزء بیست و پنجم :

آغاز : «لیلی بنت أبی حیثمة القریشیة العدویة، هاجرت الهجرین وصلت القبلیتین...».

انجام : «المعافی بن زکریا بن یحیی ابو الفرج المعروف بابن طرار او بالحریری... اخر الجزء الخامس والعشرون من کتاب الوافی بالوفیات، يتلوه ان شاء الله تعالى المعافی بن عمران الموصلی والحمد لله رب العالمین».

دارای مشخصات اجزاء پیشین.

۲۰۶ برگ، ۱۹ سطر.

از نسخهٔ سلطان احمد سوم - استانبول، بشمارهٔ (۸.۲۹۲۰/۲۵)
(فهرست خطی عربی طوط قایی، ۵۴۷/۳).

(۴۹۳)

طبقات الشافعیہ. (تراجم - عربی)

(بروکلمان، ذیل ۵۰/۲ - کشف الظنون، ۱۱۰۱/۲ - زرکلی، الاعلام، ۳۵/۳ - معجم المؤلفین، ۸/۳ و ۵۷).

از: تقی الدین ابوبکر بن احمد بن محمد بن عمر اسدی شہبی
دمشقی شافعی، مشہور: باین قاضی شہبہ (۷۷۹ - ۸۵۱ هـ).

در شرح احوال اکابر شافعیہ، بترتیب طبقات، مؤلف، مشاہیر شافعیہ
را کہ رافعی و دیگران در تصانیف مشہورہٗ خود از آنان نقل کرده اند، ذکر
میکند، و متعرض احوال غیر مشہورین، ولو اینکه دارای فضیلت علمی و از
فارغ التحصیلان مدرسه نظامیہ بوده باشند، نشده است، لکن از این شرط
استثناء نموده است، علماء قرن ہشتم و نهم را.

کتاب، در بیست و نہ طبقہ تدوین شدہ و اسماء اشخاص ہر طبقہ را
بترتیب حروف معجم ذکر نمودہ است، طبقہ اول را بذکر اشخاصیکہ از امام
شافعی نقل و اخذ کردہ اند اختصاص دادہ، و طبقہ دوم را باصحاب تا قرن سوم،
و پس از آن ہر بیست سال را یک طبقہ قرار دادہ است.

این کتاب در سال ۱۳۹۸ هـ ۱۹۷۸ م در مطبعہ مجلس دائرۃ المعارف
عثمانیہ حیدر آباد دکن، با تصحیح و تعلیق و ترتیب فہارس، در چہار جزء بطبع

رسیده است.

آغاز : «الحمد لله الذى رفع قدر العلماء، وجعلهم بمنزلة النجوم فى السماء... وبعد، فهذا مختصر لطيف اذكر فيه طبقات الشافعية، اقتصر فيه على تراجم من شاع اسمه واشتهر ذكره...».

انجام : «صاحب الوافى، شرح المذهب، لا اعرفه وهو متأخر وفى كتابه فوائد وغرایب... والحمد لله وحده وصلى الله وسلم على سيدنا محمد خاتم النبیین... اخر الطبقات...».

نسخ. محمد بن احمد، احتمالاً اواخر سده نهم هجرى. دارای عناوین در حاشیه، استدراکات و اعتراضاتی که شیخ الاسلام حافظ احمد بن حجر، بر این کتاب نوشته از خط خود او در حاشیه این نسخه نقل شده است، در اول شرحی مختصر پیرامون حیات مؤلف دیده میشود.

۱۶۸ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (A.۲۸۳۶) (فهرست خطی عربی طوب قایی، ۵۵۸/۳).

(۴۹۴)

ترجمان الزمان فى تراجم الاعیان.

(تراجم - عربی)

(کشف الظنون، ۳۹۶/۱ - معجم المؤلفین، ۸۷/۱ و ۸۶).

از : صارم الدین، ابراهیم بن محمد بن ایدمر بن دقماق مصری حنفی، مشهور باین دقماق (۷۵۰ - ۸۰۹ هـ).

در شرح حال اکابر، واعیان، وعلماء، ودانشمندان مسلمان، با ذکر وفیات آنها بترتیب حروف معجم این کتاب حدوداً در بیست جزء تألیف شده است، اما متأسفانه، فعلاً فقط، جزء هفتم و یازدهم و سیزدهم و شانزدهم آن در دسترس

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج ۱/ ۲۳۷
میباشد.

جزء هفتم :

آغاز : «حرف الرءاء، ذکر من اسمه راجح، راجح بن قتادة بن ادريس بن مطاعن بن عبد الكريم...».

انجام افتاده : «سليمان بن مهران ابو محمد مولى بنى كاهل، من ولد اسد المعروف بالاعمش الكوفي الامام المشهور... (بعد ازدو برگ) قال العباس بن محمد الدورى : كان الاعمش رجلاً من اهل طبرستان، من قرية يقال لها دنهاوند، جاء به ابوه جميلاً الى الكوفة، فاشتراه رجل من بنى كاهل من بنى اسد، فاعتقه وكان ابوه».

نسخ، بخط مؤلف، در حاشیه تصحيح شده است.

۱۳۰ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (A.۲۹۲۷/۷) (فهرست خطی عربی طویلی قایی، ۵۵۵/۳).

(۴۹۵)

ترجمان الزمان فی تراجم الاعیان.

(تراجم - عربی)

از : صارم الدین، ابراهیم بن محمد بن ایدمر بن دقباق مصری حنفی، مشهور بابن دقباق (۷۵۰ - ۸۰۹ هـ).

جزء یازدهم :

آغاز : «عبد الودود بن عبد الرحمن بن علی بن عبد الملك الهلالی...».

انجام : «علی بن فضل الله بن المجلی القرشی... ومات يوم الجمعة تاسع رمضان المعظم قدره سنة تسع وستين وسبعماية، ودفن بقرته ظاهر باب النصر

۴۳۸ فهرست کتابهای عکسی کتابخانه

بالقرب من تربة الصوفيه رحمه الله تعالى نجز الجزء الحادى عشر يتلوه فى الجزء الثانى عشر على بن يحيى بن المنجم...».

نسخ، بخط مؤلف، شانزدهم ربيع الاخر ۷۸۱ هـ در حاشیه تصحیح شده است.

۱۴۷ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (A.۲۹۲۷/۱۱)
(فهرست خطی عربی طوط قایی، ۵۵۵/۳).

(۴۹۶)

ترجمان الزمان فى تراجم الاعیان. (تراجم - عربی)

از: صادم الدين، ابراهيم بن محمد بن ایدمر بن دقباق مصرى حنفى، مشهور بابن دقباق (۷۵۰ - ۸۰۹ هـ).

جزء سیزدهم:

آغاز: «فنا خسرو ابن الحسن بن بويه الديلمى، أبو شجاع السلطان الملقب عضد الدولة بن ركن الدولة...».

انجام: «محمد بن اسماعيل بن العباس... المستملی الوراق... وكانت وفاته يوم الاحد لاثنى عشر بقين من ربيع الاخر سنة ثمان وسبعين وثلثائه وكان ثقه رحمه الله تعالى، نجر الجزء والثالث عشر...».

نسخ، بخط مؤلف، روز پنجشنبه نهم جادى الاخر ۷۸۱ هـ در حاشیه تصحیح شده است.

۱۴۹ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (A.۲۹۲۷/۱۳)
(فهرست خطی عربی طوط قایی، ۵۵۵/۳).

(۴۹۷)

ترجمان الزمان فی تراجم الاعیان. (تراجم - عربی)

از : صادم الدين، ابراهيم بن محمد بن ایدمر بن دقباق مصری حنفی، مشهور بابین دقباق «۷۵۰ - ۸۰۹ هـ).

جزء شانزدهم :

آغاز : «محمد بن محمد بن اوزلغ الفارابی التركی الحکیم المشهور...». انجام : «مسعود بن محمد بن ملکشاه بن الب ارسلان السلجوقی... توفی فی جمادی الاخره سنة سبع واربعین وخمسایه بهمدان ودفن فی مدرسة بناها جمال الدين اقبال الخادم نجز الجرو السادس عشر بحمد الله وعونه وحسن توفيقه، يتلوه فی السابع عشر : مسعود بن مودود...».

نسخ، بخط مؤلف، دوشنبه بیست وچهارم شعبان ۷۷۱ هـ در حاشیه تصحیح شده است.

۱۳۷ برگ، ۱۷ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۸.۲۹۲۷/۱۶) (فهرست خطی عربی طوط قایی، ۳/ ۵۵۶).

(۴۹۸)

التحریر. (فقه - عربی)

(زرکلی، الاعلام، ۱۷۲/۹ - معجم المؤلفین، ۱۳/ ۳ و ۱۹۲).

از : ابو طالب، یحیی بن حسین بن هارون بن حسین حسنی زیدی، الناطق بالحق (۳۴۰ - ۴۲۲ یا ۴۲۴ هـ).

مؤلف که خود را از ائمه زیدیه میباشد، درصدد تصحیح مذهب و آراء و نظرات «الهادی الی الحق، یحیی بن حسین بن قاسم بن ابراهیم حسنی» امام زیدیه متوفی (۲۹۸ هـ) بوده، چون بنظر میرسید، فرزندان و اصحاب بعد از اوتصرفاتی در آراء و نظرات او نموده باشند، لذا مؤلف بنا بدرخواست بعضی از شاگردانش، این کتاب فقهی را در تخلص، و تهذیب، و اصلاح مذهب فقهی قاسم بن ابراهیم و یحیی بن حسین و اولاد آنها، تحریر نموده است.

نسخه حاضر، عتیق و نفیس و مشتمل است بر کتب فقهیه از طهارت تا میراث، و در آخر کتاب «السیره» در مباحث مربوط بامام و امامت بر طبق مذهب زیدیه آمده است.

آغاز: «الحمد لله علی جزیل نعمته... وسألت وفقك الله وایانا لطاعته، تلخیص مذاهب القاسم بن ابراهیم و یحیی بن الحسین و اولادها، صلوات الله علیهم فی ابواب الفقه و مسائل الشرع...».

انجام «وان كان كافراً فی الاصل و لحق بدار الحرب علی كفره استرق . تم الكتاب و الحمد لله رب العالمین...».

نسخ، علی بن سلیمان بن زید بن علی بن سلیم... ربيع الاول ۵۵۸ هـ در حاشیه تصحیح شده و حاشیه نویسی دارد، در پایان شرحی راجع بمقابله کتاب و تصحیح آن در سه نوبت بتاریخ رمضان ۵۸۸ هـ آمده است.
۱۸۷ برگ، سطرها مختلف.

از نسخه موزه بریتانیا - بشماره (OR. ۴۰۴۰) (ریو، فهرست خطی عربی هانجا / ۲۱۸).

(۴۹۹)

طبقات الشافعية

(ترجم - عربی)

(کشف الظنون، ۱۱۰۱/۲ ت معجم المؤلفین، ۲۰۳/۵).

از: جمال الدین، عبد الرحیم بن حسن بن علی اسنوی مصری شافعی
(۷۰۴ - ۷۷۲ هـ).

در بیان احوال فقهاء شافعیه، مشتمل بر ذکر: موالید ووفیات و سن، و بلاد، و مشایخ، و تصانیف، و مناصب، و دانستیهای آنها از قبیل شعر و فنون دیگر. مؤلف، اول، شرح حال امام شافعی، و بعد، اصحابی که از او اخذ کرده اند، بترتیب وفيات آنها ذکر نموده و پس از آن، ابوابی بتعداد حروف معجم ترتیب داده و در هر حرفی دو فصل قرار داده است، فصل اول در اسمائیکه در شرح کبیر رافعی و روضه نووی، ذکرى از آنها رفته است، و در فصل دوم، در ذکر اسماء زائد بر آنچه در دو کتاب مذکور آمده است.

مؤلف، در روز بیست و یکم شوال ۷۶۹ هـ از تحریر کتاب، فراغت یافته است. این کتاب در ۱۳۹۰ هـ در بغداد در دو مجلد چاپ شده است.
آغاز: «الحمد لله يميت الاحياء ومحي الاموات... وبعد: فان الشافعى رضى الله عنه... قد حصل له فى اصحابه من السعادة امور لم تتفق فى اصحاب غيره...».

انجام: «تم الكتاب... قال المؤلف عفا الله عنه: وافق الفراغ من تحريره فى اليوم الحادى والعشرون من شوال سنة تسع وستين وسبعماية وكان ابتداء جمعه قبل سنة خمسين...».

نسخ، ظاهراً بخط مؤلف، در حاشیه عناوین اشخاص آمده در حاشیه تصحیح

شده و حاشیه نویسی دارد، بنابر آنچه در صفحه عنوان آمده این حواشی، بخط
شیخ الاسلام، جلال الدین بلقینی میباشد. همچنین، تملك محمد بن رجب بن
عبد العال بتاریخ شعبان ۸۷۷ هـ در صفحه عنوان دیده میشود.
۱۸۳ برگ، ۲۵ سطر.

از نسخه سلطان احمد سوم - استانبول، بشماره (۸.۲۸۴۰) (فهرست
خطی عربی طوپ قاپی، ۲/۳ و ۵۵۱).

(۵۰۰)

الکاشف. (رجال - عربی)

(كشف الظنون، ۱۳۶۸/۲ - زرکلی، الاعلام، ۳/۶ و ۲۲۲).

از : شمس الدین، محمد بن احمد بن عثمان بن قایباز ذهبی دمشقی
شافعی (۶۷۳ - ۷۴۸ هـ).

کتابی است در رجال کتب ششگانه حدیثی اهل سنت، ذهبی، این
اسماء را از کتاب «تهذیب الکمال» جمال الدین یوسف بن زکی مرّی متوفی
(۷۴۲ هـ) که شرح آن گذشت، اقتباس نموده است، ذهبی فقط رجالی که
حدیثی از آنها در کتب سته نقل شده نام میرد، و اشخاص دیگری را که مرّی،
از کتب دیگر در تهذیب الکمال، از آنها نام برده ذکر نمیکند، حاجی خلیفه،
مینویسد : ذهبی در رمضان ۷۲۰ هـ از تألیف این کتاب فارغ شده است.

آغاز : «قال الشيخ الامام... شمس الدین ابو عبد الله محمد بن احمد
بن عثمان الذهبی... هذا مختصر نافع في رجال الكتب الستة، الصحيحين والسنن
الاربعة، مقتضب من تهذیب الکمال، لشيخنا الحافظ ابی الحجاج المرّی...»
انجام : «ام سلمة، قالت : ابی سائر ازواج النبی (ص) ان یدخل

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج ۱/ ۴۴۳

علیہن احد... تم کتاب الکاشف..».

نسخ، ابوہریر بن احمد... حنبلی، روز پنجمینہ بیست وچہارم صفر ۸۲۴ھ
در حاشیہ تصحیح شدہ وحاشیہ نویسی دارد.
۲۸۵ برگ، ۲۰ سطر.

از نسخہ اسکوریال - مادرید، بشمارہ^{*} (۱۷۸۴) (فہرست خطی عربی
اسکوریال، ۲۸۱/۳).

فهرست القبائی کتابها

(أ)

اسماء رجال الصحيحين (شرح رجال

الصحيحين) ٣٥٣، ٣٥٤

اصباح الشيعة بمصباح الشريعة ١٢٣

الاعتبار في بيان الناسخ ومنسوخ من

الحديث ١٦٠، ١٢٢

اعراب الحديث ٣٠٩

الاعلام بفضل الصلاة على خير الأنام

٢٠٦، ٢٤

اعيان العصر واعوان النصر

٣٦٠، ٣٥٩، ٣٥٨، ٣٥٧

الاغتباط بمن رُمى بالاختلاط ٢٩

الافادة في تاريخ الانمة السادة ١٣١

افعال الحج ٦٨

افحام الاعداء والخصوم في نفى عقد ام

كلثوم ٢٤٦، ٢٤٥

ابتغاء الفضيلة في شرح الوسيلة

١٤٧، ١٤٦، ١٤٥

اجازات الانمة ١١١، ٩٦

اجازه ١٠٧

الاجازه الكبيرة ١٨٦

اخبار الدول وآثار الاول ١٦٧

ادباء القرباء ١٣٨

ارشاد الطالبين الى نهج المسترشدين

٣٨٨، ٣٨٧، ١٠٨

الارشاد في تفسير القرآن ٣١١

الاستبصار فيما اختلف من الاخبار ١٠٠

الاستدراك ٥٢، ٥٠

اسماء الخيل وفوارسها من العرب ٨٤

(ت)

- تاریخ دار الایمان قم ۴۰۳
تاریخ صفویه ۹۳
تاریخ عالم آرای امینی ۹۰
تاریخ قم ۴۰۱،۴۰۰
تاریخ الموصل ۳۹۵
تبصرة المبتدی وتذكرة المنتهى ۲۱۰
النبيين فى تفسیر القرآن
۳۶۵،۸۱،۸۰،۷۹،۲۳
التبيين لأسماء المدلسين ۲۸
التبيين فى أنساب القرشيين ۵۶،۵۵
تبیین کذب المفترى ۱۸۳
تنمة المختصر فى أخبار البشر ۳۴۱
التخيير فى علم التذكير (التخيير فى علم
التذكير) ۱۲۳
التحرير الطاوسى ۲۸۶
التحرير: الناطق بالحق ۴۳۹
تحفة الأنهار وزلال الأنهار
۲۳۴،۲۳۳،۲۳۲،۱۱۰،۱۰۹
تحفة الطالبين فى ترجمة الامام النووى
۲۱۴
التحفة اللطيفة فى تاريخ المدينة
الشريفة ۱۸۱
التخيير فى علم التذكير ۱۳۳
التدوين فى ذكر اهل العلم بقزوين
۱۸،۱۶

الاقتداء فى معرفة الوقف والابتداء

۲۱۸،۲۱۷

الحان السواجم بين البادى والراجع ۴۰۶

الالفاظ الكتابية (كتاب الالفاظ) ۴۰۵

الامالى: شيخ طوسى ۷۰۵

الانساب الى البلدان (مشتبه النسبة الى

البلدان) ۹۳

انوار الحقايق ۱۷۲

انوار العقول ۳۰۰

اوراق حزيف ۱۰۷

ايجاز المقال فى معرفة الرجال ۹۲،۹۱

الايضاح، قاضى نعمان ۱۳۷

(ب)

البدیع فى رسم مصحف عثمان بن عفان

۲۰۴

البرهان الكاشف عن اعجاز القرآن ۲۱۱

بساتين الفضلاء ورياحين العقلاء ۹۴

البسط ۲۰۴

بشارة الشیمة ۱۹۸

بغية الرائد فيما تضمنه حديث ام زرع من

الفوائد ۲۱۳

البلفة المترجمة فى اللغة ۳۷

بناء المقالة الفاطمية فى نقض الرسالة

العثمانية ۴۱۲

تذكرة دزفول ٢٢٧

تذكرة الشعراء: مير تقى ٢٣٧، ٢٣٤

تذكرة الطالب المعلم بمن يقال انه

مخضرم ٢٧

تذكرة العلماء: عظيم آبادى ٩٠

تذكرة مشايخ قم ٢٤٤

تهذيب تهذيب الكمال

٣٤٧، ٣٤٦، ٣٤٥، ٣٠٠، ٢٩٩، ٥٨، ٥٧، ٥٦

التراجم السنية فى تراجم الحنفية ١٨٥

ترجمان الزمان فى تراجم الاعيان

٢٣٩، ٢٣٨، ٢٣٧، ٢٣٦

ترجمة تقويم البلدان ١١٣

ترجمة مفردات قرآن: ٢٤٩

تسلية اهل المصائب ٤٠٧

تشيف السمع بتعديد السبع ٢١٥

التعريف والإعلام فيما ابهم فى القرآن

من الاسماء والاعلام ٢١٢، ١٨

تعزية شهادت طفلان زينب ١٢٥

تنظيم الفتيا: ابن جوزى ١٢٦

التعليقة على جواهر الكلام ٣١٢

التعليقة على ميانى الاحكام ١٤٨

التعليقة على منهج المقال: وحيد بهبهانى

٣٦

تفسير الآيات الباهرة باخبار العترة

الطاهرة ٣٠٧، ٣٠٦، ٣٠٥

تفسير ثعلبى - (الكشف والبيان)

٢٤٢، ٢٤١، ٢٤٠، ٢٥٩، ٢٥٨، ٢٥٥

تفسير سورة الفاتحة: خاتون آبادى ٣٧٨

تفسير غرر المعانى ١١١

تفسير غريب القرآن: سجستانى ١١٧

تفسير قرآن: ٦٠، ٥٩

تفسير قرآن: ٢٥٤

تفسير المشكل من غريب القرآن ٢٠٥

التفريب والبيان فى معرفة شواذ القرآن

٢١٦

تكملة امل الآمل ١٠٢

تكملة تذكرة نجوم السماء

٢٤٠، ٢٣٩، ٢٣٨

تكملة نقد الرجال: كاظمى ٥٤، ٥٣

تليس ابليس ٣٤٨، ٣٣٨

تلخيص البيان فى علامات مهدي آخر

الزمان ١١٥

التمهيد لما فى الموطأ من المعانى

والاسانيد

٤٢١، ٤٢٠، ٤١٩، ٤١٨، ٤١٧، ٤١٦، ٤١٥

التهنئات على خفى الدلالات من شرح

الآيات ٨٩

التزويل فى هجاء المصاحف ٢٠٨، ٢٠٧

توضيح الاخلاق ٢٩٨

توضيح الاشتباه ٢٤٨

التوضيح الأنوار بالحجج الواردة لدفع

شبه الأعور ٣٥

حدائق الحقایق ٢٨٩
الحدائق الوردية فى مناقب ائمة الزيدية.
١٩١، ١٩٠
الحدائق فى التفسير ١٩٤
الحكمة الجديدة: ابن كمونة ١٦٤

(خ)

الخبر عن البشر ٣٤٥، ٣٤٤، ٣٤٣، ٣٤٢
الخصائص فى فضل على بن ابي طالب
(ع): نائى ٢٨٣
خلاصة البلدان ٢٤١، ٢٤٠، ١٠٦
الخلاف فى الاحكام ١٥٧
خير الرجال ١٧٨

(د)

الدر السلوك فى أحوال الأنبياء والاصياء
والخلفاء والملوك ٢٣٥
الدر المنضود فى الصلاة والسلام على
صاحب المقام المحمود ٧٦
الدر النظيم فى مناقب الانمة اللهميم
٤٣، ٤١

دفتر حساب ١٧٧
ديوان امير المؤني على عليه السلام
٣٠٢

تهذيب الاحكام ٣٧٣، ٣٧٢، ٤٨، ٤٧
التهذيب فى التفسير ٣٥٥، ٣٥٤، ٤٤، ٤٣
تهذيب الكمال فى اسماء الرجال ٣١٥،
٣١٧، ٣١٨، ٣١٩، ٣٢٠، ٣٢١، ٣٢٢، ٣٢٣،
٣٢٤، ٣٢٥، ٣٢٦، ٣٢٧، ٣٢٨، ٣٢٩، ٣٣٠،
٣٣١، ٣٣٢، ٣٣٣، ٣٣٤، ٣٣٥، ٣٣٦

(ث)

الثبت الكافي ٣٨١
الثغور الباسمة فى مناقب السيدة فاطمة
(ع) ١٩٧

(ج)

جامع المقال فى ما يتعلق باحوال
الحديث والرجال ٣٠
جمال القراء وكمال الاقراء ٢٠٤
الجواهر الحسان فى تفسير القرآن ٣٦٣
جواهر العقدين فى فضل الشرفين ٣٨٢
جواهر المطالب فى مناقب الامام على
بن ابي طالب عليه السلام ٩٨

(ح)

حاشية قيسات : سيد احمد عاملى ١١٦
حاشية تفسير بياضوى ٣٠٥
حاشية كفاية الاصول: ايروانى ٢٥٥
حاشية ميرزا جان ١٥٨

سيف منفضى ٢١١

(ذ)

الذخيرة فى علم الكلام ٣٧٨، ٣٧٥
الفرقة الى مكارم الشريعة ١٣٥
ذيل طبقات الحنبلية ١٧٢

(ر)

ربيع الأبرار ونصوص الأخبار ٦٥، ٦٦
الرسالة الأسدية فى انساب العلوية ١١٨
رسالة أبى غالب الزرارى ١٩٦
رسالة العدالة: خاجونى ٢٨٢
رسالة فى صلوة الليل ٧٣
روح الجوامع ١٠٢
رياض العلماء: افندى ٢٥٢، ٢٥٢

(ز)

زاد المسافر ولهنة المقيم ١٢٩، ١٥٠
زيده الرجال ٢٢٢
زهر الرياض وزلال الحياض ٢٣٠، ٢٣٢

(س)

سيرة المنتهى والعطية العظمى ٦٧
سراج الأنساب ١٣٢
السلوك فى طبقات العلماء والملوك ١٦٥
سنن ابن ماجه ١١٢
سنن أبى داود ١٩٢
سنن الدارمى ٣٥٢، ٣٥١

(ش)

شرح جمل العلم والعمل ٢٩٠
شرح الشرايع: حائرى ١٢٢، ١٢٣
شرح العروة الوثقى: حائرى ١٢٠، ١٢١
شرح مشيخة من لا يحضره الفقيه ٦٢
شرح نهج البلاغة: ابن عتايقى ٢٢١
شرح نهج البلاغة: ؟ ٩٩
شرح نهج البلاغة: ابن ميثم
٢٩١، ٢٩٣، ٢٩٢

شفاء الصدور ٣٩٦

شفاء العليل فى شرح خمسمائة آية من
التنزيل ٨٨، ٢٠٧

شوارق النصوص فى تكذيب فضائل
الصوص ٢٧٩، ٢٨٠، ٢٨١

(ص)

الصاحبى ٦٠
صحيفة الرضا (مسند الرضا ع) ١٣٢
صلاة الجمعة ١٢٣

(ض)

ضمائر القرآن ٣٦٢
ضيافة الاخوان وهدية الغلان ١٦٠، ٣٨٣
(ط)

طبقات الشافعية: اسنوى ٢٢٩

فروع الكافى ٣٦٨، ٣٧٠، ٣٧١
 الفصول المنتزعة (الفصول المدينة)
 ١٩٣

فكاهة البصر والسمع فى معرفة القراءات
 السبع ١١، ١٢، ١٣، ١٤، ٢١٩، ٢٢٠، ٢٢١
 فهرست اخبار مؤلفات الاصحاب
 ١٢٠، ١٥٣، ١٥٤
 فهرست اسامى شعراى تذكرة رياض
 الشعراء ١١٤.

الفهرست: شيخ طوسى ٣٨١
 الفهرست: لمونى اشبيلي ٢٩٧.
 الفوائد الرجالية ٤
 فوحات القدس ١٦٢

(ق)

القانون (المقدمة الجزولية) ٨٥
 القول البدع فى الصلوة على الجيب
 الشفيع ١
 القول المختصر فى علامات المهدي
 المنتظر (ع) ٧٧

(ك)

الكاشف ٣٤٢
 الكافى فى الحديث ١٠٥
 كامل الزيارة ٢٧٦

طبقات الشافعية: ابن شهيه ٢٣٥
 الطبقات الصغرى: سبكي ٧٢
 طبقات المحدثين بأصفهان ٣٧٤
 الطبقات الوسطى: سبكي ٢٠٢

(ع)

العبقات العنبريه فى طبقات الجعفرية
 ٣٨٤، ٣٨٥، ٣٨٦
 عرائس الحديث (مكتون الحديث)
 ٣١، ٣٢

عقد الجمان فى تاريخ اهل الزمان ١٧٧
 عقد الدرر ٣
 عيون الاخبار فى مناقب الاخيار ١٢٧
 عيون الحكم والمواعظ وذخيرة المتعظ
 والواعظ ١٣٢

العيون فى الرد على اهل البدع ٢٠٢

(غ)

الغرائب والمعانيب ٢٩٦
 غرر البلاغة ٣٨٨
 غريب اللفظ والمعنى: ابن جوزى ٢٢

(ف)

فتح الرحمن بكشف مايلبس فى القرآن ٢٣
 فرائد السمطين ١٦٩
 فردوس الاخبار ٣٩٧
 الفريد فى اعراب القرآن المجيد ٤٠٨

اللباب فى تهذيب الأنساب ٤١٤
 اللباب فى علوم الكتاب ٢٤٧
 لب اللباب فى تحرير الأنساب
 ٢١٣.٣٠٨

اللمحات: سهرودى ١١٩، ١١٥
 لوامع الأنوار العرشية فى شرح الصحيفة
 السجادية ١٦٦، ١٦٧
 لياالى الوصال بعد الفراغ ١٢٢

(م)

مباني الاحكام فى اصول شرايع الاسلام
 ١٤٨، ١٤٧

المبسوط فى فقه الامامية ٣٦٢، ٢٨٢
 مثالب النواصب ٢٧٨، ٢٨٦
 المجرد فى غريب الحديث ١٣٩
 مجموع الفقه عن الامام زيد بن على
 (ع) ١٢٨

مجموع لطيف ١٢٢

المحاسن المجتمعة فى الخلفاء الأربعة
 ١٠١٥

المحاضرات فى علم الاصول ٢٢٧، ٢٢٦
 المحرر الوجيز فى تفسير الكتاب العزيز:
 ابن عطية ٣٦١

المحيط الاعظم ١٧٥، ١٧٦

المحيط فى اللغة ٢٦٧، ٢٦٩

المختار من الكافي ٣٤

الكامل فى معرفة الضعفاء والمتروكين
 من الرواة: ابن عدى ١١٢
 كتائب اعلام الاخيار من فقهاء مذهب
 النعمان المختار ٢٠٩

كتاب الاجازات: علامة مجلسي
 ٤٢، ٤٣، ٤٤، ٤٥

كتاب اسماء الخيل وفوارسها من العرب
 ٨٤

كتابه جغرافياى چراغان ١٩٢

كتاب الخمس: حائرى ١٢٤

كتاب الروبة ٣١٣

كتاب الصلوة: ايروانى ٢٤٩

كتاب العشرات ٧٨

كتاب فى معنى قول النبى (ص) انزل

القرآن على سبعة احرف ٢٠

الكشف عن مشكلات الكشف
 ٢٢٣، ٢٢١

كشف القمعة فى معرفة الائمة ٣٥٠

كشف المراد فى شرح تجريد الاعتقاد
 ٣٩٦

الكشف والبيان (تفسير نعلبي) ٢٥٥،

٢٥٨، ٢٥٩، ٢٦٠، ٢٦١، ٢٦٢

الكمال فى معرفة الرجال ٤٩، ٥٠، ٢٩٨،

٣٤٨

كنز الأسرار ولواقع الافكار ٣٠٣

(ل)

لآلى القرآن ١٠٤

- مختار من نوادر الاخبار ١٢١
مختصر اسد الغابة ٢٦٢
مختصر التبيان ٣٦٦
المختصر فى اخبار البشر ٣٣٩
مختصر مصباح المتجهد ٧٠
مركز النفوس ٩٧
المستقصى فى فضائل مسجد الاقصى ٣٩٩
مسند الحميد ٣٤٩
مسند الرضا (صحيفة الرضا (ع) ١٣٤
مسند الفردوس ٢٧٠، ٢٧١، ٢٧٢، ٢٧٣، ٢٧٤، ٢٧٥، ٢٩٤
مشجرة الأنساب ٩٥
المشيخة لابن جماعة ١٦١
مصباح الصلاح ومفتاح النجاح ٧٤
المصباح المضى فى كتاب النبى الامى ١٨٧
مطالب السنول (منال الطالب) ١٧٩
معارض الأحكام ١٧٣
المعجم الكبير ٧٥
معراج اهل الكمال الى معرفة الرجال ٢٤٢
معرفة انواع علم الحديث ١٢٥
معرفة الرجال ٤٠
المفنى فى الضعفاء ١٤
المفاحص ١٠٣
مفتاح العارفين ٢٨٥
مقاصد الصالحين ١٧١
المقدمة الجزولية (قانون) ٨٥
مقصد الراغب فى مناقب على بن ابي طالب (ع) ١١٩
مكتوب مسيو شوستر ١٨٤
مكون الحديث (عرائس الحديث) ٣٢، ٣١
مناقب الائمة ونقض المطاعن عن سلف الامة ٢٢٣
مناقب الامام الشافعى: فخر رازى ١٨٢
مناقب على بن ابي طالب (ع): ابن مغازلى ١٧٠
منال الطالب (مطالب السنول) ١٧٩
مناهج التوسل فى مباحج التوسل ١٩٥
منتخب كفاية المهندي فى معرفة المهدي ٢٥١ (ع)
منتخبى از سلم السموات ٨٦
المنتخب من كتاب السياق لتاريخ نيشابور ٢٢٨، ٢٤١
منحة الكرام بشرح بلوغ المرام ٢١
منهاج البراعة فى شرح نهج البلاغة ٢٦٣، ٢٦٤، ٢٦٥، ٢٦٧، ٣٣٨
المهذب البارع فى شرح مختصر النافع ١٣٠، ٢٨٣
المهذب فى الفقه ٢٨٩

المهذب فى المصادر ٣٨

مواعظ: ٤- ١٣٠

مواهب الكريم المنان ٢١٦

(ن)

الناسخ والمنسوخ: ابن منوج ٣٧٩

الناسخ والمنسوخ: هبة الله بن سلامة

١٨٨

النافعة فى اعمال شهر رمضان ٧٣

نثر الدرر ٨٧

نزهة الناظرين ٣٨٧

نسب العرب ٨٣

نسب فحول الخيل فى الجاهلية والاسلام

٨٢

نسمة السحر فى ذكر من تشيع وشعر ٧.

٩. ١٠. ١٨٩

نشوة السلافة ومحل الاضافة ٨٢

نظام التواريخ ٢

نقاوة الآثار فى ذكر الأخيار ٢٢٤

نقد الرجال ٣٠٤

نور العيون وجامع الفنون ٢٠٩

نهاية الأيما فى كيفية الرجوع الى علم

الرجال ١٠١

نهاية البيان فى تفسير القرآن ١٢٤

النهاية فى ببرد الفقه والفتوى ٦٩، ٧٠

نهاية المأمول فى شرح كفاية الاصول

٢٩٥، ٢٩٢

(و)

السوافى بالوفيات ٢٢٣، ٢٢٤، ٢٢٥.

٢٢٦، ٢٢٧، ٢٢٨، ٢٢٩، ٢٣٠، ٢٣١، ٢٣٢.

٢٣٣، ٢٣٤.

الوجوه النيرة فى قراءة العشرة ٢٦

الوجيز فى تفسير القرآن العزيز ٣١٤.

٣٣٧، ٣٥٦

الوجيزه: بهانى ٢٥٠

الوسيط فى تفسير القرآن ١٥٥، ١٥٦

وسيلة المآل فى عد مناقب الآل ٢٥

وقفنامه: از خليفه سلطان ٢٠٢

وقفنامه: از علويه زبيده بيكم ١٩٩، ٢٠١

(ى)

شايع العلوم ١٥٠، ١٥١، ١٥٢

مصادر

- الأعلام: زرکلى، چاپ سوم.
- اعلام النبلاء بتاريخ حلب الشهباء: محمدرأغب حلبى، مطبعة العلمية حلب ١٣٤٣ هـ.
- الاعلان بالتوبيخ لمن ذم التاريخ: سخاوى، تحقيق روزنتال، مطبعة العانى بغداد ١٣٨٢ هـ.
- ايعان الشيعة علامه امين، دار التعارف بيروت ١٤٠٣ هـ.
- الأنساب: سمعانى تعليق: البارودى دارالكتب العلمية بيروت ١٤٠٨ هـ. ق.
- انوار البدرين: على البلادى، طبع كتابخانه آيه مرعشى قم ١٤٠٧ هـ.
- ايضاح المكنون: بغدادى، مكتبة المثنى بغداد.
- البدر الطالع: شوكانى، مطبعة السعادة قاهره ١٣٤٨ هـ.
- بغية الوعاة: سيوطى، تحقيق: محمد ابو الفضل ابراهيم، مطبعة عيسى البابى الحلبي ١٣٨٤ هـ.
- تاريخ الادب العربى: بروكلمان، ليدن.
- تاريخ التراث العربى: سزگين، تعريب: محمود فهمى حجازى، الهيئة المصرية العامة ١٩٧٧ م.
- تاريخ نيشابور المنتخب من السياق، قم ١٤٠٣ هـ.
- تحفة العرفان: شرف الدين ابراهيم روزبهان ثانى، بكوشش دانش پژوه ١٣٤٧ ش.
- التدوين فى اخبار قزوین: رافعى، تحقيق: المطاردى، دارالكتب العلمية بيروت ١٤٠٨ هـ.
- الذريعة: علامه تهرانى، چاپ تهران ونجف.
- روضات الجنات: خوانسارى، كتابفروشى اسماعيليان، قم.
- ريحانة الادب: مدرس خياهانى، چاپ سوم، چاپخانه شفق تبريز ١٣٤٦ ش. هـ.
- سلافة العصر: سيد عليخان مدنى، طبع خانجى مصر ١٣٢٤ هـ. ق.
- سير اعلام النبلاء: ذهبى، مؤسسة الرسالة بيروت ١٤٠١ هـ. ق.

شد الازار: تحقیق: علامه قزوینی، چاپخانه مجلس تهران ۱۳۲۸ ش. هـ

الضوء اللامع: سخاوی، منشورات دار مکتبة الحياة بیروت.

طبقات اعلام الشيعة: علامه تهرانی، چاپ ایران و بیروت.

طبقات الشافعية الكبرى: سبکی، تحقیق: عبد الفتاح محمد حلو چاپ اول، مطبعة

عيسى البابی الحلبي وشركاء.

طبقات المفسرين: داودی، مطبعة الاستقلال الكبرى مصر ۱۳۹۲ هـ.ق

الفهرست: شیخ طوسی چاپ نجف

فهرس الفهارس : الكتانی: باهتمام: احسان عباس، دار الغرب الاسلامی بیروت

۱۴۰۲ هـ.ق

فهرست کتابهای چاپی عربی: مشار، تهران ۱۳۴۴ ش. هـ

الفهرسة للمجدوع: کتابفروشی اسدی، تهران ۱۳۴۴ ش. هـ

الفهرست للندیم، تحقیق رضا تجدد، تهران ۱۹۳۱ هـ ق

قاموس الاعلام، طبع استانبول ۱۳۰۶ هـ.ق

كشف الحجب والأستار: كنتوری، چاپ دوم، مکتبه ایه ... مرعشی ۱۴۰۹ هـ.

كشف الظنون: حاجی خلیفه، مکتبه المثنی بغداد.

اللباب: ابن اثیر، مکتبه المثنی.

مآخذ تحقیق درباره قم: مدرسی طباطبائی، قم ۱۳۵۳ ش هـ.

مؤلفات ابن الجوزی: عبد الحمید الطلوجی، دار الجمهوریة للنشر - بغداد ۱۳۸۵ هـ.ق

مؤلفات الفارابی: مطبعة الادیب بغداد ۱۳۹۵ هـ.ق

ماضی النجف وحاضرها: ال محیوبة، دار الأضواء بیروت ۱۴۰۶ هـ.ق

مجله راهنمای کتاب سال ۱۱ شماره ۷، مهر ۱۳۴۷ ش هـ.

مرآت الكتب: ثقة الاسلام، چاپ تبریز عبد ... ثقة الاسلامی.

مصادر التراث الیمنی فی المتحف البريطانی: حسین العمری، دار المختار، دمشق

۱۴۰۰ هـ.ق

معالم العلماء: ابن شهر آشوب، چاپ عباس اقبال، تهران ۱۳۵۳ هـ.ق.

ایة الله العظمیٰ مرعشی نجفی دام ظلہ ج/۱ ۲۵۷

- معجم الأدباء: یاقوت، چاپ سوم، دارالفکر - بیروت ۱۴۰۰ هـ.ق.
- معجم الدراسات القرآنیہ المطبوعہ والمخطوطہ: ابّتسام مرهون الصفار، منتشرہ در مجلّہ المورد در شمارہ ہای مختلف از ۱۹۸۰ م بعد.
- معجم المؤلفین: کحالة، المكتبة العربية دمشق ۱۳۷۶ هـ.ق.
- معجم المطبوعات: سرکيس، مطبعة سرکيس مصر ۱۳۴۶ هـ.ق.
- نجوم السماء: کشمیری، کتابفروشی بصیرتی - قم.
- الوافی بالوفیات: صفدی، معهد المانی - وِسبادن.
- وفیات الاعیان: ابن خلکان، تحقیق: احسان عباس، دار الثقافة بیروت ۱۹۶۸ م.
- هدية العارفين: بغدادی، مكتبة المثنی - بغداد.
- یتیمۃ الدھر: تعالیٰ، تحقیق: مفید محمد قمیحة، دار الکتب العلمیة - بیروت ۱۴۰۳ هـ.ق.